

Dirshu
דרשו'ה ועוזו
קרן עולמית לחינוך
ועידוד לימוד התורה

לקראת שבחת מלכתא

לקבלת הגליון למייל: dirshu@dirshu.co.il

תקציר שבועי של 'הדף היומי בהלכה'

גליון מס' 401

פנינים לפרשת נח

לאחר הניתוח, התבטא רבינו ואמר, כי מחויב הוא בהכרת טובה לכלל ישראל, שבזכות תפילותיהם ועתירותיהם אירע לו נס וזכה להחלים ממחלתו ולשוב לחיים. כגמול על כך מקבל הוא על עצמו להוסיף עוד שעות בלימוד התורה הקדושה ולהתחזק בשקידתו ביתר שאת וביתר עוז. שהלא אין לך חסד גדול יותר עם הכלל מאשר התחזקות והוספה בלימוד התורה הקדושה!

הכרת הטוב ומידותיו האציליות של מרן הגרי"ש אלישיב זצ"ל

נח איש צדיק (ו'ט')

נכד רבינו, הרב יעקב ברלין, מספר: כל אדם שהיטיב עם רבינו, אף אם נמנה עם צאצאיו, זכה להכרת טובה. כאשר לא חשתי בטוב, הגיע סבי לביתי וקיים בי מצות ביקור חולים. לאחר שתמהתי באוזניו על הדבר, השיב לי רבינו כי הוא חש הכרת טובה כלפי, מפני שזמן מה קודם לכן שהיתי עימו בבית חולים כאשר לקה בליבו. באותה תקופה הובא רופא מומחה מארצות הברית, שבסיעתא דשמיא הצליח לנתח את רבינו ולהביא מזור ללב. לאחר הניתוח ביקש הרופא לבקר את רבינו, שנענה לבקשה, ובטרם הביקור ביקש מאחד מנכדיו שילמדו כיצד אומרים 'תודה רבה' בשפה האנגלית. בני הבית תמחו לפשר הדבר ושאלו את רבינו לשם מה הוא מטריח את עצמו, הרי ניתן לתרגם לרופא את דבריו. תשובתו של רבינו הפליאה את סובביו. "כידוע בחזרת הש"ץ יוצאים ידי חובה בעניית אמון בלבד, אולם לגבי 'ברכת מודים' מובא באבודרהם, שעל כל יחיד ויחיד לומר בפני עצמו ברכת 'מודים דרבנן', כיון שבברכה זו אין סומכים על אמירת הש"ץ מדין שומע כעונה. ומכאן אנו למדים שהודעה כהלכתה אינה יכולה להיעשות על ידי שליח, ועל כן רוצה אני להודות לרופא במו פיו!"

זמן מה לאחר הניתוח, ערך הרב זלמן ליב זילבר, שעסק רבות בענייני רפואתו של רבינו, בר מצוה לבנו. למרות חולשתו הרבה ורפיון כוחותיו ביקש מרן להשתתף בשמחה. כאשר בני הבית ניסו להניאו מכוונתו, בטענה שעליו לשמור על כוחותיו הרפים, ענה

רבינו כי חש הוא הכרת הטוב כלפי אותו איש חסד שסייע לו בעת חוליו.

לאחר הניתוח, התבטא רבינו ואמר, כי מחויב הוא בהכרת טובה לכלל ישראל, שבזכות תפילותיהם ועתירותיהם אירע לו נס וזכה להחליף ממחלתו ולשוב לחיים. כגמול על כך מקבל הוא על עצמו להוסיף עוד שעות בלימוד התורה הקדושה ולהתחזק בשקידתו ביתר שאת וביתר עוז. שהלא אין לך חסד גדול יותר עם הכלל מאשר התחזקות והוספה בלימוד התורה הקדושה! בנוסף לכך קיבל רבינו על עצמו להוסיף בזמני קבלת הקהל כהשבת טובה להמוני בני ישראל, שקרעו רקיעי שמים בתחינה להחלמתו. ואכן במשך תקופה מסויימת האריך את זמני קבלת הקהל, עד שנאלץ להימנע מכך בשל בריאותו הלקויה ורפיון כוחותיו.

אגר אסיא ישלם

הרופא הנוכרי, שניתח את ליבו הטהור של מרן היה מלווה ברופא יהודי, שהגיע עימו מארצות הברית וסייע בידיו במהלך הניתוח הסבך. מספר ימים קודם הניתוח התקשר הרופא הנוכרי לעמיתו היהודי והודיע לו, כי לפני מספר שעות התבקש לנסוע לישראל בדחיפות כדי לנתח רב יהודי מפורסם וישיש, בן למעלה מתשעים שנה. הרופא הנוכרי ביקש מרעהו היהודי לחבור אליו לנסיעה ולהשתתף במהלך הניתוח המורכב ועתיר הסיכונים. למוטר לציין כי הרופא היהודי ביקש מיד לדעת מיהו הרב הנודע, שנזקק לניתוח כה דחוף, אך עמיתו הגוי, שמעולם לא התעניין בעם היהודי ובמוריו דרכו, לא ידע לנקוב בשמו של מרן. לאחר זמן מה חזר הרופא הגוי אל ידידו היהודי ובישר לו, כי הרב הנודע שנזקק לניתוח נקרא בשם הרב יוסף שלום אלישיב.

הרופא היהודי, שהבין מיד כי מדובר בלא אחר מאשר מרן פוסק הדור, התקשר בחופזה לביתו וביקש שיכינו בעבורו ללא שהיות תיק קטן עם דרכון ומספר פרטי לבוש, משום שעליו לנסוע ללא כל דיחוי לישראל, כדי שלהשתתף בניתוח, העשוי להציל את חייו של רבן של ישראל. "עלי לנסוע תכף ומיד מבלי להשתהות אף רגע אחד!" זרז הרופא את בני ביתו המבוהלים, שמרוב מהומה ובלבול ארזו בתיקו ויזה ישנה שפג תקופה.

הרופא הגיע לביתו, חטף את התיק, שהכיל מספר פרטי לבוש ודרכון ישן, ויצא מיד לדרכו לעבר שדה התעופה. עקב כורח השעה, הוא הותיר את רכבו חונה במקום אסור לחנייה ומיהר

להיכנס לאולם הנוסעים. למוטר לציין, כי בשדות התעופה בארה"ב מותקנות מערכות מחשבים מתקדמות, המזהות כל תקלה או חוסר התאמה במסמכי הנוסעים. אולם למרבית הפלא חלף הרופא על פני הפקידים שהחתימו באדישות את דרכונו חסר התוקף, מבלי שיזהו בעיה לכשהי.

יום הניתוח הגיע. הרופא הנוכרי שהתעתד לנתח את רבינו, היה רגוע ושלו. בעבורו מדובר בעוד ניתוח רגיל שגרתו. אמנם ניתוח סבך ומסוכן שעתידי להתבצע בגופו של אדם הקרוב למאה, אולם בסך הכל עוד ניתוח מיני רבים שערך ויערוך בעתיד. לעומת זאת הרופא היהודי, שידע והבין כי חייו של מאור הדור הם העומדים על כף המאזניים, היה אחוז חרדה.

רבינו שהבחין בחושי החדים כי הרופא היהודי דרוך וחסר מנוחה, החל להרגיעו ולשכך את חששותיו: "ראשית כל, ברצוני להודות לך כבר עתה על שהטרחת את עצמך לבוא ולטפל בי, מכיון שלאחר הניתוח אני יודע אם יהיה מי שיודה לך. מלבד זאת, אינך צריך לחוש אכזבה באם לא תצליח במלאכתך ואין לך לחשוש שמא יאשימו אותך, משום שהכל בידי שמים, והדבר לא תלוי בך אלא בגזירת הבורא יתברך!"

מילות ההרגעה והעידוד של רבינו פעלו את פעולתם ונסכו ברופא שלוה וביטחון, וכך בעוצם חסדי שמים עבר הניתוח בשלום ובהצלחה, לאחר הניתוח התעוררה שוב השאלה כיצד ישוב הרופא לארצות הברית, כאשר הוא נושא באמתחתו דרכון ישן שפג תוקפו. אולם משמים סימאו בשנית את עיני הפקידים האמריקאים, שהחתימו בפעם השניה את הדרכון חסר התוקף ונתנו לרופא להיכנס לארצות הברית בלא להעמיד בפניו מכשולים ועיכובים.

הרופא פנה לעבר הרחוב האסור בחנייה שם החנה את רכבו, ולמרבה הפלא הופתע לגלות כי על אף שהרכב עמד במשך מספר ימים במקום הומה פקחים, הוא לא קיבל כל דו"ח חנייה. אין ספק, כי היתה זו יד עליונה שהכהתה את עיני הפקחים הגויים, שלא חשו ברכב הניצב במשך מספר ימים בשטח האסור לחנייה.

זמן מה לאחר הניתוח הגיע לארץ יהודי אמיד בלוויית בנו וביקש להיכנס ולשוחח עם מרן. כפי המובן מאליו, דחו בני הבית את בקשתו, כשהם מציינים בפניו כי גופו של מרן חלש ביותר לאחר הניתוח שעבר, וכוחותיו הדלים אינם מאפשרים לו לקבל אנשים. אולם האיש, שביקש בכל מאוודו לנצל את ההזדמנות בה הוא שוהה בארץ כדי להחליף מספר מילים עם מרן פוסק הדור, לא אמר נואש

המשך בעמוד 27

גליון 'לקראת שבת' יו"ל בחסות
'אמונה וחסד' דפוס וכריכ"ה בע"מ 02-6715501

זיכוי הרבים בהפצת גליון זה
לע"נ הרה"ח בנימין ב"ר דוד צבי רוזנטל זצ"ל
נלב"ע ר"ח אב תשע"ו

זכורני שמו"ר הגה"צ רבי משה שניידער זצ"ל היה מעורר בבכיות ובדמעות בדרשתו קודם נעילה, שבתפילת נעילה מתפללים אנו דווקא להינצל מעוון גזל "למען נחדל מעושק ידינו", ומזה יש להתבונן כמה חמור הוא עוון גזל שבשעה גורלית כל כך מתפללים דווקא על זה

פוסק הדור מרן הגאון רבי משה שטרנבוך שליט"א
על מעלת הצדיק תלויה בהנהגתו בבין אדם לחבירו

"נח איש צדיק תמים", (ו' ט)

"תמים בדרכיו לדיק במעשיו". (עבודה זרה ו.)

"תמים בדרכיו - עניו וספל רוח, לדיק במעשיו - כלל חמס". (ד"ר סג)

לשון רש"י צריך ביאור, מדוע תפס רש"י דווקא מעלות אלו - ענווה,
וזהירות מחמס.

עוד צריך ביאור מדוע מעלת נח כצדיק עומדת לו רק מכח היותו
עניו וספל ברך ונזהר מחמס, ולא מכוח כל שאר המעלות העליונות.
ונראה בביאור הדברים, שצדיק ותמים אמיתי הוא רק מי ששלם
בהנהגתו בין אדם לחבירו, ורש"י מנה כאן את יסוד המעלות
המביאות את האדם לשלימות בבין אדם לחבירו, והלא הם: ראשית
"עניו וספל ברך" שהיא יסוד המידות טובות בהנהגת האדם לחבירו,
שהעניו וספל ברך אמיתי נכנע לכל אחד, ומקבל כל אדם בסבר
פנים יפות, וכ"ש שאינו מעיז פנים להחציף ולעורר מריבות וזהו
יסוד כל המידות טובות, והמעלה השניה היא במעשים טובים,
שהנזהר מחמס לא לפגוע בממונו חבירו, כ"ש שזוהר גם לא לפגוע
בגופו, ובוזה הוא נמצא שלם בבין אדם לחבירו בכל צדדיו, הן במידות
והן במעשים טובים.

ויש ללמוד מכאן יסוד גדול, שהצדיק והתמים האמיתי הוא רק מי
ששלם בבין אדם לחבירו, ויש אנשים שמדמים שמעלת ה"צדיק"
תלוי רק בהיותו מחמיר באיסורי תורה, או שמאריך בתפילותיו
ולומד תורה כל היום, אבל כאן מבואר שמעלת צדיק תלוי בעיקר
בהנהגתו בין אדם לחבירו, וכל זמן שהוא פגום בבין אדם לחבירו,
או שבשעת מסחרו אינו נזהר בדיני הונאה, אפילו אם הוא "מחמיר"
בהנהגותיו כלפי שמיא, עדיין אין עליו שם צדיק, והטעם בזה כי דיני
בין אדם לחבירו מוכרחים מצד השכל, וגם לולא התורה היה מוטל
עלינו חיוב לקיימם, ולכן מי שפגום בזה הרי הוא פגום בעצמותו
שאינו מתנהג כ"איש".

ובעונותינו הרבים הרבה בני אדם רגילים לזלזל בהלכות שבין אדם
לחבירו, ואינם שמים ליבם לחשוב כמה הלכות ופרטי דינים קיימים
בזה, ומחמת זה נכשלים בהונאה וגניבת דעת בדרכי המסחר, [כגון
שלפעמים מוכר ואינו מודיע שיש איזה פגם וחסרון, או שמשקר
ואומר שזהו המחיר הזול ביותר בשוק, או שמשבח המקח שאין

כמוהו ודורש מחיר יקר], או בפגיעה בחבירו בדיבור או במעשה,
וראו לדעת שאיסור גניבת דעת הוא גם בעכו"ם, וראוי לקבוע
שיעורי תורה לבעלי בתים בהלכות חושן משפט הנוגעים למעשה,
כדי שיידעו היאך להתנהג במסחר עם יהודי או גוי או פושעי ישראל,
(כל אחד כפי דינו הראוי לו).

ואין לנו מושג עד היכן הקפידה תורה בעוון גזל, שהרי השאלה
הראשונה ששואלים אדם לאחר פטירתו בבית דין של מעלה הוא
"נשאת ונתת באמונה" - והיינו אם מסחרו ועסקיו בענייני כספים
היה באמונה ובנקיות ללא שום חשש סרך גזל.

זכורני שמו"ר הגה"צ רבי משה שניידער זצ"ל היה מעורר בבכיות
ובדמעות שלישי בדרשתו קודם נעילה, שבתפילת נעילה מתפללים
אנו דווקא להינצל מעוון גזל "למען נחדל מעושק ידינו", ומזה יש
להתבונן כמה חמור הוא עוון גזל שבשעה גורלית כל כך מתפללים
דווקא על זה, ואמר מו"ר שבחורי ישיבות מדמים שעוון גזל אינו שייך
אצלם כי אינם סוחרים בממונו, אבל באמת גם בבן תורה שייך גזל
מאחר שהישיבות והכוללים מוחזקים על ידי תורמים שכל מטרתם
הוא שבני הישיבה או הכולל ישקיעו עצמם בלימוד התורה, ואם בני
הישיבה או הכולל מבזבזים את הזמן, הרי הם נתפסים בעוון גזל,

המשך בעמוד 27

'אינני יכול לתאר מה קרה לי באותם רגעים. בקשתי מריבוננו של עולם שיתן לי עכשיו, מיד, רכב לקפוץ לרב ואזנר. חיכיתי לרגע בו הרב ואזנר קיבל קהל והגעתי לבית ההוראה. ישבו שם שלשה מורי הוראה, והם הסכימו להיכנס איתי להרב ואזנר להראות לו את הספר.'

הגה"צ רבי אהרן טויסיג שליט"א

על הדברים המיוחדים שמרן בעל 'שבט הלוי' אמר בשם החתם סופר

נח איש צדיק (וי"ט)

חלק בלתי נפרד מלימוד התורה הוא לימוד המוסר. גם המוסר הוא חלק מהתורה שבעל פה שלימדונו חכמי הדורות. ברצוני לשתף אתכם בחוויה מרגשת שאני, הקטן, זכיתי להיות נוכח בה בשעת מעשה:

מרן בעל ה"שבט הלוי", הגאון רבי שמואל הלוי ואזנר זצ"ל, היה מוסר שיעור כל ליל שישי במשך יותר מחמישים וחמש שנה. גם אני, במשך שמונה שנים, הייתי בין אלפי היהודים ששמעו את השיעור. בחודש אלול נהג לומר בסוף השיעור דברי חיזוק ומוסר. באלול תשמ"ח הוא אמר משפט, שמי ששמע אותו נותר המום! וכך אמר: "החתם סופר אמר על עצמו, שביום שהוא לא לומד מוסר -

הוא מרגיש קרירות בעבודת ה' וירידה של ארבעה שבועות!" אינני הולך, חלילה, להתמודד עם הידע של הרב ואזנר, אולם זאת אומר בודאות: לא מוזכר בשום מקום שהחתם סופר דיבר על ירידה של ארבעה שבועות! גם בספרים של תלמידי החתם סופר, שהביאו את דברי רבם, שאמר שביום שהוא לא לומד מוסר הוא מרגיש ירידה רוחנית, לא מוזכר שהוא נקב בזמן של ארבעה שבועות! הפצצה הארטילרית הזאת, שהטיל הרב ואזנר, היממה אותי.

אחרי השיעור ניגשתי לבנו, ממשיך דרכו, הגאון רבי חיים מאיר ואזנר, ואמרתי לו: חלילה לי להתמודד עם הידע של הרב, וחלילה לי לקנטר או להתחצף. מכל מקום, היות ואני דורש ברבים, רציתי לדעת מה המקור לארבעת השבועות שמו"ר אביך אמר? נענה רבי חיים ואמר לי: "תאמין לי שאני שמעתי את הציטוט הזה מאבא כמה וכמה פעמים, אבל משום 'כיבוד אב' לא שאלתי אותו אף פעם מהו המקור". הוא אחז בידי ואמר לי: "בא ניכנס לחדרו של אבא, ותשאל אותו".

נכנסנו אל הקודש פנימה, ובנו אמר לו: "רבי אהרן רוצה לשאול שאלה". משנתנה הרשות, שאלתי בדחילו ורחימו: "שמעתי עכשיו את הציטוט מהחתם סופר. היות ואני דורש ברבים ורגיל לציין כל דבר עם המקור שלו, אבקש לדעת איפה כתוב על ארבעה שבועות?"

חבל שלא היתה לי מסרטה. הוא דיבר באידיש ואמר: "אני לא

ממציא את המילים האלו מהבטן. לא חשבתי עליהן מעצמי. אני אומר לך בודאות גמורה: כמו שאמרתי כך הוא אמר!"

שאלתי: האם אני יכול לומר את הדברים ברבים בשמו של הרב? והוא השיב: כן! במאה אחוז!

בעשרת ימי תשובה תשמ"ט היו לי עשרות שיחות בהן דרשתי ברבים. בכל מקום שסיפרתי את מה שאמר ה"חתם סופר", ושאלו אותי על המקור לדברים, אמרתי שהמקור הוא הרב ואזנר. עד כאן חלק א' של הסיפור, ומכאן לחלק ב'.

המקור נמצא אחרי ארבע שנים

תמיד אומרים, שאדם צריך לעבוד עם השכל ולא עם הרגש. זה נכון, אך מי שעובד רק עם השכל, ולא משתף את הרגש - זה ממש לא בסדר. אני נוהר שלא להתנשא בביטויים לא נעימים לכן אסתפק במילים "זה ממש לא בסדר".

אתן דוגמא: יהודי נכנס לבית כנסת ומציע למכירה איזשהו קונטרס שהוא חיבר, מי שעובד רק עם השכל, אומר לו: "עוד לא גמרתי את הש"ס שיש לי בארון, קל וחומר לא את הראשונים והאחרונים, ועוד אתה מבקש שאקנה קונטרס שחיבר בן זמנינו... איזו הרגשה אתה

נותן לו? הלב שלו נשבר לרסיסים...

אבי זצ"ל היה עני מרוד. גדלנו אחד-עשר ילדים בבית פצפון, ארבע אמות על ארבע אמות. כשיהודי היה מציע לו קונטרס כזה, היה אבי משיב לו: "בודאי שאני מעונין בקונטרס החשוב שלך, אותו זכית לחבר מתוך עמל ויגיעה, כמה אתה רוצה עליו? עשרים שקלים? לא ולא! אני אתן לך עליו שלשים שקלים!" עם איזו הרגשה מרוממת יוצא יהודי כזה? כשהוא חוזר הביתה ומספר לאשתו שמישהו שילם לו שלושים שקל במקום עשרים - למה זה גורם בבית? בכמה שקלים הרמת את קרנו של יהודי בעיני עצמו, ובעיני אשתו וילדיו.

בשנת תשנ"ב, ארבע שנים לאחר הסיפור שסיפרתי בחלק א', הלכתי להתפלל בוקר אחד תפילת שחרית ב"בית הלל". יהודי נכנס לבית הכנסת עם שתי חבילות, שבתוכן ספר שנקרא "שמחת הנפש", והציע לאנשים לרכוש אותו. כשהגיע אלי, אפילו לא הסתכלתי על הספר, אלא נהגתי כמנהג אבי, דורש טוב.

הודיתי לו ושבחתי אותו, והוספתי לו על מה שבקש, הכל כדי לתת לו הרגשה טובה. רק כשהגעתי הביתה התפנית לעיין בספר, ולשמחתי התברר לי שמדבר בספר שחיבר לפני יותר משלוש מאות שנה על ידי רבו של בעל ה"קב הישר", וההייליגער רבי יהונתן אייבשיץ מצטט בספרו "יערות דבש" כמה פעמים את דבריו. הייתי שמח גם אם היה מדובר בספר שחיבר יהודי בן זמננו, אבל שמחתי היתה כפולה ומכפלת, שרכשתי ספר יחסית עתיק.

דפדפתי בין דפי הספר, ופתאום צדו עיני כמה שורות בהן כותב רבי שמעון סופר, בנו של הכתב סופר ונכדו של החתם סופר, "הסכמה" לספר, לאחת המהדורות שיצאה בשנת תרפ"ז, ובה הוא מודה למחבר על הספר הזה משתי סיבות: א. בספר ישנם דברי מוסר מעוררים, ואבי, הכתב סופר לומד ממנו מוסר עם אחיות. ב. מרגלא בפומיה של אבי לומר שזקננו החתם סופר היה אומר שביום שאינו לומד בספרי מוסר - הוא מרגיש ירידה וקרירות בעבודת ה'

של ארבעה שבועות!

רבותי! אינני יכול לתאר מה קרה לי באותם רגעים. בקשתי מריבנו של עולם שיתן לי עכשיו, מיד, רכב לקפוץ לרב ואזר. חיכיתי לרגע בו הרב ואזר קיבל קהל והגעתי לבית ההוראה. ישבו שם שלשה מורי הוראה, והם הסכימו להיכנס איתי להרב ואזר להראות לו את הספר.

כשנכנסנו, ומורי ההוראה אמרו לו שברצוני לומר לו משהו, פנה אלי הרב ואזר: "רבי אהרן, מה רצונכם?" הוא פנה אלי במלים האלו משום שהוא חיבב מאד את אבא שלי, ואהב אותו אהבת נפש. ואני הקטן, לא אגזים; לא יכולתי לפתח את הפה מרב פחד שהיה לי מכבוד הרב, כך חינכו אותי בבית. צריך לפחד מרב גדול בישראל! שיני נקשו זו לזו. כל מה שיכולתי לעשות היה לפתוח את הספר ולהראות לו את מכתב ההסכמה של רבי שמעון סופר...

לא יאומן כי יסופר. ארבע שנים עברו מאז ששאלתי את הרב ואזר אודות המקור לארבעה שבועות. במשך ארבע שנים אלו עברו תחת ידו של הרב ואזר מאות אלפי שאלות. אבל הוא, מיד כשקרא את ההסכמה. אמר לי על אתר: "לפני שנים נכנסת אלי בליל שישי, עם הבן שלי, ושאלת אותי אודות המקור למה שאמרתי בשיעור על החתם סופר, ואתה זוכר שאמרתי לך שאינני ממציא דברים מעצמי".

הרב ואזר התרגש מאד, הוא נטל לידי את הספר, נישק אותו, ואמר: "אני לא ידעתי מהמכתב הזה. אשתי היתה גרה בפרשבורג, ובשנים הראשונות אחרי החתונה גרתי שם. היו שם שלשה אנשים זקנים, שזכו לראות את פניו הקדושות של החתם סופר. את הציטוט הזה שמעתי מאותם זקני העיר, שהם קיבלו זאת במסורת מתלמידי החתם סופר. על כל פנים, אני מכיר לך טובה על המקור הנאמן הזה שהבאת לי".

[מתוך דורש טוב ויקרא]

לפתוח את היום בטוב...

הצטרף אלינו וקבל את המייל היומי של 'דרשו'
'הפוח בכל יום' לתיבת המייל שלך

סיפורים • חיזוקים • הלכה יומית • כתבות וראיונות • פרשת שבוע

להצטרפות נא שלחו מייל לכתובת

dirshu@dirshu.co.il

כשהמטוס המריא, ניגש אליו ראש הדיילים ואמר: "מתוקף תפקידי הוא לספר לכם שהטיסה במטוס הזה זוהי 'טיסה מפנקת'... במטוס זה יש את כל הפינוקים שבעולם. הנני זמין להגיש כל פינוק שיחפוץ". ראש הישיבה זצוק"ל חשב מעט, והשיב: "תן לי לחשוב עשר דקות ואומר לך". כל המלווים, פרצו בצחוק..

הגאון רבי שלמה לווינשטיין שליט"א
על מעט מצדקותיו של מרן הגראי"ל שטיינמן זצוק"ל

נח איש צדיק (וי"ט)

כאשר נסע מרן ראש הישיבה זצוק"ל למסע חיזוק בדרום אמריקה. היה זה לאחר שבמשך תקופה הוא לא חש בטוב, ומשום כך שכרו - לנסיעה ארוכה זו - מטוס ג'מבו מיוחד, המכיל שבעה מקומות ישיבה, ויש בו את כל הבלי העולם הזה, אפילו בריכה ואולם אירועים. מטוס כזה נשכר בדרך כלל עבור נשיאים, ראשי ממשלה, או אנשים רמי דרג אחרים. אלא שבשל מצב בריאותו העדין של מרן ראש הישיבה, החליט הנגיד ר' שמעון גליק הי"ו לשכור הפעם מטוס כזה, בהתחשב בזמן הנסיעה הארוך שהיה עליו לנסוע.

כשהמטוס המריא, ניגש אליו ראש הדיילים והציג את עצמו: "אני ראש הדיילים, מתוקף תפקידי הוא לגשת אליכם ולספר לכם שהטיסה במטוס הזה אינה סתם עוד טיסה'. זוהי 'טיסה מפנקת'... במטוס זה יש את כל הפינוקים שבעולם. באפשרותו של הרב להזמין כל פינוק שלבו חפץ, החל מויסקי מיוחד, נדיר בטעמו, כשר כמובן, וכלה בכל סוגי הפירות והמאפים מכל מדינות העולם. הנני זמין בכל עת להגיש לו כל פינוק שיחפוץ".

ראש הישיבה זצוק"ל האזין לדבריו בכובד ראש, חשב מעט, והשיב: "תן לי לחשוב עשר דקות ואומר לך".

כל המלווים, שהאזינו לדברים, פרצו בצחוק:

מי שכל כ"זית" שלו מדוקדק אם זה "כזית" בדיוק או קצת יותר...

מי שמימיו לא בירך ברכת "בורא מיני מזונות" חוץ מאשר על דייסה..

מי שלא אוכל שום דבר וכמעט לא שותה...

מי שאחרי אכילת המצה בליל הסדר היו צריכים לאשפז אותו ב"מעייני הישועה" משום שהגוף שלו לא מסוגל לעכל מצות והוא לא חש בטוב אחרי אכילתן...

מי שאחרי שש עשרה שעות של טיסה, כשכולם הגיעו ארצה "שפוכים" נפלו על מטותיהם "שדודים", והוא היחידי שנשאר ער שעה וחצי עד הנץ החמה, ולמד תורה...

הוא צריך לחשב איזה "פינוק" לבחור?

כולם היו סקרנים...

במאמר המוסגר: הנכד שלו, שאל אותו: "סבא! איך יתכן שהמצה

הזיקה לך, והרי כתוב שומר מצוה לא ידע דבר רע? איך יתכן שאחרי אכילת מצה בליל הסדר אנחנו הולכים למעייני הישועה?"

והוא השיב לו: "האולקוס לא בא מ'הכזית'. הוא בא מהנערויים שלי לאכול 'יותר מכזית'..."

ונחזר למטוס:

לאחר עשר דקות, שב ראש הדיילים ושאל: "האם הרב גיבש דיעה באיזה פינוק לבחור?"

"כן!" השיב מרן זצוק"ל. "הבט! 'מנחה' התפללנו בסאן פאולו. 'שחרית' נתפלל בע"ה בארץ ישראל בהנץ החמה. אבל מה יהיה עם 'מעריב'? נתפלל במטוס? אין מספיק יישוב הדעת בתפילה. המטוס רועד וזה מפריע לריכוז. אם כבודו שואל אותי איזה דבר מפנק ברצוני לבחור? אשיב: 'מעריב מפנק'..."

אבקש, אם אפשר, לנחות, להתפלל מעריב כחצי שעה ביישוב הדעת, ולהמריא בחזרה...

אני מבקש 'מעריב מפנק', סיים! "בקשת - קבלת" השיב ראש הדיילים.

נחתו באיים הקנריים לתפילה מפנקת, בישוב הדעת, בשלימות.

נאמר את האמת: גם אם היינו חיים ארבע מאות שנה לא היינו חושבים בכיוון הזה בכלל. בכל מטוס מתפללים באחת הפינות, ובפרט במטוס המדובר שיש בו אולם מפואר ונוח... מי מאיתנו היה חושב אפוא על רעיון שכזה?

נבהלתי. לא ידעתי מה הוא רוצה ממני.

שח הרב יוסף אריה לורינץ שליטא מעשה שארע עמו לפני שלשים שנה:

היה מנהג בתלמוד תורה 'תורת אמת', שתלמידי כתה ה' היו נכנסים להבחן על תלמודם, אצל תלמידי החכמים, גדולי הדור; אצל הרב שך, אצל רבי גרשון, רבי חיים קניבסקי ועוד, הם היו משננים היטב את הפרק שלמדו באותה שנה, ואחרי שהיו בקיאים בו נכנסו לבחינה.

באותה שנה, היה לי בן בכתה ח'. הכיתה שלו נכנסה לרבינו זצוק"ל שיבחנם. מטבע הדברים, כיון שהייתי קרוב לראש הישיבה זצוק"ל, נכנסתי גם אני אל החדר. רציתי לראות את המעמד הזה.

כדרכו, הוא שאל שאלה אחרי שאלה, וכשסיימו, הוא נתן לכל אחד יד ואמר: "ידעת מצוין! תגיד לרבה ולהורים שאתה יודע יפה מאד". כלם יצאו מהחדר, וגם אני עמדתי לצאת. אלא שאז פנה אלי ראש הישיבה זצוק"ל, בפנים חמורות, ואמר לי: יוסף אריה! תשאר כאן!". נבהלתי. לא ידעתי מה הוא רוצה ממני.

הוא סגר את הדלת ואמר לי בסבר פנים חמור: "בשביל מה באת לכאן? בשביל מה הבאת את הבן שלך לכאן? בשלמא כל אלו שבאים אלי להבחן - לא מכירים אותי, הם חושבים שאני תלמיד חכם. אבל אתה הרי מכיר אותי מהישיבה קטנה, ועד היום אתה הרי מדבר איתי בלמוד, אתה הרי יודע עד כמה אני לא יודע ללמוד, מה יש לך לבוא לכאן? בשביל מה אתה מביא את בנך אלי?".

רעדתי בכל גופי... מה אענה לו?
אשתוק? הרי שתיקה כהודאה....

אכחיש את דבריו, ואמר לו שהראש ישיבה כן תלמיד חכם, כן יודע ללמוד?... הדבר יחריף את כעסו.

לא היה לי זמן רב כדי לחשוב, נעניתי ואמרתי לו: "אני מבין היטב את הקושיה שראש הישיבה הקשה... זו שאלה חזקה... אבל אומר את אשר אני מבין: ראש הישיבה ראה גאוני עולם, את רבי שמחה זליג ריגר הדיין של בריסק, את הבריסקער רב, את רבי משה סוקולובסקי, ולמד אצל ה'אמרי משה', אצל החזון איש - כלפי גאוני עולם אלו אני מבין שראש הישיבה מרגיש שהוא אינו יודע ללמוד... אבל אני שלא ראיתי את כל גאוני העולם הללו - בשבילי ראש הישיבה הוא התלמיד חכם הגדול ביותר, ולכן אני בא, ולכן אני גם מביא את הבן שלי אליו..."

למשמע התשובה הזאת הוא ממש כעס עלי ואמר: "יוסף אריה! אתה הרי מדבר איתי בלימוד. שם אתה אומר סברות ישרות. אתה משתדל לחתור ולהגיע אל האמת. והנה כאן? מה אני שומע ממך? א קרומע שטיק'ל תורה... אני מדבר אליך בפשטות גמורה: אתה יודע את האמת שאני לא יודע ללמוד, כפשוטו... מדוע אתה משיב

לי סברא עקומה?..."

כזה היה מרן זצוק"ל, עניו מאין כדוגמתו. שונא כבוד בכל לבו. במשך כל ימי חייו הוא עודד את הצבור על הרבה עניינים - על אמונה, תשובה, למוד תורה, צפייה לגאולה, מדות טובות, ותור, ועוד כהנה וכהנה, אולם הנושא הזה: הכבוד והגאווה היו בנפשו! הוא תמיד רעש וגעש מפניו. וסלד במיוחד ממני שמחפש כבוד.

העלו הנוכחים את פליאתם ותמהו בשל מה זכה האיש לכבוד הנדיר.

וְכָל יֶצֶר מִחֶשְׁבֵּת לִבּוֹ (ו' ה')

מעשה ביהודי, תלמיד חכם, שהגיע לרבינו כדי ליטול עצה. במשך זמן מה כיהן האיש כמגיד-שעור בישיבה קטנה, ועתה הוצע לו לשמש נכבדות כמגיד שיעור בישיבה גדולה. התלמיד חכם פרש בפני רבינו בארוכה את השיקולים לטוב ולמוטב, כשבין השאר הוא מציין את הכבוד והיוקרה הנלווים למשרת מגיד שיעור בישיבה גדולה.

רבינו השיב לאיש מה שהשיב, ולאחר מכן קם ממקומו וליווהו בהדרת כבוד עד הפתח!

כאשר יצא המגיד-שיעור מן הבית, העלו הנוכחים את פליאתם ותמהו בשל מה זכה האיש לכבוד הנדיר.

רבינו השיב במתק לשון: "בכל יום עומדים פה אנשים ומסבירים כל מיני הסברים שונים ומשונים, כשבאמת הם מתכוונים לכבוד. והנה סוף סוף בא יהודי ואומר בפה מלא את מה שהוא רוצה, בלי כחל ושרק. ועל כך בלבד ראוי הוא לכבוד!"...

עשרות אנשים עם אותה שאלה

שח הרב יוסף אריה לורינץ שליט"א:

זכורני שיום אחד הייתי בביתו ורציתי לדבר עמו בלמוד, היה שם תור ענק, להערכתי עמדו שם ששים או שבעים איש שבאו לשאול כל אחד את שאלתו.

חיכיתי עד שהתור יסתיים, וכשהבחנתי בשעה המאוחרת אמרתי: רחמנות על ראש הישיבה. כל כך הרבה אנשים, כל כך הרבה שאלות, שונות ומשונות, השעה מאוחרת, ואולי עדיף שאכנס בהזדמנות אחרת".

נענה ראש הישיבה זצוק"ל ואמר לי: "אמרת הרבה שאלות? לא היו הרבה שאלות! בסך הכל היתה שאלה אחת..."

הוא הבחין בפליאתי, כיצד יתכן שעשרות אנשים שאלו את אותה השאלה? והסביר:

"כל השאלות היו על כבוד! כשהאחד שאל אם לעשות איזשהו דבר או לא לעשות - הוא התכוון לכבוד... כשהשני שאל אם לקבל שטעלע מסוים או לא - הוא התכוון לכבוד... כשראש הישיבה שאל אם הוא רשאי לזרוק ילד מהישיבה - הוא התכוון לכבוד. הוא לא רוצה שיצא שם על הישיבה שלו שלומד בה בחור כזה... וכמוהו

ניגשתי אליו ובכיתי: "איך אלך הביתה לראש השנה? אינני מסוגל!".
והוא שלח אותי לאחיו בירושלים, בישיבת חברון, וביקש ממנו שיסדר לי
מקום לידו בתפילה. מה אומר ומה אדבר? איזו תפילה, איזו התעלות, איזו
ערגה לה'... אי אפשר לתאר זאת במילים! לפני התיבה עבר הגאון הצדיק
רבי שלום שבדרון זצ"ל. התפילה פשוט הציפה אותי. לשמע את ר' שלום
שואג "ה - מ - ל - ל - ך" זה פשוט מרטיט את הלבבות!

הגאון רבי ראובן אלבז שליט"א על זיכוי הרבים

"איש צדיק ... הָיָה בְּדִרְתּוֹ" (ו' ט')

חז"ל אמרו (הובאו דבריהם ברש"י) שגדול מה שנאמר באברהם אבינו יותר ממה שנאמר בנח. באברהם אבינו כתיב (יז, א): "התהלך לפניי וכן (כד, מ): "אשר התהלכתי לפניו", ואילו בנח כתיב: "את האלוקים התהלך נח", זאת משום ש"נח היה צריך סעד לתמכו, אבל אברהם היה מתחזק ומהלך בצדקו מאליו".

אברהם אבינו נקט ביוזמות אישיות. הוא הבין את חובתו כלפי העולם - להפיץ את האמונה בה', ומעצמו היה הולך לכל מקום ודואג להפיץ את האמונה. כמו שדרשה הגמרא (סוטה י): על הכתוב (בראשית כא, לג): "ויטע אשל... ויקרא שם בשם ה' איל עולם - אֵל תִּקְרֵי 'וַיִּקְרָא אֶלָּא 'וַיִּקְרָא', מלמד שהקריא אברהם אבינו לשמו של הקדוש ברוך הוא בפה כל עובר ושב. כיצד? לאחר שאכלו ושתו עמדו לברכו, אמר להם: 'וכי משלי אכלתם? משל אלוקי עולם אכלתם, הודו ושבחו וברכו למי שאמר והיה העולם".

אדם עלול לחשוב, וזה גם מה שחשב נח: 'מה כבר תעזור התפילה שלי? וכי התפילה שלי תוכל להשפיע ולשנות דברים? וכי אם אשוחח עם פלוני ואנסה להשפיע עליו, הוא ישתנה? הרי הוא כל כך מופקע מלשמוע!'

התשובה היא: כן! התפילה שלך חשובה והקב"ה רוצה לשמע אותה! **היא כל כך חשובה, עד כדי כך שהיא מסוגלת לשנות דברים שעל פי ההיגיון הפשוט ובדרכי הטבע לא נראה שניתן לשנותם.**

אברהם לא התייאש מבני דורו, למרות היותם כל כך רחוקים, עובדי אלילים, שלכאורה מופקע לדבר אתם על אמונה בא"ל אחד! בכל זאת הוא מסר לבו ונפשו עליהם.

זוהי מטרת הבריאה, לאזור כוחות, עוז ותעצומות, להיחלץ חושים, להשפיע על רחוקים ולנסות להשיבם למוטב!

מכאן הקריאה אל כל אחד ואחד מאתנו: **פתח פיך ויאירו דבריך! השתדל מצדך לקרב עוד יהודים תחת כנפי השכינה!**

התוצאות - הן לא העסק שלך, לא עליך המלאכה לגמור! אבל באותה מיידה גם "ולא אתה בן חורין ליבטל ממנה" (אבות ב, טז).

עליך לעשות את ההשתדלות שביכולתך לעשות, ולהאמין שכל השתדלות חשובה ובכוחה להועיל. לא להתייאש מאף אחד.

הנביא אומר (ישעיהו נא, א-ב): "שמעו אלי רודפי צדק מבקשי ה'... הביטו אל אברהם אביכם ואל שרה תחוללכם". תפקידו של רודף צדק, מבקש ה', להביט אל עבר אבותינו הקדושים, אברהם ושרה, וללמד מהם את מסירות הנפש הנדרשת כדי לזכות את הרבים.

באמת, אדם לא תמיד יודע מה יצא מדיבור אחד שלו עם פלוני, מתפילה אחת שלו. השתתפתי לפני תקופה קצרה בברית מילה וראיתי אדם נעים הליכות, כבן שלושים וחמש, שכל הזמן מסתכל עלי. הרגשתי שהוא מתבייש לפנות אלי, ולאחר הברית ניגשתי אליו ובירכתי אותו ב"שלום עליכם".

ואז אמר לי: "זה זמן רב שייחלתי ליום בו אוכל לספר לכם משהו. גם היום, כשסוף סוף הגיע היום בו נפגשתי עם הרב - היה לי סוג של מורא לגשת אליכם. אולם עתה, שהרב פנה אלי, ברצוני לספר: "לפני שמונה שנים הגעתי לסליחות לישיבת 'אור החיים'. היה זה ביום חמישי שקודם שבת שובה. ואז אמרתם בשיחה, שכל מי ששומר את השבת הזו - מכפרים לו על כל מה שלא שמר בכל שבתות השנה. אני באתי מבית מסורתי, שידעו בו, פחות או יותר,

מה זו שבת, אולם אני באופן אישי התרחקתי מאוד והפכתי, ה' ירחם, למחלל שבת גמור.

"אולם כששמעתי את מה שאמרתם בדרשה בסליחות, אמרתי בלבי: הרי אני יהודי! למה לא אקבל על עצמי לשמר שבת אחת, ולתקן בכך את כל שבתות השנה? ואכן, שמרתי את אותה שבת, ורציתי לספר לכבוד הרב, שמאז ועד היום אני שומר שבת והכל מכוח אותה שבת אחת ששמרתי בעקבות הדרשה".

הוא אשר אמרנו: אדם לא יכול לדעת מה הוא פועל מכוח דיבור או מעשה שעשה. בכל מקרה עליו לדעת שהתוצאות אינן מתפקידו ותחת אחריותו. מתפקידו לנסות עד כמה שיותר לזכות את הרבים, לדבר, לשוחח, לנסות להשפיע, לא להתיימשך מאף אחד, ולא לזלזל בשום השתדלות.

חלק בלתי נפרד מזיכוי הרבים של מרן **רבנו עובדיה יוסף זצוק"ל** היה שיעורו הקבוע ב'שיבת אור החיים', והנכונות להשתתפות בכל כנס לבעלי תשובה שערכה הישיבה.

לפני שאספר על היווצרות הקשר בין מרן לבין הישיבה, אקדים ואספר על היכרותי הראשונה עמו:

היה זה בהיותי בחור צעיר, לאחר בר המצוה, בגיל ארבע עשרה. למדתי ב'שיבת אור החיים' שבחיפה. בגיל הזה, הבחורים עדין לא נשארים בישיבה בימים הנוראים. ביקשתי מראש הישיבה, הגאון **רבי מאיר דב רובמן זצ"ל**, שהיה מגדולי תלמידי החכמים שבקלם, לסדר לי מקום באיזושהי ישיבה כדי שאוכל להתפלל "תפילה ישיבתית".

לא רציתי להתפלל בבית הכנסת שבעיר מגוריי, שיכון ד' בטבריה. הייתי בן הישיבה היחיד בכל השכונה בה גרתי! עצם העובדה הזאת לא הפריעה לי, אך דאגתי איך תיראה התפילה שלי בימים הנוראים? נפשי התאוותה לתפילה מסוג אחר לגמרי מזו שמתקיימת בבית הכנסת שבטבריה! התאויתי לתפילה עם עוצמה, עם התלהבות, תפילה של קדושים: ראשי ישיבה ותלמידי חכמים.

ראש הישיבה שלח אותי לחתנו, הגאון **רבי רפאל שפירא זצ"ל**, שהיה הר"מ שלי, ולימים הפך בעצמו להיות ראש הישיבה, והיה גאון גדול בתורה. ניגשתי אליו ובכיתי: "איך אלך הביתה לראש השנה? איך אתפלל בבית הכנסת השכונתי? אינני מסוגל".

הוא הבין היטב לנפשי, ואמר: "גם כאן, בחיפה, לא תמצא בית כנסת שמתפלל בסגנון שאתה מחפש. יש כאן רק קהילה של בעלי בתים, ומה הועילו חכמים בתקנתם אם תישאר כאן?".

הוא שלח אותי אפוא לאחיו בירושלים, שהתפלל ב'שיבת חברון', וביקש ממנו שיסדר לי מקום לידו בתפילה, וידאג לי גם למקום לאכילה ולינה שם.

מה אמר ומה אדבר? איזו תפילה, איזו התעלות, איזו ערגה לה'... אי אפשר לתאר זאת במילים! לפני התיבה עבר הגאון הצדיק **רבי שלום שבדרון זצ"ל**. התפילה פשוט הציפה אותי. לשמוע את ר' שלום שואג "ה - מ - ל - ל - י" זה פשוט מרטיט את הלבבות! מרומם אותך לעולמות עליונים.

זה לא היה מבצע פשוט כלל ועיקר. המקום בישיבה היה צר מלהכיל

את המון הבחורים והאברכים שבאו להתפלל בישיבה, ולמצוא מקום פנוי היה בלתי אפשרי. דומני כי הוא הקריב למעני, ושלח את אחד מילדיו להתפלל במקום אחר, ובלבד למלאות את בקשת אחיו למעני.

אי אפשר לתאר במילים את החוויה הרוחנית שעברתי. איזו תפילה! תפילת עמידה לוקחת שעה שלמה, כשהמתפללים דבוקים בבורא עולם, ואין להם בעולמם כלום חוץ מהרצון להדבק בשכינה. לאחר מכן חזרת הש"ץ, כשכל הקהל מצטרף בסילודין לתפילתו של ר' שלום... ממש אש להבה...

בישיבה לא היה מקום לישון. כל החדרים בפנימיה היו תפוסים עד אפס מקום! והיכן הוא סידר לי לישון? כאן ברחוב יואל, מול הישיבה! זו היתה המכינה של ישיבת חברון, ישיבת 'תפארת צבי'. כאן ישנתו! פלאי פלאות! ככל הנראה הקב"ה רצה שאסתכל מבעד לחלון על השטח ממול, שלימים נבנתה עליו ישיבת 'אור החיים'!

בשנה שלאחר מכן, בפרוש הימים הנוראים, שבת לר"מ שלי, וביקשתי ממנו שגם השנה אני מעוניין להתפלל בישיבת חברון. התחננתי לפניו, שלמרות שאני מודע לקושי שבדבר אינני מסוגל שלא לשוב ולהתפלל דווקא שם. תודה לא"ל, מאמציו נשאו פרי, וגם בשנה זו, בהיותי בן חמש עשרה, הוא סידר לי מקום בישיבה.

באותה שנה חל ראש השנה בימים חמישי ושישי, ומיד אחר כך שבת שובה. אחד מבני הישיבה הספרדים ניגש אלי ואמר לי: "לא רחוק מכאן יש רב צעיר שמוסר שיעור במשך שעה וחצי, ובמהלך השיעור הוא מצטט מילה במילה, גמרות, ראשונים ואחרונים, ספרי שו"ת, והכל בעל פה, בלי להסתכל בשום דף".

רציתי מאוד לראות כמו עיניי את הפלא הגדול הזה, והלכתי עם הבחור בליל שבת, לאחר הסעודה, לשיעור בישיבת 'פורת יוסף'. זה היה מראה רווי הוד. בדיוק כפי שתיאר הבחור כן היה! במשך שעה וחצי עסק בשני עניינים: הלכות בשר חלק, וזמן רבנו תם ביציאת השבת. בלי שום ספר לפניו ציטט מכל מיני ספרי שו"ת, ומדבריהם של הפוסקים השונים שעסקו בענין. הכל בעל פה, מילה במילה.

מלבד תלמוד התורה שבענין היה זה מעמד שמקרין ללבבות יראת שמים! לראות היקף שכזה, בהירות שכזו, שליטה בלתי נתפסת שכזאת.

לאחר ששמעתי את דברי מרן על חובת הזהירות לאכול בשר חלק, ולא בשר 'כשר' בלבד, נכנסו הדברים ללבי, וכשחזרתי לבית הוריי שבטבריה ביקשתי שמהיום והלאה לא ייכנס לבית בשר שאינו 'חלק'!

למחרת הסתובבתי ברחבי העיר, עד שמצאתי חנות אחת המוכרת בשר חלק, והמוכר שם הנו חסיד ירא שמים. שמחתי על המציאה, והודעתי לאמי: "מהיום קונים בשר רק מחנות זו!"...

מרן היה אז אברך צעיר לימים, והיה מדהים לראות את צורת הדיבור שלו. מרן דיבר בצורה מהירה מאוד, קולחת, בלי הפסק של שבריר שניה בין מילה למילה, מצטט בעל פה ספר אחרי ספר, שו"ת אחרי שו"ת, כשהוא מקשר דבר לדבר, שזור מהלך אחד ארוך ומוצק,

באחד המפגשים האחרונים שלי עם הרב זצ"ל הוא התבטא בפני בזה הלשון: "תזכור: אתה לא הקמת את הישיבה לבד, אני עזרתי לך להקימה"

רב העיר כרמיאל הגאון רבי אברהם צבי מרגלית שליט"א
על דרכיו של מרן הגרא"מ שך זצוק"ל

נח איש צדיק (ו'ט')

ינהג על פיה אלא בדרך אחרת.

באמצע התפילה גמר הרב בדעתו שהשיא עצה שאינה ראויה. זו מכשלה גדולה. הוא היה איש אמת במלא מובן המילה. ביצע מה שראה לנכון ללא היסוס. שלימות נפלאה.

מסירות נפש לתורה

באחת משיחותינו תיאר לי מרן את הקושי שהיה לו כשלמד בישיבה. בן אחת עשרה. משפחה עניה מרודה. שנים שלא ראה את הוריו. היתה לו חולצה אחת בלבד... כשנקרעה שלח אותה לאשה צדקת שתתקן אותה עבורו.

היום נוסעים הביתה על כל שטות. כדי להגיע לאהבת התורה של מרן צריך מסירות נפש. אנחנו לא בדרגות העוני שהיו באותו דור. ברוך ה' המצב שונה, לכל בחור יש כמה וכמה חולצות, וכך גם שאר הצרכים הגשמיים. כאמור, הרב היה מעורה עד מאוד בנעשה בישיבה. תמיד חש חלק מהישיבה תמיד התעניין מה קורה.

באחת מפגישותינו האחרונות אמר לי: הרב מרגלית תזכור שאת הישיבה בכרמיאל אני עזרתי לך להקים! ובאמת לולא התמיכה הנמרצת והחד משמעית של הרב הישיבה לא היתה קמה.

כאשר ניגשנו להקים את הישיבה התייעצנו עם כמה רבנים חשובים. האם כדאי להקים ישיבה בתוככי עיר חילונית כל כך. באותה תקופה בבית הכנסת היחיד הפעיל לא תמיד היה בו מנין של שומרי מצוות. עד כדי כך.

רוב הרבנים סברו שלא כדאי.

נח איש צדיקאנו חבים את חיינו הרוחניים בכרמיאל למרן הרב שך זצ"ל. הרב לימד אותנו מסירות נפש לתורה מהי. כל מסכת חיי היתה - עשיית רצון הבורא יתברך. באחד המפגשים האחרונים שלי עם הרב זצ"ל הוא התבטא בפני בזה הלשון: "תזכור: אתה לא הקמת את הישיבה לבד, אני עזרתי לך להקימה".

ענוותנותו של מרן

לפני כמה עשרות שנים זעק הרב מנהמת ליבו כלפי בני הקבוצים, "במה אתם יהודים?"

הרב שך דיבר על כך שבקיבוצים אוכלים נבלות וטרפות. עוברים עבירות חמורות. לא שומרים שבת ולא שאר המצוות. אין להם כל קשר ליהדות.

הארץ רעשה. מהומת אלוקים. איך הרב משמיץ את בני הקבוצים, 'מלח הארץ', משרתים ביחידות מובחרות בצבא...

ביקרתי אצלו כמה שבועות לאחר מכן. הרב סיפר לי שחבר הכנסת הרב רביץ ז"ל הביא אליו משלחת של בני קיבוץ כדי לנסות לישר את ההדורים. למרן שאהב כל יהודי בכל לבו, כאב הריחוק הנורא. הוא שמח שיש לו הזדמנות להציג לפני אותם יהודים רחוקים את משנתו.

השתוממתי על כך שהרב מספר לי על כך, ויותר מזה, כשסיים שאלני מה דעתי, האם נכון דיבר.

איזו גדלות. גם לאחר מעשה, הרב לא התקבע במה שעשה ובמה שאמר. בדק את עצמו, האם ראוי היה לנהוג כך או שמא לא.

לא להכשיל בעצה שאינה הוגנת

יום אחד לפני זמן תפילת מנחה בישיבה קיבל מרן שיחת טלפון מאחד הרבנים. הלה שאל שאלה בענין כלשהו, נתן לו הרב את עצתו, ואז נפנה ללכת את הישיבה.

היה זה בשנותיו האחרונות, כאשר כל פסיעה שלו היתה כרוכה במאמצים רבים. הדרך הקצרה מביתו אל היכל הישיבה, כחמישים מטר, ארכה כעשרים דקות.

הרב עמד במקומו, התפלל תפילת שמונה עשרה בלחש, ומיד לאחר מכן פנה לאחוריו והלך לביתו, שוב בקושי רב.

כאשר הגיע ביקש להתקשר לאותו רב, הלה עלה על הקו, ואז אמר לו מרן שלאחר מחשבה נראה שהעצה שנתן לו אינה טובה, שלא

שלח אותי לראש הישיבה עם בקשה אישית לקבל את הבחור. ראש הישיבה בחן את הנער. התרשם לטובה, וקיבלו לישיבה. אחרי זמן מה, למרבה הצער, עזב הבחור את הישיבה. הוא הגיע לבדו לפוניבז' מיישיבה קטנה ולא מוכרת. בחור ביישן ונחבא אל הכלים. לא קיבל מספיק עזרה וסיוע. חש 'אבוד' בין מאות הבחורים ש'הרגישו בבית'. שבוע לאחר מכן נתן הרב שך שיחה על כך. הוא קבל על שלפעמים מגיע בחור זר ולא מקבלים אותו כראוי. מרן הביע מחאה נמרצת על כך. כאב לו שלא תמכו בבחור ולא קיבלו אותו לחברה. זהו חיסרון בעבודת ה'. זה היה הרב שך. אדם כה גדול במדרגות כה גבוהות, דאג לכל בחור גם לפרטים הקטנים.

"תגידי למנהלת שאני אמרתי שזה שם יפה!"

ישנו סיפור מתוק: יום אחד בשעות הצהריים נשמעו דפיקות על דלתו של מרן. המשמש לא היה בבית באותה עת. הרב ניגש בעצמו ופתח, והנה בפתח עומדת נערה. כששאל למבוקשה סיפרה שהיא עולה חדשה, לומדת ב'אור החיים' ומתגוררת בפנימייה. שמה ז'קלין. המנהלת טוענת שזה שם לא יהודי, וצריך להחליף אותו. אבל, הנערה אוהבת את השם... אמר הרב: "תגידי למנהלת שאני אמרתי שזה שם יפה!" איזו רגישות, איזו חמלה. ברור, שגם הרב לא סבר שזה שם יאה לבת ישראל. ודאי העדיף את אחד משמות אימותינו, שרה רבקה רחל ולאה. אבל הוא חש את מצוקתה של הנערה, ירד מיד לעומק דעתה. הבין עד כמה הדבר מפריע לה, ומיד תמך בדעתה כביכול. שילוב כה נפלא. מצד אחד גדלות עצומה בתורה, עמקות נפלאה. ומצד שני - רגישות מופלאה לענייני בין אדם לחברו. כאמור, אנו חייבים למרן הכרת הטוב עצומה. בשנים האחרונות תמך בנו מרן הגרא"ל שטיינמן זצ"ל. אבל הכל הוקם על האדנים שיצק מרן הרב שך זצ"ל.

(מתוך הספר 'שיחות בהיכל')

ניגשתי למרן. הרב התלהב, מיד נרתם למשימה. אמר: הרב מרגלית, אני אעזור לך. אם יש הורים שמתלבטים האם כדאי לשלח את בנם יקרים לישיבה בכרמיאל, שלח אותם אלי... באותה פגישה סיפר הרב סיפור: כאשר רצו להקים את מסגרת 'בית יעקב' בפולין, היו שהתנגדו ליוזמה. היוזמים שלחו שליח שיעבור בין הרבנים ויחתים אותם על תמיכה בהקמה. כאשר הגיע האיש אל ה"חפץ חיים", חתם הרב מיד. הוסיף ואמר: יש לי בקשה. מעבר לחתימה אני רוצה לתרום תרומה עבור המוסד. ועוד בקשה יש לי, כל פעם שתגיע לראדין, תיכנס בבקשה אלי ואתן לך שוב תרומה. המשיך הרב ואמר לי: אני אומר לך אותה דבר - בכל פעם שאתה מגיע לבני ברק. תיכנס בבקשה אלי ואתן לך תרומה. לא היו אלו תרומות גדולות. הרב היה מפשפש בכיסים ודולה את אשר מצא. לפעמים מאה שקלים, לפעמים מאתים. אבל ערכן היה עצום, העידוד שהדבר נתן לנו לא יסולא בפז.

מסירות למען קיום הבטחה

בערוב ימיו נקלעתי שוב לבני ברק. כדרכי פניתי בין היתר לביתו של הרב. המשב"ק נכנס אל מרן החדרה ואמר שהנה הרב מרגלית הגיע. הרב אמר שאינו יכול לקבל אותי. כנראה היה ממש באפיסת כוחות. ירדתי במדרגות והתחלתי ללכת ברחוב ראב"ד. לא פסעתי יותר מכמה פסיעות, והנה המשב"ק רץ אחרי: "הרב קורא לך". מעיקרא מאי קסבר ולבסוף מאי קסבר? התברר שהרב נזכר פתאום: רגע, הרי אמרתי לרב מרגלית שבכל פעם שהוא בעיר יכנס אלי ואתן לו תרומה. זו היתה התחייבות שלי. התחייבות יש לקיים בכל מחיר.

רגישות לתחושות בחור זר ואלמוני

כאשר סיים המחזור הראשון שיעור ג', רצינו לסייע לבחורים להתקבל בישיבות גדולות טובות. אבל, מי מכיר את הישיבה החדשה שבכרמיאל? ניגשתי למרן עם בחור שחשבנו שהינו מתאים לישיבת פוניבז'. הרב

המשך מעמוד 9 | הגאון רבי ראובן אלבז שליט"א

וקהל השומעים פעורי פה לדבריו המרתקים. מחזה פלאים [לימים, כשהייתי כותב במחברותי את שיעורו הקבוע של מרן לבעלי בתים בבית הכנסת 'שאל צדקה', לא הייתי מספיק לכתבו בשלמות מרוב מהירות דיבורו, וכשהיה עוצר ללגום מעט מהתה שהונח לפניו, היתה לי הרווחה קלה...].

החלטתי כי זה יהיה הרבי שלי! כזה ראה וקדש! איחלתי לעצמי: הלוואי ואזכה גם אני לזכות את הרבים וללמדם תורה והלכה. זו היתה היכרותי הראשונה עם מרן זצוק"ל. ציפיתי ליום בו אסיים את לימודי ביישיבה קטנה ואלך ללמוד בירושלים עיר הקודש, שם אוכל לשמוע את שיעוריו ודרשותיו. ואכן, לאחר שנתיים, בלומדי כבר בישיבה גדולה בירושלים, הייתי הולך אחרי הסדר להאזין

ומעשה שמעתי מהגאון רבי אליהו דיסקין שליט"א, היה יהודי בעל תשובה שהסתובב בפוניבז' והזקק כל יום לחבישות מרן ראש הישיבה רבי גרשון אדלשטיין זצוק"ל היה צועד כל יום לביתו ועושה לו את החבישות

הגאון רבי יחיאל צוקר שליט"א, מרבני ישיבת תורה בתפארתה על הגורם לאובדן המוסריות והקשר שלו לחידושים הטכנולוגיים

יש כמה דברים שיוצרים תחושה של הגנה לאדם - משפחתו, ביתו. יש הבדל בין צריך ובקתה לבית של קבע. בית קבע, שנוצר מאבנים, מעניק לאדם תחושת הגנה ובטחון. את האבנים חוצבים מן הסלע. אחד מכללי דור הפלגה היה שאין לחצוב מדבר קיים, כי על ידי כך יוצרים תלות בבורא עולם. הם רצו להוכיח לעצמם כי הם 'מסתדרים' בלי בורא עולם, לכן הם למדו את השיטה איך ליצור לבנים מחימר ולא מן הסלע. אבל הכסילים הללו, כמו כל הכופרים, לא שאלו את השאלה הבסיסית: כיצד נוצר החימר, הרי הוא לא נוצר מאליו... זה מה שבאה התורה להשמיע לנו: "וַיֹּאמְרוּ אִישׁ אֶל רֵעֵהוּ הֲבָה נִלְבְּנָה לְבָנִים וְנִשְׁרָפָה לְשִׁרְפָה" - איננו זקוקים לבורא עולם, ניצור את הלבנים בעצמנו. נבנה מגדל גבוה, את המגדל נבנה בכוחות עצמנו, בלי שום תלות בבורא עולם. ראשו של המגדל יהיה בשמים, כדי שנוכל לטפס בו עד לשמים ולהילחם בבורא עולם. הדעת נותנת, שכשרוצים לבנות מגדל גבוה עד לשמים, מחפשים את ההר הגבוה ביותר ועל פסגתו בונים את המגדל. אך אנשי דור הפלגה לא עשו כן. אדרבה, הם בנו את המגדל במקום הנמוך ביותר - "ויהי בנוסעם מקדם וימצאו בקעה בארץ שנער" (יא, ב). מדוע? כי הם רצו ליצור מגדל שאינו תלוי בשום דבר. כשהמגדל בנוי על ההר, הם נעזרים בהר שברא ה'. הם אמרו לקב"ה: איננו צריכים לשום עזרה וסיוע, אנחנו מסתדרים בכוחות עצמנו.

בשנת תרפ"ז הגיע לביקור בארץ ישראל נשיא צ'כיה, תומס מסריק, שהיה ידוע כאוהב ישראל. ירושלים החרדית הקבילה את פניו בכבוד גדול. בראש הצועדים בקבלת הפנים היה מרן רבי יוסף חיים זוננפלד זצ"ל, מרא דארעא דישראל, רבה של ירושלים. ידועה התמונה שבה נראה רבי יוסף חיים צועד עם כובעו בידו, לצדו של מסריק.

לאחר קבלת הפנים הציבורית נערכה לאורח קבלת פנים מיוחדת מטעם "כולל שומרי החומות" של יוצאי הקהילות היהודיות האוסטרו-הונגריות, שצ'כיה נכללה בהן. במהלך נאומו הפריח הנשיא הצ'כי לחלל האוויר את השאלה: מה קרה לעולם שרמת מוסריותו ירדה פלאים? השיב לו רבי יוסף חיים זוננפלד, כי העולם הלך והתדרדר כתוצאה מההתפתחות הטכנולוגית.

כמהחשה לדבר, פתח רבי יוסף חיים את חומש בראשית וציטט את הפסוק שנאמר בפרשת דור הפלגה: "ויאמרו איש אל רעהו הבה נלבנה לבנים ונשרפה לשריפה ותהי להם הלבנה לאבן והחימר היה להם לחומר".

אמר רבי יוסף חיים: הפסוק הזה אומר דרשני! לשם מה תיארה התורה את אופן יצירת הלבנים? ובכלל, נראה כי התורה אינה אומרת במפורש מה היה חטאם של דור הפלגה. היא מספרת שהם בנו מגדל שראשו בשמים, אך אינה מגלה מה היתה כוונתם בבניית המגדל.

אלא - אמר רבי יוסף חיים - נמרוד הציב לו מטרה אחת: להביא את כל בריות תבל לכפירה בבורא עולם. אומרים חז"ל כי נמרוד היה "יודע רבונו ומתכוין למרוד בו" (רש"י בראשית י, ט), ורצה שכל העולם יצטרפו אליו במרידה באלוקי העולם.

הוא מתהלך בהרגשה של 'אני ואפסי עוד'!

במהלך הדורות היו אנשים שכפרו באלוקים, אבל כשהם נקלעו לצרה, באופן טבעי הם נשאו את עיניהם למרום וזעקו: "אנא ה' הושיעה נא". גם ברגעיהם האחרונים עלי אדמות הם צעקו לה'. נמרוד רצה ליצור עולם שכל בריותיו יחיו מתוך כפירה בבורא עולם, שירגישו בתוך תוכם כי הם אינם נזקקים לבורא עולם.

אל העמוד, קולו הנרגש והערב היה ממיס את הלבבות וכל הקהל היה נסחף אחר התפילה הענוגה.

בשבת אחת בשבוע בו חל יום היאצ"ט של אביו הרה"ק רבי מאיר מקרעטשניץ זצ"ל, ידעו החסידים שבשבת זו יגש הרבי למוסף וגם אלו שלא הורגלו להתפלל עמו כל שבת מיהרו לבית מדרשו, ואכן לעליית מפטיר עלה הרבי, אך מה תמיהה היתה שלתפילת המוסף ניגש יהודי פשוט ללא זקן ופיאות קולו רחוק מלהיות ערב ותפילתו חלשה מאוד.

אחד היהודים שהגיע במיוחד בשבת זו והחמיץ ניגש אל האדמו"ר בסיום התפילה ותמה וכי לא שבוע שחל בו היאצ"ט של אביכם הוא. מדוע לא ניגש הרבי למוסף? אמר לו הרבי אכן כן, אלא שלפני התפילה ניגש אלי יהודי זה ואמר שהשבוע חל היאצ"ט ראשון לרעייתו שנספתה בשואה הוא מבקש את העמוד לתפילת המוסף, בשיקול פשוט הלא הוא כלל אינו חיוב ואני חיוב גמור היה ברור לא אוותר על העמוד, אך במחשבה שניה חשבתי מה יועיל לנשמת אבי יותר, תפילתי לפני העמוד או שמחת האיש שיתפלל על אשתו, התשובה היתה ברורה ולכן ניגש הלה!....

ומעשה שמעתי מהגאון רבי אליהו דיסקין שליט"א: היה יהודי בעל תשובה שהסתובב בפוניבז'. היהודי החל לסבול מפצעים סוכרתיים ברגליו, והוזקק כל יום לחבישות חדשות. מרן ראש הישיבה רבי גרשון אדלשטיין זצוק"ל היה צועד כל יום לביתו ועושה לו את החבישות.

משגילו זאת בני ביתו, שאלוהו: הלא ניתן לקבל את השרות הזה מקופת חולים, ומדוע הוא - ראש הישיבה - צריך לעשות זאת בעצמו? הרי זמנו יקר כל כך והוא מנצל כל רגע פנוי לעסק התורה, ומה אירע לו פתאום שהוא הולך לחבוש פצעים, במקום שאמרו חז"ל שבאפשר לעשות על ידי אחרים יעשוה אחרים ואל יבטל מלימודו?

ענה רבי גרשון: "החובשים בקופות חולים צריכים להספיק כמות גדולה של חולים, ולכן זמנם קצוב. הם מורידים את החבישות במהירות, זה גורם לפצעים שנדבקו להתקלף ויש בזה ייסורים למטופל. לי יש זמן, אני עושה זאת לאט וכך מונע ממנו ייסורים!"

אלף בינה - גמול דלים

אומרת הגמרא (שבת קד ע"א), שסיפרו לרבי, כי ילדים באו לבית המדרש ואמרו דברים נפלאים שלא נשמעו כמותם מאז משה רבינו ויהושע בן נון.

הם דרשו את צורתן ומשמעותן של כל העשרים ושתיים האותיות הקדושות שבתורה. וכך הם התחילו את דרשתם: "אלף ב"ת - אלף בינה, גימ"ל דל"ת - גמול דלים".

מדוע הרגל של הגימ"ל פשוטה לכיוון הדל"ת? - "שכן דרכו של גמול חסדים לרוץ אחר דלים". ללמדנו שהגמול חסדים לא ימתין עד שהדלים והאביונים יבואו אליו, אלא ירוץ אליהם לחפש את טובתם ולעשות עמהם חסד.

ומה הטעם שהרגל של הדל"ת פשוטה לכיוון הגימ"ל? - שהדל והעני

נוסיף לכאן את דברי רבי יונתן אייבשיץ, שדבריו שנכתבו לפני כמאתיים וחמישים שנה והם בגדר דברי נבואה של "חכם עדיף מנביא". הוא אומר שדור הפלגה היה מופלג בחכמתו, הטכנולוגיה שלו היתה מתקדמת מאד. הוא מתאר את המגדל כן שיגור לחלליות, כדי ליצור מגורים מחוץ לכדור הארץ. אמרו: כשאנו אנו נמצאים בתוך כדור הארץ נתלים בבורא עולם, אם נימצא במקום אחר, מחוץ לכדור הארץ, לא נזדקק לבורא עולם...

מה עשה הקב"ה? בלבב את שפתם, ועל ידי כך הסיג אותם לאחור. הקידמה הטכנולוגית חזרה אחורנית.

אמר רבי יוסף חיים זוננפלד לנשיא צ'כיה: כל הרעיון להתעלם מבורא עולם דרך העצמה אישית, מביא את האדם להיות במרכז. הטירוף הגדול ביותר הוא כאשר האדם שם את עצמו במרכז, מטפח שיגעון גדלות ומעודד פולחן אישיות סביב עצמו. הוא מתהלך בהרגשה של 'אני ואפסי עוד!' הכל סובב אצלו סביב ה'אני'. הרודנים הגדולים בעולם לאורך הדורות לקו בשגעון גדלות ועודדו את סביבתם לפולחן אישיות. על ידי כך הם המיטו הרס וחורבן נוראים בעולם.

כך היה בדור הפלגה. כשהיתה נופלת לבנה מהמגדל הם היו מתאבלים, אבל כשהיה נופל אדם היו דוחקים אותו מתחת לרצפה. מאות אלפי אנשים נקברו תחת מגדל בבל. לימים, מאות אלפי אנשים נקברו בבניית החומה הסינית. כשהמניע הוא פולחן אישיות ושגעון גדלות, אין שום ערך לחיי אדם, העיקר שאני קיים ואני שולט וכולם רואים את כוחי ועוצם ידי. אני מרכז העולם, וכולם צריכים לסגוד לי.

העניין הזה, של ראיית הזולת והחשבתו, הקדשת מחשבה לזולת, תפס אצל גדולי ישראל מקום אפילו לפני הדאגה לעצמם ולצרכיהם, ואפילו לפני צרכיהם הרוחניים!

סיפר האדמו"ר מסיקוורא, מלפנים היה דר בעיר טעפליק, שם כיהן הגאון הידוע הטפליקער רב, בשנה אחת תר רבות אחר אתרוג ולא מצא, רק בערב החג השיג אתרוג מהודר ורכש אותו במזון רב, עמד שם אחד מנכבדי הקהילה וראה איך הרב משלם סכום הגון עבור האתרוג, למחרת ביו"ט ראשון חשק הלה לראות ביופיו של האתרוג ששילם עליו הרב מזון רב כל כך, ומה פלא שראה שהרב מוציא שלש מינים בלי אתרוג!

את תמיהתו הביע בפני הרב לאחר התפילה, ענה הרב בפשטות: בבוקר קמתי וניגשתי אל ארבעת המינים בשמחה, אך אז שמעתי מהבניין הצמוד קול זעקה, הבנתי שצריך שם עזרה וצעדתי למקום, נקשתי בדלת הבית שם דרה אלמנה לשעבר, משפתחו שאלתי מה ארע, עמדו שם האשה ובנה בוכים, וכך סיפרה, בעלי מזיווג שני קפדן, הוא הלך לטבול במקוה ובני מזיווג ראשון נטל את האתרוג הפילו לארץ והפיטם נפל, מי יודע איך יגיב בעלי כשיראה שנפסל לו האתרוג, מיד רצתי לביתי והכנסתי את אתרוגי לתוך הקופסה של שכני!

מעין זה היה מעשה אצל האדמו"ר רבי איתמר מנדבורנא, איש קדוש היה ותפילותיו תמיד בערגה ובדביקות. במיוחד כשהיה ניגש

גיסי הגאון רבי אברהם צבי טויב שליט"א סיפר שאמר פעם למרן הרב שך זצוק"ל שהוא מוסר שיעור בדף היומי וביקש הדרכה באיזה אופן למסור את השיעור. השיב לו הרב שך דברים מאלפים המהווים הדרכה גם בנוגע לתוכנית של העמוד היומי וכך אמר לו:

שיחה מיוחדת עם שלושה מרביצי התורה, שנטלו על שכמם עול מסירת שיעורים יומיים במסגרת תוכנית 'עמוד יומי', הגאון רבי חזקיהו משקובסקי שליט"א, הגאון רבי יצחק לוקסנבורג שליט"א והגאון רבי אברהם אורצל שליט"א.

מאת: אלעזר גולדברג

לפני השואה, בעיירות, היו חבורות של לומדים, הייתה 'חברת חי אדם', 'חברת חומש רש"י', 'חברת משניות' ועוד. אולם היום כל הלומדים חפצים ללמוד דף היומי, אך לימוד בעיון אינו מתאים לכולם ואפילו בני תורה הרגילים בלימוד עיוני ומעמיק אינם מצליחים ללמוד דף שלם בעיון בכל יום. לכן הדרך הישרה היא לדאוג שכל אחד מהמשתתפים בשיעור יקבל את המושגים שמובאים בדף ולתבל את השיעור בדברי אגדה מוסר והלכה הנוגעים לענייני הדף היומי וכך כל אחד יקבל את החומר באופן המתאים לרמה הרוחנית והשכלית שלו. אמנם, סיים הרב שך את דבריו, אין הכוונה שיעקר השיעור יהיה מבוסס על ווארטים וסיפורים, אלא העיקר הוא סוגיית הגמרא בהבנה על פי הפשט ועל כך להוסיף את התוספות הנ"ל שנותנות מענה לאלו הזקוקים לכך.

מהסיבה הזו אני חושב שלימוד של 'עמוד יומי' הוא ברכה עצומה לכלל ישראל. ההספק הזה מאפשר לימוד עם חזרה ושינון. לכן התוכנית בהחלט מתאימה לציבורים רחבים מאוד!

פנו אלי מספר בחורים בישיבת 'תפארת ציון

הרב אורצל: עוד לפני שהתבקשתי למסור שיעור ב'עמוד יומי', פנו אלי מספר בחורים בישיבת 'תפארת ציון' ושאלו אם אפשר לייסד בישיבה קבוצה שתצטרף למסגרת לימוד עמוד יומי של 'דרשו'. מהבקשה הזאת הבנתי עד כמה הדבר נצרך בקרב בני התורה. הסיבה לכך היא, שבמסגרת הלימוד הרגילה בישיבות, כמעט ואין מציאות של לימוד הש"ס כולו, לכן צריכה להיות מסגרת זמן המוקדשת ללימוד שיטתי עם הספק, אך מאידך - לבחורי ישיבה קשה מאוד לקיים מסגרת לימוד של דף יומי, כי רוב זמניהם מוקדשים ללימודים העיוניים הרגילים בישיבות הקדושות. על הצורך הזה עונה התוכנית החדשה באופן מוצלח ביותר, ניתן ללמוד עמוד יומי בצורה טובה עם סיכום החומר, עם תוכנית ברורה לסיים הש"ס עם מסגרת מחייבת של שינון ובחינה.

כמו כן, התוכנית תועיל מאוד למי שכבר למד ש"ס או סדרים שלמים, וכעת יש לו את ההזדמנות לחזור על מה שלמד ואין זה רק מעלה אלא חובה של ממש כדי שלא ישתכחו ממנו דברי התורה.

השבוע התחילו עשרות אלפי לומדים בכל העולם היהודי את הלימוד בתלמוד בבלי, במסגרת התוכנית החדשה "עמוד יומי", ההתרגשות בקרב בני התורה והלומדים גוברת. בערוצי המדיה השונים של 'דרשו' כבר נקבעו למעלה מעשרה שיעורים יומיים שימסרו מפי גדולי הרבנים ומגידי שיעורים מנוסים. השיעורים ימסרו בכמה שפות, ביניהם - לשון הקודש, אידיש, אנגלית, צרפתית וספרדית ובנוסף נעשים מאמצים רבים להנגיש את הלימוד והשינון לרבבות לומדים בכל העולם היהודי. במקביל נפתחים מאות שיעורים בכל רחבי הארץ והעולם לפי סדר העמוד היומי.

לקראת שבת 'בראשית' ותחילת הלימוד בעמוד היומי, ערכנו ראיונות מיוחדים עם שלושה מגדולי מרביצי התורה בדורנו, הרבנים הגאונים: רבי חזקיהו מישקובסקי שליט"א משיגיה ישיבת ארחות תורה, רבי יצחק לוקסנבורג שליט"א רב שכונת שבט הלוי במודיעין עילית ורבי אברהם אורצל שליט"א מראשי ישיבת תפארת ציון בבני ברק, אשר מפאת החשיבות שרואים בתוכנית הנוכחית, נרתמו לפנות זמן למסירת שיעור יומי מיוחד תמידים כסדרם.

ביקשנו לברר עם הרבנים שליט"א את הצורך והתועלת העצומה שיש לתוכנית כזאת, המסר לבני התורה שחוששים להיכנס למסגרת מחייבת לתקופה ארוכה, התועלת שיש בבחינה החודשית על החומר הנלמד וכיצד שומרים על 'גישמאק' ו'פרישקייט' מיוחד גם בשיעורים הנוכחיים למרות שכבר נמסרו על ידם מאות אלפי שיעורים.

על איזה צורך עונה התוכנית החדשה של עמוד יומי? ואיזה ציבור יכול לקבל ממנו תועלת רבה?

הרב מישקובסקי: התכנית הזאת מכוונת לכלל הציבור, גם לתלמידי חכמים וגם לבעלי בתים. גיסי הגאון רבי אברהם צבי טויב שליט"א סיפר שאמר פעם למרן הרב שך זצוק"ל שהוא מוסר שיעור בדף היומי וביקש הדרכה באיזה אופן למסור את השיעור כדי שתהיה תועלת לכלל השומעים. השיב לו הרב שך דברים מאלפים המהווים הדרכה גם בנוגע לתוכנית הברוכה של העמוד היומי וכך אמר לו:

עוד כדאי לזכור את דברי הגמרא במסכת שבת (פח, ב) על לומדי התורה: "למיימינים בה - סמא דחיי". ופירש רש"י: "למיימינים בה, עסוקים ככל כוחם וטרודים לדעת סודה". כלומר, אדם שרוצה לטעום את סם החיים של התורה ולקבל שכר לימוד ולא רק שכר ריצה או דוחקא, עליו להיות טרוד בהבנת הדברים ועצם הטרדה גורם להצלחה בזכרון החומר.

ישנם כאלו שמתלבטים ומהססים להיכנס למסגרת מחייבת וממושכת, איזה מסר מחזק אפשר להעביר להם על מנת להקל בעיניהם את ההרשמה לתוכנית?

הרב לוקסנבורג: בכל מחייב שאדם מקבל על עצמו יש קשיים בהתחלה. מרן הרב שך זצוק"ל היה רגיל לומר לתלמידים שמי שאומר לו שקשה עליו להתעלות ברוחניות, יכול להבין אותו, שהרי אמרו חז"ל (קידושין ל, ב): יצרו של אדם מתגבר עליו בכל יום... ולולי הקב"ה עוזרו אינו יכול לו.

אולם זאת עלינו לדעת, שכל מי ש'קופץ למים' מקבל סייעתא דשמיא גדולה מאוד להצליח. אוכל להעיד על עצמי שלפני שהתחלתי למסור את השיעור ב'דף היומי בהלכה' היו שלא האמינו שהענין יצליח, כי לא יהיה לזה קהל ומי ימצא זמן קבוע לבוא לשמוע שיעור חדש. אך למרבה הפלא מיד לאחר שהתחייבתי להיכנס לזה בכל הכוח, קיבלתי סייעתא דשמיא עצומה. כיום השיעור מונה כ-30 משתתפים קבועים, תמידין כסדרן, ללא דילוגים כלל וכלל ואין לשער ואין לתאר את התועלת הגדולה שיש מזה לי ולכל השומעים. על הסייעתא דשמיא שראיתי בחוש בזכות הקביעות בשיעורי 'דרשו', אוכל לספר מה שאירע אצלי בשיעור של ה'דף היומי בהלכה'. כאשר התחלנו ללמוד הלכות עירובין היו שחששו כיצד יוכלו להבין את שלל הפרטים והציורים המורכבים בהלכות אלו וברוך השם זכינו להצלחה שלא בגדר הטבע. פעם כשהתחלנו סימן בשולחן ערוך שמדבר על נהר ששוטף ונכנס אל העיר לא ידעתי כיצד להמחיש את הענין היטב והנה באותו לילה ירדו גשמים רבים והנחל הסובב את העיר מודיעין עילית, סמוך לשכונת חפציבה, עלה על גדותיו ונכנס אל תוך העיר. אלו שהלכו לראות את הדבר

נכנסתי פעם עם תלמיד חכם אחד אל ביתו של מרן הגרא"ל שטיינמן זצוק"ל.

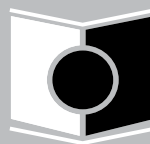
התלמיד חכם שהיה עמי שאל את מרן: "נאך-אמול בבא קמא?"

היה זה בתקופה שמרן היה בסביבות גיל שמונים ובאותה שעה עסק בלימוד מסכת בבא קמא. התלמיד חכם שהיה עמי שאל את מרן: "נאך-אמול בבא קמא?" הוא התכוון לשאול, האם מרן לומד בבא קמא עוד הפעם, הרי כבר למד מסכת זו עשרות ומאות פעמים. מרן הביט בו ואמר בפשטות: "אם אני לא יחזור, אני ישכח!". המעשה הזה מלמד על חשיבות החזרה גם למי שכבר בקי בש"ס וקל וחומר למי שלמד פעם או פעמיים...

הרב לוקסנבורג: במסכת ברכות (ו, ב) רש"י אומר: "שהרי רובם אינם מבינים להעמיד גירסא ולומר שמועה מפי רבן לאחר זמן, שיקבלו שכר לימוד".

דברי רש"י חריפים ומחייבים מאוד, כי ישנם רבים שמצויים במסגרות קדושות של לימוד יומי ואכן קונים במשך הזמן ידיעות נרחבות ומושגים בש"ס, אך לכלל 'מבינים להעמיד גירסא' עדיין לא בא, בין השאר בגלל ההספק הגדול שהם מחוייבים לו בכל יום. אני חושב שהמסגרת החדשה של 'עמוד יומי' כן מאפשרת ליותר אנשים 'להעמיד גירסא ולומר שמועה לאחר זמן'. כך מעגל הלומדים שיודעים ש"ס וזוכרים את הדברים לאורך זמן יגדל ללא ספק, שגם אלו שאינם מסוגלים ללמוד הספק יומי גדול, יוכלו להצטרף למסגרת הנוכחית, לחזור ולשנן, עד שיוזכרו ויזכו 'להעמיד גירסא'.

לשם כך מאוד חשוב שהשיעורים שיימסרו במסגרת התוכנית יהיו מתומצתים ולא באריכות. כמו כן כדאי ללמוד את החומר עם סיכום עצמי או מתוך ספר המסכם את ענייני העמוד, מה העיקר בעמוד ומה הן הפרטים הנלווים ואלו שהוזכרו אגב העיקר. כל זה ייקל על זכירת החומר לזמן ארוך.

דרשו ד' ועוזו
העמוד היומי

ברזכים

העמוד

המחזור הראשון ע

ביום שני ר"ח חשוון
'העמוד היומי'

עדיין לא מאוחר, בואו
אלפי הלומדים ב

התכנית החדשה של 'דרשו': העמוד היומי

לרישום בכל עמדות נדרים וב

הבאים

ה' היומי

של 'העמוד היומי'

מן התחלנו בלימוד
בתלמוד בבלי

הצטרף עכשיו לעשרות
כל העולם היהודי

זו' לימוד שינון וחזרה של מסכתות הש"ס

משרדי 'דרשדי' 02-5609000

קיבלו המחשה חיה למה שלמדנו באותה עת...

הרב אורצל: לקנות ידיעה ברורה בש"ס היא ללא ספק דבר המגדיר את התלמיד חכם. ראיתי אצל מרן הגרא"ל שטיינמן זצוק"ל מספר פעמים, שהיה מתעניין אצל אברכים או כאשר היה מברר על תלמיד חכם פלוני: "האם הוא יודע ש"ס?". יהודי שידע ש"ס היה מדד גדול אצל מרן להחשיבו כתלמיד חכם.

כעת מונחת לפנינו ההזדמנות הנדירה להתחיל מהתחלה - ממסכת ברכות. כאשר יש נקודה כזו של התחלה, כדאי מאוד להצטרף למסגרת המחייבת הזו, ולאחר ההתחלה יקבלו המצטרפים את הסייעתא דשמיא, הרצון והכוחות, להמשיך להשקיע בלימוד ובשינון ולסיים את הש"ס עם ידיעה ברורה.

אמר לי ר' שמעון: הרוצה להיות עשיר, צריך לקחת סיכונים בעסקים

הרב משקובסקי: פעם שאלתי את הנגיד רבי שמעון גליק הי"ו: כיצד ינהג אדם שרוצה להתעשר? אמר לי ר' שמעון: הרוצה להיות עשיר, צריך לקחת סיכונים בעסקים, לפעמים הוא ירוויח ולפעמים יפסיד. אולם צריך לנהוג בחכמה ולקחת סיכון על חלק מהמזון ולא על כולו, כדי שלא יפסיד הכל. מדבריו למדתי שגם מי שאינו לוקח סיכונים בהשקעות רוחניות, אינו יכול להצליח וצריך לחשב את הרווח מול הסיכון, שאם הרווח גדול והסיכון קטן, הרי ההשקעה משתלמת ביותר. כך הוא בתוכנית הנוכחית של 'דרשו', הסיכון קטן, כי התוכנית אינה מחייבת וניתן לבטל את ההשתתפות בכל עת ובזמן ההשתתפות בסך הכל מרוויחים ידיעות בש"ס, מאידך - הרווח שיכול לקבל המשתתף בתוכנית כזאת הוא עצום ויכול לעשות מהפך רוחני בכל אורחות חייו!

לא מזמן פורסם באחד מהגליונות של 'דרשו' על ראש ישיבה מבוגר מאשדוד

ישנם הסבורים שלא כדאי לערוך מבחנים, מסיבות שונות. מה דעת הרבנים שליט"א על התועלת שיש בבחינה חודשית על החומר הנלמד במסגרת התוכנית?

הרב משקובסקי: לא מזמן פורסם באחד מהגליונות של 'דרשו' על ראש ישיבה מבוגר מאשדוד שנהג להשתתף במבחני 'דרשו', והסביר לתלמידיו: המבחנים הללו אינם מיועדים לצעירים בלבד, כי גם המבוגרים צריכים לבדוק עצמם אם יודעים וזוכרים את מה שלמדו.

שתי תועלות עיקריות יש למבחנים: האחד - זה מחייב את הלומד ללמוד היטב את החומר. שמעתי ממרן הגרא"ל שטיינמן זצוק"ל שעיקר הצלחת האדם באה בעקבות 'מחייבים' הגורמים לאדם ללמוד ברצינות. והתועלת הנוספת - שעל ידי ההצלחה במבחן הלומד מקבל סיפוק מכך שיש הכרה בכך שמבין וזוכר את מה שלמד וזה נותן דחיפה אדירה להמשיך ללמוד הלאה סוגיות

ומסכתות נוספות באותו אופן. לפיכך המבחנים של 'דרשו' הם בבחינת תיקון עולם! שהרי כאשר אברך הולך לעשות מבחן חודשי, זה בודאי פעמים רבות על חשבון הטיפול בבית ובילדים, אך כאשר בני הבית יודעים שהוא עושה זאת על מנת להצליח במבחן, לקבל מלגה ובעקבות כך ללמוד טוב יותר, הם מתמסרים לעניין וכך גם הם מקבלים שכר מחזיקי תורה ותרבה התורה בישראל.

הרב לוקסנבורג: חז"ל אומרים (שבועות מא, ב): "כל מילתא דלא רמיא עליה דאיניש, לאו אדעתיה". כלומר, דבר שלא מוטל על אדם לזכרו הוא אינו זוכר. ניקח לדוגמה אדם שאחראי מטעם חברת הרכבות לשמש כמודיעין לאנשים הצריכים לנסוע ברכבת, אם יבוא אדם וישאל אותו מתי מגיעה הרכבת לבאר שבע הוא בודאי יוכל לענות מיד ובעל פה את הזמנים במשך היום כולו, זאת למרות שלא בטוח שרמת המשכל ומצב הזיכרון שלו מהמוצלחים ביותר, ולפעמים אפילו את מספר תעודת הזהות שלו הוא לא זוכר בעל פה ומה שזוכר את זמני הרכבת הוא בגלל שזו עבודתו והדבר מוטל עליו. מאידך, אם יעמוד אדם בעל זיכרון בהיר וחד בתחנת הרכבת ויבוא אדם לשאול אותו האם הרכבת לבאר שבע כבר עברה, הוא פעמים רבות לא ידע להשיב, כי הוא צריך לנסוע לחיפה ולא מוטל עליו לבדוק את מעבר הרכבות האחרות. לעניין הזה המבחנים מועילים - לגרום ללומדים להרגיש שמוטל עליהם לדעת היטב את סיכום החומר הנלמד באותו חודש ועצם הרגשה הזו תגרום ללמידה איכותית הרבה יותר.

אולם כל נבחן ב'דרשו' צריך לדעת שני דברים נוספים: הראשון - שמטרת המבחן אינה בציון שיתנוסס בראשו לאחר הבדיקה, אלא המטרה היא עצם הבחינה לאחר לימוד טוב של החומר. ידועה אמרתו של מרן הסטייפלר זצוק"ל שהמושג 'גליון הערכה' שניתן כיום על פי הציונים של התלמידים, מקורו מתרבות הגויים, שהרי על פי התורה המדד של האדם הוא לפי עמלו בתורה ולא לפי התוצאות שהשיג. והשני - שאם הוא מרגיש לחץ בעשיית מבחנים, יוכל לעשות הפסקה ממבחנים על מסכת אחת עד שירגע מעט ואז - לאחר שיפנים שהמבחן נועד רק עבורו, לדעת מה מידת הידיעות שלו כדי שיוכל להשתפר באופן הלימוד והחזרה כשהמטרה הסופית היא ידיעת המסכת על בוריה - יאזור כוח להמשיך להשתתף בהם. יחד עם זאת, ממה ששמעתי וראיתי אני יודע שהמבחנים של 'דרשו' אינם קשים ומורכבים, אלא נכתבים כתיבתם על ידי מומחים לדבר נעשית במטרה אחת - לגרום הצלחה לאלו שלמדו היטב את החומר החודשי. לאחר תקופה קצרה של הרגל ניתן להצליח גם בקבלת ציונים טובים שיתנו דחיפה גדולה יותר להמשיך ללמוד היטב את המשך המסכתות.

הרב אורצל: למבחנים יש תועלת גדולה מאוד! גם מי שמתחיל ללמוד עם התרגשות ושאיפה גדולים, מטבע העולם הוא שעם הזמן המרץ דועך ולכן צריך מחייב שיחזיק את הרצון לאורך זמן. לכך נועדו הבחינות.

אספר מעשה רב ממרן הגרא"ל שטיינמן זצוק"ל: מרן היה רגיל בשנות זקנותו לבחון מספר פעמים בכל שבוע תלמידי חידרים

בביאור הפסוק: "קוה את השם חזק ואמץ ליבך וקוה אל השם", שכאשר אדם מקווה לסייעתא דשמיא, עצם הקיווי גורמת ליצירת קו שדרכו תבוא לו הישועה. וזה גם ביאור הפסוק: "וקווי השם יחליפו כוח" - הציפייה לקבל שפע רוחני ממרומים היא אשר נותנת את הסייעתא דשמיא לקבל כוחות מיוחדים למעלה מגדרי הטבע. וכמו שהיה עד היום, כך בעזרת השם יתברך יהיה בשיעורים של העמוד יומי'.

השיעור נעשה מעניין ומושך הן למגיד שיעור והן לשומעים

הרב מישקובסקי: כבר הזכרתי את דבריו המאלפים של מרן הרב שך אודות האופן הראוי במסירת שיעורים בדף היומי. אני חושב שכאשר מתבלים את השיעור בשאלות מעשיות מענייני העמוד ואגב כך מביאים גם 'מעשה רב' מגדולי ישראל הנוגעים לסוגיית הגמרא, השיעור נעשה מעניין ומושך הן למגיד שיעור והן לשומעים. אמנם אין זו הדרך ללמוד את הסוגיה לכתחילה, כי את הגמרא יש ללמוד בהבנה והעמקה, אולם בשיעור הנמסר לרבים זו הדרך הטובה ביותר לגרום להנאה וקביעות בקרב מוסר השיעור וכלל השומעים.

הרב אורצל: כאשר מקבלים קבלה למסור שיעור יומי הדבר מחייב קביעות של לימוד מעמיק עם חזרה וסיכום ברור של החומר, כאשר החומר ברור ומסוכם ניתן למסור אותו באופן שתתן תועלת של ממש לשומעים.

בנימה אישית - עבורי זו ברכה עצומה וממש מתנה מן השמים ואכן כוונתי היא להכין ולמסור את השיעור כדי לזכות אנשים נוספים החפצים ללמוד כמוני את החומר בצורה ברורה ובס"ד תהיה תועלת והצלחה רבה לכולנו.

וישיבות קטנות והיה מתבטא על כך: "הרי זה הגשעפט (העסקים) שלי". מאחר שהיה קשה עליו לקרוא לאורך זמן כפי שהורגל בצעירותו, היה עורך מבחנים מפני שעל ידי כך התלמידים צריכים להתכונן ולשנן את החומר והלימוד הזה יהיה לזכותו. פעם אחת הגיעו אליו ילדי תלמוד תורה כדי להיבחן והמלמד אמר למרן שהתלמידים לא הכינו היטב את החומר ואז אמר מרן בבדיחותא: "אם כך, מה הרווחתי מהבחנה הזו?". כלומר, הרי כל המטרה שפינה מזמנו לבחינות על חשבון סדרי הלימוד הייתה להגביר זכויות של לימוד ושינון של הילדים וכשזה לא נעשה מפני מה יש צורך לבוא ולבחון?

בכל פעם שסיימו את לימודם מרן הגר"ח היה בוהן אותם על מה שלמדו. וכך היה במשך כמה שנים. ללמדנו על השיבות הבחינה התמידית!

דבר נוסף שמעתי מהגאון רבי יצחק שאול קנייבסקי שליט"א בנו של מרן הגר"ח זצוק"ל, שכאשר למד בצעירותו עם חברותא, בש"ס בבלי וירושלמי, בכל פעם שסיימו את לימודם מרן הגר"ח היה בוהן אותם על מה שלמדו. וכך היה במשך כמה שנים. ללמדנו על חשיבות הבחינה התמידית!

לסיום, אם אפשר להציץ אל הקודש פנימה - לאחר הרבצת תורה ומסירת שיעורים במשך עשרות שנים, כיצד שומרים על רמת השקעה גבוהה ו"פרישקייט" גם בשיעורים של התוכנית הנוכחית עד שנראה כביכול כל שיעור הוא הראשון שנמסר אי פעם?

הרב לוקסנבורג: אני סבור שכל עניין מסירת השיעורים מהזמן שהתחלתי למסורם לפני שנים רבות ועד היום, הוא למעלה מדרכי הטבע. אפשר לקבל קצת הסבר על העניין מדברי הרמח"ל

המשך מעמוד 13 | הגאון רבי יחיאל צוקר שליט"א

קומתו הרוחנית של האדם. להיות איש חסד בנוסח של גוי העולם - אין זה חסד, "וחסד לאומים חטאת" (משלי יד, לד). העם גרמני הוא העם המתורבת ביותר, אך הוא הוציא מתוכו את הרוצחים הגדולים והאכזריים ביותר!

כשאדם גומל דלים ועושה חסד מתוך אינטרס, כאשר הוא פועל מתוך שיקולים של כדאיות ותועלת, ברגע שמשוהו או מישהו מתנגשים עם האינטרסים שלו, האיש המתורבת ביותר הופך בבת אחת לרוצח אכזרי.

מצדו יבוא אל עושה החסד ולא יטריח אותו לבוא אליו. ומה הטעם שהדל"ת מחזירה פניה מהגימ"ל? לרמוז לגומל החסד שייתן את הצדקה בצנעה, כדי שלא יבייש את המקבל. אכן, אין ספק שאלו דרשות נאות, אך מהי החכמה הנפלאה הטמונה בהן?

הם לימדו אותנו יסוד חשוב ביותר במהותו של החסד: אי אפשר שיהיה "גמול דלים" בלי שיקדם לו "אלף בינה"! כדי להיות בעל חסד אמיתי יש צורך בלימוד תורה ובהתבוננות עמוקה, שתרום את

077-2222-666 או *4992

קו השיעורים של 'דרשו' - לחייג, ללמוד, לדעת

ליד האולם נקוותה שלולית מים עמוקה והמוזמנים נאלצו לדלג על השלולית כדי להיכנס. רבי יעקב גלינסקי זצ"ל, טיפס כבר במעלה שנות התשעים, ולא היה מסוגל לעשות זאת. מלוויו החליטו להרים אותו על גבי כסא ולהכניסו לאולם. נדחקתי ביניהם וביקשתי לסייע וליטול חלק בנשיאת דמות הוד של מזכה הרבים, גאון וצדיק כמותו.

הגאון רבי אליעזר טורק שליט"א, כיצד זוכים למצוא חן בעיני השם!?

רבי אריה ציין ששיחה אחת חרוטה בזיכרונו באופן מיוחד. היא השיחה שעסקה בענין מציאת חן בעיני הקדוש ברוך-הוא. כשבסוף השיחה הפטיר רבי איצ'לה: "כיצד זוכים למצוא חן בעיני השם יתברך? שלמה המלך מגלה לנו את הסוד: 'ולענונים יתן חן' (משלי ג, לד), מי שאינו מתגאה במעלותיו ובמידותיו, ונוהג בענווה ובהכנעה הוא הוא הזוכה למצוא חן בעיני השם יתברך!..."

דודי הגאון רבי אריה פינקל זצ"ל, ראש ישיבת מיר-ברכפלד, מסביר בספרו 'יבוא שילה' את הטעם שהענוה גורמת לנשיאת חן בעיני ה', כך:

'עניו', פירושו אדם כנוע שמחשיב את עצמו לכלום, מתוך ידיעה והכרה ברורה שכל אשר יש בידו לא בא לו מכח שורת הדין, אלא הכל ניתן לו בחסד וברחמים מאת הבורא, ומעצמו אין לו דבר. לכן אינו מתגאה ואינו מחזיק מעצמו.

והנה גם המילה 'חנים' שורש אותיותיה מקבילות ללשון 'חן'. אדם שמקבל מתנה ממכרו מפני שמצא חן בעיניו, גם אם לא נתן לו תמורה על כך, נקראת מתנה זו 'מתנת חנים'.

וזאת אכן המידה שעמדה לנח שבגינה הצילו הקדוש ברוך-הוא מהמבול, נח חי בענוה ובשפלות רוח, וחש תחושה תמידית שאין

הגה"צ רבי יצחק קורלנסקי זצ"ל, מפארי גידולי נובהרדוק, סיפר שראה פעם את רבו ה'סבא מנובהרדוק', מרן הגאון רבי יוסף יוזל הורביץ זצ"ל, מתעמק בינו לבין עצמו קרוב לרבע שעה, והיה נראה כי דבר מה מטריד את מנוחתו. כשהבחין בו ה'סבא' אמר לו בנימת שאלה: "הכיצד זוכים למצוא חן בעיני השם!?"...

רבי שמשון רפאל הירש (בפירושו על התורה) כותב שמעלת מציאת חן בעיני ה' יתברך היא המעלה היותר גדולה: "אדם שמצא חן בעיני ה', הגיע אל השלמות העליונה, שאדם יכול להשיג לפני ה'!..."

מוטל איפוא גם עלינו להעמיק ולהתבונן בכך, כיצד אכן זכה נח למצוא חן בעיני השם, ומתוך כך נלמד כיצד נזכה גם אנו למעלה נשגבה זו שאין שלימות עליונה ממנה.

סיבה אחת מבוארת בחז"ל, בגללה זכה נח למציאת חן, היא הענוה! התורה מעידה בנח: "נח איש צדיק תמים היה בדורותיו". כתב על כך רש"י (במסכת עבודה זרה ו, א): "תמים - עניו ושפל רוח".

הרי שהענוה היא סיבה שבגללה זוכים למצוא חן ולהיות אהובים בעיני השם!

כך כותב בספר 'קב הישר' בשבח הענוה:

"ואשרי האדם המתדבק במדת הענוה והכנעה. מדה זו נאה היא ומשובחת ומביאה האדם לחיי עולם הבא, ומצלת אותו מחיבוט הקבר. כי אין לך מדה המטהרת ומלבנת האדם הגשמי כמו מדת הענוה. כי העניו מודה על האמת, ומקבל תוכחה, ודיבורו בנחת, אהוב למעלה ונחמד למטה".

הגה"צ רבי אריה לוי זצ"ל, היה נוהג תמיד להזכיר בערגה מיוחדת את השיחות שזכה לשמוע מפי גאון המוסר רבי איצ'לה פטרבורגר זצ"ל, מגדולי תלמידיו של אבי תנועת המוסר מרן רבי ישראל מסלאנט זצ"ל. הוא עלה לארץ ישראל מרוסיה בערוב ימיו והתגורר כשלוש שנים 'בחצר שטרויס' הידועה, עד לפטירתו ביום י"א מנחם-אב תרס"ז.

מידי שנה כשהגיעו ימי הרחמים והסליחות, היה דורש בחצר ביתו שיחת מוסר ודברי התעוררות לפני אנשי ירושלים. המונים היו מתאספים לשמוע את דבריו בצמא ובתשוקה עזה. הדברים עשו רושם כביר על השומעים, ורבים נמשכו מכך לשיטת המוסר. אחד הבאים היה זה כאמור רבי אריה.

לו משלו כלום. לכן זכה למתנת חנם - נשיאות חן, למרות שלא היה ראוי לכך משורת הדין. לעומת זאת, הרשעים אינם מכירים בכך שהכל ניתן להם בחסד וברחמים מאת הבורא, וסבורים בטיפשותם שהכל מגיע להם על פי שורת הדין, לכן הם אינם זוכים לאותו חן אלא מקבלים גמול לפי מעשיהם, לטוב ולמוטב.

כשביקרתי פעם בלונדון בביתו של הנגיד הגאון רבי **שמעון הירש** שליט"א, הראה לי מהנמצא בגנזיו מכתב נדיר מגאון הדורות רבי **עקיבא איגר** זצ"ל, הממוען לאחד מגדולי הזמן, שבשאלתו הכתיר את רבי עקיבא איגר בתארים מופלגים, וכשהשיב לו פתח כמתפלל על התארים שהעניק לו, וכתב על עצמו בכזאת השפלה שלא ניתן לעלות על הכתב.

העתקתי בזמני לעצמי את נוסח המכתב, והראתי זאת לגדולי ישראל - מרן ה'**סטייפלער**' זצ"ל וראש הישיבה הגרא"מ **שך** זצ"ל. שניהם כאחד הביעו התפעלות מיוחדת מגודל הענווה המופלגת של רבי עקיבא איגר.

וכבר מיוחסת האמרה לאחד מגדולי ישראל, כי מה שזכה רבי עקיבא איגר שתורתו תתקבל בכל תפוצות ישראל ללא עוררין, באופן שאין לו אח ורע בדורות האחרונים, היא אודות לענוותנותו הגדולה, שכל ספריו מלאים באמירות של שפלות. לאחר שכותב את קושיותיו קושיות הברזל העצומות, הוא מרבה לסיים בנעימה קדושה בסגנון ידוע: "זה"י איר עיני", "ולא זכיתי להבין", "דבריהם נעלמו מקטן כמוני", "דעתי קצרה מהבין דעתו הרחבה" וכדומה.

סיפר הגאון רבי **בנימין זאב יעקבזון** זצ"ל, רב בשכונת פאג"י בירושלים, שבצעירותו בהיותו בוילנא, זכה פעם אחת להימצא ביחידות בחדרו של גאון הדור מרן רבי **חיים עוזר גרודז'ינסקי** זצ"ל, בעל ה'אחיעזר'.

השהות במחיצתו של רבי חיים עוזר לימדה אותו מושגים במידת הענווה. רבי חיים עוזר ישב אז מרוכז ומהורהר, ובנוכחותו של רבי בנימין זאב החל להוכיח את עצמו באופן נוקב, על שפלות ערכו בתורה ועל מצבו הרוחני הטעון שיפור.

הרבנית שהיתה בסמוך ושמעה את הדברים יוצאים מפי בעלה הגדול, נרעשה, וזעקה לעברו: "רבי חיים עוזר! האין גבול לענווה?!...". ורבי חיים עוזר משיב לעומתה: "רַעַבְצִין! אדרבה אשמח אם תאמרי לי את מה הוא הגבול לענווה, כדי שאוכל לנהוג על פיו. אלא שגם את אינך יודעת באמת מה הוא הגבול לענווה... כי אכן כך הם פני הדברים, אין גבול לענווה!...".

אין גבול לענווה!

זכורני מלפני עשרות שנים, כשחלקתי ספסל לימודים משותף בישיבת פוניבז', עם ידידי הגאון רבי יהודה אריה דינר שליט"א,

כיום רב בית המדרש 'דברי שיר' בבני-ברק, הוא סיפר שכאשר למד בבחרותו בישיבת לוצרן בשוויץ, אצל הגאון רבי **משה סולובייצ'יק** זצ"ל, הם למדו את ההקדמה שכתב הרב מבריסק מרן הגרי"ז זצ"ל לספרו של אביו 'חידושי רבנו חיים הלוי'. בין הדברים כתב הרב מבריסק שאביו רבי חיים קיצר בדבריו לרוב ענוותנותו.

ורבי משה הוסיף לומר, שהוא זוכר שראה את גלינות הספר 'חידושי רבי חיים הלוי' לפני שסודרו לדפוס, ואכן המערכה הראשונה שכתב נפרסה על פני עשרות עמודים, ואילו בספר שהודפס לבסוף מופיע כל הנושא באופן מתומצת ביותר, על פני עמוד אחד בלבד.

ובתחילה התבטא רבי משה שכוונת דבריו 'שקיצר לרוב ענוותנותו', הוא 'שטיקל בריסקער רב קשה', שעל פניו לכאורה לא מובן מה השייכות בין קיצור דברים לענווה. אך לבסוף אמר בדרך אפשר שמא כוונת הרב מבריסק היתה כך:

כי מכיון שידע רבי חיים את כל התורה כולה, לרוב ענוותנותו היה בטוח שכולם יודעים כמותו, ולכן לא ראה צורך להרחיב את הנושא, שהרי בין כך כולם מבינים על מה נסוב הדברים, ומה שנוותר להוסיף הוא רק את החידוש עצמו שחידש.

אולם אילו באמת היה מכיר רבי חיים בערכו הגדול, עד כמה גדול הוא המרחק בין הידיעות שלו לעומת ידיעותיהם של מעיינים, בודאי היה מרחיב ומפשיט זאת יותר. ומכך שלא הרחיב, הרי לנו סימן מובהק שהיה חי בענווה ובפשטות, וחש שהידיעות שלו הן סבירות למדי, והלומדים שהם ברמתו וודאי יבינו את הדברים, ואין צורך להרחיב ולהאריך.

יתכן שזאת הכוונה בדברי הרב מבריסק ש'קיצר לרוב ענוותנותו', הטעים רבי משה סולובייצ'יק.

השתתפתי פעם בשמחה שערך אחי הגאון רבי **יוסף צבי שליט"א** שהתקיימה באחד מאולמות השמחה הידועים בבני ברק. כאשר המגיד מישרים הגה"צ רבי **יעקב גלינסקי** זצ"ל, הגיע לכבדו בהשתתפותו.

היה זה ביום גשום למדי, ובשביל המוביל אל האולם נקוותה שלולית מים עמוקה שהפריעה למעבר, באופן שהמוזמנים נאלצו לדלג על השלולית כדי להיכנס. רבי יעקב כבר לא היה אז צעיר, הוא טיפס כבר במעלה שנות התשעים, ולא היה מסוגל לעשות זאת. מליון החליטו להרים אותו על גבי כסא ולהכניסו כך לאולם. כשראיתי זאת נדחקתי ביניהם וביקשתי לסייע להם, ליטול חבל בנשיאת דמות הוד של מזכה הרבים, גאון וצדיק כמותו.

כשירד על רגליו בפתח האולם ניגש אליו אחד מאלו שהרימוהו ואמר לו: "רבי יענקב! אני מודה לכם שזיכיתם אותי להרים אתכם". ורבי יעקב השיב לו על אתר בכזו ענווה ופשטות: "הרי 'על הצדיקים' אתה לא יכול לומר עלי. 'על החסידים' גם לא. אולם 'אקני עמך בית ישראל' תוכל לומר עלי. כי זקן אנוכי!... ואני מודה לכם על כך שהרמתם אותי..."

על הקושיה הזו תירץ ר' שלום שבדרון זצ"ל במתק שפתיו: אכן, דור המבול היו גזלנים וחמסנים, אבל הם לא התחילו ככה. הם התחילו עם גזל של פחות משווה פרוטה... הם 'רק' עשו דברים שאפשר להתווכח ולהתפלפל עליהם... העבירות שלהם לא היו כאלו חד משמעיות... לאט לאט הם איבדו את זה

מה למדתי בחתונה מיוחדת שהשתתפתי בזמן הזה בשנה שעברה

כִּי הַשְׁחִית כָּל בָּשָׂר (ו' י"ב)

מאת: הרב ישראל היימן

בימים אלה כשהחתונות מתקיימות באופן מצומצם יותר לרגל המצב המתוח, נזכרתי שבדיוק שנה שעברה בזמן הזה השתתפתי בחתונה מיוחדת.

החתונה היתה של יהודי עשיר ונכבד מאד.

אולם מפואר ורחב ומוזמנים מכל גווי הקשת ביניהם עשירים ושועי ארץ. כמובן שהאוכל היה ברמה גבוהה והתפאורה הייתה משובבת עין, גם מקומה של התזמורת לא נפקד. עשרה כלי נגינה ומנצח שעומד על גביהם, זמר מפורסם ומקהלה בת שבעה חברים.

כל המשתתפים ששהו בחתונה מצאו את עצמם נהנים מההפקה המושקעת. זה מהאוכל המשובח ורעהו מהתזמורת המנגנת.

בעל השמחה הסתובב בין המוזמנים ופניו זורחות ומאושרות. הוא קיבל כל אורח בסבר פנים יפות וחילק 'לחיים' מבקבוק משקה משובח שבדיו. כמובן שגם מקומם של עניים ומסכנים למיניהם לא נפקד, בעל השמחה שהינו אדם חשוב ומהדר במצוות הזמין כמה וכמה אנשים שאין הברכה מצויה בכיסם ובחיהם להנות ערב שלם על חשבונם וכמבואר בספרים שזו זכות גדולה לחתן ולכלה שעניים מתארחים על שולחן חתונתם.

בסיום הסעודה פצחה התזמורת המורחבת בשירי שמחה כנהוג והמשפחה וידידי החתן והמחותנים נעמדו לריקוד של שמחת חתן וכלה.

שעה ארוכה ניגנה התזמורת והריקודים סחפו את כל הקהל שנענה במרץ רב בריקודים סוערים ובשמחה גדולה. בזמן הריקודים היה לי זמן רב לתת את דעתי על תופעה מעניינת שהתרחשה באולם.

עם תחילת הריקודים צפיתי במספר אנשים מבוגרים מבין האורחים, ביניהם סבי החתן והכלה וידידיהם, כשהם תוחבים לאוזניהם אטמי אוזניים או כמה שהגדילו לעשות ומצאו מחסה במבואת האולם שם הרעש היה פחות חזק והמתינו שם עד יעבור זעם... רובם היו נראים כסובלים בדרגה זו או אחרת מהרעש ומההמולה הגדולה.

לעומתם היו את האורחים הרגילים שקמו לרקוד והניעו את רגליהם וגופם לפי קצב התזמורת ודפיקות המתופף על מערכת התופים

המשוכללת.

הבחורים הצעירים, חברי החתן, היו קצת יותר בעניינים... הם קראו קריאות שמחה לפי התחלפות השירים והתאימו את הריקודים השונים לקצב ולמנגינה.

ליד בימת התזמורת עמדו כמה אנשים, בפרצוף 'מבין עניין'. שעה ארוכה הם רק עמדו והקשיבו לתזמורת המורחבת ולביצועיה המקוריים. הם לא השתתפו בכלל בריקודים, אבל היה נראה שהם נהנים יותר מכל מי שהשתתף בחתונה.

השבתי אל ליבי את ההבדל בין סוגי המוזמנים. אלו שאוזנם גסה או שליבם אינו פנוי לדקויות, ניתן לומר שלא הבינו בכלל מהי כל הצרמוניה המרעישה הזו... אלו שקצת יותר מבינים נהנו לרקוד ולשמוח. הבחורים שמחו מתזמורת יותר מורחבת ואיכותית גם בלי להיכנס לפרטים.

אבל היו את אלו שמבינים במוזיקה... אותם ששמו לב לכל 'קניטש' ולכל תו. הם נהנו מהרמה הגבוהה של התזמורת בלי צורך בשום דבר נוסף. וזה כי חושיהם מחודדים ומפותחים, הם לא סתם שומעים מוזיקה, הם מבינים בזה.

חז"ל הקדושים דורשים את הפסוק הראשון בתהילים "אשרי האיש אשר לא הלך בעצת רשעים ובדרך חטאים לא עמד ובמושב לצים לא ישב" על נח הצדיק.

בטומאתם ובעבירותיהם. כי עבירה גוררת עבירה. החושים שלהם התקלקלו. השמיעה והראיה וכל שאר חושי הגוף והלב איבדו את חדותם ואת דקותם. כך הם שקעו בטומאה עד שמן ההכרח היה להאביד אותם מן העולם.

ישנם אלו שהחושים שלהם מחודדים, כדוגמת אלו השומעים תזמורת רבת כלים שהם יודעים 'לשמוע', להאזין לכל תו ותו, להקשיב למנגינה הנפלאה. לעומתם יש את אלו שרק סובלים, הם בכלל לא מבינים מה אנשים נהנים מאוסף הצרחות והחריקות האלו...

ישנם את אלו היודעים - בכלי הנפש המחודדים שלהם - להבין על מה עשה ה' ככה לארץ, מהם קולות המלחמה הללו ומדוע קורא ה' לעמו לחזור ולדבוק בו. לעומתם יש את אלו המתרהבים בנפשם לאמור אלו סתם 'צ'רמוניות' - אנחנו נראה להם... בכוחנו ועוצם ידינו.

אשרי האיש אשר לא הלך בעצתם ושומע לקול המבינים והשומעים נכונה. ובזכות אלו יושיע ה' את עמו תשועת עולמים.

'בעצת רשעים' זה דור אנוש, 'בדרך חטאים' זה דור המבול, 'במושב לצים' זה דור הפלגה.

אלו כולם דורות ותקופות שהיו בזמן נח והוא עמד כנגדם בגבורה ולא נסחף.

קושייה גדולה עומדת כאן. דור המבול נקראים 'בדרך חטאים'... דור שנאמר עליו בתורה כי השחית כל בשר את דרכו על הארץ. שהיו שטופים בגזל ובכלל העבירות החמורות.

מדוע ההגדרה היא חוטאים? הלא חטא הוא שוגג, לא מסתבר לומר שכל החטאים הנוראים והחמורים של דור המבול היו בגדר שוגג? על הקושייה הזו תירץ ר' שלום שבדרון זצ"ל במתק שפתיו: אכן, דור המבול היו גולנים וחמסנים, עוברי כל עבירה. אבל הם לא התחילו ככה.

הם התחילו עם גזל של פחות משווה פרוטה... הם 'רק' עשו דברים שאפשר להתווכח ולהתפלפל עליהם... העבירות שלהם לא היו כאלו חד משמעיות...

לאט לאט הם איבדו את זה. הם שקעו עומק לעומק לעומק

המשך מעמוד 7 | הגאון רבי שלמה לזינשטיין שליט"א

ראש הישיבה זצוק"ל ראה כל דבר עד הסוף, והבין בחכמתו את המניע לכל שאלה, את האמת לאמיתה המסתתרת בתוך הדברים. פעם אחת כשאבא של בת לחץ עלי שאסכים להיכנס למעונו של ראש הישיבה זצוק"ל לבקש עבור בתו שתתקבל לסמינר פלוני, הוא כעס מאד, דפק על השולחן, ואמר בצעקה: "מה זה משנה סמינר זה או זה! אין בזה שום נפקא מינה! הכל גאווה, גאווה ורק גאווה". היתה לו סלידה מוחלטת מפני הכבוד.

[מתוך הספר 'ומתוק האור' פניני הגרא"ל]

ראש ישיבה ששאל אותי אם לקבל בחור מסוים לשיבה, דא ודא אחת היא: הוא התכוון לכבוד...

כשאבא לבן שאל אותי אם לשלוח את בנו לשיבה זו או אחרת - הוא התכוון לכבוד...

כשאבא לבת ביקש ממני שאדבר עם מנהל סמינר שיאות לקבל את בתו לסמינר שלו - הוא התכוון לכבוד.

אתה מביין?" סיים את דבריו, כל היום אני צריך לענות, לעשרות אנשים, על שאלה אחת: כבוד, כל אחד והכבוד שלו..."

המשך מעמוד 21 | הגאון רבי אליעזר טורק שליט"א

משמש במשרה, יכול אני ללבוש חליפה כמו כולם..."
ואציין דבר נפלא מהליכותיו, שנוכחתי בזמנו כשגרנו בירושלים בשכנות עם הרב מועלם:

פעם הייתי זקוק לשוחח עימו בהקשר לענין ציבורי כל שהוא, דפקתי על דלת הבית, והרבנית פתחה ואמרה שהרב כעת במנוחה. כמובן שנסוגתי לאחור, אך ביקשתי מהרבנית שתמסור לרב את שמי ואת הענין לשמו אני זקוק לדבר עימו.

והנה אך יצאתי מהבית, עדיין לא הספקתי להתרחק הרבה, אני שומע את הרבנית קוראת בשמי שאשוב, כי הרב קורא לי. לא היה לי נעים להפריע את מנוחתו, אולם לא יכולתי לסרב לאדם גדול. משנכנסתי לביתו הבנתי למפרע באיזו 'מנוחה' מדובר. הרב היה עסוק בעומקה של סוגיא במסכת יבמות...

השתוממתי להיווכח מה היא שעת המנוחה שלו!

(מתוך הספר - אוצרותיהם אמלא)

הדברים יצאו מפיו בכזו טבעיות שהפליאה את כולנו!

אחד מגדולי מרביצי התורה של בני עדות המזרח בדור האחרון, היה הגאון רבי יהודה מועלם זצ"ל, ראש ישיבת 'פורת יוסף'. גברא רבה שזכה להרביץ תורה והוראה עשרות בשנים ולהעמיד אלפי תלמידים. אשר במקום שאתה מוצא את גדולתו שם תמצא את ענוותנותו. כל ימיו הלך בצידי דרכים והתנהג בפשטות וצניעות שאין לה אח ורע.

זכורני בשנים הקדמוניות יותר שנהג ללבוש בימות החול איצטלא דרבנן - 'פראק', ואילו בשבת לבש חליפה קצרה. היפך מנהג העולם הלוהטים בשבת את הלבוש המכובד יותר.

בהזדמנות מסויימת הרהיב עוז אחד התלמידים לשואלו על כך, והוא השיב בענוה מפעימה: "הלוא ה'פראק' אינו אצלי אלא כבגד עבודה, מכורח היותי משמש בראשות ישיבה אך בשבת שאיני

הרגשתי שאלו הרגעים האחרונים שלי עלי אדמות, אמרתי וידוי וקריאת שמע בארבע הדקות שהיו לי מרגע שנשמעה האזעקה ועד לנפילת הטייל, ואכן כעבור ארבע דקות נשמע פיצוץ נוראי...

מגיד המישרים הגאון רבי אליעזר יוטקובסקי שליט"א,
עם צרור עובדות וסיפורי מלחמה לאורך הדורות | מרתק.

מרים את השפופרת ומקיים שיחת טלפון נוספת שלקחה אולי חצי דקה. לאחר מכן היה מניח את השפופרת מידו, וכשרצינו להתקשר למספר הבא, הוא היה שוב בודק מה השעה, כדי לוודא שיש עוד מספיק זמן עד כניסת החג. המחזה הזה חזר על עצמו אינספור פעמים. יש עוד המון זמן! ארבע וחצי שעות! שיחת הטלפון נמשכה חצי דקה, זה היה מחזה מפעים לראות איך הפחד והחרדה הנוראה שלו מפני האפשרות שייכשל חס ושלום בחילול שבת וחג, היו כל כך טבועים בדמו.

הלחם שנשרף

בימי מלחמת העולם הראשונה, היה המצב הכלכלי בכי רע, היה מחסור חמור במוצרי מזון, ובכל זאת, נוהג היה מרן הרב מברסק להקפיד שלא ישאירו אוכל מהיום למחר, כי לא רוצה להיות מקטני אמונה.

היתה להם קרובת משפחה שהיתה מביאה כל יום שש כיכרות לחם קטנים לבית הרב מברסק וזה היה עיקר מזונם. יום אחד השאירו משום מה שתי כיכרות לחם למחרת, ואכן למחרת הגיעה קרובת המשפחה ובידיה ארבעה כיכרות בלבד, כשהיא מתנצלת מעומד הלב על כך ששתי הכיכרות הנוספים נשרפו לה בתנור, עד שהפכו

חז"ל הקדושים אומרים במסכת ראש השנה, דף טז, שבשנה שאין תוקעים בתחילתה, מריעין לה בסופה, כלומר, אם ראש השנה חל בשבת ואין תקיעת שופר ביום הראשון של ראש השנה, הדבר גורם לגזירות קשות על עם ישראל בהמשך.

אומנם, מובא בספרים הקדושים, שלשבת עצמה יש כח גדול להגן על ישראל, ולכן כשחל ראש השנה בשבת, הדבר תלוי עד כמה ישראל משמרין את השבת.

ולכן קורא מרן הגאון רבי יצחק זילברשטיין שליט"א, להוסיף ולהתחזק בעניין של שמירת השבת, שהרי זה מה שמגן על עם ישראל בכל עת, ובמיוחד בשנים שתחילתן בשבת קודש.

והנה כשהגיע מרן הגראי"ל שטיינמן זצ"ל לביקור בארה"ב, המתינו לו בלייקווד עשרות משפחות שביקשו את ברכתו בעניינים שונים שהיו זקוקים להם, בענייני רפואה, ילדים, שידוכים, פרנסה וכל התחומים.

מרן הגראי"ל הצייע לכולם את אותה העצה - להקדים ולקבל שבת חצי שעה לפני הזמן, כסגולה לכל דבר ועניין.

ומספר מרן הגר"י זילברשטיין שליט"א, שהוא מכיר בשכונת רמת אלחנן מקרים רבים של אנשים שקיבלו על עצמם להכניס שבת חצי שעה לפני הזמן, וראו ישועות גדולות.

ולכן בזמן זה כשעם ישראל משווע לרחמי שמים, ומידת הדין מתוחה, זה הזמן לקבל על עצמנו להתחזק בעניין זה ולהקדים את קבלת השבת בחצי שעה, ובעז"ה נראה כולנו ישועות גדולות, יחד עם כל בית ישראל.

ובדידי הווא עובדא, שנוהג הייתי לשבת בערבי סוכות ופסח אצל מרן הגראי"ל שטיינמן

ובדידי הווא עובדא, שנוהג הייתי לשבת בערבי סוכות ופסח אצל מרן הגראי"ל שטיינמן, והוא היה מתקשר לתורמים לארגון 'קרן החזקת תורה', ומאחל להם חג שמח, בדרך זו הוא נתן תמיכה לארגון מתוך ידיעה שאנשים מעריכים את הטלפון הזה ובזכותו ימשיכו לתרום.

זה היה לוקח לפעמים שעות, והיה מחזה מדהים לראות את מרן זצ"ל ישוב ארבע וחמש שעות לפני החג, ושואל מה השעה כדי לוודא שיש לו עוד זמן ושהוא לא עומד להיכשל חלילה וחס בחילול יום טוב. רק אחרי ששמע שיש עוד ארבע וחצי שעות, הוא היה

בלתי ראויים לאכילה.

אמר הרב מבריסק לבני ביתו: עכשיו ראיתם בעיניכם שהשתדלות היתירה היא מיותרת.

האופה המאושר

מרנא החפץ חיים אמר דברי חיזוק באותה העת, כשהדעת היתה פזורה וקשה היה להתרכז בלימוד בגלל מאורעות המלחמה והחדשות שלא הפסיקו לזרום מהחזיתות השונות, לצד המחסור במזון ותחושת חוסר הביטחון.

אמר החפץ חיים לתלמידיו, שבעבר הוא פגש את אופה הלחם של העיר, ושאל אותו לשלומו. השיב לו האופה שהוא עובד קשה מאוד, קם בבוקר השכם כדי לחמם את התנור ולגבל את העיסה, הוא עובד בעובדה מפרכת, ובסוף באים אנשים ומעקמים את האף, הלחם הזה יצא מכווצ'ץ, הלחם ההוא לא תפח מספיק, זה יצא קצת שרוף... בסופו של דבר הוא נשאר תמיד עם כיכרות לחם שאין להם דורש, וזה גורם לו נזקים גדולים.

"לפני ימים אחדים פגשתי שוב את האופה", סיפר החפץ חיים, "ראיתי אותו צועד מעדנות ברחובה של עיר ושאלתי לשלומו. השיב לי האופה, "אהה ברוך ה', לא היו ימים טובים עבורי כמו ימים אלו...".

"שאלתי אותו הכיצד? הרי עכשיו עת מלחמה וכולם מתלוננים שמצבם הורע מאוד... אבל האופה השיב לי בפשטות: "כיום יש מחסור במזון, כשאני מתחיל למכור את הלחם, כל המלאי נחטף במהירות, אנשים לוקחים הכל, ובמחיר מצוין! לחם שרוף, לחם שלא תפח, לחם שהתמעך בתנור, הכל הולך... לא נשאר לי אפילו לא חצי כיכר לחם, והפרנסה מצויה לי בשפע רב...".

אמר מרנא החפץ חיים, זה רק משל! הנמשל הוא התורה והתפילה שלנו, המצוות שאנו מקיימים.

"בימי שגרה, כשיהודי מתפלל, בודקים אותו בשמים כמה שווה התפילה שלו, פה הוא לא כיוון, שם הוא היה ישנוני, כאן הוא חשב יותר מדי על עצמו ולא הקדיש את התפילה הראויה למען הכלל, השעה לא היתה כל כך מוקדמת, ובכלל... הוא לא התכונן כראוי לתפילה.

"אחר כך מגיע הלימוד, כמה אחוז מזה הוא לשם שמים? עד כמה התאמצת להבין באמת את רצון ה' המובא בתורה הקדושה? כמה השקעת בניסיון להבין את הלימוד אליבא דהלכתא? האם זה היה תורה לשמה?

"כל זה טוב לזמני שגרה, אבל עכשיו זמן מלחמה, אנשים מתקשים מאוד ללמוד, לכולם יש הרבה עיסוקים אחרים, ולכן בשמים לא בוררים. לוקחים בשמחה כל תפילה, כל דף גמרא! זה הזמן לנצל, אפשר להשיג הישגים אדירים במאמץ קטן יחסית. חבל להחמיץ".

עינים להם ולא יראו

מסופר על מרנא החזון איש שישב פעם בבית הכנסת בקובנא ועסק בתורה, ובדיוק הגיעה פלוגה של חיילים מהמשטרה הצבאית, כדי

לתפוס משתמטים ולגייס אותם לצבא הליטאי בעל כרחם. החזון איש היה שקוע בלימוד הלכות קידוש החודש, ולא שם לב לכל המתחולל מסביב, וגם כשסיים ללמוד קם ממקומו בעודו מהרהר בלימודו, ויצא החוצה בלי שידע שהוא מפיל את עצמו לידיהם של החיילים שבדיוק עמדו לפרוץ לבניין כדי לתפוס בחורים בני גילו שעדיין לא התגייסו לצבא.

וראה זה פלא, החזון איש עבר בין החיילים, והם לא ראו אותו. נתעוורו עיניהם מלראות, כי כוח לימוד התורה הציל אותו מכל רע. ואם לגבי דבקות בתורה ובמצוות במצבי חירום עסקינן, נזכיר כאם מעשה שהיה עם מרן בעל 'שבט הלוי' זצ"ל, אך שכבר הזכרנו אותו במאמר לפרשת 'נשא':

כשעלה מרן זצ"ל לארץ עם רעייתו הרבנית בספינת מעפילים, וכשהתקרבו לארץ עשו סיבובים בים כדי להתחמק מהבריטים שניסו לעצרו את ההעפלה היהודית לארץ. אחרי מספר ימים נגמר הדלק והספינה היתה בסכנת טביעה.

היתה שם קבוצה של 16 אנשים שידעו היטב לשחות בים, והחליטו לקפוץ מהספינה ולשחות אל החוף, ביניהם היו גם מרן זצ"ל והרבנית ע"ה.

המעפילים האחרים אמרו, אולי נשחה כולם יחד, כך נוכל לעזור זה לזה, אם מי מאיתנו ייקלע למצוקה, אבל מרן הגר"ש ואזנר אמר לרבנית, אנחנו לא נשחה יחד איתם. אנחנו מתבדלים מהם, הם לא שומרי תורה ומצוות, וכך גם במצב של סכנת חיים, הוא לא ויתר על ההתבדלות. סופו של דבר היה שמבין 16 האנשים שקפצו למים, רק שישה הצליחו להגיע אל החוף, שניים מתוכם היה הרב והרבנית.

איהר האט נישט קיין מורא? אתם לא מפחדים???

בימי מלחמת המפרץ הבחין מישהו ברבי דוד לייב שהתרוצץ ברחובה של עיר, כדי לזכות יהודים במצוות הצדקה. רבי דוד לייב שוורץ שהיה גבאי צדקה אגדי, ולא היה אחד מתושבי או באי בני ברק שלא הכיר אותו, המשיך במלאכת הקודש שלו גם כשהפחד היה נורא ואיום, וכולם היו ספונים בבתיהם מאימת טילי סקאד של סדאם חוסיין ימ"ש.

שאל אותו יהודי את ר' דוד לייב: "איהר האט נישט קיין מורא?", אתם לא מפחדים???

רבי דוד לייב היה מלא וגדוש בהומור משובת, הוא הסתכל על היהודי הזה בתמיהה עצומה, הצביע באצבעו על קצה חוטמו ואמר לו: "תסתכל פה, מה אתה רואה?", "אמר אותו יהודי, מה אני רואה? כלום, אני רואה את האף שלך...".

ענה לו רבי דוד לייב: "נו. זה בדיוק העניין, אתה רואה את השפיץ של האף שלי!!! עכשיו אני שואל אותך, אתה יודע כמה גדול אזור גוש דן? זה אזור ענק, אז אתה חושב שמכל גוש דן הטיל הזה יפול בדיוק על השפיץ של האף שלי? מה הסיכוי???"

ובאמת שאלה מעניית נשאל מרן הגר"י זילברשטיין, בהקשר זה:

אם נשמעת אזעקה באמצע קריאת התורה, וכל המתפללים עושים כמו שצוינו על ידי התורה הקדושה "ונשמרתם", וממהרים אל המרחב המוגן, האם מוטל עליהם לקחת איתם גם את ספר התורה כדי להציל אותו מפני פגיעת רקטה, או שהסיכוי מאוד קטן, ואין צורך לחשוש???

פגז בבית הכנסת

בהקשר זה נספר מעשה שהיה עם רבינו הגאון מווילנא, והופיע בפנקס הקהילה שבאותו יום קבעו יום חג בוילנא והיו אומרים 'אנעים זמירות' אחרי התפילה...

ומעשה שהיה כך היה שבאותה עת היתה מלחמה קשה מאוד בין רוסיה ובין ליטא, והעיר וילנא היתה בקו החזית ונפלו בה פגזים רבים שגרמו למוותם של 33 מיהודי העיר רח"ל.

ביקש הגר"א להכריז על יום תפילה, ונאספו כולם לבית הכנסת, אנשים נשים וטף ללא יוצא מן הכלל. והנה באמצע התפילה נשמעה חבטה עצומה וכל בניין בית הכנסת רעד. הגאון מווילנא אמר מיד "בטל בטל בטל", והסכנה חלפה. התברר שפגז רוסי פגע בכיפת בית הכנסת ונגעץ בה, אבל בחסדי שמים לא חדר את הכיפה ולא נגרמה פגיעה בנפש.

באותו מעמד התבשרו יהודי וילנא שהמלחמה הסתיימה, לאחר שהליטאים החליטו באורח פלא להיכנע לרוסים, והסכנה חלפה בתוך שניה.

התברר לנו שהשכן הזה היה 'מחמיר' גדול

זכורני כשפרצה מלחמת המפרץ, היה פחד גדול ואימה גדולה בכל רחבי הארץ, אמרו לנו להכין חדרים אטומים, עם ניילונים ודבק וסמרטוטים רטובים, בנוסף למסכת האב"כ שהצטיידנו בהם. והנה נפוצה השמועה שהמלחמה הגיעה אל סיומה עם תחילתה. אמרו אז שהאמריקאים הפציצו את עיראק, וסדאם חוסיין נכנע וכל החשש חלף.

הגעתי הביתה שש ושמה, תלשתי את הניילונים מהחדר האטום, קיפלתי את הדבק מהשמשות, וכמעט זרקתי את המסכות לפח האשפה.

אבל בלילה שלאחר מכן נשמעה אזעקה...

פחד ורעדה נפלו עלינו, מיהרנו יחד עם בנינו בכורנו שהיה אז תינוק קטן, ורצנו אל בית השכנים, אך בקושי הספקנו להיכנס לחדר האטום שלהם לפני שהם ינעלו אותו וידביקו את הדלת מכל הצדדים בהתאם להנחיות.

התברר לנו שהשכן הזה היה 'מחמיר' גדול, ומאחר ונאמר לו שאפשר להתגבר על הנשק הביולוגי באמצעות אקונומיקה, הוא שפך בקבוק אקונומיקה על רצפת החדר האטום, ליתר ביטחון.

כל החדר היה מלא באדי אקונומיקה שצרבו לנו בעיניים, ולמרבה המזל היינו עם מסכות אב"כ, אולי הפילטרים שלהן עזרו קצת כדי להציל אותנו מאדי האקונומיקה הרעילים.

לא היו שום הנחיות מתי לצאת מהחדר האטום... כך חיכינו במשך

שעות עד שהתברר לנו שכבר מזמן יכולנו לצאת ללא חשש... האווירה הזאת היתה אווירה כללית בארץ, אנשים רבים ממש חיזו בפחד נורא, וזכורני שמרן הגר"י זילברשטיין השכיל אז לרכך את האווירה עם שאלה מעניינת שלכאורה הגיעה לפתחו מיהודי המשרת בחיל האוויר האמריקאי...

הרי הגמרא אומרת שמי שרואה את בבל הרשעה צריך לקחת חול ועפר ולזרוק ולומר "וטאטאיה במטאטא השמד"...

מה קורה כשהוא נמצא במטוס ועובר מעל עיראק, אין לו אפשרות לזרוק עליה עפר, אבל הוא כן יכול לזרוק עליה כמה פצצות ששוקלות טון כל אחת... האם הוא צריך לומר את הפסוק, והאם הוא יוצא בכך ידי חובה...

העיסוק בשאלה הזאת העלה לציבור את המורל, ועשה לאנשים טוב על הלב...

בלב הסכנה

ואגב, באותה התקופה נוהג הייתי למסור שיעור קבוע בבתי ים, והיתה לי שאלה מאוד מעניינת, האם אני צריך לצאת מבני ברק כדי למסור שיעור או לא...

שהרי מרן שר התורה גזר אז שלא יפלו טילים בבני ברק, ואכן במשך כל המלחמה לא נפל אפילו טיל אחד בבני ברק, למרות שבערים מסביב נפלו כמה וכמה, ואחד הטיילים אפילו נפל ברח' יונה, שהוא רחוב משותף לבני ברק ורמת גן, וכמובן שהטיל נפל בצד של רמת גן. מרן הגר"ח היה אומר אז שמי שלא חיבב, שלא יצא מבני ברק, כי בני ברק היא המקום הבטוח ביותר בעולם.

לנוכח האמור שאלתי את פיו של מרן שר התורה, האם עלי לנסוע לבתי ים למסור את השיעור הקבוע, או להישאר בבני ברק, הרחק מכל סכנה.

אמר לי מרן שאם זה כדי ללמד תורה לאחרים אז ודאי שאני צריך לנסוע.

כשעברתי בתל אביב, דרך 'בית דני', נפל עלי פתאום פחד. זה היה האזור שבו נפלו קודם לכן כמה וכמה טילים, וקיוויתי שלא תהיה עכשיו אזעקה כשאני נמצא במקום הכי מסוכן בארץ.

והנה... אשר יגורתי בא... קולה של האזעקה נשמע, ואני נמצא באוטו, תקוע בפקק באמצע תל אביב, במקום הכי מסוכן בארץ...

הרגשתי שאלו הרגעים האחרונים שלי עלי אדמות, אמרתי וידוי וקריאת שמע בארבע הדקות שהיו לי מרגע שנשמעה האזעקה ועד לנפילת הטיל, ואכן כעבור ארבע דקות נשמע פיצוץ נוראי... צבטתי את עצמי לבדוק אם אני עדיין חי, והתברר לי שאכן כך הם פני הדברים... היה אומנם פיצוץ גדול אבל לא קרה כלום ב"ה, כולם בריאים ושלמים...

מעניין לספר שדווקא מאז האירוע הזה, איבדתי את תחושת הפחד מהרבה דברים אחרים שקודם לכן הייתי קצת פוחד וחושש מפניהם, והדקות האלו שבהם השלמתי עם גורלי, דווקא נתנו לי לאחר מכן הרבה אומץ והכל היה לטובה.

הביקור ביקש האיש להנציח את האירוע במצלמתו, כדי שתישאר לו תמונה למזכרת מן הביקור המיוחד במעונו של גדול הדור. ואכן רבינו - יהודי ישיש בן למעלה מתשעים שנה, העומד לאחר ניתוח לב סבך - לא חס על גופו הדווי וכוחותיו הדלים, ולאל שהיות נעתר לבקשה, כשהוא מתקין את בגדיו לצילום משותף עם האורח ובנו. כל זאת כהכרת הטוב כלפי הרופא היהודי, שנטל חלק בשליחות להצלת חייו.

(מתוך הספר 'עמודו של עולם')

ויידע את בני הבית, כי הוא קרוב משפחתו של הרופא היהודי, שהשתתף בניתוח הלב שהביא לרפואתו של מרן. כאשר הידיעה הגיעה לאוזניהם של בני הבית, הם ציינו בפני האיש כי ישאלו את פי רבינו, כל היוצא מפיו יעשו. ואכן תכף כאשר שמע מרן כי קרוב משפחתו של הרופא מבקש לבקרו, הוא הודה מיד לבני הבית לקבל את האיש לביתו. קרובו של הרופא הגיע לבית והתקבל על ידי רבינו, שקידם את פניו במאור פנים ובכבוד רב והקדיש לו שעה ארוכה מזמנו. עם תום

המשך מעמוד 3 | מרן הגאון רבי משה שטרנבוך שליט"א

עדיין שורה רוח טובה וקלוקל סביבות הפושעים, והמתרחק מהם ניצול מהשפעת טומאה זו. עובדא שמעתי על המשגיח דפוניבז' הגה"צ רבי יחזקאל לוינשטיין זצ"ל, שפעם אחת הוצרך לעבור ולנסוע בתוך מונית בתל אביב [באיזור התחנה מרכזית], והעיד על עצמו שאע"פ שלא הסתכל כלל על רחובות העיר, מ"מ עצם הדבר ששהה במקום טומאה, הדבר השפיע עליו לרעה עד שלקח לו כמה שבועות לחזור למצב הרחוני שהיה בו קודם, ומשום שהפושעים מרעילים את אור העולם בטומאה, ומי שנמצא במקום טומאה, ניזוק ונעשה מושפע מזה.

"ושם אחיו יקטן", (י, כ"ו).

"יקטן - שהיה עניו ומקטין עצמו, לכך זכה להעמיד כל המשפחות הללו".
(י"ז)

מבואר בדברי רש"י שהעניו שמקטין עצמו זוכה לגדולה, ויש ללמוד מזה שהוא הדרך להפך - הבעל גאוה שמנסה להגדיל עצמו יושפל לבסוף למטה, שהקב"ה "משפיל גאים ומגביה שפלים", ומי שמגביה עצמו הקב"ה מורידו, ומי שמוריד עצמו הקב"ה מעלהו.

וכן היה אומר הגרא"א דסלר זצ"ל "הבעל גאוה הוא בעצם העניו הכי גדול, ומשום שעל ידי הגאוה הוא גורם שלבסוף הוא יושפל וירד למטה", והוסיף עוד הרב דסלר, שבזה שהוא מחשיב את עצמו הוא מראה לכולם שאינו איש אמת, [שאינו מכיר את עצמו על כל חסרונותיו ומגרעותיו], וזה גופא הביזיון הגדול ביותר.

ושמעתי ממורינו הגאון רבי אליעזר לופיאן זצ"ל (ר"מ בישיבה וחתן מו"ר הגה"צ רבי משה שניידער), שהרבה מאותם שמוחזקים אצל בני אדם כ"ענווים" הם באמת בעלי גאוה גדולים, כי לפעמים אדם אינו מעוניין בכבוד כלל, והטעם משום שכולם נחשבים כעפר אצלו ואינו מתכבד על ידם באומרו "איני צריך כבוד מהם", וזהו בעל גאוה המחופש לעניו, אבל ענין אמיתי סבור שבאמת לא מגיע לו כבוד והוא אפס ואין, ואם מכבדים אותו איננו מתכבד מזה אלא סבור שזהו טעות ממש, וכדוגמת משה רבינו שאמר "שלח נא ביד תשלח" שכל מי שאתה שולח יותר גדול ממני, וזהו ענין אמיתי.

(מתוך 'ביאורים והנהגות' - בראשית)

שהרי הם אוכלים פיתם מכסף שניתן להם על מנת שיעסקו בתורה, וזעק שמשפטי ה' תהום רבה, ועכשיו כשדנים אותנו בשמים נקבל על עצמנו ללמוד כפי האפשר ולא לבזבז שעות לחינם. ושמעתי מהגר"ח קרייזווירט זצ"ל ששמע מעדות נאמנה, אשר תסמרנה שערות ראש לשמעה, על הגה"צ רבי ישראל סלנטר זצ"ל שהיה חולה מאוד, והגיע למינסק לדרוש ברופאים, והתאכסן אצל משפחת זלדוביץ הידועה, והודיע להם שאפילו אם הוא יהא בסכנת חיים ממש לא יחללו עליו את השבת אלא בהוראת חכם, מפני שאמרו חז"ל (ע"ז כ"ו ע"א) שרועי בהמה דקה היות שמרעין בהמותיהן בשדות אחרים והם גוזלים בדרך קבע, דינם כמומרים שאין מחללין עבורם את השבת, וא"כ גם הוא עצמו היות ששימש ברבנות במשך ימי חייו וקיבל על כך משכורת, וחושש שלא עבד כראוי, נמצא שגזל בקביעות במשך ימי חייו מקופת הקהל, ואם כן דינו כרועי בהמה דקה שאין מחללין עליהם את השבת, ולכן הוא גוזר עליהם שלא יחללו עליו את השבת אלא בהוראת רב. [ובסופו של דבר, הורע מצבו בהיותו שם, ויעצו לו לנסוע לקניסברג ושם נפטר, זי"ע].

"פי השחית כל בשר את דרכו על הארץ", (י"ב).

ראוי להבין שהלא לבהמות וחיות אין לא שכל ולא בחירה, ואינם עושים אלא מה שבחוק טבעם לעשות כפי מה שהטביע בהם הקב"ה, והיאך קלקלו מעשיהם ונשתנה טבעם.

ופירש בזה הגה"צ רבי אליהו לופיאן זצ"ל, שרוח טומאה הוא כמו "מחלה מדבקת" שפוגע בסביבה, ולכן בשעה שבני אדם מטמאים עצמם בתכלית ובפרט בענייני עריות, הרי הם משפיעים רוח טומאה בכל הבריאה, הגורמת גם לבהמות ולחיות שבסביבתם להידבק ברוח טומאה ולהשחית דרכם.

וזהו לימוד לדין עד כמה יש להתרחק מהפושעים, שהרי ההימצאות בסביבת פושעים מדבק, שרוח טומאה האופפת אותם משפיעה על סביבתם ועל בני האדם הקרובים להם, רח"ל, ואמנם יעו' לקמן (ר' י"ז) שרק לפני המבול היה בכח קלקול האדם לשנות את מערכות הטבע אצל החיות והבהמות, אבל ביסוד הדברים גם לאחר המבול

'הבנתי מיד שהדין שביניהם סבוך מאד. נכנסתי לחדר השני ופרצתי בבכי: ריבוננו של עולם! איזה חילול ה' יהיה אם שני בעלי הבתים יראו שאני לא יודע לענות להם. התחננתי: "שים בפי את התשובה הנכונה לאמיתה של תורה."

הגאון רבי מאיר צימרוט שליט"א על הדרך הנכונה לעלות במעלות התורה

נח איש צדיק (ו'ט')

בכל המקצועות שבעולם, לדוגמא: עריכת דין, רפואה, אם יציעו לאדם שיבוא מלאך וילמד אותו את המקצוע בלילה אחד, או לחילופין יציעו לו לבלוע כדור שיש בו את כל תמצית המקצוע - האדם יקפוץ על המציאה כמוצא שלל רב. מי ילמד רפואה במשך שבע שנים אם יש לו אפשרות לבלוע כדור ולקום בבוקר רופא?... בתורה אין הדבר כן, בתורה התכלית אינה הידיעה אלא העמל בה, גם אם יציעו למישהו לשתול במוחו שבב של אוצר החכמה, וברגע אחד הוא ידע ארבעים אלף ספרים בעל פה - הוא יסרב. הקב"ה רוצה את עמל התורה.

משל למה הדבר דומה, לאדם שהרופא ציווה עליו ללכת ברגל ארבעים דקות כל יום, מ"בית וגן" עד "גשר המיתרים". האיש מתחיל ללכת, ולפתע עוצרת לידו מכוננית, והנהג שואל אותו: "אני מגיע לגשר המיתרים. רוצה טרמפ?" - בוודאי שהוא יסרב, משום שהתכלית שלו אינה להגיע לגשר המיתרים, אלא עצם ההליכה. "אנו עמלים והם עמלים. אנו עמלים ומקבלים שכר, והם עמלים ואינם מקבלים שכר", ידועה השאלה מה הפשט "הם עמלים ואינם מקבלים שכר", כלום יש בעל מלאכה בעולם שאינו מקבל שכר על עבודתו? ומבאר ה"חפץ חיים" זצ"ל, שכל בעלי האומנויות מקבלים שכר רק על התוצאה, ולא על עצם העמל, לא כן בלימוד התורה - שם אדם מקבל שכר על עצם העמל והיגיעה, גם אם לא הצליח להגיע להבנה משלמת.

לבכות גם אני יודע

פעם באו שני אנשים לדין תורה לפני רבי משולם איגרא זצ"ל שהיה גאון הגאונים. הרב שמע את דבריהם ואמר להם: "הדין הזה מסובך מאד. עלי לעיין בו הרבה. שובו אלי בעוד יומיים".

לשנים לא היתה סבלנות לחכות יומיים, ומששבו לעירם החליטו לפנות לרב העיר שלהם, שיפסוק בדינם, הרב שמע אותם, ואמר: "הדין הזה מסובך מאוד. תנו לי לחשוב כמה דקות". הוא נכנס לחדר, וכעבור רבע שעה יצא ופסק: "איש פלוני אתה חייב ואיש פלוני אתה זכאי". שמעו השניים וקיבלו עליהם את הפסק.

כעבור יומיים הזדמנו שוב לעירו של רבי משולם איגרא והיו סקרנים לדעת אם הרב בעיירה שלהם כיוון לדעת תורה, הם נכנסו ושאלו,

ורבי משולם איגרא ענה שאחרי עיון מעמיק הגיע למסקנה: "איש פלוני אתה חייב, ואיש פלוני אתה זכאי", בדיוק כמו שפסק הרב שלהם.

השניים החלו לחייך, רבי משולם התעניין לסיבת החיך. והם אמרו לו את האמת: "אתה נזקקת ליזמיים כדי לפסוק, והרב שלנו פסק את אותו הפסק תוך רבע שעה"...

נענה רבי משולם: רב כזה, שיודע להשיב על שאלה כה סבוכה תוך רבע שעה, אני חייב להכיר אני רוצה ללכת לקבל ממנו תורה!" הוא סגר את הספר שלפניו, ופנה ללכת לביתו של הרב הזה.

כשהגיע אליו, החל לדבר איתו בלימוד, בסוגיה זו, בסוגיה אחרת, ונוכח לראות שהרב הזה לא מי יודע מה... הוא לא גילה ידיעות מיוחדות או הבנה מיוחדת בלימוד. שאל אותו רבי משולם: "אמר לי כבודו, איך פסקת בדינם של שני בני עירך בתוך רבע שעה, הרי הנידון שביניהם היה סבוך מאד?"

נענה הרב והשיב לו: "אכן הבנתי מיד שהדין שביניהם סבוך מאד. נכנסתי לחדר השני ופרצתי בבכי: "ריבוננו של עולם! איזה חילול ה' יהיה אם שני בעלי הבתים יראו שאני לא יודע לענות להם". התחננתי: "שים בפי את התשובה הנכונה לאמיתה של תורה". פתאום נזכרתי שיש ספר שעוסק בדיוק בענין הזה. לשמחתי,

הספר היה מצוי בביתי, עיניתי בו, אפילו לא בכל המשא ומתן שלו אלא רק במסקנת דבריו, ואמרת להם את הפסק"ן..
שמע רבי משולם את דבריו, ואמר: "לבכות גם אני יודע. זו לא חכמה. מה שדרוש הוא עמל התורה", ושב לעירו כלעומת שבא.

תורה ללא עמל - חשיבותה פחותה

חז"ל אומרים, שלכל תינוק הנמצא במעי אמו יש מלאך שמלמד אותו את כל התורה כולה, **שאל רבי חיים שמואלביץ זצ"ל**: הרי ישנה הלכה, שכשרואים תלמיד חכם צריך לקום לכבודו. ואם כל עובר לומד את כל התורה כולה, נצטרך לעמוד בפני כל אשה מעוברת, שהרי יש במעיה תלמיד חכם, גאון עולם! ואמר רבי חיים: התינוק הזה לומד בלי עמל. מי שלומד בלי עמל - לא צריך לקום לכבודו!

על פי יסוד זה, מתבאר מאמר חז"ל על הפסוק "ויתרוצצו הבנים בקרבה", שכשרבקה היתה עוברת על פתחי בתי מדרש - יעקב פרכס לצאת. נשאלת השאלה: בשלמא עשיו פרכס לצאת כי אין לו עבודה זרה במעי אמו, אבל למה יעקב פרכס לצאת והרי יש לו במעי אמו מלאך שמלמד אותו את כל התורה כולה?

התשובה: התורה הזאת שבמעי האם, היא תורה ללא עמל, יעקב פירכס לצאת לבית מדרש, שם התורה נלמדת מתוך עמל ויגיעה. יש מנהג אצל האשכנזים, שבליל שבת, אחרי לידת בן זכר, עושים סעודת "שלום זכר". כתבו גדולי האחרונים, שעושים את הסעודה הזאת משום שבאים להשתתף באבלו של התינוק על כך ששכח את כל התורה שלמד במעי אמו. אמר רבי חיים שמואלביץ: "לדעתי, בדיוק להיפך! באים להשתתף בשמחה של התינוק על כך ששכח את כל התורה שלמד בלי עמל, ועתה הוא יכול ללמוד את התורה מתוך עמל ויגיעה".

הגמרא (מגילה ג ע"א) אומרת: "תרגום של נביאים, יונתן בן עזיאל אמרו מפי חגי זכריה ומלאכי, והזדעזעה ארץ ישראל ארבע מאות פרסה על ארבע מאות פרסה".

מבאר **התוספות רי"ד**, שהסיבה להזדעזעותה של הארץ היתה, משום שכל זמן שלא היה תרגום - היה צריך לשבור את הראש כדי להבין את דברי הנביאים, אחרי שיונתן בן עזיאל חיבר את התרגום, כבר לא צריכים למסור את הנפש כדי להבין את הפסוקים, חסר בעמל התורה!

רק תורה מתוך עמל מגנא ומצלא

איוב בא בטענה לקב"ה: אדם לא יכול להשתנות. כמו שהוא נולד - כך הוא ישאר. אדם שנולד כעסן - ימות כעסן, ואדם שנולד קמצן - ימות קמצן. ממילא, לפי התיאוריה הזאת, אי אפשר לבוא בטענות כלפי הרשעים. כך הם נולדו!

חבריו השיבו ואמרו לו: אדם כן יכול להשתנות, בראתי לו יצר הרע - בראתי לו תורה תבלין. על ידי לימוד תורה אדם יכול להתגבר על יצרו הרע ולהשתנות.

והנה הגמרא (סנהדרין צא ע"ב) מספרת: "אמר לו אנטונינוס לרבי:

**כשהיצר הרע שומע שאדם מתכנן
ללכת לבית מדרש, הוא מזמן
לו מיד דברים דחופים" שאינם
סובלים דיחוי, אשתו, או השכן
ממול, מזעיקים אותו לטפל להם
בבעיה דחופה, גם אם ינסה לדחות
ולומר: "אני הולך עכשיו לבית
המדרש, אטפל בעניינכם מאוחר
יותר" - ישמע אותם אומרים:
"זה ממש בגדר פיקוח נפש"..**

מאימתי יצר הרע שולט באדם, משעת יצירה או בשעת יציאה? אמר לו: משעת יצירה. אמר לו: אם כן, בועט במעי אמו ויוצא! אלא משעת יציאה. אמר רבי: דבר זה למדני אנטונינוס, ומקרא מסייעו, שנאמר (בראשית ד, ז): 'לפתח חטאת רובץ'".

שואלים המפרשים: אולי באמת יצר הרע שולט משעת יצירה, ומה שאינו בועט באמו הוא משום שתורה מגנא ומצלא - הוא לומד עכשיו תורה עם המלאך, והתורה מגנא ומצילה שלא יבעט? התשובה: "תורה מגנא ומצלא" היא רק תורה שבאה מתוך עמל ויגיעה. כשאדם עמל ויגע להכניס את התורה לתוך הראש שלו - תורה כזאת מגינה עליו מיצר הרע. אבל תורה שבאה בלי שאדם עמל עליה אין בכוחה להציל מיצר הרע.

ספסל על שום מה?

בקרית ספר יש רב שקוראים לו "הרב ספסל". פעם סיפר מדוע נקראה משפחתו בשם זה:

בשסבא שלו היה עוד ילד קטן, כבר התגלה כבעל כשרון מיוחד. בגיל תשע שלט בכמה מסכתות. שלחו אותו ללמוד בישיבה בראדין, אצל ה"חפץ חיים" זצ"ל.

בישיבה שם לא היו מספיק מיטות לכל הבחורים, היו שם כעשרה מזרונים, אותם קיבלו הבחורים המבוגרים ביותר בישיבה, ויתר הבחורים ישנו על ספסלים.

כשהילד הקטן הזה הגיע לישיבה, ריחמו עליו, וניגשו לשאול את ה"חפץ חיים", האם מן הראוי שאחד הבחורים המבוגרים יתנדב לתת לילד הקטן את המזרון שלו?

נענה הכהן הגדול מאחיו ואמר: "אל תקחו ממנו את עמל התורה! אל תקחו ממנו את מסירות הנפש לתורה! תנו לו לשכב על ספסלו

כך תגדל מסירות נפשו לתורה".

כשהילד הקטן שמע את פסקו של החפץ חיים, שינס מתניו, ברוב עז ותעצומות, ועמל על התורה יומם ולילה, עד שנעשה תלמיד חכם גדול. רבי משה פיינשטיין ספד לו, בשלב מסוים החליף את שם משפחתו לשם 'ספסל', כדי לזכור את השנים בהם ישן על גבי ספסל ועמל ויגע בתורה.

רגליו מוליכות אותו לבית המדרש

דוד המלך אומר בתהלים (קיט, נט): "חישבתי דרכי ואשיבה רגלי אל עדותיך". דורשים חז"ל (ויקרא לה, א): "אמר דוד: רבנו של עולם, בכל יום ויום הייתי מחשב ואומר למקום פלוני ולבית דירה פלונית אני הולך, והיו רגלי מביאות אותי לבתי כנסיות ולבתי מדרשות". לדוד המלך היו הרבה ענינים שנצרך לסדר: יש ישיבות ממשלה שעליו להשתתף בהן, יש התכנסויות של הקבינט, דיונים בועדות חוץ ופנים. כל בוקר כשיצא לעניניו - היו רגליו מוליכות אותו והוא מצא את עצמו בבית המדרש!

אם ננסה לדמיין את זה היום: הדבר הראשון שאדם יוצא אליו בבוקר הוא הבנק. צריך לסדר כסוי לצ'קים שנתן היום... דומני שאם הוא ימצא את עצמו לפתע בבית המדרש - זה נראה התחלה של אלצהיימר... בשלמא להיפך, אדם יצא לבית המדרש ומצא את עצמו בבנק - ניחא, אבל לצאת לבנק ולמצוא את עצמו בבית המדרש? כדאי שאשתו תזמין תור דחוף לנוירולוג...

אבל דוד המלך מעיד: "חשבתי דרכי" - הייתי חושב ואומר: למקום פלוני אני הולך, ואשיבה רגלי אל עדותיך" - והיו רגלי מביאות אותי לבתי כנסיות ולבתי מדרשות.

ה"חתם סופר" מבאר בדרך אחרת:

כשהיצר הרע שומע שאדם מתכנן ללכת לבית מדרש, הוא מזמון לו מיד דברים דחופים שאינם סובלים דיחוי, אשתו, או השכן ממול, מזעיקים אותו לטפל להם בבועיה דחופה, גם אם ינסה לדחות ולומר: "אני הולך עכשיו לבית המדרש, אטפל בעניינכם מאוחר יותר" - ישמע אותם אומרים: "זה ממש בגדר פיקוח נפש"... היצר הרע כבר מוצא את הדרכים איך להוריד אותו מהתכנית ללכת לבית המדרש...

מה עשה דוד המלך כנגד יצר הרע? הוא היה "מרמה" אותו. הוא היה אומר: אני הולך לישיבת ממשלה או לדיון בועדת חוץ ובטחון. ליצר הרע אין כל התנגדות לאפשר לאדם לצאת מהבית לכל הענינים האלו. לאחר שכבר יצא מהבית, מבלי שאשתו או השכן יעכבוהו - היה הולך לבית המדרש.

"חשבתי דרכי" - ספרתי ליצר הרע כל מיני סיפורים על סיבות יציאותי: למקום פלוני ולבית דירה פלונית אני הולך. כך יכולתי ואשיבה רגלי אל עדותיך" - שרגלי יביאו אותי לבתי כנסיות ולבתי מדרשות.

באין מענה הולכים למקום אחר

הגמרא בבא מציעא אומרת: "כל שהוא תלמיד חכם, ובנו תלמיד חכם, ובנו בנו תלמיד חכם - שוב אין תורה פוסקת מזרעו לעולם, שנאמר: 'ואני זאת בריתי... לא ימוש מפיו ומפי זרעך ומפי זרע זרעך אמר ה' מעתה ועד עולם'. מאי 'אמר ה'?' אמר הקדוש ברוך הוא: אני ערב לך בדבר זה. מאי מעתה ועד עולם? אמר רבי ירמיה: מכאן ואילך תורה מחזרת על אכסניה שלה".

כתב רבי חיים מוולוז'ין, שאחיו רבי זלמן, בהיותו ילד בגיל שש, שאל את אחינו הגאון רבי שמחה: איך יש היום עמי ארצות? הרי כל עם ישראל הם בני אברהם יצחק ויעקב, שלשתם היו זקנים ויושבים בישיבה, וכיון שעברו שלשה דורות של תורה - התורה מחזרת על אכסניה שלה?

והשיב לו: אדם שנוסע פעם אחר פעם ליריד, ובלילה הוא צריך למצוא אכסניה ללון בה - אם בעל האכסניה נתן לו פעם אחת, פעם שניה, שרות טוב - הוא לא יחפש אכסניה אחרת. כל אימת שיהיה בדרך ויצטרך אכסניה - הוא ילך לאותה האכסניה. טוב לו שם. אבל אם פעם אחת כשדפק על דלת האכסניה, בעל הבית לא פתח לו, דפק פעם שניה וגם הפעם לא פתחו לו אין לו ברירה! הוא חייב למצוא אכסניה אחרת!

מי שהוא תלמיד חכם, בנו ובנו תלמידי חכמים - התורה דופקת על פתחם ורוצה להיכנס. טוב לה שם. אבל אם היא דופקת ולא פותחים לה - אין לה ברירה! היא חייבת ללכת למקום אחר...

(מתוך 'דורש טוב' ויקרא)

עורך אחראי: הרב משה הרמן • גרפיקה: הרב צבי לוצקין • צילום: פוטו ציון, פלאש 90, שאטרסטוק
כותבים: הרב יהושע לייבזון • leib1964@gmail.com • הרב ישראל ליוש • israel.layosh@gmail.com
sefer012@gmail.com • הרב אברהם פוקס • a6150805@gmail.com • הרב אליעזר יטקובסקי
i0548467550@gmail.com • הרב ישראל היימן

כתובת מייל לתגובות: info@dirshu.co.il • טלפון: 02-5609000 • הדפסה: חסר ואמונה
dirshu@dirshu.co.il: לקבלת העלון במייל:

סיכום שבועי ב'דף יומי בהלכה'

- ◆ האם מברכים על החלב המעורב ב'דגני בוקר'?
- ◆ החייב בברכת המזון ובירך 'על המחיה' - האם יצא ידי חובתו?
- ◆ 'לחמניות מזונות' - האם אכן ברכתן 'מזונות'?

עיקר וטפל באכילת מזונות עם משקה

• השורה מיני מזונות במשקה - אם כוונתו לשים אכילה בלבד, והמשקה נועד רק להטעים את המאכל, יברך על המאכל בלבד.

• מרק שמעורבים בו מיני דגן - יאכל תחילה מעט מהמרק ויברך עליו 'שהכל', ולאחר מכן יאכל ממיני הדגן ויברך 'מזונות'. ויש אומרים שעדיף לברך על דבר אחר 'שהכל' ולפטור בכך את המרק.

• האוכל 'דגני בוקר', שברכתם 'מזונות', המעורבים בחלב, אם יערב בהם רק מעט חלב במטרה להטעים את הדגנים, או לשים ריכוכם - נטפל החלב למיני הדגן ואינו מברך אלא על הדגנים.

בצק מבושל או מטוגן

• בצק שבושל במים או טוגן בשמן - יש אומרים, שנחשב כתבשיל; ויש אומרים, שכל בצק שלאחר גמר הכנתו למאכל יש לו 'תואר לחם', דינו כ'פת', או כ'פת הבאה בכיסנין'. וירא שמים יחמיר, ואם מדובר במאכל העשוי מקמח ומים, או שאוכל ממנו בכמות של 'קביעות סעודה', יאכלנו רק בתוך סעודת פת; ואם מדובר במאכל המשמש כקינוח וכדומה, יש לכוון לפוטרו בברכת 'המוציא'.

• בלילה נוזלית - כגון הבלילה המשמשת להכנת חביתות ל'בלינצ'ס', או להכנת חביתות עבות, המכונות 'פנקייקס' - אינה נחשבת כ'פת' לאחר בישולה או טיגונה.

• בצק מקמח ומים אשר טוגן בכמות רבה של שמן, עד שטעם השמן ניכר היטב במאכל - נחלקו הפוסקים אם לדעה שהוא נחשב כ'פת' - דינו כפת ממש, דהיינו פְּלָחָם, או כ'פת הבאה בכיסנין'.

• קוגל אטריות - נחלקו הפוסקים אם ברכתו 'מזונות' אף כשאוכלים ממנו בכמות של 'קביעות סעודה', או שאם אוכל ממנו כמות כזו ברכתו 'המוציא', או שמא ברכתו המוציא בכל מקרה.

ברכתם של מאפים שונים

• מאפה העשוי מקמח ומים, וממולא בבשר, דגים, וכדומה: אם הוא מיועד לסעודה ולשובע פְּלָחָם - ברכתו 'המוציא'; ואם ניכר עליו כי אינו מיועד לסעודה, ברכתו 'מזונות'.

• פיצה - יש אומרים שבמקום שנהוג לאוכלה בתור סעודה, ברכתה 'המוציא'; ויש אומרים שאם המים שבה מהווים מיעוט לעומת יתר מרכיבי הבצק, אין ברכתה המוציא אלא כשהאוכל עצמו אוכלה כסעודה.

• לחמניות 'מזונות' - יש אומרים שברכתן 'המוציא'; ויש אומרים שהדבר ספק, ואין לברך עליהן מזונות, ואין לברך עליהן המוציא אלא בתוך סעודה, או באכילת כמות של 'קביעות סעודה'.

שיתוף אחרים בסעודה

• מי שהריח ריח מאכל והוא מתאוה לו, ואינו יכול להשיגו, יזהר מאוד מבליעת הרוק המצטבר בפיו מחמת תאוותו, מפני שהדבר עלול להביאו לידי היזק ואף לסכנה, אלא יוציא את הרוק מפיו.

• מי שיש בביתו משרת המגיש לפניו את האוכל, צריך להקפיד לתת לו לאכול לפחות מעט מכל מאכל שריחו גורם להתאוות לאכילתו, כדי שלא יבוא לידי סכנה.

הלכות שונות

• אדם שאינו שומר תורה ומצוות ואינו נוטל ידים לפני אכילתו - אסור לתת לו לחם לאכילה, משום שמכשילו באכילה ללא נטילת ידים, ועובר באיסור "וְלֹא תִתֶּן מִכְשֶׁל".

• החייב בברכת 'על המחיה', 'על הגפן', או 'על העץ' על תמרים, וטעה ובירך ברכת המזון, יצא ידי חובתו. והחייב בברכת המזון, וטעה ובירך על המחיה, חייב לשוב ולברך ברכת המזון.

אמרתי לו: ידידי, העיתונים האלו מלאים ביקורת על אנשים, אני עוד לא גמרת לתקן את מה שלא בסדר אצלי, אז בשלב זה אני פחות מתעניין בשאלה איפה אחרים לא בסדר... "אז מה אתה עושה בשבת?", הוא שאל, וסיפרתי לו ששבת זה זמן כל כך גדול ונפלא שזה בזבוז לשרוף אותו על קריאת עיתונים

מגיד המישרים הג"ר אליעזר יוטקובסקי שליט"א על הזמן המיוחד של קדושת השבת

פעם תדלקתי בתחנת דלק ביום שישי, והמתדלק הביא לי חבילה של עיתונים כמנהג שהיה נהוג שהיו מחלקים עיתונים למי שתדלק בימי שישי... אמרתי לו "תודה, אני לא מעוניין", והמתדלק לא הבין, "למה לא? שיהיה לך מה לעשות בשבת...".

אמרתי לו: ידידי, העיתונים האלו מלאים ביקורת על אנשים, על מנהיגים ועל ציבורים. אני עוד לא גמרת לתקן את מה שלא בסדר אצלי, אז בשלב זה אני פחות מתעניין בשאלה איפה אחרים לא בסדר... "אז מה אתה עושה בשבת?", הוא שאל בחוסר אימון, וסיפרתי לו ששבת זה זמן כל כך גדול ונפלא שזה פשוט בזבוז משווע לשרוף אותו על קריאת עיתונים ודברי הבל.

העיניים שלו נפקחו לרווחה, מעולם לא שמע דיבורים בסגנון הזה, ואני השתדלתי להכות על הברזל בעודו חם, ולא זתי משם עד שהוא נרשם בו במקום לסמינר של 'ערכים', ובסייעתא דשמיא התוצאות היו נפלאות. כשלמדתי בישיבה, היה לי חבר טוב, הגאון רבי שלמה יעקבזון, שכיום מכהן כראש ישיבה במודיעין עילית.

מנהגו היה בשבת בבוקר, אחרי התפילה הוא היה עושה קידוש ונטל ידיים לארוחה חלבית קלה. לאחר מכן היה יושב ולומד עד סמוך לשקיעה, בשבתות הקיץ זה היה לפעמים שבע ואפילו שמונה שעות, ורק אז, לקראת רדת החשיכה היה נוטל ידיו לסעודה שלישית ואוכל סעודת שבת בשרית עם טשולנט כנהוג.

הוא הסביר את מנהגו בכך שאם יאכל טשולנט בשבת בבוקר, הרי תיפול עליו כבדות כזאת שתאלץ אותו ללכת לישן, וכשנשכבים לישן צריכים הרבה רחמי שמים כדי שלא להגזים בשינה ממושכת: "בשביל שבע שעות לימדו שווה להמתין עם הטשולנט עד סמוך לשקיעה", היה אומר... נו... אין זה פלא שיצא ממנו ראש ישיבה.

מעשה שמעתי מפיו של מרן המשגיח הגה"צ רבי דב יפה זצ"ל, שסיפר שאצלם ברכסים היה אינסטלטור חרדי, בעל ידיים טובות שהיה עושה מלאכתו נאמנה ובדרך כלל לא היו טענות על העבודה שלו.

פעם, בעודו צועד ברחובה של רכסים בצהרי יום השבת, ניגש אליו אחד התושבים ואמר לו שהברז שהוא התקין אצלו לפני יומיים, מטפטף... האינסטלטור הביט באיש כלא מבין: "ברז מטפטף?", והוא השיב בחיוב, "כן כן, הברז שאתה התקנת בביתי מטפטף!". השיב השרברב בתמיהה: "אבל אני לא התקנתי אצלך שום ברז, ממתי אני מתקין ברזים?", ענה לו הלקוח, "מה זאת אומרת ממתי? אתה לא אינסטלטור???"

"לא, אני לא אינסטלטור", השיב הלה, "אין לי מושג על מה אתה מדבר!".

האיש התנצל מכל לבו: "אני לא יודע, הייתי בטוח שזה אתה, כנראה שאתם ממש דומים".

במוצאי שבת, זמן קצר אחרי צאת השבת הגיע השרברב לביתו של הלקוח ובידיו ציוד לתיקון הברז.

"רגע", אמר הלקוח, "אז זה כן היית אתה? למה אמרת שאתה לא אינסטלטור?"

השיב לו השרברב כשנימה של תוכחה בקולו: "בשבת אני לא אינסטלטור! בשבת אני סתם יהודי ששומר שבת!!!".

רבי דב יפה שיבח מאוד את אותו שרברב, ואת היישוב רכסים שזכה להתברך בכאלו תושבים יראי שמים.

מרן הגר"ש פינקוס היה מעורר רבות על ניצול הזמן בשבת קודש. הוא עצמו היה נוהג לשבת לפני שבת, ולעשות לעצמו 'תוכנית עבודה', כמה דפים הוא הולך להספיק בשבת, איך בדיוק הוא עומד לנצל את השבת באופן ממקסימלי, בלי לבזבז אף דקה לבטלה חלילה.

העלון מופץ לזיכוי הרבים, אנא הימנעו מקריאה בשעת התפילה וקריאת התורה

גליון 597
שנה י"ג תשפ"ד

סיפורי צדיקים

יו"ל לע"נ הרה"ח ר' הלל ז"ל בן ר' פינחס נחום המבורגר ז"ל

דוד לייבוס, תמונה על ידי אריאל לייבוס

סיפורי חז"ל

שני מטבעות מאליהו הנביא ז"ל מעשה בחסיד אחד שקיבל על עצמו שלא יקבל שום מתנה מכל אדם, והיה לו בגד אחד וסדין אחד, וכל הלילה היה צועק ובוכה ומתחנן לבורא עולם שיעזור לו, פעם אחת נגלה אליו אליהו הנביא וזכר לטוב בדמות ערבי, ועמד מולו ואמר לו: רצונך שאלווה לך שני מטבעות כסף, ובהם תהיה נושא ונותן בסחורה וממנה תחיה? הסכים וקיבל ממנו, וקנה בהם חפצים והרוויח בהם, וכן ליום שני וליום שלישי, ולא יצאה השנה עד נהיה לעשיר גדול, ושכח זמן חסידותו ותפילותיו, אמר הקב"ה לאליהו, חסיד אחד היה לי בעולמי והרחקת אותו ממני, הלך אליהו ומצא את החסיד עסוק בעסקיו, אמר לו אני הוא שנתתי לך שני מטבעות כסף, הגיעה העת שאני צריך אותם, חיפש אחריהם ונתנם לי, אחרי זה ירד החסיד מנכסיו וכל ממונו ירד לטמיון, ישב ובכה כבתחילה, חזר אליו אליהו וזכר לטוב ואמר לו מה אתה עושה? אמר אוי לו לאותו האיש שנהפך עליו הגלגל וירד מנכסיו, שאל אותו אליהו נשבע אתה אם מחזירים אותם אליך, שתשמור זמן חסידותיך ותפילתיך? קיבל החסיד על עצמו את דברי אליהו ונתן לו שני המטבעות ועשה בהם מסחר והעשיר שוב.

(ילקוט שמעוני רות תר"א)

פרשת השבוע

והתדרדר עד לדיוטה התחוננה והיה למוסר, באחרונה קבלו העסקנים בפני רבנו עוד הגדיל הנוכל את לשונו עלינו, והיסב לנו נזקים כבדים בהלשנותיו, תוך כדי שהם יושבים, משוחחים ושופכים את לבם, נמשכה מפת השולחן ארצה ובעקבותיה בקול רעש גדול נפלו ארצה כל כלי הזכוכית שעל גבה. האורחים הנרגשים נראו מבוהלים ונבוכים, מי יודע איזה נזק הסבו לר' חיים בלא משים, אך הנה בטרם קלטו את שאירע, הרגיעם ר' חיים אל בהלה רבותי בטוחני שלא נשבר אפילו כלי אחד, כלים הללו בטוחים הם מפני כל נזק שהלוא הם נקנו בממון כשר.

לאחר בדיקה מדוקדקת של הכלים שהוכיחה שר' חיים צדק, הוסיף רבי חיים ואמר: אע"פ כן לא דבר ריק הוא שבדיוק במעמד זה נגררו המפה והכלים, אין זאת כי אם רמו ואות עבורכם ואולי פתרון מה לשאלתכם, ללמדכם כי אם אכן ממונכם כשר הוא באמת ובתמים, אין לכם כל סיבה לחשוש מפני המוסר, בדיוק כמחזה הוזה שנגלה כאן לעיניכם כך לא תהיה למלשין שליטה עליכם להפסידכם ממון כשר בהלשנותיו.

אלה תולדות נח (ט' - ו') מספרים על חסיד עשיר אחד מחסידי הרה"ק ה"תפארת שלמה" מראדומסק זיע"א, שהיה נוהג לפזר מעות על קניית יי"ש ומדגנות לחסידים. והחסידיים חיבבו וכיבדו אותו מאד. פעם שאל יהודי אחד את הרבי: וכי מה חשיבותו של עשיר זה שככה חולקים לו כבוד? השיב הרבי: בתורה הקדושה יש שתי פרשיות אשר מתחילות ב"אלה תולדות" "אלה תולדות נח" "ואלה תולדות יצחק", בשלמא יצחק אבינו בוודאי ראוי הוא שתיקרא פרשה על שמו, אך נח שנטע כרם ושתה, במה זכה? אלא מן הסתם חילק ממשקאותיו לרבים ומשום כך זכה שתיקרא פרשה בתורה על שמו.

ותשחת הארץ לפני האלקים ותמלא הארץ חמס (ו' - ז"א) הרה"ק רבי חיים מוואלוז'ין זיע"א היה אומר: שמעות כשרות הנקיות לחלוטין מחשש גול ואונאה הן בטוחות לגמרי, גנבים לא יוכלו לשלוט בהן ולא יקרה להן כל נזק. הדבר בא לידי ביטוי בסיפר דלהלן שקרה בביתו של רבי חיים. משלחת עסקנים פקדה את ביתו של רבי חיים כדי להעמיק עצה עם חכם הדור, יהודי מאנשי הקהילה טרח

זמני השבת

זמני יציאת השבת
ירושלים: 6:38 ת"א: 6:39 ר"ת: 7:15

פרשת נח

זמני כניסת השבת
ירושלים: 5:26 ת"א: 5:41

מיהר הצדיק לסיים את השיחה עם הרב ונפרד מעליו לשלום. הוא סימן למשמשו לעלות על העגלה והורה לעגלון לצאת מן העיירה. בהגיעם לעיר הסמוכה, ביקש רבי נחום ממשמשו לשכור למענם כרכרה מפוארת. המשמש השתומם לנוכח הבקשה הבלתי שגרתית, אך כמובן ציית לה בלי לומר מילה. בהגיע הכרכרה, עלה אליה רבי נחום עם משמשו והצביע לנסוע לכיוון העיירה שזה עתה יצאו ממנה. "אל ביתו של פלוני הגביר", הפטיר רבי נחום לעבר העגלון, בנוקבו בשמו של הגביר הקמצן. הגביר של העיירה לא נמנה עם החסידים וגם לא עם החרדים לדברי חכמים. לא-פעם אף ביטא את זלולו בכל אותם "חסידים שוטים" בעיניו, המקדשים כל מילה וכל תנועה של רבם. ואף על פי כן, בראות הגביר את הכרכרה המפוארת עוצרת ליד פתח ביתו והצדיק מטשערנוביל יורד ממנה, התפעם מן המראה מעורר הכבוד ומיהר לצאת ולהקביל את פני האורח. הגביר הופתע מאוד מהכבוד הלא-צפוי שנפל בחלקו, בבחירת הצדיק להתארח בביתו. בתוך שעה קלה התפרסם בכל העיירה דבר בואו של רבי נחום ותושבים רבים החלו לצבוא על פתח ביתו של הגביר, בצפייה להיכנס פנימה ולחזות בפני הצדיק. עובדה זו הגדילה עוד יותר את תחושת הסיפוק וקורת-הרוח של הגביר. שעה ארוכה ישב הצדיק בחדר המיוחד שהקצה לו הגביר ועסק בענייניו.

בהתקרב שעת תפילת המנחה, שלח רבי נחום לקרוא לגביר, כדי לשוחח עמו "בעניין חשוב ביותר". כשנכנס הגביר לחדר, היה רבי נחום שקוע בספרו. פניו נהרו באור עילאי והגביר הביט בו בהתפעלות. עתה, כשהתבונן בצדיק מקרוב, הבין טוב יותר לליבו של הקהל הרב שהמתין בחוץ. "חכמת אדם תאיר פניו", חלף בו הרהור. הגביר נטל כיסא והתיישב בפנינת החדר, מביט בדממה ברבי נחום המוסיף להתעמק בתלמודו בלי שיחוש כלל בכניסת מארחו. מבעד לחלון גברו קולות הציבור שציפה להיכנס פנימה לבית. לפתע הבויקה מחשבה במוחו של הגביר "אוהו!... מה רב חלקו של הרבי בעולם-הבא. בדמיונו החל מפליג בהערכת גודל השכר השמור לצדיק בגן-עדן. הוא לא יכול היה לשער כי הצדיק היושב מולו הוא אשר גורם לו לחשוב מחשבות אלה. כשהרים הצדיק את עיניו מהספר והבחין בגביר היושב בפנינת החדר, כבר הגיעה שעת תפילת המנחה. "במחילה מכבודך", התנצל רבי נחום, "הבה ניגש עתה להתפלל מנחה ואילו את השיחה החשובה בינינו נקיים מיד לאחר מכן".

הגביר התאכזב במקצת, אך כשזכר בקהל הרב הצובא על ביתו, התנחם. הוא ניגש לדלת הבית ופתחה לרווחה. "היכנסו ובואו לטרקלין ביתי הגדול, להתפלל מנחה עם הצדיק!", הזמין באדיבות לא-אופיינית את ההמון שבפתח.

הריני מוכר לפלוני הגביר את חלקי בעולם-הבא

הרה"ק רבי מנחם נחום מטשערנוביל בעל "מאור עיניים" (יומא דהילולא י"א מרחשון) נולד בשנת ת"צ, לאביו רבי צבי בן רבי נחום גאון בגארינסק (פלך וואלין). בעודו ילד נתייתם מאביו, ובחינוכו טיפל דודו רבי נחום, אחי אביו. דודו הכיר בכשרונותיו המעולים של הנער ושלחו ללמוד תורה באחת הישיבות המהוללות בליטא, בה הצטיין ביותר והיה בין בחירי התלמידים. כשהתבגר ונשא אישה התפרנס ממלמדות, שאפשרה לו גם להקדיש מעתותיו לתורה, להרחיב את ידיעותיו ולקנות בה שלמות. רבי נחום לא מצא את סיפוקו בלמוד הנגלה, נפשו נמשכה אחר תורת הרז. התעמק בקבלת האריו"ל הקדוש וזיע"א ותלמידיו, ואף התחיל לנהוג כמותם בחיים, בענויי גופו ובסגופיו.

כשנתפרסם הבעש"ט הקדוש וזיע"א, ושיטתו החדשה נודעה ברבים, נסע למעוזו בכדי לתהות על קנקנו. מאז בקורו הראשון הפך לתלמידו, ועם פטירת הבעל שם טוב, קיבל עליו את מרות המגיד הקדוש ממעזריטש וזיע"א. רבי מנחם נחום נקרא בשם טווערסקי. על מקור השם מספרים חסידים סיפור זה: בתקופתו חייבה ממשלת רוסיה את נתיניה לקבוע לעצמם שמות משפחה. בשעה שבאו נציגי השלטון לביתו של רבי נחום לבחור לו שם משפחה, היה מכוון ליבו לטבריה הקדושה, שבה נטעו תלמידי המגיד ממעזריטש ובראשם הרה"ק רבי מענדל מוויטבסק וזיע"א, את אילן החסידות בארץ ישראל, והמגיד מטשערנוביל כינה עצמו על שם המרכז החסידי החדש "טווערסקי".

מסופר: באחד ממסעותיו הרבים הגיע רבי נחום לעיירה אחת באזור פודוליה-וואלין. כדרכו נכנס תחילה לבית הרב כדי לשמוע ממנו על מצב היהודים במקום ועל הדרוש תיקון. הוא עשה זאת כדי לדעת באילו עניינים עליו לעורר את היהודים אשר ישחרו לפתחו, להתברך מפיו. הרב תיאר באוזני הצדיק את מצבו העלוב של המקווה הקטן והחרב, היחיד בעיירה. "חובה עליונה במעלה היא לבנות מקווה נאה ומהודר ולרומם את קרן הטהרה", אמר הרב ואנחת צער נפלטה מפיו. "ומדוע אין התושבים עושים יד אחת ומגבית למען מטרה נעלה וטהורה זו?", תמה רבי נחום. "אדהו!", נאנח הרב פעם נוספת, אנחה המשברת חצי גופו של אדם. "תושבי העיירה עניים הם והוצאה זו למעלה מכוחם היא", אמר. "ובאשר ל...", המשיך הרב והשתק לפתע, מהסס אם להשלים את המשפט אם לאו. "באשר לפלוני הגביר", אמר לבסוף, "הרי זו ברכה לבטלה. כילי וקמצן הוא ואינו נוהג לשאת בעול עם הציבור".

משל ונמשל

קרבת אלקים לי טוב

משל לבעל אכסניה שהלשינו עליו לפני הרשות, וכמעט שנגזר דינו לכלות את כל ימיו בצינוק ובעבודת פרך. עמד אותו אדם הפך עולמות ושכר פרקליטים גדולים, שלח שתדלנים לשופטים ועוד, אולם העלה חרס בידו. אמרו לו אוהביו וידידיו, רואים אנו שאין לך תקווה אלא לבוא ולהתייצב לפני המלך בכבודו ובעצמו, שכן ידוע הוא כמלך חסד ורודף משפט ואזניו קשובות לבקשת נתיניו, אם אך יעלה בידך להוכיח לפניו את צדקתך, בטוחים אנו כי לא יתן לעוות משפט. ומנהג היה נוהג אותו מלך שפעם אחת בשנה היה פושט את בגדי מלכותו, לובש בגדים פשוטים, וכך היה נוסע על פני הארץ מבלי שידע איש כי הוא המלך, וזאת כדי שיוכל לראות היטב אם הכל מתנהל במדינה למישרין, אם אין פרץ ואין צווחה ואין מעוות דין ומשפט. והנה קרה מקרה שהמלך עבר בעירו של בעל האכסניה, ואף בא להתאכסן בבית מלונו, ברם איש לא ידע על כך ואף לא בעל האכסניה עצמו. ימים אחדים לאחר שהמלך נסע משם, נודע הדבר מי היה אותו אורח פלאי, מששמע בעל האכסניה כי המלך בכבודו ובעצמו, אשר רצה לבוא לפניו להוכיח את צדקתו היה בביתו ולן אצלו, ויכול היה לדבר איתו פה אל פה ולהשמיע באזניו את טענותיו, וכי שעת כושר כזאת היתה בידו והוא החמיצה ללא תקנה, התחיל קורע בגדיו ומצעק, וי וי אוי לי ואבוי לנפשי, המלך הגדול ורב החסד הודמן לבית מלונו, ואני יכולתי להפיל תחינתי לפניו ולבקש ממנו על נפשי, והחמצתי את השעה. עתה כיצד אגיע אליו והוא רחוק וסגור בארמונו ומאות חיילים עומדים סביבו ושומרים עליו לבל יבוא אליו אדם אשר לא נקרא.

הנמשל: הרי ממש מקרה דומה יקרה לבני האדם, בהיותם כאן עלי אדמות בעולם הזה השפל, מצוי הוא כביכול מלך מלכי המלכים הקב"ה בביתו של כל יהודי, שעת כושר מצוינת יש לאדם להתקרב אליו ולהדבק בו יתברך על ידי לימוד התורה וקיום המצוות, ברם, רבים הם המחמיצים שעת כושר זו, לעומת זאת, בעולם הבא כשירצו להגיע אל מלכו של עולם בארמונו, שוב לא יהיה הדבר קל כלל ועיקר, ומי יודע אם יעלה זאת בידם. ישים כל אחד ואחד דבר זה ללבו כדי שידע לנצל את שעת הכושר בעודו שרוי עם המלך בבית מלונו.

(הרה"ק ה"חפץ חיים" זיע"א)

כל הציבור כבר סיים זה מכבר תפילת 'שמונה עשרה', מלבד שניים – רבי נחום והגביר. בתימהון ובהשתאות עקב הקהלה אחר הגביר הקמצן, השקוע בתפילתו. ניכר היה בו כי סערה פנימית פוקדת אותו. והסערה גברה והלכה מרגע לרגע. בהגיעו לברכה השישית "סלח לנו", השתהה ארוכות במילותיו. ובהכותו פעמיים על חזהו, נראה היה כי חרטה אמיתית מציפה את ליבו.

בהמשך תפילתו אפילו פרץ בבכי חרישי. שעה ארוכה ניצב על מקומו, ראשו שפוף, גופו רוטט ועיניו מגירות דמעות. כל אותה העת האריך גם הצדיק רבי נחום בתפילתו. הוא עמד בעיניים עצומות, בדבקות רבה, גופו נע בתנועות קצובות, אנה ואנה. כשסיים הצדיק את תפילתו, פסע גם הגביר שלוש פסיעות לאחור.

בתום התפילה פנו רבי נחום והגביר יחדיו והסתגרו להם לבדם בחדר, איש לא הבין מדוע בחר הצדיק להתארח בביתו של הגביר המנוכר לצורכי הקהילה, כשם שאיש לא ידע להסביר את פשר ההתערורות הפתאומית שאחזה באחרון בזמן התפילה. על אלה נוספה עתה גם חידת סודותיהם המשותפים של הצדיק והגביר הקמצן. ובעוד הכול מבקשים לעמוד על פשרם של דברים ומעלים השערות שונות, נראו לפתע הצדיק והגביר יוצאים יחדיו מן החדר הסגור. הצדיק השתהה קלות כדי ללחוץ את ידי הנוכחים לשלום ולהעניק להם את ברכתיו, ואחר-כך פנה לדרכו. ואילו הגביר, שרושם בכיו בתפילה ניכר עדיין על עיניו האדומות, נראה מאושש ואף מחויך. עד מהרה ניאות הגביר עצמו לפתור את החידה, ולו גם אם באופן חלקי בלבד. הוא הוציא מכיס חליפתו המהודרת מגילת נייר קטנה, שעליה נכתב בזה הלשון: "הריני מוכר לפלוני הגביר את חלקי בעולם-הבא ובתמורה לכך מתחייב הוא להקים בעיירה זאת מקווה-טהרה חדש ומפואר, ולשאת כל ימיו בעלות הפעלתו". על החתום – "נחום מטערנוביל". "תסכימו איתי", אמר הגביר בחיוך מבוויש משהו, "כי לעסקה שכזו, אפילו אני לא יכולתי לסרב".

הגביר עמד בהתחייבותו וכעבור זמן לא-רב הקים בכספו מקווה-טהרה נאה ומהודר, במרכז העיירה. עם הקמת המקווה, נכנסה רוח של טהרה גם בליבו של הגביר והוא השתנה לבלי הכר.

צ'ין אדם לחברו

אהבת ישראל אמיתית

מסופר בשם הרה"ק רבי ישראל מרוזין זיע"א. העולם חושב שאהבת ישראל פירושה לטפוח לידיד בכתף טפיחת חיבה, לא כן, הפירוש האמיתי של אהבת ישראל הוא, שאם כואבת ציפורן ליהודי שיושב בקצה העולם, מרגישים זאת בקצה השני של העולם.

ענוה אמיתית

מסופר: היה זה באשמורת הבוקר, בלכת הרה"ק רבי דוד שלמה גרודזינסקי זיע"א, רבה של העיירה איווע, אביו של רשכבה"ג רבי חיים עוזר זיע"א לבית הכנסת, שמע קול צעקות. היה זה עגלון שנוף בשולייתו על שלא הכין זפת לגלגלי העגלה, ובשל כך יהא נאלץ להתאחר ביציאתו לדרך עד שיפתחו החנויות. רבי דוד שלמה פנה לעגלון וביקש ממנו שתי פרוטות, מחיר הזפת, והוא ילך להביא לו את הזפת הדרוש. העגלון שלא הכיר את הרב חשד בו כי יקח את הפרוטות לעצמו. באין עצה אחרת השאיר רבי דוד שלמה את כובעו אצל העגלון לעירבון, הלך לאחד המוכרים שבעיירה, דפק בביתו וקנה את הזפת. המוכר שהדבר היה מוזר בעיניו. עקב אחרי הרב לראות לאיזו מטרה קנה את הזפת, עד אשר גילה את סיפור המעשה. כשהתפרסם הדבר בעיירה, הביעו רבים את אי שביעות רצונם, שהרב מזלזל בכבודו, ויש בזה זלזול בכבוד התורה. נתנו עיניהם באחד מחשובי העדה שידבר עם הרב, כי אין דעתם נוחה מהנהגתו זו. הלה מתוך ראת הכבוד לא ניגש ישר לענין,

והתחיל לדבר מענין מידת הגאווה. רבי דוד שלמה מרוב צדקותו וענותותו קיבל את דבריו ברצינות, והשיב מיד: "יודע אני כמה לקוי הנני במידת הגאווה, אבל סהדי במרומים שזה לי עשר שנים שאני עובד על מידה זו, ועדיין לא הצלחתי לשוברה לגמרי ולעוקרה מקרבי".

רצון קוני הוא שלא אכעס

מסופר על ה"חווה" הקדוש מלובלין זיע"א, שפעם רצה לקום בהשכמה יותר משאר הימים, כי היה צריך לתקן איזה ענין גדול, ציוה לבני ביתו שיקדימו לו את ארוחת הערב בשעה מוקדמת, בני ביתו משום מה התעצלו ולא די שלא הקדימוהו אלא הביאוה מאוחר מתמיד, ומכך נגרם שנשתבשה כל תוכניתו של ה"חווה". פנה ואמר מן הראוי היה שאכעס על בני ביתי, אבל חשבתי לעצמי, הרי כל כוונתי בקימה באשמורת הבוקר היתה לעשות רצון קוני, והנה גם עתה רצון קוני יתברך הוא שלא אכעס.

כל יהודי הוא בספר תורה

פעם אמר הרה"ק רבי יוסף יצחק מליובאוויטש (הרי"צ) זיע"א, "כל יהודי הוא בספר תורה, אך לא כאותיות הכתובות על גבי הקלף העלולות להיקלף, אלא כאותיות החקוקות באבן אשר אין אפשרות שהאות תימחק, אלא לפעמים מצטבר עליהן אבק ואינם נראים, כל מה שצריכים לעשות הוא לנגבן ושוב תגלנה האותיות כבתחילה".

תלמוד דצדקיא

שבת קודש ו' מרחשון

הרה"ק רבי שלמה דוד יהושע הי"ד מסלונים ב"ר אברהם (תש"ד)
יום ראשון ז' מרחשון
הרה"ק רבי שמעון אשכנזי אב"ד דאבראמיל ב"ר אברהם (נחלת שמעון - תלמיד ה"חווה" - תקס"ד)
הרה"ק רבי יהודה צבי אייכנשטיין מראזאלא ב"ר משה מסאמבור (תר"ח)
הרה"ק רבי נתן דוד משידלאבצ'י ב"ר ירחמיאל (תרכ"ו)
יום שני ח' מרחשון
הרה"ק רבי דוד מיאגליניצ'א ב"ר נתן (תקנ"א)
הרה"ק רבי מרדכי טווערסקי מסקווירא ב"ר דוד (תר"פ)

יום שלישי ט' מרחשון

רבי אשר בן יחיאל (הרא"ש - ה"א פ"ח)
הרה"ק רבי אברהם משה ב"ר צבי מפשעווארסק (תקנ"ג)
הרה"ק רבי יוסף הלוי אוטנברג אב"ד קאזיווע (חתן העט"צ - תרי"ד)
הרה"ק רבי שמואל טייטלבוים מגורליץ ב"ר אלעזר ניסן (תרמ"ט)
יום רביעי י"א מרחשון
גד בן יעקב משבטי יה (ב' אלפים - שכ"א)
הרה"ק רבי אריה לייב אויערבאך מסטאניסלוב ב"ר מרדכי (תק"י)
יום חמישי י"ב מרחשון
משותלח בן חנוך
רחל אמנו
בנימין בן יעקב משבטי י-ה
הרה"ק רבי מנחם נחום מטשערנוביל ב"ר צבי (מאור עיניים תקנ"ח)
(הרה"ק רבי אברהם ב"ר יצחק מתתיהו מסלונים (יסוד העבודה - תרמ"ד)

זכותם תגן עלינו ועל כל ישראל אמן

מצוה הלכות

מאת הרה"ג נמליאל הכהן רביטבין שליט"א
מח"ס "גם אני אודר" הפרוס יוסף התרים על הפערים.

תלמוד תורה (ב')

א) אף שעל ידי זה [שיחזור הרבה על לימודו] לא יוכל ללמוד הלכות הרבה, לא יחוש, כמו שאמרו חכמים (אבות פ"ב מט"ו) לא עליך המלאכה לגמור, ולא אתה בן חורין ליבטל ממנה, וכן היו עושים בימיהם שהיו לומדים בעל פה, היו לומדים בתחילת לימודם רק ב' או ג' פרקים משניות, או ברייתות, בשבוע, (עיין ילקוט שמעוני רמז תתע"ג), והיו חוזרים עליהם מאה פעמים ויותר, ואמרו חכמים חגיגה דף ט' ע"ב) אינו דומה השונה פרקו מאה פעמים לשונה מאה פעמים ואחת, שזה נקרא עובד אלקים, וזה נקרא לא עבדו כראוי. (שו"ע הרב, הלכות תלמוד תורה, פרק ב', סעיף ג)
ב) עכשיו שתורה שבעל פה כתובה לפנינו אין צריך לחזור מאה פעמים ואחת בשעת לימודו ממש, רק שיוהר מאוד לחזור על הראשונות תמיד לפרקים קרובים, בענין שתהייה כל ההלכות שלמד עד עתה, חקוקות היטב בוכרונם כל הימים שבינתיים, וברורות לו בלי גמגום כבשעת לימודו ממש. (שם)

לע"נ הרה"ק

רבי מנחם נחום מטשערנוביל זיע"א
ב"ר צבי (מאור עיניים)
נלב"ע י"א מרחשון תנצב"ה

קרית קרעטשניף רחובות

טל': 052-7144471 מייל: sipureitzadikim@gmail.com

בחסות דפוס פוסטר

דפוס אישי מקצועי

08-8422112 ההגנה 54 רחובות

P6422112@gmail.com

פני עין חמד

יוצא לאור ע"י בית הכנסת שכונת "עין חמד" - מכללת ציון

פְּרִשְׁת נח – מיהו צדיק?

הצלחה בגו"ר

יצחק אריאל בן טובה חגי חיים וב"ב שמואל אימן בן אסתר זרי שגית בת רותי מאיר ישראל בן רחל ברכה- יראת שמים ליאור יהושע סומך וב"ב גלית בת מסודי יהודה אריה בן רחל ברכה ארז בן שושנה רונן אברהם וב"ב קסיר אפרים וב"ב רחל ברכה בת פדילה דליה משפ' שטרית נעם יצחק בן רחל ברכה רינה בת סימי וב"ב יוסף ליאור בן דליה אפרת- הצלחה בכל הענינים שלמה ודנה דוד וב"ב אריה ושרה לוי וב"ב י.מ.ש. כדורי שולמית ומרדכי חיים דויטש וב"ב עמית בן אהרון וב"ב רז דוד בן לאה וב"ב נתנאל בן ג'ינה

זיווג הגון וכשר במהרה

אורן חיים בן אלן אסתר רונית בת סימי תרצה בתיה בת ימנה נינט יוסף בן רוחמה אילן בן ג'ולייט יפית שרה בת ג'ינה דרור בן סופיה אנאל חביבה בת שולמית מיטל בת מלכה מאיר בן שרית ואליהו טליה עדן אסתר בת שולמית נעם בן שרה שירי ימנה בת שולמית דוד עומר בן יהודית שושנה שירה בת סילביה שמעון בן שולמית סיון רבקה בת אלן אסתר לאה בת תמר אברהם גורג'י בן דליה אפרת אורן בן נעמי

זרע קודש בר קיימא

גלית בת מסודי אליהו דזרי בן ימנה אילנה בת רוחמה שמואל אימן בן אסתר זרי סיון בת אסתר רחל מרים בת יהודית דניאל בן שרה אושרית בת שושנה נעמה בת יפה דגנית בת שושנה אסף בן סופיה מיטל בת שושנה לימור בת פרידה

רפואה שלמה

מאיר ישראל בן רחל ברכה יצחק בן עזרא ימנה ניזרי בת סטה- בריאות ואריכות ימים מרדכי ניזרי בן פרחו- בריאות ואריכות ימים מאיה בת עדי אליאור בן פרידה סימי בת סוליקה מיכאל יהודה בן מרים אורן בן אסתר דינה בת מזל נעם יצחק בן רחל ברכה נעמי בת רחל שירה שילת בת אורלי אפרים בן שרה לביא ישראל בן תמר חיה אסתר בת סוליקה מוריה בת רחל ברכה נחום בן כיריה יהודה אריה בן רחל ברכה ישראל בן חוה יפה בת שרה-הצלחה ורפואה רחל בת זוהרה משה בן נזימה עינת בת רחל ברכה רפאל משה בן רחל יצחק בן פנינה רחל ברכה בת פדילה דליה קסנש בת דגטו רונית בת סבריה יצחק בן חנון רפאל אבידן בן תקווה אליהו בן רחל בנימין בן ברכה אלן אסתר בת שרלוט נעימה בת שרה יהודה לייב בן אסתר מלכה נעם אלימלך בן אושרית- ר"ש ובריאות איתנה לימור בת פרידה יניב בן פרידה יהודית אסתר פראדל בת חיה- בריאות ואריכות ימים אורן בן פרידה

"אֵלֶּה תּוֹלְדֹת נֹחַ, נֹחַ אִישׁ צַדִּיק תָּמִים הָיָה בְּדַרְתּוֹ, אֶת הָאֱלֹקִים הִתְהַלָּךְ נֹחַ" (בראשית ו, ט)

שהקב"ה יקח את החלק שלו- לא נשאר כלום. אבל הוא נותן לאבא ואמא חשיבות. לכן צריך להיזהר גם בכבוד אב ואם!

בצד שמאל מופיעות המצוות בין אדם לחבירו. לכן כדי להיות צדיק צריך להיות פעמיים נח – "אֵלֶּה תּוֹלְדֹת נֹחַ נֹחַ" (בראשית ו, ט). אלא שכתוב עוד נח בסוף הפסוק: "אֶת הָאֱלֹקִים הִתְהַלָּךְ נֹחַ" (בראשית ו, ט) בשביל מה? אלא לפעמים יש התנגשות בין נח למקום לנחם לבריות, לדוגמה: השכן נוקש לך בדלת ואומר: "שלום כבוד הרב, אני רוצה להזמין אותך לבר-מצווה של הבן".

אתה שואל: "היכן הבר-מצווה?". הוא עונה לך: "במקום לא כשר והכל מעורב". אתה אומר לו שאסור לך להשתתף באירוע. הוא אומר: "אתה שכן שלי עשרים שנה, דלת מול דלת. לא תכבד אותי? אני רוצה לראות אותך באירוע". עכשיו נכנסת למצב לא נעים. אתה רוצה להיות נח עם אלוקים וגם נח עם השכן וזה לא הולך ביחד אז אם איזה נח הולכים?

אומר הפסוק: "אֶת הָאֱלֹקִים הִתְהַלָּךְ נֹחַ" (בראשית ו, ט). הנח השלישי בא לומר לך שאם אתה לא יכול ללכת עם כולם בנח-תלך עם האלוקים.

בברכת שבת שלום

הרב אליהו חיים פנחסי שליט"א
חבר הרבנות מבשרת ציון

הגאון ר' יהודה צדקה זצ"ל שואל: למה כתוב בפסוק ג' פעמים נח? אפשר היה לכתוב: אלה תולדות נח איש צדיק תמים היה בדורותיו את האלוקים התהלך?

הרב מסביר שכדי להיות צדיק צריך להיות נח במקום ונחם לבריות. "כל שרוח הבריות נוחה הימנו, רוח המקום נוחה הימנו" (פרקי אבות ג, י). יש רבים שבין אדם למקום הם צדיקים גמורים. הם מדקדקים בתפילין ומניחים רש"י ורבינו תם ושימושה רבה וטובלים במקווה ומגדלים זקן עד הרצפה.

אבל בין אדם לחבירו- הם מתנהגים מתחת לכל ביקורת. הם לא מפרגנים, לא מעניקים, אין להם הכרת הטוב, לא רואים ולא סופרים אף אחד- לא אישה, לא ילדים, לא אבא ולא אמא. ה' ירחם, זה לא צדיק.

יש אנשים שיש להם ארגוני חסד אדירים. בין אדם לחברו הם מצוינים. אבל בין אדם למקום- כלום. לא שבת, לא תפילין ולא צניעות. אם אתה אומר לו: "תחזור בתשובה", הוא עונה: "וכי גנבתי או רצחתי?".

הוא לא מבין שעשרת הדיברות מחולקים חמישה בצד ימין וחמישה בצד שמאל. בצד ימין בין אדם למקום: אָנֹכִי ה' אלוֹקֶיךָ, לא יהיה לך אלוהים אחרים, לא תישא שם ה' לשווא, זכור את יום השבת לקדשו, וכבד את אביך גם נכנס בין אדם למקום כי שלושה שותפים באדם הקב"ה, אבא ואמא.

באמת אבא ואמא לא נותנים כלום, אבל הקב"ה מחשיב אותם כשותפים בשני שלישי. הם תופסים את רוב המניות. אבל ברגע

העלון מוקדש לעילוי נשמת משה בן גורג'יה ז"ל

לרפואה שלימה
לנוראל בן אסתר

לרפואה שלימה
לאיידה חיה בת אסתר
ולילד אלחנן רפאל בן איריס
ולילד אורי חיים בן שלי

זש"ק, פרנסה טובה ובריאות איתנה
לאליהו ניזרי בן ימנה וגלית בת מסודי

להצלחת אברהם גורג'י בן דליה אפרת וב"ב
לרפואת הנפש והגוף של יהודה אריה בן רחל ברכה

העלון מוקדש לע"נ יצחק בן רבקה ז"ל

זמני לכת

ע"פ	כנסת לכת	צאת לכת	יבוי חם
י"ג	17: 27	18: 37	19: 15
ת"א	17: 44	18: 35	19: 11
מ"ב	17: 44	18: 35	19: 12
כ"ב	17: 46	18: 37	19: 14

שואל ומשיב בהלכה – פת גויים - חלק ב'

באיזה סוגי פת רבותינו גזרו על פת גויים? מה דין פת בעל הבית?

שאלה: ?

תשובה: !

להלן סיכום ההלכה מפי ר' אליהו חיים פנחסי, רבנות מקומית מבשרת מתוך ספרו 'הכשרות למעשה':

חכמים אסרו פת גויים שעשויה מאחד מחמשת מיני דגן שהיא פת חשובה ומביאה לקירוב הדעת. **מקורות:** שו"ע (שם ס"א). יש לציין כי כוסמת של חמשת מיני דגן בימינו אינו אלא מין קטנית. אולם כוסמין הוא אחד מחמשת מיני דגן. לענין פת שמעורב בה קמח מחמשת מיני דגן עם קמח משאר מינים, הולכים בה אחר הרוב. כ"כ הפרי מגדים (יו"ד סימן קיב מש"ז אות ב).

פת שנאפתה מקמח אורז או קמח תירס ושאר מיני קטניות שאינם ממיני דגן, אין בה איסור משום פת גויים. [אולם פעמים שיש בו משום בישולי גויים כפי שיבואר אי"ה בהמשך].

סוג וצורת הפת אפילו אם לא עולה על שולחן מלכים אסורה, מכיוון שעשויה מאחד מחמשת מיני דגן, יש בה איסור פת גויים. **מקורות:** פרי מגדים (שם מש"ז אות ג). כן מוכח מפשטות דברי השו"ע שלא הצריך בפת שיהיה עולה על שולחן מלכים. כ"כ בכף החיים (אות יט).

במקומות שאופים מקמח אורז או מקמח תירס ושאר מיני קטניות ומאפה זה חשוב שעולה על שולחן מלכים באותו מקום דינו כתבשיל ולא מועיל רק הדלקת האש לדעת בני ספרד. **מקורות:** שו"ת דברי דוד ח"ד (חיו"ד סימן יב). בספרו בין ישראל לעמים (פ"ג אות כז) כתב: לכן לחם תירס הנמכר במכסיקו הנקרא "טורטיה" יש בו דין בישולי גויים. אולם לדעת בני אשכנז מותר, מכיוון שהשלת קיסם מהני בבישול כדין פת. כמ"ש בשו"ת משנה הלכות (מהדו"ת ח"ב סימן טו) להקל.

כן הדין במיני מאפה [שאינן בהם קמח ממיני דגן] שכולו עשוי מביצים וקמח תפוחי אדמה או קורנפלור שברכתו 'שהכל' ולאחריו בורא נפשות, אינו כדין פת אלא יש לחוש בו מדין בישולי גויים. צריך שהיהודי יניח את העוגות בתנור ולא די בהדלקה לדעת בני ספרד כמבואר לקמן בהלכות בישולי גויים. **מקורות:** שו"ת דברי דוד ח"ג (יו"ד סימן טו), ובספרו בין ישראל לעמים (פ"ו הי"ז).

פת ש'בעל הבית' גוי אפה לבני ביתו שלא על מנת למוכרו, אסור באכילה אפילו אם אין מצוי שם פת ישראל כלל. **מקורות:** מכיוון שעיקר הגזירה של פת גויים נאמרה על פת שיש בה חשש שאם יאכלנה לאחר מכן יבוא לסעוד אצלו ויש קירוב דעת.

יש להתיר בשעת הצורך. **מקורות:** שו"ע (שם ס"ב) כתב בסתם שאין מי שמורה בה להקל. אולם שם (ס"ח) הביא י"א להתיר. בספר שולחן גבוה (שם ס"ק יז) וכן הפרי חדש (שם ס"ק יח) כתבו שהעיקר בדעת השו"ע לאסור. כ"כ הגרי"ח בבן איש חי (חקת אות ד). אולם בשעת הדחק יש להתיר כדעת הי"א שהובא בשו"ע כנ"ל. כן הראש"ל העלה בשו"ת יביע אומר ח"א (חיו"ד סימן ה אות טז) ובשל סופרים הלך אחר המיקל. ע"ע הליכות עולם ח"ז (עמוד צ).

כאשר יהודי השתתף באפיה של בעל הבית, כגון: זרק קיסם לתנור שאפה בו גוי לבני ביתו או שהדליק את האש, הפת מותרת. **מקורות:** מרן בבית יוסף (שם) כהרמב"ם והרשב"א שסמכו להקל ולא כדעת הטור שהחמיר.

זְהִירוֹת מִפְּנֵי גָזֵל

הגר"א פולק שמע את הדברים מהגאון רבי דוד-צבי אורדנטליך זצ"ל, הרב של ביתר-עלית. הסיפור הוא על אביו של הגאון רבי יובל אורדנטליך זצ"ל שכיהן במשך שנים כרב של בית הכנסת איצקוביץ בבני ברק. לאחר שאביו של הגאון רבי יובל זצ"ל נפטר הוא התגלה לבנו בחלום וביקש ממנו 'לפרוע את חובו' שנשאר חייב כאן בעולם הזה. משפחתו של רבי יובל ניסתה לברר באיזה חוב מדובר אבל היא לא הצליחה.

החלום חזר ונשנה שוב ושוב. המשפחה השקיעה מאמצים רבים כדי לגלות היכן הנפטר נשאר חייב. בסופו של דבר ובסיעתא דשמיא גדולה התגלה שהנפטר עשה פעם תיקון כלשהו בנעליו אצל סנדלר פלוני. מכיוון שהיה מדובר בתיקון לא-משמעותי הנפטר חשב כי הוא לא צריך לשלם. בפועל הסנדלר תכנן לדרוש על כך כסף. בני המשפחה שילמו לסנדלר את מה שהיה מגיע לו והנפטר הפסיק להגיע בחלום.

הסיפור שווה לכשעצמו. אבל הגר"צ אורדנטליך שסיפרו, הוסיף ואמר שהדבר החשוב שיש ללמוד מכאן קשור לאישיותו של המנוח, שהיה ידוע כמי שזהר ביותר במשך כל ימי חייו בכל ענייני הכספים שלו והקפיד שלא להישאר חייב לאף אחד. לכן בשמיים איפשרו לו להתגלות לבנו, כדי לסלק את החוב. רק מי שבחיייו התנהג בצורה זו, מקבל לאחר מותו את הפריבילגיה הנדירה להתגלות בחלום ולבקש שילכו לפרוע את חובו. רק מי שבחיייו התנהג כך נותנים לו סיעתא דשמיא שבני-ביתו יצליחו לעלות על עקבותיו של הסנדלר האלמוני ולגלות שאביהם היה חייב לו כסף. (מעובד מתוך 'קול ברמה')

לשמיעת השיעורים של הרה"ג אליהו פינחסי יש להתקשר 073-3718395

עושה אירוע שמחה באולם שמחות וברצונך להפוך אותו לכשרות "מהדרין-גלאט?"

צוות משגיחים תלמידי חכמים ידאגו לכך בכל איזור בארץ. ההשגחה החל מזמן אספקת הבשר ועד למנה האחרונה. בפיקוחו של הרב אליהו חיים פנחסי שליט"א 052-6329144 (הנייד באישור ועדה רוחנית)

מינויים

לקבלת העלון חנים במייל מדי שבוע, יש לשלוח בקשה למייל

PnineEH@gmail.com

הקדשת העלון

ניתן להקדיש את העלון לעילוי נשמה, רפואה שלמה, הצלחה, זיווג הגון, חזרה בתשובה וכו' נא לפנות לליאור בטל' 052-7652084

כתובת המערכת: עבור ליאור עצמון, רח' הבושם 26 ת.ד. 83375. מבשרת ציון. מיקוד 9076926

לשאלות בהלכה

נא לפנות לרב אליהו פנחסי בטל' 052-6329144

(הנייד באישור ועדה רוחנית)

אם ראשונים כמלאכים - הגאון הרב שמחה זליג ריגר הי"ד

הגאון הרב נתן צבי פינקל (השני) זצ"ל - נולד ב-ה אדר ב' ה'תש"ג (1943) בשיקגו שבארה"ב. נקרא על שם אבי סבו, ה'סבא מסלובודקה' (מגדולי ראשי הישיבות בליטא ובארץ ישראל). בתחילת שנות ה-60 נסע ללמוד בישיבת מיר בירושלים. בישיבה שהה תחת חסותו של אחי סבו, הגאון הרב אליעזר יהודה פינקל וכן למד בחברותא עם הגאון הרב חיים קמיל, שהחשיב לרבו. לאחר פטירת חמיו בשנת ה'תש"ן (1990), התמנה במקומו לראש ישיבת מיר בירושלים. בשנת ה'תשמ"ח (1988) לקה בפרקינסון ומאז סבל במשך שנים ממחלת ניוון שרירים קשה והיה מרותק לכיסא גלגלים.

למרות חוליו והקושי הרב רבינו פיתח את הישיבה והפך אותה לישיבה הגדולה בישראל ולאחת משתי הגדולות בעולם כולו (לצד ישיבת לייקווד). תחת הנהגתו הישיבה פתחה סניף ברמת שלמה בירושלים ואת ישיבת מיר ברכפלד בשכונת אחוזת ברכפלד במודיעין עילית. בשנת ה'תשס"ג (2002) התמנה כחבר מועצת גדולי התורה של דגל התורה. מידת האמת היתה נר לרגליו. דאג לכל אחד מהישיבה במסירות נפש כאילו הוא בנו. נפטר ב-י"א מרחשוון ה'תשע"ב (2011). חי כ-68 שנים. בהלווייתו השתתפו למעלה ממאה אלף איש. ציונו בהר-המנוחות בירושלים. בנו ר' אליעזר יהודה התמנה למלא את מקום אביו.

אביו: ר' אליהו מאיר. **אמו:** מרת שרה פינקל. **אשתו:** מרת לאה (בתו ר' בנימין ביינוש פינקל, ראש ישיבת מיר וכן דוד של אביו). **מרבתי:** ר' אליעזר יהודה פינקל. **חברותא:** ר' חיים קמיל. **ילדיו:** ר' אליעזר יהודה (שימש כאחראי על "חבורה" חסידית בישיבה וכן מילא את מקום אביו בראשות הישיבה), ר' אברהם ישעיהו (ראש בית המדרש 'פרידמן'), ר' שמואל ('משיב'), ר' חיים תנחום (אחראי על "חבורה" החסידית וכן משמש כ'משיב' בישיבת מיר ברכפלד), ר' שמריהו (מנהל בישיבת מיר ברכפלד). **חתנו:** ר' נועם אלון (ראש ישיבת מיר ברכפלד). **מספריו:** **יחידושי רבי נתן צבי פינקל** - על מסכתות נדרים, בבא קמא, מכות וסוכה **שיחות רבי נתן צבי בכל נפשך** - תולדות רבי נתן צבי פינקל

להלן סיפורים על הצדיק שמעובדים מתוך 'בכל נפשך' - בערב בו נישא בנו בכורו (ראש הישיבה שליט"א) התקיימה חתונה של אחד מבני הישיבה. ברור היה לכולם שביום שמחת בנו בכורו לא שייך שימצא זמן להשתתף בשמחה אחרת. **להפתעת התלמידים רבינו יצא משמחת נישואי בנו, עצר מונית, נסע לחתונה השניה, רקד עם החתן והמחותנים רבע שעה ולאחר מכן חזר לשמחתו.**

מעשה בשני אברכים מחשובי הישיבה שנדברו יחדיו לעשות שידוך ביניהם. השידוך החל לקרום עור וגידים עד ששני הצדדים היו מוכנים 'לשבור צלחת'. לפתע התברר כי מסיבה בלתי צפויה אחד מהצדדים

אינו יכול בשום אופן להתחייב כספית כפי שחשב בתחילה. השידוך נתקע ולא היה יכול לצאת אל הפועל. רבינו שהיה בסוד העניינים התעניין מה קורה עם השידוך. רבינו שמע על המצב הוא ביקש לקרוא לשני האברכים והודיע להם שהשידוך יסגר הערב על שולחנו. **לפליאת האברכים אמר: "בשידוך שכזה אני הצד השני", ושלם על חשבוננו את הכסף שהיה חסר להשלמת השידוך.**

פעם רבינו ביקש מאחד התלמידים בישיבה לבוא לביתו לצורך עניין מסוים. כשסיים לשוחח עימו, עשה חשבון והתברר שהלה הפסיד ארוחת ערב בישיבה. הוא הציע לבחור לאכול ארוחת ערב בביתו. התלמיד כמובן סירב וטען שהוא יכול להסתדר. ראש הישיבה עמד על כך שיאכל בביתו. **מכיוון שהרבנית לא הייתה בשעה זו בבית, ראש הישיבה סידר לו ארוחת ערב בעצמו.** הוא הניח לו לחם על השולחן וטיגן בעצמו חביתה. כשהבחור סיפר על כך בימי השבעה, בני הבית התפלאו. **לא היה זכור להם מעולם שראו אותו מכין חביתה לעצמו, אבל למען תלמיד-אורח כנראה שונה הדבר.**

בחור אחד מתלמידי ישיבת מיר בסוף זמן החורף לפני טיסתו לביתו בחו"ל הגיע להיפרד מראש הישיבה הגאון רבי נתן צבי פינקל זצ"ל. ראש הישיבה שאל אותו: "מתי הטיסה?" הבחור השיב: יום אחד לפני סיום הזמן. תוך שהוא מסביר שהוא נוסע ביום זה משום שהוריו השיגו לו טיסה שרק ביום זה היא זולה יותר בשבע מאות דולר מאשר טיסה למחרת. כשרבינו שמע זאת, הוא הכניס את ידו לכיסו והוציא סכום של **שבע מאות דולר ומסר לתלמיד ובלבד שיוכל להישאר יום נוסף של לימוד תורה בישיבה.**

הבחור בא במבוכה. הוא ניגש לאחד מראשי הישיבה הגאון רבי רפאל שמואלביץ ושאל: "מה עלי לעשות?". רבי רפאל השיב לו: **"דע לך, אצלך זה עניין של כסף ואכן על כסף ניתן להתמקח. אולם אצל ראש הישיבה הנידון הוא תורה, ועל עוד יום של תורה בישיבה לא ניתן להתמקח איתו...".**

פעם ביקשו מרבינו לחתום על עניין שהיה יכול לעזור מאוד לישיבה בהשגת תקציבים. המסמך לא היה חלילה שקרי, אלא שגם אמיתי לגמרי לא היה. רבינו שהיתה לו מידת האמת, היה נחרץ שלא לחתום בשום אופן על מסמך זה. פעם הגיע תקציב ממשלתי של מיליון שקל לישיבה מאחד ממושרדי הממשלה, תקציב שסודר על ידי אחד העסקנים שעמל שנה שלמה להשגתו. כשהתברר לרבינו שהיתה שם התחכמות קטנה בהצהרות, לא הסכים בשום אופן לקחת את הכסף.

אחד מבני הישיבה בירושלים רצה להתקבל לסניף הישיבה ברכפלד אבל רבינו היה סבור שאינו מתאים ולכן לא קיבל אותו. **כדי שלא ירגיש אי נעימות, רבינו הציע לו לקבוע איתו סדר לימוד כל יום בחברותא.** כיוצא בזה אירע פעם שאחד מבחורי הישיבה ביקש שיקבלו את אחיו לישיבה. רבינו היה סבור שהוא לא ראוי לכך ולא קיבלו, גם במקרה זה הציע לאחי הבחור שלמד בישיבה ללמוד איתו בחברותא.

מעשה ושָׁכָרוּ

מכיוון שהאוטובוס היה עמוס באנשים כדי לרדת מהדלת היה יותר קל לעבור שוב דרך הנהג.

הוא הרגיש הרגשה פנימית חזקה מאוד בלתי מוסברת שאינו מסוגל לחלוף על פני הנהג בלי להחזיר את הכסף המיותר שקיבל.

הוא ניגש לנהג. רגע לפני שהוא ירד הוא הושיט לו רבע דולר ואמר לו: "נהג, נתת לי בטעות עודף של רבע דולר יותר ממה שהיה מגיע לי. הנה קח".

הנהג הביט בו ושאל: "אמור נא לי, האם אתה הרב שהתמנה כעת לקהילה האורתודוקסית?". "כן" – הרב אישר בראשו, כשהוא מתפלא מהיכן הנהג יודע זאת ומדוע זה מעניין גוי מי יתמנה לשמש רב בקהילה היהודית.

הנהג המשיך ואמר: "ראיתי אותך כשעלית לאוטובוס. האמת היא שכבר תקופה די ארוכה אני מעוניין להצטרף לאחת הקהילות הדתיות באזור מגורי. מצאתי את עצמי מתלבט בין הקהילה הרפורמית (ל"ע שבזמן עולם יחזיר את כולנו בתשובה שלימה עד כמה המצב חמור שיש אנשים שלא מבינים את ההבדלים ביניהם) לקהילה החרדית".

"כשראיתי אותך התרשמתי מהלבוש שלך ומהאדיבות שהקרנת. החלטתי שאתה מסקרן אותי. העדפתי לפני שאני מחליט על הדרך שלי לשמוע קודם כל אותך".

"רגע אחד לפני שהעניין הופך לסופי מבחינתי, החלטתי שאני אנסה אותך – אתן לך עודף של רבע דולר יותר ממה שמגיע לך ואבדוק אם אתה תחזיר לי אותו".

"הבטחתי לעצמי שאם תחזיר את רבע הדולר, אבוא להתפלל בקהילתכם ולבחון קודם כל את הדרך בקהילה החרדית שאליה אתה משתייך".

"דע לך שבמשך כל הנסיעה אני תוהה לעצמי אם אתה תחזיר או לא תחזיר את רבע הדולר. החזרת ואני אקיים את מה שהבטחתי לעצמי. בעזרת ה' בשבת הקרובה אני מגיע אליכם כדי לבחון מקרוב את הקהילה החרדית".

"כשמעתי את דבריו", הרב סיפר, "הסתחררתי כולי. הייתי מוכרח להחזיק בעמוד באוטובוס שלא אפול. אוי ואבוי! אני עוד חשבתי שהוא גוי ומצאתי היתרים לעצמי לא להחזיר לו את העודף".

"רק לחשוב על זה שבשביל רבע דולר עמדתי להרחיק נפש ל"ע בישראל ולהפוך אותו לרפורמי. כל זה בשביל רבע דולר! הנה ב"ה בורא עולם סייע בעדי ועכשיו תהילות לא-ל הנהג בעז"ה יצטרף לקהילה החרדית שלנו".

להלן סיפור מופלא שמעובד מתוך העלון 'האור לחיים' של הגאון הגדול הרב ראובן אלבז שליט"א, ראש ישיבת 'אור החיים' בירושלים.

מעשה זה ממחיש בצורה מופלאה עד כמה עלינו להיזהר מאוד בממון הזולת גם אם לכאורה במעשה עצמו שבו אנחנו לא מחויבים.

הקהילה היהודית בטקס פנתה לרב מסוים בהצעת רבנות. מדובר היה ברב מוכשר, צעיר ודינאמי שלפי החקירות והבדיקות שהם עשו הוא יכול לפעול רבות ונצורות למען חברי הקהילה.

מדובר בקהילה שמקפידה על מורשת ישראל, לא חלילה רפורמית או קונסרבטיבית כמו הקהילות הסמוכות ל"ע. הוא בחן את ההצעה היטב מכל ההיבטים.

בסוף אחרי שהוא בדק את ההצעה לעומק והוא ראה שהיא מתאימה גם למשפחה וילידים הוא התייעץ גם עם אשתו. הוא הציג בפניה את העניין וגם היא הסכימה שהוא יקבל על עצמו את התפקיד.

הוא הודיע לקהילה על הסכמתו וכן סיפר על כך לילדיו. כשהגיע הזמן שהקהילה קבעה הרב הגיע לשם יחד עם משפחתו.

באחד הימים הראשונים לשהותו במקום הוא עלה לאוטובוס. הוא שילם לנהג חמישה דולרים לקניית כרטיס נסיעה וקיבל את העודף.

הוא ישב באחד המקומות באוטובוס. כשהתבונן במטבעות שניתנו לו, נדמה היה לו שקיבל רבע דולר מיותר. הוא ספר שוב ואכן כן. לפי חשבוננו נהג האוטובוס נתן לו רבע דולר יותר ממה שמגיע לו.

הוא היסס לרגע אם לקום ממקומו ולגשת להחזיר לנהג את הכסף. אבל אמר בליבו: "סוף כל סוף הנהג הוא גוי, זה לא שאני גנבתי, אלא הוא טעה בעצמו".

"הרי לפי ההלכה אני לא מחוייב להחזיר לו את הכסף שכן טעות הגוי מותרת. לכאורה אין שום סיבה מוצדקת שאחזיר לו את הכסף".

הוא המשיך לחשוב: "אבל מצד שני, אם אני אחזיר את הכסף לנהג למרות שלא מגיע לו, יתכן שהמעשה יגרום קידוש ה' בקרב הנוסעים ואף בקרב הנהג מכך שיהודי שומר מצוות מחזיר כסף".

כך הרב התלבט במשך זמן הנסיעה. רגע אחד רצה לקום מהכיסא ולהחזיר וברגע השני המשיך לשבת ולא ניגש לנהג כדי להחזיר את הכסף.

כך עברה הנסיעה עד שהרב הגיע לתחנה שעליו לרדת.

הרב יצחק בן תפאחה כדורי זצ"ל	הרב שמואל בן שמחה דרוזי זצ"ל	ולד יחיא בן יוסף ז"ל
פואד אברהם בן רג'ונה ז"ל	מאיר מורד בן שושנה ז"ל	יצחק בן ברקוב דב ז"ל
יצחק יעקב בן רחל ז"ל	זהבה בת שושנה רייזל ע"ה	מאירה בת יפה ע"ה
אברהם בן יונה ז"ל	מרים בן דבורה ז"ל	אקבלי יוסף חיים בן נסכה ז"ל
סעידה בת תופחה ע"ה	ר' שאול בן סילביה זצ"ל	צדיק חכם בן חזלה ז"ל
מזל בת שמעון ע"ה	שני בת אסתר ע"ה	דוד בר חסיבה ז"ל
יוסף בן מרים נוסרת ז"ל	מסודי בת חביבה ע"ה	חוזה בת יעקב צבי ע"ה
יעקב בן אסתר ז"ל	אסתר בת גולה גאולה ע"ה	יצחק בן מישא אסתר ז"ל
רחל רפאת בת השמת ע"ה	יוסף בר סעדה ז"ל	ברכה בת מרדכי ע"ה
לטיף בן פרוחה ז"ל	שלום בן אסתר ז"ל	יעקב בן נעמה ז"ל
מרים בת שרה ע"ה	אריה בן מרים ז"ל	דוד יצחק בן פרוחה ז"ל
אביבה לוי ע"ה	אלון בן סעדה ז"ל	גורג'יה בת נעימה ע"ה
שרה בת נרקיס ע"ה	אילנה (מחזרזה) בת שרה ע"ה	רחמה בת מסעודה ע"ה

הרב עובדיה יוסף בן גורג'יה זצ"ל	הרב מרדכי צמח בן מזל אליהו זצ"ל	רמנים בן רחל ז"ל
חיים משה גרשון בן שלמה יחזקאל ז"ל	אלהיה אליאס בן אלגריה ז"ל	ר' עוליאל ישועה בן סטה מקנין זצ"ל
ר' עוליאל ישועה בן סטה מקנין זצ"ל	שמואל בן רבקה ז"ל	אביחי בן אסתר ז"ל
נעימה בת גורג'יה ע"ה	רפאל בן אסתר ז"ל	נעימה בת גורג'יה ע"ה
חי זיזי בן קלרה ז"ל	יצחק בן חביבה ז"ל	חי זיזי בן קלרה ז"ל
ר' יצחק בן מסעודה קדוש ז"ל	אהרון (אורי) בן רבקה ז"ל	ר' יצחק בן מסעודה קדוש ז"ל
אסתר בת נעמי ע"ה	דב בן יצחק ז"ל	אסתר בת נעמי ע"ה
ר' דב בן בנימין אלטר ז"ל	סוליקה בת עישה ע"ה	ר' דב בן בנימין אלטר ז"ל
אורה בת נעימה ע"ה	סלים בן פרוחה ז"ל	אורה בת נעימה ע"ה
מישא אסתר בת זרהר ע"ה	יעקב בן סלימה ז"ל	מישא אסתר בת זרהר ע"ה
מסעוד בן יקוט ז"ל	ספירנס תקווה בת נעימה ע"ה	מסעוד בן יקוט ז"ל
	יהודה בן סעידה ז"ל	
	עפאת בת השמת ע"ה	

גליון
באר
הברכה

נערך ונלקט מתוך תוכן דברי שיחותיו של
מורינו הגה"צ רבי אברהם אלימלך בידרמן שליט"א

נה

מכון
באר
האמונה

גליון באר הפרשה

להערות והארות,
וכן לכל עניין אחר
ניתן לפנות:
לטלפון 718.484.8136

או לאימיל:
Mail@BeerHaparsha.com

מדי שבוע בשבוע בדוא"ל בחינם

הירשמו היום!

לשון הקודש
באר הפרשה
mail@beerhaparsha.com

אידיש
דער פרשה קוואל
mail@derparshakval.com

אנגלית
Torah Wellsprings
mail@torahwellsprings.com

ספרדית
Manantiales de la Torá
info@manantialesdelatorah.com

צרפתית
Au Puits de La Paracha
info@aupuitsdelaparacha.com

איטלקית
Le Sorgenti della Torah
info@lesorgentidellatorah.com

רוסית
Колодец Торы
info@kolodetztory.com

מכון **ארה"ב:**
Mechon Beer Emunah
1660 45th St, Brooklyn NY 11204
718.484.8136

בארה"ק:
מכון באר האמונה
רח' דובב מישרים 4/2
עיה"ק ירושלים תובב"א
025 688 040

יו"ל ע"י מכון באר אמונה
כל הזכויות שמורות להמכון © 2023

העתקה או הדפסה של הגליון בכל פרמוט שהוא כדי להרויח או לפרסם עסק וכדו' ללא אישור בכתב ממכון באר האמונה הינו נגד החלכה והחוק הבינלאומי

תוכן הענינים

פרשת נח

- ב..... ואני הנני מביא - מאת ה' היתה זאת.....
- ד..... לא תירא מהם - אם תקום עלי מלחמה בזאת אני בוטח.....
- ז..... הוציאה ממסגר נפשי - כוחה של תפילה ובפרט כשהיא למען כבוד שמו.....
- ח..... שפרו מעשיכם וברית לא תופר - זמן תשובה לכל.....
- יב..... עולם חסד יבנה - קיום העולם רק בזכות מידת החסד.....
- טז..... לעסוק בדברי תורה - התחזקות בעסק התורה.....

סדר ועימוד:

א.ש. אשדוד

shwrtz@bezeqint.net

פרשת נח

ואני הנני מביא - מאת ה' היתה זאת

בפרשתן (ז כג), 'וימח את כל היקום וכו' וישאר אך נח ואשר אתו בתבה', וכבר עמדו חז"ל לבאר הטעם שנאמר אך נח, וברש"י ביאר, לבד מנת, זה פשוטו, ומדרש אגדה (תנחומא ט) וכו', ויש אומרים שאיחר מזונות לארי והכישו' (כלומר שאך' הוא לשון מיעוט וחסרון, והכוונה היא שנה עצמו נתחסר ונתמעט ע"י נשיבת הארי), והנה כפי דעת בני אדם לקוצר שכלם נראה שהסיבה שנשך הארי את נח הוא מחמת רעבונו... שעדיין לא קיבל את מנתו כמדי יום, ונתעורר בו רעב וכעס על נח שאינו מספק לו 'ארוחתו', על בן בחרון אפו נשך את נח... אמנם רש"י ממשיך בפירושו ומסמך מיד לדבריו 'שאיחר מזונות לארי והכישו' את מאמר הכתוב (משלי יא לא) 'הן צדיק בארץ ישולם', והכוונה היא כמו שפירש רש"י על אותו פסוק (שם) 'שהצדיק משתלם שכר העבירה שבידו בעודו על הארץ בחיים', ור"ל שהיתה תביעה כלפי נח על שנתעכב לתת לארי את מזונו, על בן שילם לו הקב"ה גמולו מיד בעוה"ז כדי

לנקותו ולזככו מכל שמץ עוון. והרי לך להדיא שהאריה לא נשך את נח מעצמו ומפני סיבה טבעית כדרך כל הארץ בגודל רעבונו... אלא כי ה' אמר לו לנשך את נח לשלם לו שכר עבירה שבידו בצער שגרם לאריה כשנתאחר מלתת לו מזונו*.

והדברים מפורשים יותר בדברי חז"ל (שוח"ט תהלים לו, להלן יובאו דברי המדרש בהרחבה) שישאל אברהם אבינו את שם בן נח כיצד יצאתם מן התיבה, והשיב לו בזכות הצדקה שעשו עם הבהמה והחיה והעוף, 'באותה שעה אמר אברהם, מה אלו אלולא שעשו צדקה עם בהמה חיה ועוף לא היו יוצאים משם, ובשביל שאיחר עצמו קיבל שכרו ונשבר', ללמדך כי אין האריה נושך מעצמו אם ה' לא אמר לו 'נשוך', וכלשון הגמ' (ברכות לג.) 'אין ערוד ממית' אלא ברצון השי"ת. ולדין ייאמר גם כלפי 'חיותו ארץ' - חיות המהלכים על שתי רגליים, אותם ארורים ימ"ש, שאינם הורגים ומזיקים ומשחיתים מעצמם אלא אך ורק כי בן נגזר מלמעלה*,

א. כה אמר הגאון הגדול רא"מ שך זצ"ל, שתמיהה רבתי היתה מקננת בליבו, הנה בתיבת נח שהו בכפיפה אחת כל בעלי החיים שבעולם במשך שנה תמימה, וכיצד יתכן שלא היתה שם 'מלחמת עולם' ולא טרפו והרגו זה את זה... והלא ישנם בעלי חיים אשר מטבעם שונאים מיני חיות אחרות, ותמיד הם מחפשים לצוד אותם ולטרפם... אמנם באמת, כל עצם השאלה בטעות יסודה, כי החיות אינן טורפות והורגות אחת את 'חברתה' מחמת שזה טבעם, אלא אך ורק כי כן הוא רצונו של מקום שבשעה פלונית תטרוף חיה פלונית את חיה אלמונית, ואם השי"ת אינו רוצה עכשיו שהיא תטרוף - אכן לא תטרוף, ומאחר שבאותו הזמן רצה הקב"ה שישארו כל החיות לקיום העולם ממילא לא עלה על דעתם של החיות לטרוף אחרים.

וכבר כתב הרד"ק על הפסוק (תהלים קמה יז) 'צדיק ה' בכל דרכיו', שענינו הרואות שבעלי חיים טורפים זה את זה וכגון חתול טורף את העכבר ואוכלו, ולכאורה צ"ב, וכי איזה צדק יש בדבר, אלא שהקב"ה היודע כי הגיע זמנו של העכבר למות - מסבב ומזמינו אל החתול שיטרפנו ובכך תשבע נפשו. ונמצא שלא 'החתול' הרג את העכבר, אלא הוא מת כי תמו קיצבת שנות חייו, רק הקב"ה שמנהיג עולמו הוא המביאו אל החתול, מאחר שכבר ממילא נגזר על העכבר למות מוטב שיהא זה על ידי חתול לפרנסתו ולמאכלו.

וז"ל הרד"ק, כי בצדק וביושר נותן לכל אחד אוכל, ואע"פ שהחי טורף את החי ואוכל, כמו החתול לעכבר והאריה והדוב והנמר ושאר החיות האוכלות חיות אחרות וכן העופות הדורסים לעופות אחרים, הכל צדק מאתו, כי גם לחיות ולעופות הנטרפים נתן להם גם כן מאכלם בחייהם אלא שבהגיע קיצם למות גזר מקודם שתהיה מיתתם פעמים בהנאות בעלי חיים אחרים וכו'.

ב. מסופר על הגה"צ רבי מרדכי פאגערמאנסקי זי"ע אשר היה בימי המלחמה הנוראה בגטו קובנא, באחד הימים יצא לרחובה של עיר ומצא כמה יהודים שבורים ורצוצים עד עמקי נשמתם, שאלם ר"מ, לעצב מה זה עושה,

ועושה ויעשה לכל המעשים, ולקבל את כל הקורות עליו באמונת איתן ביתד בל תימוט. וכך אמר דוד מלבא משיחא (תהילים לא טז) 'בידך עתת'י, ופירש רש"י, 'עתים העוברים עלי - על פיך הם, ובגזרותיך' [וכעין זה עוד ב'מצודת דוד', וז"ל, כל העיתות שעברו עלי בין העתים לטובה ובין העתים לרעה הלא המה בידך על פיך נעשו]. ורמזו יש בדבר כי 'עתת'י, ר"ת תמים תהיה עם ה' אלוקיך, ללמדנו על חובת האדם גם בעת שהקב"ה משנה את העיתים, מחליף את הזמנים ומעריב ערבים, ונראה כי באו עלינו 'עתים לרעה' ח"ו, גם אז ידע ש'בידך עתות'י, הכל בידי הקב"ה, אין לו אלא להלך אחריו בתמימות ובאמונה ג.

וכמו שנאמר (דברים לב כט-ל) 'לו חכמו ישכילו זאת יבינו לאחריתם, איכה ירדוף אחד אלף ושנים יניסו רבבה אם לא כי צורם מחרם וה' הסגירם'.

ומקרא מלא דיבר הכתוב (איכה ג לו) 'מי זה אמר ותהי ה' לא ציוה', ופירש רש"י, 'ואם באתי לומר לא מידו באה אלי הרעה הזאת (אלא) מקרה היא שהיה לי, אין זאת, כי אם, בין רעות בין טובות - מי זה אמר ותהי אם ה' לא צוה'.

מעתה אין לו לאדם אלא להשריש בעצמו ובבני ביתו את האמונה הטהורה בהקב"ה אשר הוא עשה

תמהו השניים וכי לא ידע רבינו באיזה מצב הננו שרויים... נענה ר"מ ואמר, שמעו נא רבותי... שמים אשאל מכם, ועל שניהם תודו לי, הנה בסמוך אלינו עומד אחד מחילי הרשע, האם זה נכון שברצונו להרוג יהודים, ענו השניים, בוודאי, הרי זה כל תאוות לבו. עוד אשאלכם, ואם אכן ימלא את תאוותו ויהרוג כמה יהודים ללא כל 'פקודה' האם מאן דהו יעמידהו לדין על כך, השיבו השניים, לא ולא, שמא תאמרו לי, מדוע באמת אינו עושה כאוות לבו, הורג ושופך דם כמים, הרי 'רצון' יש לו ומאידיך 'מורא מלכות' אין עליו, נתלהב ר"מ והסביר, בעל כרחך תאמר, כי הקב"ה נמצא עמנו והוא כביכול אומר לו, לא, לא, אל תהרוג, וממילא אין בידו עשות מאומה, אם כן, כשהוא כן הורג אין זה אלא רק כי הקב"ה עשה זאת, וכלל וכלל לא החייל, שלא הרשע ממית אלא הוא שלוחו של המקום ב"ה. יהודים הללו ניצלו מהמלחמה, ואח"כ הודו ואמרו שדיבורים הללו ליוו אותם בכל עת, ומאז לא ראו כלל חיילים וכו', רק את ה' עומד לצידם ומחליט עבורם בכל רגע ורגע מה יקרה עמהם.

ג. ובזכות קבלת הנהגת הבורא באמונת תמימה ינצל מכל רע. וכמו שביאר הרה"ק מקאברין זי"ע בהא דאיתא בגמ' (שבת קי"ט): 'כל העונה אמן יהא שמיה רבא מברך בכל כחו קורעין לו גזר דינו', כי 'כוחו' מרמז לאותם כ"ח עיתים שנאמרו בספר קהלת (פרק ג), מהם י"ד עיתים לטובה ומהם י"ד לרעה, וזה העונה אמן יהא שמיה רבא מברך בכל עת ועת, ועל כל מה שעובר עליו מקבל את הנהגת הבורא ומברכו, זוכה הוא שיקרעו לו את גזר דינו לטובה (תורת אבות, תורה ותפלה מא).

בא וראה שכרם של המקבלים דין שמים באהבה, וכאותו מעשה נורא שמספר הרה"ג רבי נפתלי זילברצווייג שליט"א, על אשה אחת שעברה את שנות ה'מלחמה' הנוראה ב'אושוויץ' בסבל ובעינוי שאי אפשר לתאר ולהעלות על הדעת, כשהצוררים הארורים ימ"ש ערכו בה 'ניסויים' שונים רח"ל, ולאחר שנות הרס עולם בנתה את ביתה בעיר 'באי' שבצרפת ולא זכתה להיפקד בבנים, והנה באחד מערבי שבתות הכינה מאכלי השבת, ויצאה לשוק כשהיא משארת קדירה על הכירה, בכדי שיתבשל המאכל על האש, ובינתיים יצאה לשוק לרכוש דבר מה, אדהכי והכי נאחזה האש בארון עץ שבמטבח ובתוך זמן קצר גדלה ה'בערה' וכמעט כל הבית ותכולתו היו למאכולת אש. לא ידעו השכנים היאך תחזיק אומללה זו את עצמה לנוכח הנזק הגדול, כי עד שבקושי הצליחה לשקם במעט את 'הריסות' חייה נוסף לה עוד הרס על הרס, ומיהרו בבהלה לעבר מעונו של הגה"צ רבי מרדכי פאגערמאנסקי זצ"ל שהתגורר בסמוך לדרוש בעצתו, כיצד לבשר לאומללה זו שעדיין אינה יודעת שנחרב ביתה וכל עולמה גם יחד. שקע רבי מרדכי בהרהוריו, ולאחר מכן אמר, המתינו לה בקרבת מקום בטרם תיכנס אל הבית ותראה מה שאירע, ותספרו לה שהבית עלה בלהבות, ותוסיפו לומר לה, שאם תקבל את הייסורים באהבה ובשמחה ולא תוציא אפילו אנחה אחת מפיה - אני מבטיח לה כי תזכה להיפקד בבנים למעלה מדרך הטבע. ומיהרו לעמוד על יד הבית והמתינו עד שתשוב, ואמרו לה ככל אשר אמר להם רבי מרדכי, שמעה וקבלה ובגבורת נפש ובכוחות על טבעיים חשקה שפתיים ואפילו לא נאנחה. ומסיים רבי נפתלי, אני הוא אותו בן שנולד לה, שלפקודת השנה לאחר השריפה נולד לה בת, ולאח"כ נולד לה עוד בת, ואני הוא הילד השלישי שלה...

באר הפרשה - פרשת נח

ותיראי מאנוש ימות'. עב"ל. ומבאן נראה על החיוב מדאורייתא הנוהג בזמן הזה ובימים הללו בהם 'ראית סוס ורכב עם רב ממך' שלא תירא מהם, אלא 'תהיה ישועת ה' בלבבו ויבטח עליה'.

עוד יש להביא מה שכתב רבינו הרמב"ם (פ"ז מהל' מלכים ה"ו) בזה"ל, ומאחר שיבנם אדם בקשרי

לא תירא מהם - אם תקום עלי מלחמה בזאת אני בוטח בתב רבינו יונה (שערי תשובה שער ג לב) על הכתוב (דברים כ א) 'כי תצא למלחמה על אויביך וראית סוס ורכב עם רב ממך לא תירא מהם, וז"ל, הוזהרנו בזה שאם יראה האדם כי צרה קרובה, תהיה ישועת ה' בלבבו ויבטח עליה, בענין שנאמר (תהלים פה י) 'אך קרוב ליראיו ישעו', וכן כתוב (ישעיה נא יב) 'מי את

ד. וכך ביאר הגאון רבי שמשון רפאל הירש זצ"ל שאחר שגילה יוסף לאחיו 'אני יוסף' אמר להם 'ועתה אל תעצבו ואל יחר בעיניכם כי מכתם אותי הנה כי למחיה שלחני אלוקים לפניכם' (להלן מה ה), שלכאורה קשה אומרו אל יחר בעיניכם, וכי מקומו של ה'חרון' הוא בעיניים, והרי אין 'חרון' אלא בלב האדם, אלא ביאורו, כי כך אמר יוסף לאחיו, אכן איני יכול לומר לכם שלא תרגישו צער וחרטה בלב, אבל זאת אבקשכם - 'אל יחר בעיניכם' - עד עתה היתה השקפתכם על המאורעות כאילו הם היו רעים ומרים, מעתה, הביטו וראו בעיני השכל כי מאת ה' היתה זאת, וממילא יתבטל גם ה'יחר' שבלב.

הדברים הם כלל גדול לכל תהלוכות החיים, שפעמים אינו יכול לצוות על לבבו שלא יכאב את הפגיעה האנושה, אכן העצה היעוצה היא 'בעיניכם' - להביט באור האמונה שהכל בידי שמים, ואותו צער ונזק נגזר עליו מהקב"ה, והאמונה הטהורה תקל על רגשי הלב, ולבבו יבין ורפא לו...

על כן יאמרו המושלים, מעשה בתלמידי תשב"ר שנסעו ב'משאית' (טראק) להר הזיתים לפקוד ציוני הצדיקים ה'קדושים אשר בארץ המה' (וכפי שהיה נהוג בשנות קדם), וכידוע, הכביש (road) שם נחצב על מורד ההר והוא עשוי כמדורון בשיפוע חזק (ומפחיד) מאוד. לאחר שסיימו להתפלל שבו הילדים לעלות על המשאית - כל אחד תפס מקומו וישב לו בהנאה, לפתע החל אחד מהם לזעוק ולהתריע, אויה, אויה, המשאית נוסעת מעצמה (שכן הנמצאים בתוך ה'תא' שבאחורי המשאית אינם רואים את הנהג היושב ב'חדר' לעצמו), היא מחליקה במורד ההר... הצילו... הצילו... עוד רגע והננו נופלים לעמקי תהום רבה... או נתקלים בכותל אשר לנגדנו... עד שאחד שישב ב'מזרח' המשאית אמר בקול 'אני ראיתי את הנהג כשהוא עולה מהדלת שבצד שמאל, והנה ראו איך יושב הוא במקומו, והוא המנהיג ומוליך את המשאית, ועל כסאו לא ישב זר'... מיד 'ותקם סערה לדממה', נרגעו כל המבוהלים וחזרה השלווה לשכון בלבותם, כי עד עתה חשבו שהמשאית נוסעת מעצמה, ומי יודע מה יהיו התוצאות... אבל עתה יודעים הם כי יש כאן 'מנהיג' ושוב אין סיבה לפחד.

על אחת כמה וכמה שאם נדע ונאמין שיש מנהיג לבירה, ונאמר על כל המאורעות המתרגשות ובאות כי הם מאבינו רוענו 'המנהג עולמו' ששוב אין מקום לדאגה ולבהלה כי אנו נמצאים 'בידיים טובות'...

זאת ועוד, בתחילה נתייראו יושבי המשאית גם כשהיא 'זחלה' בדרכה אט אט, אכן לאחר שנתברר להם שיש 'נהג' המסיע אותה שוב לא יבהלו גם כשיסע במהירות עצומה... כך על דרך זה ממש, המאמין שיש מנהיג לבירה אינו מתיירא אפילו בשעה ש'רוח סערה' משתוללת...

סיפר החסיד המפורסם רבי מנחם מענדל פטרפאס זצ"ל מעשה שראה בעיניו בשהותו ב'סיביר', וכך הוזה מעשה, אחד מגויי המקום טיפס על הר גבוה מאד ותקע יתד של ברזל בראש ההר, לאחמ"כ קשר בו חבל גדול וארוך מאד, משם פנה ועלה על הר שני הסמוך גם שם תקע בפסגת ההר יתד ברזל, וקשר בו את קצהו השני של החבל, והנה, בין ההרים הייתה בקעה עמוקה מאד. שאל הגוי את הקהל, האם ברצונכם לראות איך שאנכי עובר ומהלך על החבל מהר אחד למשנהו, ויענו כל העם יחדיו, אין רצוננו להתעסק היום ב'מצוות ליקוט עצמות', כי בוודאי תיפול תיכף ומיד אל התהום הפעורה תחתך, אך למרבה הפלא עבר האיש בין ההרים כשהוא נשאר חי וקיים, ויהי ממחרת הודיע הגוי שכמעשהו אתמול יעשה גם היום לעבור מהר להר על ידי החבל, אך האנשים הפצירו בו שלא יסכן את חייו שוב, דלאו בכל יומא מתרחש ניסא, אולם ההוא גברא אטם אזנו משמוע, וטיפס שוב לראש ההר ועבר על החבל בהצלחה מהר להר, בגמרו שאל את הקהל האם מאמינים אתם שאוכל לעבור על החבל בשלישית, ויענו כל הקהל לא מאמינים אנו, אלא להדיא ראינו שבידך עשות כן. הוסיף הגוי לשאול, האם מאמינים אתם שביכולתי לעבור על החבל הדק ו'עגלה' בידי, ויענו כל הקהל פה אחד, אם יכולת עבור עד עתה ודאי שלא

המלחמה ישען על מקוה ישראל ומושיעו בעת צרה. עובר בלא תעשה, שנאמר (דברים כ ג) 'אל ירך לבבכם וכל המתחיל לחשב ולהרהר במלחמה ומבהיל עצמו' אל תראו ואל תחפזו ואל תערצו מפניהם'. עכ"ל.

תפריע לך העגלה, הוסיף הגוי לשאול האם יש מי מביניכם שיסכים לשבת בתוך העגלה כאשר אגרור אותה על החבל, אך בזה כבר לא היה מי שהסכים לסכן חייו.

אחר כמה רגעים ראו את האיש מהלך על החבל עם עגלה ובתוכה יושב לו ילד בניחותא בלא שום פחד, וכך עבר מהר אחד למשנהו, והיו אנשים תמהים 'מי הוא זה ואיזה הוא' הילד שהסכים להסתכן כך, משירד הקיפו הקהל את הילד ו'חקרוהו' כיצד לא אחזו חיל ורעדה לשבת באותה עגלה התלויה בין שמים לארץ, הסביר הילד, האיש שעבר עמי על החבל הוא אבי בכבודו ובעצמו... כאומר, אין לך שלוות הנפש גדולה יותר משיבת הבן בתוככי עגלתו של אביו, ואם אבי ציוה עלי לשבת בעגלה הייתי סמוך ובטוח שאינו מסכן אותי כלל.

סיים ר' מענדל ואמר, מסיפור זה למדתי, כי כך צריכה להיות אמונתו ובטחונו של היהודי, כהוא ינוקא שסמך על אביו בידעו ש'אב' אינו מזיק לבנו, ותמיד רחמי האב על הבן להיטיב לו כל הימים, והזוכר זאת, אשריו וטוב לו הן ביושבו בביתו בהרחבה, והן בגלותו בסיביר, כי מרגיש תמיד את עצמו כ'יושב בעגלתו של אביו', והמנהיג הוא הבורא בכבודו ובעצמו.

מסופר על הגה"צ רבי יוסף חיים זאננפעלד זי"ע רבה של עיה"ק ירושלים ת"ו, כי ל"ע פקדו אותו כמה אסונות בשיכול הבנים, ולמרות הכאב היה שרוי בשמחה, שאלו אותו, ילמדנו רבינו, היתכן... מאין לו כוחות ותעצומות נפש להחזיק מעמד ועוד להיות בשמחה... נענה להם, הנה מדרך העולם בעת אשר תתרחש 'רעידת אדמה' אשר הכל נסים אנה ואנה, ובאמת פליאה דעת ממני, מה יתן להם לברוח לכאן או לשם, וכי מניין להם שגם 'שם' לא תרעד הארץ... אלא העצה הנכונה היא לקשור עצמו בחבל ל'למעלה', ועי"ז לא ימוטו רגליו ויוכל להחזיק מעמד. ועל דרך זה ייאמר לעת הזאת, כאשר הננו במצב של 'רעידת אדמה', ואין מקום מקלט לנוס שמה, אלא רק להישען על אביו שבשמים, ואם יקשור עצמו היטב ל'למעלה' באמונה שלימה הרי הוא יחזיק מעמד...

העולם מספרים, לעירו של הרה"ק רבי נפתלי מראפשיץ זי"ע הגיע 'אורח' - איש חכם 'אוהז עיניים' בכל מיני חכמות, ובכלל זאת - שהיה קופץ מגגו של בניין בן ג' קומות עדי ארץ, ולא ניזוק אפילו בציפורן קטנה... הרה"ק שאל אותו כיצד עושה זאת, הראהו האיש חוט ברזל דק דק וחזק קשור ממעלה עד למטה, ואף כי נדמה לכל שהוא 'קופץ' ממעל עדי ארץ ומאיגרא רמא לבירא עמיקתא אולם באמת היה תפוס בחזקה בחוט הנ"ל, ולא היתה כאן 'נפילה' כלל... ומכאן השכיל הרה"ק מראפשיץ ללמד דעת שהאדם ה'קשור' ומחובר למעלה - מתוך אמונה חזקה ואיתנה, אינו ניזוק מה'נפילה' הגדולה ביותר - לא ברוח ולא בגשם, ובכל אשר יעבור עליו לא תיאבד שמחת חייו ולא תמוט רגלו.

כה סיפר הגאון רבי אברהם גניחובסקי זצ"ל שפעם בעת שנסע ממעונו בבני ברק לעבר ישיבת טשעבין בעיה"ק ירושלים (שם כיהן כ"מ) באמצע הדרך נפל שעונו מידו, הרים ר"א את השעון מעל הארץ ומצא שהשעון חדל ממלאכתו ונשאר לעמוד באותה שעה שנפל, וילך תיכף למתקן השעונים (זייגער מאכער, שעון), הלה בדק ומצא כי נגמרה הסוללה (-בטריי), מיד קיים בעצמו וישן מפני חדש תוציא, הניח סוללה חדשה במקומה ונעשה 'תחיית המתים'... תמה רבי אברהם, אם אכן ה'בטרייה' היתה ישנה עד שמתה מחמת מלאכה - היאך אירע ששעת מיתתה היה בדיוק באותו רגע שנפל השעון... השיב לו האיש, אכן, כמעט שלא נשאר 'חיות' בבטרייה, אך כל זמן שהשעון היה מונח כהרגלו עדיין היה בה כח להמשיך, אך מאחר שהיה לו לשעון 'נפילה' וקיבל מכה - כבר לא היה בכוחה לשוב לפעולתה הראשונה. הגיע רבי אברהם לישיבה, ואמר לבחורים שלמד עתה בדרך 'שיעור גדול'... וסיפר להם כל המאורע, וסיים במוסר השכל, ללמדנו, שגם מי שאינו 'מוטען' כל כך באמונה - אך כל זמן שאינו 'נופל' לא יארע לו מאומה... לאידך גיסא יש ללמוד כי מי שהוא 'מוטען' היטב באמונה, שהיא מושרשת היטב בקרבו אזי גם אם יהיה לו 'נפילה' לא יארע מאומה... וזאת חובתנו תמיד, ובפרט בימים אלו, מצד אחד להיזהר ולהישמר ולהתרחק שלא לבוא לידי 'נפילת הרוח' ומצד שני 'להטעין' היטב ולמלא (את הבטריי של) האמונה... שהכל בידי שמים, מתוך חיזוק הבטחון בשומר ישראל, ובאמונתו יחיה האדם.

ה. הנה כתב המהר"ל זי"ע (חידושי אגדות ב"מ לג.) לבאר מה שנאמר (איוב ג כה) 'את אשר יגורתי יבא לי', כי הפחד עצמו הוא הסיבה להביא עליו את הדבר אשר חשש ממנו, ומביא ראייה ממצאיאות הדברים כשיקח האדם 'לוח

גאר הפרשה - פרשת נח

וכבר הובטחנו שהמחזק עצמו בבטחון באבינו שבשמים, עולמו בחסד ובריותיו ברחמים' - יזכה לישועת ה' כי אוהב עמו ישראל לעד בכל מצב שהוא ומנהג תבוא במהרה'.

של עץ' ויניחנה על גבי הנהר בכדי לעבור עליו מקצה הנהר האחד למשנהו - קרוב הדבר שיפול, ואילו כאשר לוח זה יעמוד על הארץ יעבור עליו בשופי בלא שום נפילה, כי ע"ג הנהר הינו מרתת ומפחד שמא יפול, ועל הארץ אינו חושש למאומה. והיינו שמחשבת היראה מן הנפילה פועלת עליו שאכן נפול יפול, כי באמת אין שום סיבה ל'נפילה', שהלא אין הבדל היכן מונח ה'קרש', אלא שכשהולך על גבי קרש המונח על הנהר הנו אחוז 'דמיון' ובהלה ממה שיקרה לו כשיפול לתוך המים הזידונים, ומרוב פחד ודמיון אכן הוא נופל... ומכאן נלמד גם להיפך שע"י שהאדם מקטין את הדמיון, מרחיק מעצמו מחשבות פחד ומורא, ומחזק עצמו במחשבות בטחון, הרי הוא ניצול מן הצרה. וזה תפקידנו לעת כזאת, להרחיק את ה'דמיון' וכל מחשבות הפחד ולהתחזק בבטחון בה' כי לא יטוש את עמו.

וכבר מילתנו אמורה שצריך להתרחק מכל 'שמיעת החדשות' וה'נייעס' למיניהם, אשר מכניסים הם לאדם פחד ובהלה, ולא עוד אלא שהינם מטשטשים את אור האמונה, כאשר נשמע מהם ללא הרף דעות כוזבות בחיפוש אחר סיבות למה שאירע, ובריבוי דברי הבל מה עלינו לעשות...

מאמר יקר אמר הגאון רבי שמשון פינקוס זצ"ל במה שנאמר (שמות יח א-יא) 'וישמע יתרו כהן מדין חותן משה את כל אשר עשה אלוקים למשה ולישראל עמו כי הוציא ה' את ישראל ממצרים וכו', ויספר משה לחותנו את כל אשר עשה ה' לפרעה ולמצרים וכו', ויאמר יתרו וכו' עתה ידעתי כי גדול ה' מכל האלוקים', וכבר הקשו המפרשים, אם אכן שמע יתרו - מה הוצרך משה לחזור ולספר לו, ומדוע רק לאחר ששמע ממה שאמר יתרו עתה ידעתי כי גדול ה', מה נוסף לו ידיעה יתר על מה ששמע מקודם לכן, אלא שלכאורה יש להתבונן מניין שמע יתרו, אין זאת אלא ששמע מ'הרדיו' (והם מספרי נייעס, שטויות והבלים, שלא פסיק פיהם מדבר כ"ד שעות מעת-לעת) ומכל מספרי ה'נייעס'... ו'שמועה' זו לא הביאה אותו לידי שום מסקנא (מלבד שאי אפשר להאמין בתכלית לדבריהם וכנודע), כי המה ספרו את פרטי המעשה - בני ישראל יצאו ממצרים, אך בלי אור האמונה מתוך ההשקפה הנכונה, לזאת חזר משה רבינו וסיפר לו את כל אשר עשה ה', היאך הקב"ה הוא שעשה ועושה כל המעשים, על כן אמר יתרו עתה ידעתי כי גדול ה', רק עכשיו לאחר ששמעתי ממה שהכלתי להבין שהכל הכל היה ביד ה', והוא גדול מכל האלוקים, לאפוקי מקודם ששמעתי זאת מהולכי קרנות מספרי נייעס...

עוד ייאמר בעניין זה, הנה שמעתי מאחד שהוצרך לשהות בבית חולים במשך יום שלם, שאמר בדרך מליצה, שפרק כ' בתהלים מתחיל בפסוק (תהילים כ ב) 'יענך ה' ביום צרה', ומסיים 'יעננו ביום קראנו', ואמר האיש, כי באותם הימים אשר שהה בבית החולים, חשב לעצמו בבוקרו של יום הנה בא עלי היום יום צרה יום קושי ומיצר (יום דפוק...), אמנם, בעת ערב ראה למפרע שאותו היום היה 'יעננו ביום קראנו', יום התרוממות - מלא בתפילה וקריאה להשי"ת. לדידן ייאמר, הכל עוברים ימים אלו, יש שאצלם הוא 'יום צרה' - זמן קושי נפשי ומלא פחד ובהלה, ויש המשכיל לנצל ימים אלו להיות 'יום קראנו' - תקופה של התרוממות והתקרבות לאבינו שבשמים, בריבוי תפילות בכמות ובאיכות, ריבוי תורה ומעשים טובים, חיזוק אמונה ובטחון שהנה לא ינום ולא יישן שומר ישראל, מתוך שלוות הנפש השקט ובטח, ובחרת בחיים...

וכך אמר החסיד רבי מרדכי יחיאל לוריא זצ"ל מזקני חסידי סלונים לדרוש כמין חומר בלשון הגמ' (קידושין פב): 'אשרי מי שבניו זכרים ואוי לו למי שבניו נקבות', והקושיא עולה מאליה, שלכאורה היה צריך לומר למי שבנותיו נקבות, ומהו 'בניו נקבות', אלא כי שניהם מדברים מ'בניו', יש מי שחוזר מהישיבה ומספר לאביו 'חידושים' - חידושי תורה ששמע וחידש בלימודו, ואילו אחר מספר 'חדשות' ונייעס למיניהם, ואשרי מי שבניו זכרים, ששיחם ושיגם הוא ב'חידושים' לשון זכר, ואוי לו למי שבניו נקבות שהם מספרים 'חדשות' לשון נקבה...

ואין הדברים אמורים דווקא לגבי בחורים בישיבתם אלא לכל אחד ואחד, אשרי מי שמקיים בעצמו 'בניו זכרים' - שבתקופה זו הוא מתחזק ומתחדש בעבודתו ית"ש, בלימוד התורה ובחיזוק התפילה והקשר עם אבינו שבשמים, ואוי לו למי שמקיים בעצמו בניו נקבות - שמבזבז ימיו בהבל וריק ושקוע רק בחדשות ובנייעס...

ו. והעירני ת"ח אחד שיש ללמוד זאת מהכתוב בפרשתן (ז טז) 'ויסגור ה' בעדו', ובתרגום 'ואגין ה' עלוהי', הרי לך כי פעמים נראה לאדם שהקב"ה סגר בעדו מכל צד ואופן, וח"ו חשך עליו עולמו, אך אדרבה, ב'תרגום' הדבר

הוציאה ממסגר נפשי - כוחה של תפילה ובפרט כשהיא למען כבוד שמו
 ממעזריטש זי"ע (תורת המגיד פר' נח) כי כל מהותו של אדם תלויה בתפילה, שהרי 'תיבה' מרמזת על תיבת התפילה, והכתוב מצווה ואומר ובאת אל התיבה הכנס נא בכל כחך והכוונה אל תיבת התפילה, מתוך ידיעה ונשי בניך אתך, ביאר בה הרה"ק המגיד

יתגלה לו שהקב"ה 'מגיין' עליו, ולא סוגר עליו ומחשיך חלילה (כידוע שהתרגום אינו מפרש 'לשון' המקרא, כי אם את תוכן הענין). כיו"ב נלמד עוד, שהנה נח הצדיק יושב כשנה תמימה סגור ומסוגר בתיבה סגורה וחתומה, בו תרמוש כל חייתו יער, חיות טובות ורעות, ועליו להאכילם ולהשקותם במשך כל היום והלילה, והוא ממש כיושב ב'בית האסורים' כשהוא משמש ב'עבודות שירות', ולכאורה כיצד נשאר שלם בדעתו ושכלו... וכל אחד ידמה לעצמו, כיצד הוא היה נראה אחרי שנה תמימה כזאת, והרי את מיטב רופאי הנפשות (פסיכולוגים) היו צריכים להזעיק אליו, וכולי האי ואולי... אבל האמת תורה דרכה, כי כל זה אינו אלא בזמנים כתיקונם, לא כן גבי נח, שידע היטב שהמבול משתולל בחוצות, כל העולם טובע במים הזדונים, ותיבה חתומה זאת היא היא 'מגן ומושיע' עבורו, בוודאי היה שש ושמח בכל רגע על ש'זכה' להיות חתום ונעול תחת מסגר ובריח, וכל עבודתו ויגיעתו שמה היו לו למשיב נפש, ביודעו כי רק כך תנצל נפשו... כיו"ב, יכירו בניו וידעו, כי כל מצב הנראה להם כ'בית האסורים' וקושי נורא, כל 'מסגר' ועמל אינו אלא לטובתם הגמורה, להצילם ממים הזדונים למען חיותם כהיום הזה בזה ובבא.

ז. כבר אמר דוד 'שלושה כתובים הבאים כאחד' בכוחו של הבוטח בהשי"ת. א. 'ולא יאשמו כל החוסים בו' (לד כג), וברש"י, לא יאשמו - לא יתחרטו לאמר אשמנו שחסינו בך. ב. עוד נאמר (נ טו) 'וקראני ביום צרה אחלצך ותכבדני', וברש"י, שזהו כבודי שאושיע את הבוטחים בי, ג. 'כי אתה ה' מחסי' (שם צא ט), ופירש"י שם 'כי אתה' אמרת ה' מחסי, וכלומר שכל ה'שמירה' ששומר הקב"ה על האדם, וכאמור שם בארוכה 'כי הוא יצילך מפח יקוש וגו', באברתו יסך לך ותחת כנפיו תחסה וגו', לא תירא מפחד לילה מחץ יעוף יומם' וכו', הכל בגלל שאומר ומדבר שאתה ה' מחסי.

והנה רש"י מסיים שם פירושו בלשון זה 'והרי זה מקרא קצר' [ש'חסר' בפסוק שכך אומר האדם כי אתה ה' מחסי], ובדרך צחות יתפרש, שאין הקב"ה מבקש מהאדם הרבה אלא רק 'מקרא קצר' - שיאמר כי אתה ה' מחסי ותו לא, ומיד יושיעו וישמרהו מכל רע...

הרה"ק ה'אמרי ברוך' מויוזניץ זי"ע דרש בלשון הכתוב (שמות יד כט) בעניין קריעת ים סוף, 'והמים להם חומה מימינם ומשמאלם', כי הנה תיבת 'והמים' עם הכולל עולה בגימטריא 'אמונה' (102), ולאידך תיבת 'להם' היא כמניין 'בטחון' (75), ללמד כי האמונה והבטחון הם היו להם לחומה ולמגן, ו'חומה' זו של אמונה ובטחון מבוצרת היא עד מאוד, ואין שום 'טרקטור' שיכול להפילה...

ח. אחיי ורעיי, כמה הדברים נוגעים לזמן הזה, שעלינו להרבות בתפילה ובתחנונים, ולקרוע שערי שמים 'עננו ה' עננו, כי בצרה גדולה אנחנו', ואף יש דעות בראשונים כי חיוב התפילה בעת צרה הוא מצוות עשה מדאורייתא, אלא שצריך 'לבוא אל התיבה' - מקרב לב ומתוך הכוונה הראויה, ולא כמצוות אנשים מלומדה, וכעין מה שכתב רבינו עובדיה מברטנורא זי"ע (בספרו עמר נקא) על דברי רש"י בפרשתן (יד י) 'ויצעקו בני ישראל אל ה' - תפסו אומנות אבותם, וביאר הרע"ב שכך אמר הקב"ה למשה, כל תפילתם אינה אלא מכוח 'מנהג אבותיהם בידיהם' (ולא בלבבם) - שכך עשו אבותם בעת צרה, היו מתפללים לפני, אבל אינה מכוח ההכרה והידיעה שאין להם על מי להישען אלא על אביהם שבשמים, ולא כך היא דרכה הנכונה של תפילה.

אלא צורת התפילה הראויה היא כאותו מעשה שסיפר הגאון רבי אברהם אבא קוסובסקי זצ"ל, רבה של יאנובה, ששהה במחיצת הגה"ק ה'חפץ חיים' זי"ע בימי הצרות והחרדה של מלחמת העולם הראשונה, עת נלקחו רבבות יהודים לצבא ונשלחו לשדה הקרב, ובמשך שנים לא הגיעה מהם ידיעה, ונשותיהם העגונות נהרו בבכיות לבקש ברכת ה'חפץ חיים', שבעליהן יחזרו בריאים ושלמים, והיה ה'חפץ חיים' בוכה עימן, ומשיבן, מה תצעקו אלי, עלו לבית המדרש פיתחו את ארון הקודש ושיפכו לבכן לפני הקב"ה, המצפה לתפילותיכן, והוא דורש שיפצירו בו שלא ירפו ממנו, כמו שנאמר (ישעיה סב ה-ו) 'המזכירים את ה' אל דמי לכם, ואל תתנו דמי לו' אל תחרישו...

נבוכו המבקשות, ושאלו, איזו 'תחינה' לומר, כי מורגלות היו בתחינות מן המוכן, להדלקת נרות ובצאת השבת ולכל עת מצוא... אמר ה'חפץ חיים' אין צורך לבקש 'תחינות', רק מה שמעיק על הלב, כשהילד צמא או רעב אינו

באר הפרשה - פרשת נח

שנאמר (איכה ג נד-נה) 'צפו מים על ראשי אמרתי נגזרתי, קראתי שמך ה' מבור תחיתות', וז"ל, שבזמן שבא אדם במים עד מתניו עדיין יש תקוה, אבל אם צפו מים על ראשו אז אמר אבדה תקותי, אבל אני איני עושה כן אלא קראתי שמך ה', עכ"ל. והרי, שאף אם הגיע למצב ש'באו מים עד נפש' וכבר צפו מעל ראשו עד שבדרך הטבע אין דרך להצלתו מ"מ לא יתייחס אלא יקרא בחזקה אל ה' ויצילהו.

שפרו מעשיכם וברית לא תופר - זמן תשובה לכל הנה בימים אלו שומעים אנחנו 'קול אלוקים מדבר מתוך האש', ומתוך החושך והענן והערפל שובו אליי

אשר אתה - חייך, וחיי בניך ואשתך ונשי בניך כל אלה נמצאים כעת אתך כי בכוח תפילתך תוכל להשפיע להם חיים וברכה, על כן יתפלל אל ה' בכל לבו וימלאו כל משאלותיו^ט.

זגדול כוחה של תפילה כאמור בפרשתן (ח א) 'ויזכור אלוקים את נח', וברש"י, 'זה השם מדת הדין הוא (שהרי כתיב כאן ויזכור 'אלוקים', הרימו על הנהגת דין), ונהפכה למידת רחמים על ידי תפלת הצדיקים'. ובאמת בכוחו של כל יהודי להפך את כל הדינים בתפלתו, כדברי ה'רבינו בחיי' (בספר 'כר הקמח' בתחילת ערך תפילה), 'יפה כח התפילה לבטל הנגזר'^י. וכך פירש רש"י מה

מחפש בספר התחינות, הוא בוכה במילותיו שלו, כך גם אנו, 'כגמול עלי אמו' (תהלים קלא ב), האם יש לבקש אחר נוסחאות, שופכים את הלב בפני אב הרחמן... (הובא בשיחות החפץ חיים ח"ב ע' כא).

ט. באמצען של שנות ה'מלחמה' (בשנת תש"ה) דרש הגאון גאב"ד פוניבז' זצ"ל כי מצינו ב'ברית בין הבתרים' (להלן טו יב-ג) ותרדמה נפלה על אברם והנה אימה חשכה גדולה נופלת עליו, ויאמר לאברם ידוע תדע כי גר יהיה זרעך בארץ לא להם ועבדום ועינו אותם ארבע מאות שנה'. והרואה יתמה כיצד ייתכן לראות מראות כאלו - גזירת כל הגלויות על בני ישראל 'דם ואש ותמרות עשן' ולהמשיך לישון שינה עמוקה ומתוקה [וכדאיתא בתרגום ירושלמי שישן שינה עמוקה]... אלא, בע"כ תאמר, כי כל זה חלק מהגזירה, שבתוך כל החושך והערפל ימשיכו לישון כלא היה... ולא ירעישו עולם ומלואו בתפילה ותחנונים לקרוע את רוע הגזירה. על כן עורו נא והתעוררו נא בעד הנפש חנינה כפשוטו ממש...

י. וכך הביא הרה"ק ה'דברי שמואל' זי"ע בשם הרה"ק ה'קדושת לוי' זי"ע לבאר במה שאמרו חז"ל (בר"ר לב ו, הובא ברש"י ז יז) על נח שהיה 'מאמין ואינו מאמין', שהכוונה שהיה 'מאמין' בהקב"ה 'ואינו מאמין' בעצמו שיש בכוחו לבטל את הגזירה. הוסיף ה'דברי שמואל' לבאר ביתר שאת, כי באמת מחשבה זו יש בה חסרון גם באמונה בהקב"ה, שהרי אין סוף לגדלותו ית', ובאמת גם עבודת הצדיקים ואפילו האבות הקדושים אין לה ערך לפי גדולתו, אלא שהקב"ה מקבל באהבה את תפילתם, ובאותה מידה הוא 'משוה קטן כגדול', ומקבל באהבה גם תפילת כל יהודי 'פשוט', ומסיים הרה"ק בזה"ל, ומכח אמונה זו יכול כל יהודי להפוך ולבטל גזירות בתפלתו.

יא. נוראות מצינו בכוחה הגדול של תפילה, דהנה איתא בגמ' (כתובות קד.) שביום האחרון לחיי רבינו הקדוש, כשכבר היה קרוב ביותר ל... הכריזו רבנן תענית ועמדו כל העם בתפילה, ואמרו 'כל מאן דאמר נח נפשיה דרבי (מי שיאמר שכבר רבי הסתלק מן העולם) ידקר בחרב', ולכאורה תמוה מה החטא הגדול באמירת נח נפשיה דרבי עד שדינו למות בחרב... ומבאר ב'שיטה מקובצת' (בשם רש"י מהדורא קמא), שידעו חכמים גודל כח התפילה ואפילו להחיות מתים, על כן רצו שיתפללו המון העם על רבי שישאר בין החיים, ותועיל התפילה להשאירו בהאי עלמא אפילו אם כבר יצאה נשמתו, אלא שחששו שאם יתפרסם שכבר 'לאחר מעשה' שוב לא יתפללו, על כן הכריזו שכל האומר נח נפשיה דרבי ידקר בחרב, וממילא ימשיכו להתפלל מאין הפוגות בחזקת שהוא עדיין חי, ויפעלו בתפילתם להחיות מתים.

יב. והזמן מסוגל ביותר להתקרב אל השי"ת, וכמו שאמר הרה"ק רבי מענדל מווארק' זי"ע (בית יצחק, וילך) וכעין זה ב'אמת ליעקב' לאדמוה"ז מסאדיגורא זי"ע, שיש ללמוד ממשחק הנהוג אצל הילדים שמשחקים בהסתר ובמחבוא, ועל בעל המשחק למצוא את המסתתרים, והנה, כאשר 'הנחבא' יכריז בקול ממקום מחבואו 'חפש אותי' ידע שהגיע זמנו לצאת ולחפש אחריו, אמנם, ה'חכם' ילך אחר מקור הקול וממילא יקל עליו למצואו, כך כביכול, הקב"ה אומר 'ואנכי אסתיר' - ואתה בן אדם צא וחפש אותי... אמור מעתה, כי אדרבה עתה הוא שעת הכושר למצוא אותו ית' בנקל, שכן אם בר דעת הוא ילך אחר הקול וימצא את ה' הא-ל המסתתר...

ואשובה אליכם^ג, שובו בנים שובבים^ד, שפרו מעשיכם^{טו} ונחלתו, ויראת ה' תוסיף ימים^ו, שעל ידי ההתחזקות וברית לא תופר^{טז}, ועי"ז יסור חרון אף ה' מעמו ומארצו ביראת ה' נוכח לאורך ימים בטוב ובנעימים.

יג. כי לא הביא הקב"ה צרה זו אלא בכדי ש'נתעורר' וניזכר מאבינו שבשמים, וכמו שביארו בהאמור בעניין מלוה על המשכון, שהזהירה התורה להחזיר את כסות הלווה הניטלת במשכון, וכתוב שם (שמות כ בכו) 'והיה כי יצעק אלי ושמעתי כי חנון אני', ולכאורה תמוה, שהרי אמרו חז"ל (בר"ר מב ג) 'אין והיה אלא לשון שמחה', ומהי השמחה הגדולה כשיצעק הלווה על שאין לו במה לשכב, אלא, כי מן השמים נטלו את ממונו והביאוהו לידי עניות, וסיבת הדבר היתה לעוררו, אך הלה לא שם לדבר, על כן הורידו אותו ירידה אחר ירידה עד שנצרך ללוות ולתת כמשכון את כסותו היחידה, ועדיין ממשיך הוא בתרדמתו, עד שסוף סוף התעורר לצעוק אל ה' על רוע מזלו, זוהי אכן שמחה גדולה בשמים, ש'נוכר' הלה באביו שבשמים ונשא עיניו למרום...

מעשה במשפחה אחת אשר בנם בן השבע הנקרא 'ענק' לה' היה מלא רוח חיים, הילד לא נח לרגע, יום ולילה לא ישבות במעשה משובה... פ"א יצא האב בחצות הליל מן הבית, ונשארו האם עם יענקלה, הוא בחדרו משחק ומשתולל כדרכו... והיא בעיסוקיה השונים, ובכל העת נשמע קולו של יענקלה בחלל הבית... לפתע הבחינה שכבר זמן מה שלא נשמע באוויר אלא 'קול דממה דקה', מיהרה לבדוק מה שלומו, שמא כבר נרדם סוף סוף... אך 'הילד איננו', חיפשה אחריו בשאר חדרי הבית וגם שם לא ראתה אותו, נכנס פחד לליבה שמא יצא מן הבית, אלא שהדלת היתה נעולה, ושוב התרוצצה בכל חדרי הבית עד שהגיעה ל'גוזוטרא' (מרפסת) ונדהמה לראות כי ברוב שובבותו טיפס על המעקה (סורגי ברזל) אשו הגיעה כמעט עד לתקרה, 'והצליח' להשתחל ברווח הצר וכבר עבר לצד השני, כשהוא אוחז בסורגים ועומד בין שמים לארץ בגובה ארבע קומות... כמעט שפרחה נשמתה מרוב בהלה, אך מיד התעשתה, ובגבורה עילאית החניקה את זעקת הבהלה שכבר 'עמד בין שיניה'.. כי ידעה שאם תזעק יבהל הילד, תישמט אחיזתו ויפול ארצה רח"ל כשהוא מרוסק לאברים, ומיד הוציאה ידיה מבעד לסורגים והחזיקה בו בחזקה, וכולה היתה ציפיה לא' משלושת ה'ניסים' דלהן.

א. שיעבור מאן דהו ברחוב וישים ליבו למתחולל ויקרא לעזרה, אך מאחר שהיה זה בעיצומו של אישון ליל כבר כלתה רגל מן השוק... ב. שיענקלה יפתח בקולו וישמיע מצעקותיו עד שיתעוררו השכנים, אלא שהילד שתק ונאלם דומיה... ג. שהוא יפתח את הדלת שבסורגים, ויוכל לשוב לתוך המרפסת בבטחה (והיא לא יכלה לעשות זאת כיון שבשתי ידיה אחזה ברגליו בכדי שלא ימעד ח"ו), הזמן עובר רגע אחרי רגע... ודקה לדקה מצטרפת... ובכוחות לא לה המשיכה לאחוז בו בשקט ובדממה, כשעיניה מצפות לעזרה. כעבור שלוש שעות הלך מאן דהו ברחוב וראה מה שראה, מיהר לקרוא לאנשי ההצלה אשר הזעיקו את הממונים על כיבוי השריפות (מכבי אש), והמה הביאו סולם גדול וארוך, רגליו מוצבות ארצה וראשו מגיע ל... טיפסו עליו והורידו את הילד לארץ כשהוא בריא ושלם ב"ה... לאחר שנרגעו הרוחות שאלו את האם - היאך היה לך כח לאחוז בו שלוש שעות בלי הפסק... השיבה בפליאה על עצם השאלה, והרי זה יענקלה שלי... כמי שאומרת, כיצד יעלה על דעתכם שאניח לבני יקירי ליפול...

נמצאים אנו בתקופה זו כשאנו תלויים בין שמים וארץ, ואין איש היודע מה ילד יום, אך זאת ידענו כי ה'אמא עילאה' - השכינה הקדושה מחזיקה בנו לבל ניפול... כי 'אנו בניך ואתה אבינו', וגדולים רחמיו על 'הבן יקר לי אפרים אם ילד שעשועים כי מדי דברי בו זכור אזכרנו עוד על כן המו מעי לו רחם ארחמנו נאום ה'", אמנם מה הקב"ה מצפה מעמנו - השמיעני את קולך כי קולך ערב, שנצעק ונזעק אליו מקירות לבבנו, ועי"ז בוודאי יחוש לעזרנו, וכלשון הכתוב (שמות כב כו) 'והיה כי יצעק אלי ושמעתי כי חנון אני'.

עוד ה' אלוקיך שואל מעמך 'תפתח את הסורגים', כל חד וחד באותם 'סורגי הברזל' בהם הוא נתון ו'תפוס', בכל אותם הרגלים רעים או בדברים שהוא נתון בהם תחת שלטון היצר הרע או בתכונות וטבעים רעים, ואם 'נצא' מעצמנו... ו'נזוז' מהמקום והמצב שאנו עומדים בו, אזי בוודאי נוכל לשוב לחוף מבטחים...

יד. חיזוק עצום ביותר אמר הגה"צ רבי משה וואלפסאן שליט"א, שהנה תחילת 'המבול' היה ב"ז במרחשוון [לדעת רבי אליעזר] וכדכתיב בפרשתן (ז יא) 'בשנת שש מאות שנה לחיי נח בחדש השני בשבעה עשר יום לחודש ביום הזה וגו', ונאמר שם (פסוק יב) 'ויהי הגשם על הארץ ארבעים יום וארבעים לילה', וכתב רש"י ז"ל, ולהלן הוא אומר (פסוק יז) 'ויהי המבול', אלא כשהורידן הורידן ברחמים, שאם יחזרו יהיו גשמי ברכה, וכשלא חזרו היו למבול, עכ"ל. והנה מאמינים אנחנו שאותה גזירה כבר נכתבה ונחתמה בראש השנה וביום הכיפורים של תחילת אותה

וכבר כתב ה'ראב"ד' (בעלי הנפש שער הקדושה) הראשון שמורים לכו שמור, ומתוך שענינו ולכו שמורים כולו לכל הגדרים הוא שמירת עינים", דמתוך שענינו שמור".

שנה, אף על פי כן אם היו חוזרים בתשובה ב"ז חשוון היו מבטלים את הגזירה, ורמזו לנו חז"ל בתקנתם לקרוא פרשה זו בתחילת השנה, ללמד לאדם שהגם שכבר עבר ירח האיתנים, וכבר נגזר בשמים ממעל כל הקורות עמו בכל השנה הבעל"ט - אך אם יעשה עתה תשובה יתהפכו כל הגזירות הקשות לטובה, ו'המבול' יהפך לגשמי ברכה... והדברים שייכים ביותר לזמנינו, כאשר כל אחד מרגיש קוועטש (החמצה) בלבו, ואומר לעצמו חבל שכבר עברו ראש השנה ויום הכיפורים, אילו היינו עומדים כעת בחודש אלול בוודאי היינו קורעים את הגזירה - אך האמת היא, שגם גזירה שכבר חתומה בחותם המלך עדיין יכולה להתבטל אם נשוב אליו ית' עכשיו, בתחילת חשוון...

והרי קל וחומר בן בנו של קל וחומר הוא, אם הקב"ה מקבל תשובת אותם רשעים שעברו על החמורות ביותר (עי' רש"י ו יא), ו'השחית כל בשר דרכו על הארץ' [וידוע מה דאיתא בזה"ק (ח"א ר"ט): על עבירות כאלו], על אחת כמה וכמה שהוא רוצה בתשובתם של ישראל, ופשיטא שתתקבל באהבה וברצון (ועי' בהרחבה ב'דברי חיים' ריש פרשתו).

טו. מעשה בבת מלך שחלתה אנושות ונטתה למות רח"ל, מיד הזעיקו רופאים מומחים שיבדקו אותה, הללו פשפשו ומצאו את שורש המחלה המקננת בה, ואמרו שיש רק תרופה אחת שבכוחה לרפאותה, אך דא עקא, שהיא נדירה ביותר וא"א להשיגה אלא בקצה העולם, וגם היא עולה הון עצום ביותר, וכרוכה במאמצים כבירים להביא אותה משם. אכן, הרי 'כלום חסר בבית המלך', וגם כל הון דעלמא אינו שווה כנגד חיי בת המלך האהובה עליו, מיד שלחו שליחים מסורים ונאמנים שיחששו להביא את התרופה וציידו אותם באוצרות מלכים, ובינתיים לא ספרו למלך את דבר הרופאים והמאמצים הנעשים להשגת סממני הרפואה, בכדי שלא להדאיגו. אחר כמה שבועות הגיעה הבשורה המשמחת - השלוחים הגיעו ובידם התרופה הנכספת, נכנסו לבשר למלך שה'ישועה' הגיעה, ובזה סיפרו לו את כל אשר אירע, פרץ המלך בבכי גדול, נבהלו המקורבים ושאלוהו, מדוע יבכה המלך, עתה כשבתו עומדת לחזור לארץ החיים, נענה להם המלך, בשמעתי כמה עלתה התרופה ואלו מאמצים נצרכו להשיג אותה מבין אני היטב עד כמה נוראה המחלה ועד כמה קרובה היא לשערי מוות... והנמשל פשוט וברור, אם היינו צריכים לשלם מחיר כה יקר סימן הוא עד כמה קשה היא ה'תרדמה' ועד כמה עלינו להקיץ ולהתעורר...

טז. פעם הגיע איש כפרי אל העיר הגדולה, וראה שם פועל של 'חברת הטלפונים' מסדר 'קו טלפון' (phone line), וכך מעשהו, בתחילה קדח חור בכותל הבית ומשך בו 'חוטים' (wires), ואח"כ חיבר לשם מכשיר טלפון, והנה נשמע הקול מקצה העולם ועד קצהו, התלהב הכפרי למראה ה'פלא' הגדול ושאל את הפועל 'מה יקר חסדו' - כמה עולה התקנת טלפון, השיב לו הלה 1,000 שקלים. אמר הכפרי לעצמו, וכי בשביל עשיית כמה חורים אשלם סכום עתק שכזה, והרי יכול אני לעשות זאת בעצמי בכמה רגעים... רץ אל ביתו וקדח בקיר הבית והכניס מכשיר אל החור, הניח את הטלפון סמוך לאזניו אך אין קול ואין עונה... עד שאמרו לו גולם שכמותך, וכי על ידי חור בקיר ניתן לשמוע שיחות בעין איש לרעהו... אלא צריך להכניס תחילה 'חוטים' להתחבר לחברת הטלפון הראשית ורק ע"ז יעבור הקול בהם עד שיגיע לאזניך...

עומדים אנו בשעה קשה כזו כשליבם של כל בני ישראל 'מחורר' קרוע ומורתח, אלא שאין די ב'חור' בלבד, רק עלינו להכניס 'חוטים' באותם חורים - אלו הקבלות הטובות לתיקון המעשים, וע"ז נהיה 'מחברים' לאבינו שבשמים, וישמע קולנו למרומים...

יז. וכן רמזו קמאי בסמיכות סיום התורה לראשיתה 'לעיני כל ישראל - בראשית', כלומר, 'ראשית' דבר על האדם להתחזק ולשמור מכל משמר את 'עיני כל ישראל'...

יח. איתא במדרש (במדב"ר י"ב) אמרו לו לנחש מפני מה אתה מצוי בין הגדרות, אמר להם מפני שפרצתי גדרו של עולם. וביאור הדברים, שאלו לנחש, רואים אנו שהנך משקיע כל כוחך לפתות את בני העולם שיפרצו את גדריהם וסייגיהם - שמא תוכל לומר לנו מה רווח יש לך בזה כל כך... ויען הנחש ויאמר, כי משם הדרך קצרה לכלותו לגמרי, וכמו שעלתה בידי לפתות את חוה שתפרוץ 'גדר וסייג' שעשתה לעצמה - שלא לגעת בעץ הדעת (שהקב"ה אמר לאדם 'אל תאכלו מעץ הדעת' והיא הוסיפה לגדור שלא לגעת בעץ) ומכיוון שנגעה בו נפתחה דרכה והגיעה לעבור על הציווי עצמו...

גלוי וידוע לכל עד כמה זקוקים אנו שיתקיים בנו מה שנאמר (דברים כג טו) 'כי ה' אלוקיך מתהלך בקרב מחנך להצילך ולתת אויביך לפניך', על כן עלינו להיזהר במשך הכתוב 'והיה מחנך קדוש ולא יראה בך ערות דבר ושב

'כי יש לך לדעת שיש מצווה שתועלתה להמשיך חן על האדם, או בבחינת ג' או ד' מצוות ידועות, עיי"ש.

אלא, שלא מצינו בדבריו מהי הדרך שע"י יזכה למצוא חן ושכל טוב בעיני אלוקים, והרי כל בר דעת מבין ויודע עד כמה הוא זקוק לענין זה - למצוא חן וחסד לפני המלך, שיציל אותו ממי ה'מבול' השוטפים חן ברוח חן בגשם, מכל הקשיים הצרות והניסיונות. וכנגד זה אמר הרה"ק ה'בית אברהם' זי"ע, שנח ניצל ממי המבול בזכות ששמר עיניו בקדושה², כי שמירת העיניים 'סגולה' היא לנשיאת חן בעיני אלוקים ואדם³, וכבר איתא בגמ' (סוכה מט:): כל אדם שיש עליו חן בידוע שהוא ירא שמים⁴.

בפרשתן (ט כג), 'ויקח שם ויפת את השמלה וישימו על שכם שניהם וילכו אחורנית ויכסו את ערוות אביהם ופניהם אחורנית, וערוות אביהם לא ראו'. הקשה ה'אלשיך' הק', מדוע 'וילכו אחורנית', ואם מחמת שרצו לשמור את עיניהם מראות ברע, תסגי להו בסגירת ועצימת עיניים, ומדוע הפכו גם את פניהם אחורנית.

ומתורתך תלמדנו כמו שכתב הרה"ק ה'בית אברהם' זי"ע (בראשית ד"ה ויראו), שכל פגם דור המבול התחיל מ'פגם העינים', וכמו שנאמר (ו ב) ויראו וגו' י⁵, ואילו 'נח מצא חן בעיני ה'' כי תיקן פגם זה, וזהו בעיני ה' - שקידש עיניו רק למענו ולכבודו ית'.

ויתבאר הדברים ביותר, שהנה בסוף פר' בראשית נאמר (ו ח) 'ונח מצא חן בעיני ה'', וכתב ה'אור החיים' הק' זי"ע (שם) שאי אפשר לומר שנח ניצל ממי המבול עבור שהיה צדיק ולא חטא, דאם כן אף התינוקות שעדיין לא באו לכלל עונשין היו צריכין להינצל מן המבול, אלא בע"כ צריכים לומר שהקב"ה התחרט והתנתחם כביכול על עצם יצירת האדם וכל העולם כולו, כמו שנאמר (ו ז) 'אמחה את האדם וכו' כי נחמתי כי עשיתים'. מעתה תתמה כיצד ניצל נח מהמבול, תשובתו בקרא - 'ונח מצא חן בעיני ה'', (ושלא תאמר שלא היה צדיק ולכן הוצרך לחן בכדי להנצל מן המבול) כי הגם שהיה צדיק לא תצילנו צדקתו - אלא בחינת החן, ועל ידי מה השיג החן - על ידי קיום איזה מצוות,

מאחר'ך... ורמז יש בדבר, שאותם מרצחים שונאי ישראל פרצו את הגדר ואת הגבול ועי"ז עשו את אשר זממו, והתפקיד לעת הזאת הוא לחזק ולבצר ביתר שאת את הגבולות ואת הגדרים...

יט. וכך ביאר האור החיים הק' (ו ג), על הפסוק 'ויאמר ה' לא ידון רוחי באדם', שעד דור זה היה הקב"ה מוכיח את ברואיו בדברו עמהם, כגון ויאמר ה' אל הנחש (בראשית ג יד), אל האשה אמר (שם טז) ולאדם אמר, וכן בקין והבל, ונמצאו כל הברואים כולם במדרגת הנביאים, אך ויהי כי 'החל' האדם - כשהתחילו לקלקל בעיניהם אלו של 'ויראו' אז נתחללו, ולא אבה השי"ת להכירם כלל כמו שנא' 'לא ידון רוחי באדם' והביא קץ כל בשר על פני הארץ. ומכלל דבריו יש ללמוד גם להיפך, ומדה טובה מרובה, שככל שאדם מוסיף שמירה על שמירה בשמירת עיניו בקדושה ובטהרה שהבזה הנו מתקרב יותר ויותר אל השי"ת - עד למדרגת הנבואה...

כ. ומכאן דרך נכונה ועצה ישרה בימים הללו, כי הרוצה להינצל 'מהמבול' - עצתו היא בשמירת עיניים בקדושה וטהרה. וזהירות יתירה נדרשת שלא להביט באותם כלים טמאים מתוך 'סקרנות' (נייגעריקייט) לראות מהנעשה והנשמע... ואף מי שנאלץ להחזיק ב'כלים' אלו בהוראת רב מוסמך לצורך פרנסתו, אך מכל מקום אין לו שום 'היתר' להסתכל במה שאינו צורך פרנסתו, ודי בהערה נחוצה זו...

כא. וכמו שמצינו ביוסף הצדיק שנאמר בו (להלן מט כב) 'בן פורת יוסף בן פורת עלי עין', ופירש רש"י, פורת' הוא לשון חן, ו'חננו נטוי על העין הרואה אותו', וכל כך למה כי בנות צעדה עלי שור, והוא לא הרים עיניו להסתכל בהם ח"ו, עוד מצינו שנאמר עליו (לט כא) 'ויתן חינו בעיני שר בית הסוהר' (ועיין רבינו בחיי שמות כ יז).

כב. מעשה נפלא סיפר בעל המעשה ה"ה הרב מרדכי גולדברג שליט"א איתן מושבו בשכונת 'ברכפלד' שבעי"ת מודיעין עילית יצ"ו, העוסק לפרנסתו בכתיבת סת"ם. לפני כשבועיים ימים ביום ראשון בלילה, אור לב' דחול המועד סוכות השתתף ב'שמחת בית השואבה' שנערכה ברוב עם בעי"ת ביתר עילית, ובתוך הדברים עוררו את הקהל בעניין שמירת עיניים, כשהוא מזכיר את דברי רש"י על הפסוק (ישעיה לג טו-טז) 'ועוצם עיניו מראות ברע, הוא מרומים ישכון וכו' לחמו נְתָן מימיו נאמנים, ופירש רש"י 'לחמו נתן - לא יהא מבקש לחם כי מן השמים יספיקו לו מזון, מימיו נאמנים - מקור מימיו לא יכזב, כלומר זרעו יגדל וכל צרכיו יסופקו, וכל קהל הקודש נתרוממו בטפחיים על גבי הקרקע בדיבורים קדושים אלו, כשהם משוררים את לשון רש"י בעוז ובתעצמות. נכנסו הדברים

באר הפרשה - פרשת נח

ונח לבריות^{כד}, ומבאר הרה"ק ה'חתם סופר' זי"ע (ר"ה נח איש) כי להיפך ממנו היו בני דורו, שהיו מושחתים בינם לבין הבריות מלבד מה שהשחיתו דרכם בינם לבין קונם, וזהו אומרו (ו יב) 'וירא א' כי השחית כל בשר את דרכו על הארץ', שלא הלכו בדרכי השי"ת מה הוא רחום אף אתה רחום. וז"ל החת"ס, משום כי השחית כל בשר את דרכו על הארץ, דרכו מוסב על אלוקים - שהשחיתו דרכי אלוקים שהוא רחום וחונן, מה שראוי לאחוז בדרכיו ולהיות בין אדם לחברו חומל וחונן, ואילו עשו בן הי' הקב"ה מרחם וחונן אותם אעפ"י שעברו עבירות בינם לקונם, אבל עכשיו שלא עשו בן נחתם גז"ד שלהם^{כה}.

אלא צ"ל, שמראה שאינו טהור פוגע ב'צלם אלוקים' הנמצא לנדרו, אף אם אין עיניו פקוחות.

יש שביארו שלכן ההולך במקום 'דאיכא דרכא אחרינא' נקרא רשע (ב"ב נו:): וכפירוש רש"י שנקרא רשע אף אם עצם עיניו ולא נכשל, כי עצם המראות האסורות הנגלות לפני האדם אף בלא ראיית עיניים בפועל מטמאות את הנפש^{כז}.

עולם חסד יבנה - קיום העולם רק בזכות מידת החסד בפרשתן (ו ט), 'אלה תולדות נח', ובמדרש (ב"ר ל ה), ניחא לעליונים ניחא לתחתונים - נח לשמים

היטב אל לבו של ר' מרדכי הנ"ל, בפרט בהיותו אז במצב דחוק ביותר בפרנסתו, ותיכף קיבל על עצמו קבלה מסוימת לחיזוק שמירת עיניו בקדושה וטהרה. ביום שלישי בבוקר התקשר אליו 'סוחר' אחד להציע לו איזה 'עסק טוב' בענייני סת"ם כשמתן שכרה נכבד ביותר, הגם שעד עתה לא היה אלא 'סופר' ותו לא, ולא התעסק בעניינים אלו (של מסחר סת"ם) כלל, ולחיזוק הדברים 'העביר' לו הלה סכום גדול בתורת דמי קדימה... (תיכף שאל מורה הוראה אם מותר לו לעשות עסק זה בחול המועד, והשיב לו, שהואיל ואין כאן חתימת חוזה שוב אין זה בכלל 'משא ומתן', ואכמ"ל), וזכה לראות בחוש שדברי רש"י הק' חיים וקיימים ונאמנים לעד, כי תיכף שקיבל על עצמו להתחזק ב'עוצם עיניו מראות ברע' מיד זכה ל'לחמו נתן, ומן השמים יספיקו לו מזון'...

כג. בעניין זה ביאר הרה"ק ה'בית ישראל' זי"ע את הכתוב (ט כד) 'וייקץ נח מיינו וידע את אשר עשה לו בנו הקטן' ובגמרא (סנהדרין ע.) דרשו כי דברים נוראים ביצע חם באביו בעת שנתו, אך דברים אלו אינם מופיעים בתורה, ולפי פשוטו של מקרא כל רעתו של חם שע"ז קללו אביו ואמר (פסוק כה) 'ויאמר ארור כנען עבד עבדים יהיה לאחיו' לא היה אלא על 'וירא חם אבי כנען את ערוות אביו' ובעבור שטינף נפשו בראיה אסורה נתקלל בקללה נמרצת זו לעולמים (הובא ביגדיל תורה).

כד. דבר נפלא מצינו במדרש (תנחומא ה) בזה"ל, נח איש צדיק, על שזן את בריותיו של הקב"ה נקרא צדיק. שני בני אדם נקראו צדיקים על שזנו את הבריות, נח ויוסף, שכך כתוב בו 'על מכרם בכסף צדיק (עמוס ב ו), וכתוב בו 'ויכלכל יוסף' (בראשית מז יב). עכ"ד המדרש. והיינו שלא מצינו בכך התורה מי שיעיד עליו הכתוב שהוא 'צדיק' זולת נח ויוסף, ופירשו חז"ל מעלתם היתירה שמשום כך זכו לזה - כי זנו את הבריות, ומכאן תלמד מעלתם הנשגבה של בעלי גמילות חסדים.

מאמר נחמד שמעתי לפרש מאיש חכם ונבון, במה שנאמר (תהילים קמו ז-ט) 'עושה משפט לעשוקים נותן לחם לרעבים ה' מתיר אסורים, ה' פוקח עורים ה' זוקף כפופים ה' אוהב צדיקים, ה' שומר את גרים יתום ואלמנה יעודד', שלכאורה תמוה מדוע נזכר ש'ה' אוהב צדיקים בתוך כל אותם אומללים ושבורי לב ש'ה' עומד לימינם, אלא שרמז יש כאן, ה' אוהב את הצדיקים אשר הולכים בדרכיו ובמידותיו, והם עושים משפט לעשוקים ונותנים לחם לרעבים ועוזרים ומסייעים לאותם זקוקים לסעד ולתמיכה...

כה. עפ"י ביארו הרבה מה שכתב רש"י (פסוק יג) על הפסוק 'כי מלאה הארץ חמס מפניהם - לא נחתם דינם אלא על הגזל', ולכאורה קשה, שהרי דור המבול עשו את העבירות החמורות ביותר, וכדכתיב (פסוק יב) 'וירא אלוקים את הארץ והנה נשחתה כי השחית כל בשר את דרכו על הארץ', ומדוע לא נחתם דינם אלא על הגזל, אלא, שכל זמן שחטאו ב'בין אדם למקום' עדיין היה הקב"ה מרחם עליהם, אך כיון שחטאו בגזל וקלקלו מעשיהם גם ב'בין אדם לחברו' על כך אין הקב"ה מוחל...

דיוק נפלא אמרו ביסוד הדברים בלשון המשנה (אבות ה ב) 'עשרה דורות מאדם ועד נח, להודיע כמה ארך אפיים לפניו, שכל הדורות היו מכעיסין ובאין עד שהביא עליהם את מי המבול', ולכאורה מה בין דורות הראשונים לדורו

ובזכות החסד 'יבנה' העולם כולו, וגם העולם קטן (עולם פרטי) של הגומל חסדים¹⁰. וכדאיתא במדרש (שו"ט תהלים לו) ששאל אברהם אבינו את שם בן נח 'ביצד יצאתם מן התיבה, אמר ליה בצדקה שהיינו עושים שם, אמר לו, וכי מה צדקה היה לכם לעשות - וכי עניינם היו שם, והלא לא היו שם אלא נח ובניו, ועל מי היתם עושים צדקה, אמר לו על החיה והבהמה והעוף, ולא היינו ישנים, אלא נותנים היינו לפני זה ולפני זה כל הלילה וכו'. באותה שעה אמר אברהם, ומה אילולי שעשו צדקה עם בהמה וחיה ועוף לא היו יוצאין משם, אני אם אעשה עם בני אדם על אחת כמה וכמה שאנצלי"ח מן הפנעים¹¹, מיד ויטע אשל (להלן בא לג) אכילה שתיה לוויה'.

של נח, מדוע אז היה השי"ת 'ארך אפיים' ואילו בדורות של נח כבר לא היה מחילה, אלא שכל אותם עשרה דורות חטאו בע"ז - בבין אדם למקום, על כן האריך ה' אפו ולא הענישם, עד שבימי נח חטאו גם בבין אדם לחברו והביא עליהם את מי המבול, וזהו מה שאמרו חז"ל להודיע כמה ארך אפיים לפניו - כמה הקב"ה מאריך אפו כשחוטאים רק 'לפניו', והראייה לדבר, שתיכף כשקמו אנשי רשע של דור המבול מיד הביא עליהם את מי המבול... יש שהוסיפו רמז לכך, שבכל פרשת דור הפלגה נזכר שם 'הוי"ה' המורה על מידת הרחמים אף שכפרו בעיקר, ואילו בעניין המבול נזכר שם 'אלוקים' שהוא מידת הדין, כי דור המבול חטאו בהשחתת המידות ומלאה הארץ חמס מפניהם, וזו קשה בפני המקום יותר מחטא הכפירה בו ית'.

כו. איתא במדרש (בר"ר לג ב) מעשה שהיה בימי רבי תנחומא כשהייתה עצירת גשמים ובאו ואמרו לו יגזור נא רבינו תענית, וכן עשה, בהגיע יום השלישי לתעניתם (התענו כדת של תורה שני וחמישי ושני, ומעשה זה היה ב'שני' השני שהוא תעניתם הג') ועדיין לא ירדו גשמים, עלה רבי תנחומא ודרש לבני ישראל, בְּנֵי, התמלאו רחמים אלו על אלו והקב"ה מתמלא רחמים עליכם, ומובא שם מעשה באריכות על איש שנתן מעות לצדקה למי שעפ"י סדר העולם לא היה מעניק לו אפילו פרוטה אחת, אז הגביה רבי תנחומא פניו כלפי מעלה ואמר, רבון כל העולמים, מה אם זה שאין לה עליו מזונות ראה אותה בצרה ונתמלא עליה רחמים, אתה שכתוב בך (תהלים קמה ח) 'חנון ורחום', ואנו בני ידידיך בני אברהם יצחק ויעקב עאכו"כ שתתמלא עלינו רחמים, מיד ירדו גשמים ונתרווה העולם. ויש לנו ללמוד מכאן כי יתכן שיחיד יכול להציל את כל העולם כולו - על ידי מעשה חסד שיעשה...

כז. הנה כתב ה'בעל הטורים' על הפסוק (ח ב) 'ויכלא הגשם מן השמים', שמצינו ב'מסורה' ב' פעמים שנזכר תיבת 'ויכלא', א. 'ויכלא הגשם'. ב. 'ויכלא העם מהביא' (שמות לו ו), ומבאר הרה"ק ה'ערוגת הבושם' ז"ע, שהנה 'הגשם' היינו גשמי ברכה (כדאיתא ברש"י ז יב), ולפי"ז יש לבאר הרמז בשייכות מקראי קודש הללו, כי מה טעם ויכלא הגשם דהיינו גשמי ברכה משום שויכלא העם מלהביא תרומה וצדקה לה'. ומעתה, מידה טובה מרובה, אם ירבו בנתנית צדקה אזי יתרבה כהנה וכהנה השפעות הטובות של 'גשמי ברכה' בכל העניינים, וכמו שנאמר (דברים טו י) 'נתון נתן לו ולא ירע לבבך בתתך לו כי בגלל הדבר הזה יברכך ה' אלוקיך'.

כח. וזה לשונו הזהב של ה'פלא יועץ' (ערך וותרנות) ולפעמים שמדת הוותרנות תחיה בעליה ותצילהו מצרה וצוקה, מה טוב חלקה, לא ידע אנוש ערכה.

וכך כתב הרה"ק ה'חתם סופר' ז"ע (משפטים ד"ה וכי יריבון) לבאר מה שנאמר (שמות כא יח-יט) 'וכי יריבון אנשים והכה איש את רעהו באבן או באגרף וגו', ורפא ירפא, ולכאורה צ"ב לשם מה נכתב בתורה 'וכי יריבון', הרי היה די באומר 'כי יכה איש את רעהו', ומבאר החתם סופר, שהנה נאמר (ישעיה נז יט) 'שלום שלום לרחוק ולקרוב אמר ה' ורפאתיו', ונרמז בזה כי מי שנוהג בשלום לרחוק ולקרוב... אינו צריך להגיע לרופאים, אלא אמר ה' ורפאתיו, אבל מי שאין לו שלום מכל עבריו והוא בעל מריבה בו לא כתיב אמר ה' ורפאתיו אלא 'ורפא ירפא', וכדרשת חז"ל (ב"ק פה). מכאן שניתנה רשות לרופא לרפאות... וכבר כתב ב'בעל הטורים' על הפסוק (טו כו) 'כי אני ה' רופאך' וז"ל, רופאך, ה'פ"א רפויה שהרפואה שבידי שמים באה בשופי, ושבידי אדם בא בקושי ועל כן 'ורפא' בפרשת משפטים דגוש.

הגה"ק רבי חיים פלאגי ז"ע כתב (רפואה וחיים פ"ב אות עד) 'כשיש חולה בתוך ביתו יעשה ותרנות אפילו עם עופות השמים, ובדוק ומנוסה שיבקשו עליו רחמים'. והוסיפו לרמז בדבריו באופן נפלא, כי פעמים חושב האדם וכי לפלוני אוותר, והרי הוא 'בהמה בתבנית אדם'... לזה כתב לוותר אפילו לעופות השמים, ר"ל, למי שמבלבל אותך ומטריד אותך ממש כציפור המרקדת על הראש... ובאופן כזה, בדוק ומנוסה שיבקשו עליו רחמים...

שמעתי מבעל המעשה הרב הגאון החסיד הישיש ר' יהושע ווייס מתושבי בני ברק ז"ל שזכה לאריכות ימים מופלגת בליעה"ר ונלב"ע בהיותו כבן מאה, משנשאל 'במה הארכת ימים' סיפר מה שאירע עמו לפני כצ"ב שנה

גאר הפרשה - פרשת נח

וגם זוכים בעלי החסד לבניין עולמם הפרטי בבנים מהוגנים, וכן כתב ה'ספורנו' על הפסוק בפרשתנו (ו') 'ויולד נח שלשה בנים', מאז שהתחיל להוכיח בני דורו זכה לבנים. כי לא מצינו בתורה מי ש'המתין' לבנים כדוגמת נח שהיה כבר בן חמש מאות שנים ועדיין לא זכה לפרי בטן, ורק בזכות שהחל לעסוק ב'זיכוי הרבים' זכה ל'ויולד נח שלשה בנים'.

נוראות מצינו להרה"ק ה'תפארת שלמה' זי"ע (שער ק"ש ר"ה ושמתם) המביא מה דאיתא בזה"ק

(כשהיה בן י"א שנים), הלה נתייתם מאמו בעודו בעריסתו, ואביו נישא בשנית, פעם נתדפק עני על דלת הבית - בעת שאמו (חורגתו) עסקה במליחת שני עופות, נכנסה האם לתוככי הבית לחפש אחר איזה 'פרוטה לעני', בתוך כך ראה העני את ה'עופות' לנגד עיניו, חמדם, נטל אחד מהם ונמלט על נפשו, כשבני המשפחה רודפים אחריו ואינם משיגים אותו. כעבור שבוע ימים בא אביה לבקר בביתם, ובאותה שעה שוב בא העני - גנב זה בביתם, משראתהו האם קראה לאביה שבא והכהו שני סטירות על לחיו כראוי לגנב כמותו - באמרו, וכי אינך מתבייש לשוב הנה לבקש מנדבת ידינו. ויברח העני כל עוד נפשו באפו... ה'ילד' שראה כל זאת וחשש מ'קפידתו' של הגנב, החל מרדף אחריו בכדי לבקש מאתו מחילה סליחה וכפרה על אשר עוללו לו, משראה הגנב כי הילד רודף אחריו חשב כי הלה רוצה להשלים את עבודת ההכאה, לכן הגביר את מרוצתו, זעק אליו הילד, עמוד נא, מבטיחך אני שלא אזיק לך מאומה, נעתר הגנב ועמד ממרוצתו, ניגש אליו הילד ונתן לו מלא חפניים מטבעות זהב (שהיה מקבל בכל עת מטבעות מאבי אמו) וביקש מעמו שיענה ויאמר שאין לו כל קפידה עליהם, עשה העני כרצונו, ואף הוסיף לברכו ב'אריכות ימים'. ומכאן סוד אריכות ימיו בצלילות הדעת כמאה שנות חיים טובים.

עוד סיפר החסיד הישיש, כי מוצאו מעיר סאטמאר (בחבל אונגריין), ובהגיעו לפרקו נשא את ב"ב שמוצאה מעיר טעמעשוואר (שבחבל רומניא), בעת גמר השידוך נקבע ביניהם כי בני הזוג ידורו כמחצית השנה בטעמעשוואר מקום מגורי הכלה, ולאחמ"כ יעקרו לסאטמאר (מקום שהיה נחשב כיותר בטוח מפעני המלחמה - שכן לא במהרה פלשו האויבים לתוככי אונגריין), בהגיע העת סירבה האשה לעקור מדירתה, לאחר דין ודברים פנו השניים אל הרה"ק ה'דמשק אליעזר' זי"ע שהיה אז מרבני העיר, האברך טען שהיא הבטיחה וקיבלה על עצמה לעקור דירתם בגמר מחצית השנה מנישואיהם, לעומתו טענה האשה ש'בת יחידה' היא להוריה ועתה רואה שאי אפשר לה לעזוב לבדם... נענה הרבי ואמר אף אם נאמר שהאשה הבטיחה לעקור דירתה, מכל מקום יש לה 'פתח חרטה' בראותה שאי אפשר לעזוב את ההורים לבדם, על כן יותר לה הבעל ויישאר בטעמעשוואר.

כל זה היה בשנת 'ת"ש' - בפרוץ ה'מלחמה', ומאז עברו כחמשה שנים שבהם לא נודע לאברך מה עלה בגורל משפחתו, עד שנודע לו של"ע איש מבני משפחתו לא נותר בחיים זולתי הוא עצמו, כי בטעמעשוואר ניצלו מהמלחמה בקל יותר מבסאטמאר... וכל זה בזכות הוויתור.

כט. מרגלא בפומיה קדישא דהרה"ק רבי שלומ'קה מזוועהיל זי"ע, כי בית אשר אורחים מצויים בו - אין רופאים נכנסים בו...

ל. ובאמת כן איתא להדיא בגמרא (ב"ב ט:) רבי יהושע בן לוי אמר, כל הרגיל לעשות צדקה - זוכה הויין לו בנים בעלי חכמה, בעלי עושר, בעלי אגדה, בעלי חכמה. ובכלל זה מי שלא זכה עדיין לבנים ודאי יזכה לבנים, ואף גם זאת שיהיו בניו בעלי חכמה וכו'.

הרה"ק רבי ברוך מזיכלין זי"ע הזכיר את חתנו שהמתין לישועה לזרע של קיימא לפני הרה"ק הרבי רבי העניך מאלכסנדר זי"ע ובפרשת נח הוה מעשה, אמר לו הרבי רבי העניך, הנה מתחילה כתוב 'אלה תולדות נח' ואיתא ברש"י הק' 'עיקר תולדותיהם של צדיקים מעשים טובים', ובהמשך הכתוב - 'ויולד נח שלשה בנים את שם את חם ואת יפת', ולכאורה צריך ביאור מדוע פירש מתחילה 'תולדות נח' על המצוות ומעשים הטובים כשלפי פשוטו של מקרא קאי על לידת שלשת בניו הכתוב מיד בסמוך, אלא, בשמים ממעל יש 'שערי תולדה' אשר משם נשפע לבני האדם 'זרע של קיימא' והם עומדים בסמוך לשער גמילות חסדים. ופעמים ששערי תולדה סגורים וקשה ביותר לפתחן, אז העצה היעוצה להיכנס אל השער הסמוך ב'שער גמילות חסדים', ומשם אפשר בנקל לבקוע גם את 'שער התולדה' ולזכות לזרע קודש, וזה נמי היה אצל 'נח איש צדיק' שהמתין חמש מאות שנה לזרע של קיימא, ועל כן עסק במצוות וגמילות חסדים, ומשם נפתח לו גם שער התולדה, ולזה כיוון רש"י 'עיקר תולדותיהם של צדיקים מעשים טובים' שעי"ז זכה ל'ויולד נח שלשה בנים' כפשוטו ממש.

יש באותה בכיה יתר על שאר צעקות ובכיות של בני ישראל בכל משך הגלות ממה שעושים להם אומות העולם.

אלא, שבאותה שעה קשה ומרה - לאחר שהוציאו להריגה את רשב"ג ידע היטב רבי ישמעאל כהן גדול שהנה עומדים להרוג גם אותו תיכף ומיד, והינו עומד ברגעים האחרונים של חייו... ומכל מקום לא בכה על 'צרת עצמו' רק על צערו של רשב"ג, 'לבך הבכיה הזאת והצעקה היא הוא שהגיע עד כסא הכבוד, שאינה לצורך עצמו רק על צרת רשב"ג'. ללמוד וללמד כי מה שעולה לשמי מרום ועומד לפני השי"ת - הוא מה שהאדם חושב על הזולת¹ ולא על עצמו²...

(ז"ח רות) 'אדהכי שמעו חד קלא וכו' דאתרשים תדיר בכורסאי קדישא ביה, והיא בכיה דר' ישמעאל בן אלישע כהן גדול דבכה על רישא דרבן שמעון בן גמליאל (וכמו שאמרנו זה עתה במוסף דיוה"כ בפיוט 'אלה אוכרה' על עשרה הרוגי מלכות, שכשהוציאו את רבי ישמעאל ורשב"ג להריגה, ונפל הגורל להרוג את רשב"ג תחילה, ולאחר שחתכו את ראשו נפל רבי ישמעאל את הראש וצרח עליו בקול מר'), דההוא בכיה לא אתעביר מכורסאי דמלכא עד דיעביד קב"ה נוקמין בשאר עכו"ם' [ובתרגום ללה"ק: שמעו קול אחד וכו', שהוא רשום תמיד בכסא הכבוד, והיא בכיה דרבי ישמעאל בן אלישע כה"ג שבכה על ראשו של רשב"ג, ובכיה זו חקוקה שם תמיד עד שיעשה הקב"ה נקמה בעובדי ע"ז]. ולכאורה צריך ביאור מה מעלה ועדיפות

לא. פעם נכנס יהודי עני ואביון אל הרה"ק רבי אברהם יהושע העשיל מקאפיטשניץ זי"ע, בהיותו בקודש פנימה, ראה הרבי שלראש העני 'כובע עליון' שאינו ראוי ללבישה כלל (בקושי לפורים), ללא אומר ודברים הוציא הרבי כובע חדש שהיה מוכן בארונו ונתנו להעני ששמח בכך כמוצא שלל רב. משיצא העני מחדר הרבי והבחינו בני הבית בכובע החדש של הרבי על ראשו של העני, שאלוהו מיד, מדוע הוצרך הרבי לתת לעני כובע חדש לגמרי, והרי אף הכובע שהרבי לובש עתה 'טוב ויפה' הוא, ומן הישר לתנו ליהודי, ואת החדש היה הרבי משאיר לעצמו... ענה הרבי ואמר להם, אכן כדברייכם, שמרתי לעצמי את הכובע החדש והנאה, ואף אם ראיתם שנתתיו לו - אדרבה - בשמים ממעל אין לאדם מלבושים זולתי מה שהכין לעצמו מבעוד מועד - בעודו בהאי עלמא. נמצא שב'נתינה' זו לקחתי לעצמי את הכובע הנאה יותר.

וכבר פירש הרה"ק ה'חתם סופר' זי"ע (תו"מ פר' משפטים) בלשון הכתוב (שמות כב כד) 'אם כסף תלוה את עמי את העני עמך', אם תרצה שכספך ילווה אותך לקברך, קיים בהם מצוות צדקה והלוואה, כי רק את העני - המעות שנתת לעניים, אותם המעות ילכו עמך לעולם שכולו טוב.

לב. מאמר נפלא שמעתי לפרש במה שאמרו חז"ל (יומא טו:) 'מיקירי ירושלים' היו מלווים ביום הכיפורים את האיש שהולך את השעיר לעזאזל, ולכאורה מה ראו לכנותם בשם נכבד כזה 'מיקירי ירושלים', אלא, שהרי באותה שעה היו מתכנסים כל ישראל בבית המקדש לראות את עבודת הקודש של הכהן הגדול, והם 'ויתרו' על כל ההתעלות הרוחנית והשראת הקדושה ונתלוו אל השליח והכל בכדי שלא יצטרך ללכת בגפו, ולצורך כך עזבו את הכל ונתלוו אליו למנוע ממנו צער ועגמת נפש, אנשי מעלה כאלו 'המשכילים אל דל' ראויים היטב להיקרא 'יקירי ירושלים'...

הנה איתא בגמ' (יומא נג:) שבשעה שהיה הכהן גדול נכנס ביום הכפורים 'לפני ולפנים' - לקודש הקדשים, היה מתפלל תפילה קצרה בבית החיצון, ובתוך מיעוט בקשותיו היה מתפלל 'ולא תכנס לפניך תפילת עוברי דרכים בשעה שהעולם צריך לגשם' - שלא יקבל הקב"ה את תפילתן של העוברים בדרך המבקשים שיעצרו הגשמים המפריעים את הילוכם ברשות הרבים. וידועה התמיהה, וכי בקשה זו היא כל כך נחוצה וחשובה עד שהיה הכה"ג צריך להתפלל על כך במיוחד ביום המקודש במקום המקודש. ושמעתי דבר נפלא מידיד נאמן שליט"א כשהוא מדקדק עוד בלשון תפילת הכה"ג 'ולא תכנס לפניך', שלא ביקש 'שלא תתקבל' התפילה, אלא 'שלא תכנס' - כי אכן עיקר בקשתו של הכהן הגדול הייתה שלא תישמע תפילה כזו כלל, כי היתכן שאדם יחשוב רק על עצמו ולא על אחרים עד שיתפלל שיוכל לילך במנוחה על 'חשבון' שאר באי עולם... לא תהא כזאת בישראל... ובאמת בקשה כגון דא ראויה שתיאמר ביוה"כ בזמן הקדוש ביותר...

כאשר הקים הגאון ר' מאיר שפירא זצוק"ל את ישיבתו המעטירה 'חכמי לובלין' נסע לארה"ב להתרים נדיבי עם, ושהה שם בחודש תשרי תרפ"ז, והנה לקראת 'שמחת תורה' נחלה ה'משמש' שנלווה אליו, וכשחזר המהר"ם שפירא

באר הפרשה - פרשת נח

לעסוק בדברי תורה - התחזקות בעסק התורה

נח תורה לה, והנה, ידוע הביאור בדברי המדרש (ויק"ר ריש פר' בחקת), 'חשבתני דרכי ואשיבה רגלי אל עדותיך' (תהלים קיט נט), אמר דוד רבונו של עולם, בכל יום ויום הייתי מחשב ואומר למקום פלוני אני הולך, והיו רגלי מביאות אותי לבית המדרש. והיינו שדוד המלך אמר, אך משים אני פעמי רגלי לבית המדרש ללמוד תורה, מיד בא אלי היצר ורצה למנוע אותי מלהלך לשם בתואנות שונות ומשונות... ארי בדרך... עיף אתה וכו', באותה שעה אומר אני לעצמי, הרי 'למקום פלוני' - לעסקי ממון וכו', 'אני הולך' - ואיני מחשב את כל

בפרשתן (י י), 'ותהי ראשית ממלכתנו בבל', הרה"ק רבי משה מרדכי מלעלוב זי"ע היה נוהג לבאר משם הרה"ק ה'אור לשמים' מאפמא זי"ע (פר' נצבים), שראשית קבלת עול מלכות שמים היא לעסוק בתלמוד בבלי, ומשם תבוא לו ארך - אריכות ימים, וגם הוא לשון רפואה לה.

בפרשתן (ט כ), 'ויחל נח איש האדמה', יש שביארו, שהרי רש"י הביא לעיל (ו ב) מכאן שלמד

מה'הקפות' בליל שמחת תורה ראה אותו שוכב מרותק למיטתו, אין צורך להאריך את הרגשת המשמש - להיות שוכב בדד בליל שמחת' במקום להיות בבית הכנסת ולשמוח בשמחת התורה, מיד התעטף מהר"ם שפירא בטליתו ופתח בקולו האדיר והנעים באמירת פסוקי 'אתה ה'ראת' כעומד לפני 'עמוד התפילה' בבית הכנסת מלא מפה לפה וגדוש בהמון עם... והמשיך בעריכת סדר ההקפות כשהוא מפזז ומרקד בהתלהבות, והכל בכדי להיטיב לשני את הרגשתו... באמת אמרו, לא היה צריך מהר"ם שפירא 'ספר תורה' לרקוד עמו, כי מלבד שהוא עצמו היה לעבדיגע ספר תורה (ס"ת חי), הרי מעשה זו של גמילות חסדים הוא הוא גופי תורה...

וכבר אמרו כי מעלת ה'יין' הוא שממעט עצמו בשביל לשמח אחרים, ה'בקבוק' מתמעט ומתרוקן ואילו הבריות ששותים ממנו מתרבה שמחתם...

לג. וכך אמר הרה"ק רבי משה מרדכי מלעלוב זי"ע משמיה דהרה"ק ה'ינוקא' קדישא מסטאלין זי"ע, שהתורה הקדושה משולה ללחם (בר"ר ע ה, ועוד במדרש ובזוה"ק במקומות רבים), ואילו לימוד מוסר וחסידות הרי הם כחמאה בה מלפתים את הפת, והנה לחם ללא חמאה אינו ערב לחיך אך עדיין ניתן לאכלו כמות שהוא, אך האוכל חמאה ללא לחם הרי הוא מקיא את כל מאכלו. וכך על האדם לעסוק תמיד - בד בבד עם החסידות והמוסר יעסוק בלימוד גמרא ופוסקים.. וד"ל.

עוד היה מרגלא בפומיה של הרה"ק מלעלוב זי"ע לומר, ב'מוסר וחסידות' יש לעסוק עם הגבלת זמן מסויים כל חד בדליה, אך 'גמרא' יש ללמוד בלי גבול ובלי סוף.

ואילו משמיה דהרה"ק ה'שפת אמת' זי"ע אמרו שהיצר אינו חושש אפילו מלימוד 'חובת הלבבות', ורק מלימוד הגמרא יאבדו עשתונותיו ואין לו כל השגה איך להביסנו (יגדי"ת).

לד. ו'אין ברכה כתורה', דהנה איתא בגמ' (ברכות כח:): בתפילתו של רבי נחוניא בן הקנה, 'מודה אני לפניך ה' אלוקי... שאני משכים והם משכימים, אני משכים לדברי תורה והם משכימים לדברים בטלים. אני עמל והם עמלים, אני עמל ומקבל שכר והם עמלים ואינם מקבלים שכר. אני רץ והם רצים, אני רץ לחיי העולם הבא והם רצים לבאר שחת'. והקשו המפרשים שלכאורה האריך בתפילתו וכפל העניין, שאמר תחילה אני עמל ומקבל שכר, ואח"כ חזר על כך בשינוי לשון ואמר אני רץ לחיי העולם הבא, ששם הוא מקום תשלומי השכר. ומבאר ה'מעדני יו"ט' (על הרא"ש ברכות פ"ד ס"י יב אות ג) וז"ל, ולדידי מעיקרא לאו קושיא, דאע"ג דשכר מצוות בהאי עלמא ליכא, מ"מ תלמוד תורה כנגד כולם שאוכלים פירותיהן בעולם הזה, וא"כ מה שאמר תחילה אני עמל ומקבל שכר בעוה"ז קאמר, עכ"ל. והיינו, שאכן, לא כפל אמריו, אלא יש כאן הודאה כפולה על תשלומי 'כפל', ראשית דבר הודה על כך שמקבל שכר בעולם הזה, ואח"כ המשיך להודות על שהוא רץ לחיי העולם הבא.

לה. הנה ידועה קושיית המפרשים מדוע כפל הכתוב לומר (בריש פרשתן) 'אלה תולדות נח נח איש צדיק', מדוע לא אמר 'אלה תולדות נח איש צדיק', ומבאר הרה"ק רבי יעקב יוסף מאוסטראה זי"ע (בספרו רב ייבי) בדרך רמז, שהרי 'נח' מרמז למנוחה, וכבר אמרו חז"ל (ירושלמי ברכות פ"ט ה"ה) 'אם תעזבני יום יומיים אעזבך', שה'עזוב' את התורה יום אחד הרי התורה מתרחקת כנגדו, וזהו שאמר הכתוב אלה תולדות נח - התולדות והתוצאות של ה'מנוחה', הם נח, ר"ל 'מנוחה', כי מנוחה גוררת מנוחה, ואם בטל יום אחד ח"ו הרי הוא גורם לעצמו בידיים שהתורה תתרחק הימנו ח"ו.

אלו החשבונות, אם בן אף לבית המדרש אלך בלא עייפות לוי ועצלות לוי.
 התורה הקדושה וקיום המצוות שלא אקיימם בזריזות בשמחה והתלהבות, ובמחשבות אלו נתעלה מעל כל המניעות לח.

על זה הדרך מבואר מה שכינו את 'נח איש צדיק', שהיה איש אדמה כי כך היה דרכו של נח, בכל עת שבא לידו נסיון בתורה ועבודת ה', היה מתבונן על פעלו בעבודת האדמה, ואומר, אם הייתי נצרך כעת לפנות לעבודת אדמה הרי היה לי 'כח זמון' למהר אל העבודה ולעשותה בשלימות, אם בן למה תגרע

אבינו אב הרחמן, שים שלום טובה וברכה חיים חן וחסד ורחמים עלינו ועל כל עמך בית ישראל, ונזכה במהרה לראות בישועת ה', ולברכת 'ונתתי שלום בארץ ושכבתם ואין מחריד וחרב לא תעבור בארצכם', ונקם ישיב לצריו במהרה בימינו אמן.

10. מיקירי קרתא דשופריא ומנקיי הדעת שבה היה הגה"צ רבי זלמן בריזל זצ"ל, ביום מן הימים הוצרך ר' זלמן להיכנס אצל הרה"ק ה'אמרי חיים' מויז'ניץ זי"ע ונקבע לו לשעת בוקר מוקדמת, ולכן הקדים ר' זלמן והגיע לבני ברק בלילה שלפני היום, והשתכן אצל בנו ר' נטע. והנה מנהגו של אותו חסיד היה לשכב במיטתו בין השעות 11 בלילה עד 2 לפנות בוקר, ותיכף היה מתעורר לעבודת הבורא. באותו לילה לא הספיק רבי זלמן להשלים כל שיעוריו בתורה, ועל כן נשאר ללמוד לגמור חוק לימודו, הפציר בו רבי נטע שילך לישון וכבר ישלים את לימודיו למחר... אך ר' זלמן לא זע כלל לשמע דבריו אלא המשיך בלימודו, אך בנו שדאג לו המשיך ואמר לו, אולי תמשיך מחר... אולי תשלים למחרת את חוק לימודך... הלא מאוחר כעת... משראה שאינו נענה לאחר כל ההפצרות המרובות, פנה ר' נטע אל מטבח ביתו וישב לסעוד את לבו בסעודת הערב. אדהכי והכי סיים ר' זלמן את לימודיו, ובעברו ליד המטבח הבחין בבנו האוכל לשובע, פנה אליו ואמר לו... די לך נטע בני, אולי תשלים למחרת...

11. ידועה קושיית המפרשים מדוע כפל הכתוב לומר (בריש פרשתו) 'אלה תולדות נח נח איש צדיק', ולא אמר 'אלה תולדות נח איש צדיק', ומבאר הרה"ק רבי יעקב יוסף מאוסטראה זי"ע (בספרו רב ייבי) בדרך רמז, שהרי 'נח' מרמז למנוחה, וכבר אמרו חז"ל (ירושלמי ברכות פ"ט ה"ה) 'אם תעזבני יום יומיים אעזבך', שה'עוזב' את התורה יום אחד הרי התורה מתרחקת כנגדו, וזהו שאמר הכתוב אלה תולדות נח - התולדות והתוצאות של ה'מנוחה', הם נח, ר"ל 'מנוחה', כי מנוחה גוררת מנוחה, ואם בטל יום אחד ח"ו הרי הוא גורם לעצמו בידיים שהתורה תתרחק הימנו ח"ו.

12. עפי"ז יש מבארים את דברי חז"ל (ברכות ה.) 'פשפש במעשיו, פשפש ולא מצא יתלה בביטול תורה', כלומר בבואו לעסוק בתורה מיד נופלים בדעתו תירוצים מתירוצים שהיום אין בכוחו ללמוד וכדו', אז יפשפש במעשיו, כלומר, בעניניו הגשמיים כפרנסה וכדו', ויראה שבהם אינו מוצא 'תירוצים' אלא הוא יוצא לעבודתו מבוקר עד ערב במסירות נפש ממש, ומדוע לא יקח מזה לקח לעצמו ללימוד התורה הקדושה לעסוק בדברי תורה.

אגעד אנק

על פרשת השבוע

פרשת נח תשפ"ד

כל הזכויות שמורות למו"ל. אין לקרוא בזמן התפילה וקריאת.

בס"ד, בכל ענייני הגיליון ניתן לפנות לדוא"ל: g.agedank@gmail.com

שבו היה, שזה לא היה חשוב רק בדור ההיא שהיה האויר מזהם כ"כ. (הגרא"ד פרידמאן)

אלה תולדות נח נח איש צדיק תמים היה בדרתיו (ו, ט)
ובאופן אחר יש לומר, דהנה יש חרדים רק בינם לקונם, ויש להיפך עושים צדקה וחסד, ורק אינם מדקדקים בינם לקונם, אבל יהודי צריך להיות שלם ולא חצי. וזה פירוש [דברים י"ח, י"ג] תמים תהיה עם ה' אלקיך:

ודומה לכפרי שחתנו היה תלמיד חכם, וקודם סוכות בקש חתנו ממנו כשיסע לעיר שילך להרב ויקנה עבורו אתרוג הדר, וכן היה, וכשנסע בחזרה לביתו פגע בכפרי אחר מכפר הסמוך לו, וסיפר שהרב קנה עבור חתנו אתרוג הדר שאין דומה לו, ואמר לו השני גם לי נצרך אתרוג עבור חתני אשר לא פחות הוא במעלות מחתנך, ואמר לו כעת לא תשיג הדר כי האחרון אני קניתי בדמים מרובים, אמר לו איעצך עצה טובה, נחלק האתרוג לשנים ואקח אני החצי, כי שמעתי שיכולין לברך בשותפות על אתרוג אחד, העצה העמוקה נכנסה ללבו ועשה כן, ולקח חצי המחיר אשר שילם בעדו ונתן להכפרי השני החצי, וכשבא לביתו והראה לחתנו חצי האתרוג, מובן השחוק שהיה אז, הכפרי לא הבין מהחסרון אשר עשה, ורק חתנו נתן לו להבין כי יותר טוב אתרוג שלם אף כי אינו הדר כל כך מחצי הדר דפסול:

כן אם אחד מקיים כל המצות, הגם שאינו חסיד לפני משורת הדין, מכל מקום הוא "תמים" אלא שאינו מהודר, אבל המקיים חציו הוא רק חצי יהודי ונקרא חסר. וזהו שאמר נח איש צדיק תמים היה בדרותיו, בין אנשי דורו, אהוב בעיני הבריות יען שנהג אתם בתום ויושר, וגם את האלקים התהלך נח, קיים גם מצות שבינו למקום, ולכן נח מצא חן בעיני ה' (פרדס יוסף)

את האלקים התהלך נח (ו, ט)

ברש"י: "ובאברהם הוא אומר (לקמן כד) אשר התהלכתי לפני נח היה צריך סעד לתומכו אבל אברהם היה מתחזק ומהלך בצדקו מאלויו".

רבים מתמיהים מדוע לדרוש את נח לגנאי,

והנראה, שכונת חז"ל ללמדנו בזה יסוד גדול. בהקדם דברי הרמב"ם הידועים (הלכות דעות פרק ו הלכה א): "דרך ברייתו של אדם להיות נמשך בדעותיו ובמעשיו אחר ריעיו וחביריו ונהג כמנהג אנשי מדינתו, לפיכך צריך אדם להתחבר לצדיקים ולישב אצל החכמים תמיד כדי שילמוד ממעשיהם ויתרחק מן הרשעים ההולכים בחשך כדי שלא ילמוד ממעשיהם הוא ששלמה אומר הולך את חכמים יחכם ורועה כסילים ירוע" ואינו מובן איך הצליח נח לעמוד בצדקו בדור שפל ומושחת כזה, שהוא ממש נגד הטבע, כדברי הרמב"ם. אבל, נח, מסר נפשו לעמוד מנגד ושלא להיגרר אחרי רשעות אנשי דורו, ובכך זכה לסיעתא דשמיא "סעד לתומכו", ואינו לגריעותא, כי אם למעליותא שהרי אין באפשרות האדם לעמוד לבדו כנגד כל הדור ולהשאר בצדקו. ובזה למדנו יסוד גדול ש"אין עליך המלאכה לגמור" וכיון שהאדם מצידו מוסר נפשו לקיים רצון השי"ת זוכה לקבל סיעתא דשמיא מיוחדת.

ותמלא הארץ חמס (ו, יא)

כתב רש"י "לא נחתם גזר דינם אלא על הגזל" מדוע דוקא בגלל הגזל נחתם גזר דינם? כתב בספר ילקוט הגרשוני, שידוע שאין בעל הרחמים פוגע בנפשות תחילה, כמו שמוצאים אנו בנגעים שתחילה בא הנגע על ביתו ועל בגדיו ורק לאחמ"כ בגופו. א"כ מדוע כאן אצל דור המבול לא פכע בממונם תחילה? מדוע נגזר עליהם להיאבד מן העולם? התשובה, כיון שהממונ לא היה שלהם! הרי כל רכושם היה גזול, לכן לא היה אפשרות להענישם בדבר אחר זולת בגופם. בזה מובן שלא נחתם גזר

אלה תולדות נח נח איש צדיק תמים היה בדרתיו (ו, ט)
כאן מעיד עליו הכתוב "צדיק תמים" ולהלן (פרק ז, א) "ויאמר ה' לנח בא אתה וכל ביתך אל התבה כי אתך ראיתי צדיק לפני בדור הזה", וכבר כתב רש"י מהגמרא שמכאן שאומרים רק מקצת שבחו של אדם בפניו. בבית יוסף עה"ת, מבאר את השינוי כך: נח חי משך כמה דורות, היה בדור המבול, וגם בדור הפלגה, בדור המבול היה עיקר הניסיון עוון עריות ובדור הפלגה היה עוון כפירה בה'. מידת "צדיק" היא למי שגדור בעריות כמו שיוסף הצדיק נקרא כן עקב עמידתו בנסיון הקדושה. מידת "תמים" שייכת אצל ההולך בתמימות, - תמים תהיה עם ד' אלוהיך. בזה מבואר היטיב, כאן בתחילת הפרשה אומרת התורה "נח איש צדיק תמים היה בדרותיו" שהרי משך כל הדורות שבהם חי נח היה צדיק בדור המבול כשהיה גדור מעריות ותמים בדור הפלגה כשהיה גדור מכפירה. ואילו להלן בפרק ז' הרי היה כשה' דיבר איתו לפני כניסתו לתיבה בדור המבול, אומר הכתוב "כי אתך ראיתי צדיק בדור הזה" כי בדור הזה - דור המבול - יש לו את התואר של צדיק.

(בית יוסף)

היה בדרותיו (ו, ט)

פירש"י יש דורשין לשבח ויש דורשין לגנאי וכו' כתב בחתם סופר (תורת משה) "ויש לפרש דשניהם אמת ומר אמר חדא ומר חדא ולא פליגי בוודאי אם ה' נח נשאר במדרגת צדקתו בימי אברהם לא ה' נחשב לכלום אבל מסתמא אם בדור הרע ההוא ה' במדרגה זו של צדקות בוודאי אם ה' בדורו של אברהם ה' נתעלה ויעלה במדרגת תמימותו וצדקותו".

הגה"ק ה"חזון איש" ז"ע היה ממעט מאוד בדברי אגדה, וכמעט שלא נמצא ממנו כלל, ופעם שאלו הגאון מהר"ש וואזנער זצ"ל על מה ולמה לא יחבר ספר על התורה שבכתב, והשיב לעומתו הגה"ק החזו"א "כי הכוחות של הבן אדם מוגבלים", והיינו שהאיש מוגבל במה שיוכל לעשות, והוא כבר השתמש בכל כוחותיו כפי מה ששייך.

פעם בחוה"מ או שביעי של פסח, בעת שרבינו ה"אמרי חיים" ז"ע גר עדיין בתל אביב, היה קבוצת חסידי וויזניץ שגרו כבר בשיכון וויזניץ אשר בבני ברק, שעלו לביתו נאווה קודש של הגה"ק החזו"א והוא היה אז בדיחא דעתיה טובא, והיה רוקד אז בשמחה רבה, והיה שם אחד מהזקנים אשר אזר עוז והרשה לעצמו לבקש מהחזו"א שיגיד דבר תורה, נענה הגה"ק החזו"א ואמר לפרש את מאחז"ל "מיילה בסלע משתוקא בתרי" אשר לכאורה לפי"ז עדיף היה לשתוק ולא להגיד כלום, אולם עדיין יש מקום להעדיף את האמירה מהשתיקה, כי אף שאמנם השתיקה שווה תרי סלעים והמיילה אינו שווה כ"א סלע אחד, אך כאשר יגיד כמה וכמה מילים ודברים, הרי סוף כל סוף יעלו לחשבון של כמה וכמה סלעים, משא"כ כאשר ישתוק שאין בידו כל הזמן כ"א ב' סלעים ולא יותר, כך ביאר בקדשו החזו"א לתרץ את האומרים ד"ת, על אף שכאמור הוא ז"ל בעצמו לא היה דרכו בקודש לרבות בזה.

ובכאן על דברי רש"י ז"ל הנ"ל נמצא ביאור מהגה"ק החזו"א והוא מכוון ממש לדברי קדשו של החת"ס הנ"ל ב"תורת משה" דאין הכוונה שאילו היה נח חי בדורו של אברהם לא היה נח נחשב לכלום, רק דכידוע שהאויר משפיע מאוד על האדם ולכן נח אף שהוא בעצמו היה צדיק גדול, אך באויר מזהם כזה שהיה בדורו ותקופתו היה השפעה גם על הצדיק ומנע אותו מלהתעלות ביותר וזהו הפי' "אילו היה בדורו של אברה לא היה נחשב" אותו המדריגה "לכלום" כי אברהם אבינו ע"ה קידש וטיהר את האויר בדורו, ובאויר כזה היה ודאי נח נתעלה ביותר ויותר, וזהו שדרשו לגנאי לא על נח, כ"א על המדריגה

דינם אלא על הגזל, שבגלל הגזל נחתם דינם לכליה.
(ילקוט הגרשוני)

בספר "פרחי שושנה" (לגר"א אדלר, תלמיד הח"ח) הביא: שמעתי מפי הגאון הצדיק החפץ חיים זצוק"ל שהקשה הלא דור המבול עברו על עבירות חמורות כעבודה זרה ועריות שהן חמורות יותר מגזל ומפני מה נחתם גזר דינם דווקא על הגזל ותרין ע"פ מאמרם ז"ל סאה מלאה עונות מי מקטרג בראש כולם גזל. וצריך טעם מדוע דוקא גזל, ואמר הטעם דאיתא במסכת אבות "העושה מצוה אחת קונה לו פרקליט אחד, והעושה עבירה אחת קונה קטגור אחד", והמלאך שנברא מן המצוה או מן העבירה הוא נברא גם כן באותו מצב בו נעשתה הפעולה, כגון מצוה שנעשתה בזריות נברא על ידה מלאך זריו והעושה בעצלתים נברא מפעולתו מלאך עצל וכן בכל המצבים.

והנה פעולת הגזל בדרך כלל נעשית בחוצפה, ועל כן הקטגור הנברא מן הגזל אף הוא חצוף, ואפשר שבסאה מלאה עונות אף שיש בה קטגורים מקטגורים שונים בכל זאת אין אחד מהם קופץ בראש כדי לקטרג מפני שלא נבראו במידת החוצפה, ורק המלאך החצוף שנברא מן הגזל הוא הקופץ בראש, וכך היה גם בדור המבול שהגזל קטרג בראש כולם ועליו נחתם גזר דינם ודפח"ח.

צהר תעשה לתבה (ו, טז)

כתב רש"י: יש אומרים חלון ויש אומרים אבן טובה. ולעיל בפסוק צדיק תמים היה בדורותיו, הביא רש"י את המחלוקת הידועה מהגמרא (סנהדרין קח, א), שיש דורשין לשבח ויש דורשין לגנאי.

כתבו המפרשים, (ילקוט האורים, ועוד) ששני המחלוקות הנ"ל הא בהא תליא, לפי היש דורשין לשבח, היה נח צדיק גמור, ואילו לפי היש דורשין לגנאי היה נח צדיק שאינו גמור, והנה כשהקדוש ברוך הוא מציל צדיק גמור מרעה מותר לו לראות במפלת הרשעים כדכתיב (דברים ד' ל"ד) "אשר עשה לכם ה' אלוהיכם במצרים לעיניך", אבל צדיק שאינו גמור אסור לו לראות במפלת הרשעים, כמו שמצינו אצל לוט דאמר לו "אל תביט אחריו" (בראשית י"ט י"ז) נמצא שהיש דורשים לשבח אומרים שהיה לו חלון בתיבה לראות בו מפלת הרשעים במבול, אבל לדברי היש דורשים לגנאי נמצא שהיה נח צדיק שאינו גמור והם אומרים שהיתה לו אבן טובה לראות לו לעצמו אבל לא להסתכל במפלת דור המבול. ואכן רבי יוחנן הוא דורש לגנאי והוא המ"ד בגמ' (שם) שאבן טובה היה.

(ציוני)

תורה

צהר תעשה לתבה ואל אמה תכלנה מלמעלה ופתח התבה בצדה תשים תחתים שנים ושלשים תעשה (ו, טז)

צדיקים מהפכים מדה"ד לרחמים נגע - עונג, צרה - צהר, וזה "צהר תעשה לתיבה", מתיבת "צרה" תעשה "צהר" והוא באופן זה, אשר אל אמה' - ר"ת אלקים שזה מדת הדין, 'תכלנה מלמעלה' שיתהפך לרחמים, ו'פתח התיבה' האות "צ" שהיא בפתח התיבה של "צרה", "בצדה תשים" תנוח על מקומה בצדה, כי באות זה אין שינוי בין צרה לצרה, רק 'תחתים' אותיות "ר" ו"ה" שבתבת 'צרה', 'שנים ושלשים תעשה', היינו האות "ר" שהיתה עתה אות שניה תבא כעת בתבת צהר להיות אות שלישית.

(ילקוט הגרשוני)

שבעה שבעה

ראיתי בדברי הגה"ח רבי יצחק הכהן הוברמן מרעננה זצוק"ל בספרו 'בן לאשרי' שכתב לתרץ מה שהקשינו לעיל שבתחילה צוה הקב"ה להכניס רק שתיים שנים מכל מין, ועפ"ז בנה נח את התיבה, ובסופו של דבר, שבוע לפני המבול הוסיף עליו הקב"ה עוד שבעה שבעה מכל מין הטהור, לא רק בהמות וחיות שהם מעטים אלא גם עופות שהם רבים מאד מאד.

וביאר החת"ס שבזכות מתושלח נמתק הדין ועלה ברצונו שאחר המבול יבנה מזבח ויקריב מכל אלו המינים הטהורות, עולות לריח ניחוח. ואע"פ שלא היה להם מקום בגשמיית בתוך התיבה, היות והם עתידים להיות קרבן לה', הרי הם בגדר ביהמ"ק שאין צמצומי חוקי הטבע שולטים שם.

ורבי יצחק ז"ע ביאר ע"פ דברי הגמ' בסנהדרין קח: וישלח את היונה מאתו מאתו, מכאן שדירתן של עופות טהורים עם הצדיקים. כלומר שהיונה לא דרה בקומה השניה עם כל שאר הבהמות והחיות והעופות, אלא בקומה העליונה עם נח ובניו, שנאמר וישלח את היונה מאתו. וא"כ לא רק היונה אלא גם כל העופות טהורים היו עם יונה למעלה.

ומכאן תשובה לפלא הנודע שלכאו' היתה הקומה העליונה גדולה מדי בשביל נח ובניו ונשותיהן, שלוש מאות אמה הרי זה כמאה וחמישים מטר, כאורך רחוב בינוני בירושלים, וכי צריך כ"כ הרבה מקום בשביל שמונה אנשים בלבד?

אמנם ע"פ הני"ל מיושב יפה, כי לאחר שהוסיף הקב"ה להביא ממינים הטהורים שבעה שבעה, בשלמא בהמות הם ג' מינים חיות הם ז' מינים, שבעה מכל מין הרי שבעים, ולי"א שבעה זכרים ושבעה נקבות, הרי ק"מ בעלי חיים, אבל עופות טהורים הרי יש יותר מעשרים אלף מינים, [כך כתבו בשנת תש"ך, בימינו כבר עברו את מספר מאה אלף מיני עופות שיש בעולם!] ורק כ"ד הם טמאים וכל השאר טהורים, כמבואר בגמ' חולין. והיכן נכסו כל אלו. אמנם לדברי רבינו יצחק הוברמן, ניתן להבין מעט, כי העופות הטהורים דירתם עם הצדיק בקומה העליונה, ועתה גם שנים שנים הראשונים שהיה צריך להביא מן הטהורים, גם עלו למעלה, ונשאר מקום למאה וארבעים מינים הטהורים שבעה שבעה מהבהמות והחיות הטהורות. ולעופות הרי אין צריך עשר אמות קומה, אפשר לסדר להם מדפים מדפים לכל העופות כולם בקומה העליונה.

וכמו שיעדיין צריכין אנו לנס, כי היה צריך גם להכניס לתיבה 'כל מאכל אשר יאכל', גם על זה יגע מאה עשרים שנה, והנה לפתע הוסיפו לו כל המינים הטהורים הללו, א"כ מוכרחים אנו לדברי החת"ס שכל המינים הטהורים היו בגדר 'מקום ארון אינו מן המדה'

ובאמת שכבר הקדים הרמב"ן לומר שכל המציאות הזו של הכנסת בעלי החיים בתיבה, היה בדרך נס, וזלה"ק: [בראשית ו, יט] 'מכל בשר וגו' ידוע כי החיות רבות מאד, ומהן גדולות מאד כפילים וכראמים וזולתם, והרמש הרומש על הארץ רב מאד גם מעוף השמים מינים רבים אין להם מספר, וכמו שאמרנו רבותינו (חולין סג): מאה ועשרים מיני עופות טמאים יש במזרח וכלם מין איה הם, ולעופות טהורים אין מספר, והנה יצטרך להביא מכלם שילידי כמותם וכאשר תאסוף לכלם מאכל אשר יאכל לשנה תמימה, לא תכליל אותם התיבה הזאת, ולא עשר כיוצא בה אבל הוא נס, החזיק מועט את המרובה'. והרד"ל בפרקי דרבי אליעזר תירץ שלא הכניס נח מכל משפחות אותו המין, אלא אחד מאותה משפחה, למשל אם יש חמישים מיני כלבים, לא הכניס רק כלב אחד. אבל בזה צריכין אנו לנס שהזכיר הרמב"ן, שהיה המועט מחזיק את המרובה.

אמנם בחת"ס מחדש יותר, שהעופות הטהורים שהיו מוכנים להקרב עולות על גבי המזבח, לא היו בגדר 'מועט המחזיק את המרובה' אלא יתרה מזו, 'מקום ארון אינו מן המדה', אפילו מעט מקום אין צריך. וכמו שביאר הט"ז שהניסים שעשו הנביאים היה צריך להם איזה כלי גשמי להחיל עליו הנס, כמו שאמר אלישע 'מה יש לך בבית, כי אם אסוך שמן', וממעט השמן נעשה נס ונתרבה השמן עד אין שיעור. וכן בנרות חנוכה, מצאו פך שמן טהור שהיה די ללילה אחת ודלק ח' ימים, היה צריך להתחיל הנס ע"י מעט שמן פשוט. אמנם לא תמיד צריכין להתחלה ממשיית, שהרי בביתו של רבי חנינא בן דוסא היה החומץ דולק אפילו בלי מעט דמעט שמן, ואשתו לא הכניסה מאומה לתנור, והוציאה משם חלות גדולות קויליטש ממש. אלא שכבר הארכנו בדברי החת"ס שבעלי התורה והמצוה אינם צריכים כלל לנס, כי כל מהות הבריאה מתבטלת כנגדם.

להרמב"ן היה המועט מחזיק את המרובה, להחת"ס לא הוצרכו המינים הטהורים למקום ולמזון כלל: הרמב"ן שהקשה איך יתכן שמדת התיבה יכלו כ"כ הרבה בעלי חיים גדולים ורבים, תירץ שבדרך הנס היה המועט מחזיק את המרובה, אבל היה מועט ממשי, תיבה ארוכה ורחבה וגבוהה. אבל בדברי החת"ס לגבי המינים הטהורים, 'מקום ארון מן המדה' כלומר שאינו מן המדה כלל, הארון לא תפס אפילו מילימטר של שטח בקודש הקדשים, וזאת כי חוקי עוה"ז בטלים ומבוטלים לפני אור התורה. וזה שכתוב 'מאין יבא עזרי, עזרי מעם ה' עושה שמים וארץ', כשם שעשה ה' שמים וארץ מאין הגמור, כך כשמתפלל להשי"ת נעשה לו נס מתוך האין, אפילו אין צריך מעט השמן שביקש אלישע. לגבי חיות הטמאות היה צריך תיבה שלוש מאות אמה, ושיהא המועט הממשי מחזיק את המרובה בדרך הנס, כדברי הרמב"ן, אך לגבי המינים הטהורים לא היה צריך מקום כלל. וכן למאכלם לא הכניס נח מאומה בתיבה.

(הגרמ"י רייזמן)

ראיתי ביאור יקר בדברי האדמו"ר מקלויזנבורג זצוק"ל בדברי רש"י עה"פ מכל הבהמה הטהורה, [בראשית פרק ז פסוק ב] 'הטהורה - העתידה להיות טהורה לישראל למדנו שלמד נח תורה (עירובין

אחת, וחילק מעט לרבנית לביאה, וכן כל בעלי החיים, וכשהקב"ה רוצה, די לזון את הגוף בפירור קטן אחד, וכמו שכתוב ב' בחקותי 'אוכל קמעא ומתברך במעיו'. וכן עשה אלישע שנתן מלחמו שיריים למאה אנשים.

והבעש"ט הק' אמר שיש בכוחו לתת מזון לכל בני העולם, אלא שחסר לו מבשל שיחלק את האוכל. וכמו שראו החסידים בקרעסטיר ניסים ונפלאות, רבי ישעיה'לה זי"ע הכין קדרה אחת עם טשולנט לכבוד שבת, ולא עלה על הדעת כמה אורחים יבואו לשבת. ובשבת בשעת הסעודה נכנס רבי ישעיה'לה עם הקדרה לאולם האוכל, פתח מעט את כיסוי הקדרה וכיסה עם הבעקטישע שלו, וכך הכניס בסדק אחד את הכף ומילא צלחת אחר צלחת, ולא נגמרה הקדרה עד שכולם קבלו בשפע רב לכבוד שבת קודש. כך בחר רבי ישעיה'לה להיות הוא בעצמו המבשל והמחלק את האוכל בשפע. כך פירשו רבוה"ק שכן האכיל נח לכל בעלי החיים, משיירי מזונו בדרך נס ופלא.

והגר"א מוסיף עוד יותר לדייק מלשון הכתוב 'מכל מאכל אשר יאכל', בפרשת שמיני דרשו חז"ל 'אשר יאכל' – שיעור כביצה' לענין שיעור קבלת טומאה, כך עשה נח שהכניס שיעור כביצה אחת לכל מזונו בכל השנה כולה, וגזר הקב"ה שנכנס ברכה באותה כביצה, היה לו די לאכול כל השנה, לא רק לו ולבניו וב"ב, אלא גם כל מליוני בעלי החיים שאכלו משייריו. וכמו שנתבאר לעיל שברמב"ן מבואר שהיה הנס בדרך 'מועט המחזיק את המרובה', ובחת"ס מבואר שאפילו מועט אינו צריך למינים הטהורים, שלא הוצרכו למזון כל אותה שנה, היות והם עתידים להקרב קרבנות עולה, אין הטבע שולט במקום הקודש כלל.

(הגרמ"י רייזמן)

וישלח את העורב ויצא ושוב עד יבשת המים מעל הארץ וישלח את היונה לראות הקלו המים. (ח, ז-ח)
על ההבדל בין היונה לעורב שכאן כתוב "עד יבשת המים" וכאן "הקלו המים" יש לבאר.

דרך הנדיב לתת לאחרים כמה שיותר, בעוד שמסרב הוא ליטול מהם מאומה. לעומתו, האכזר אינו מוכן לתת משלו כלום וכל חפצו הוא ליהנות מזולתו ולנצל.

היונה רומזת לכנסת ישראל שתארה הוא "בת נדיב" (שיר השירים ו, ב), היא זו שאמרה (רש"י לעיל ח, יא) "יהיו מזונותי מרויחן כזית בידו של הקב"ה ולא מתוקין כדבש בידי בשר ודם". לכן ידע נח כי ברגע שתמצא מנוח לכך רגליה, שוב לא תחזור אליו אל התיבה להתפרנס מאתו. לכן מהיונה יכול הוא רק לדעת "הקלו המים", אבל אין הוא יכול לדעת אם הארץ כבר יבשה. לעומתה העורב האכזר, שכל רצונו הוא ליהנות מאחרים, אפילו ימצא מנוח על האילן, ישוב אל התיבה כל עוד הוא יכול ליהנות מנח. לכן העורב יצא ושוב "עד יבשת המים מעל הארץ" (חתם סופר)

וירא חם אבי כנען וגו' ויגד לשני אחיו בחוץ... וייקץ נח מיינו וידע את אשר עשה לו בנו הקטן: ויאמר ארור כנען עבד עבדים יהיה לאחיו: (ט, כב-כה)

הנה חם נתקלל ע"י נח "עבד עבדים יהי לאחיו". ובעבד כנעני ידוע שיוצא לחירות בשן ועין. ומדוע? כיוון שכל מה שנתקלל חם אביהם הוא מפני ש"וירא" ו"יגד" שחטא בעצם הסתכלותו וגם במה שהגיד לאחרים על כך. ובכך יובן, שעבד זה שלקה בעינו או בשינו הרי כבר לקה בזה ושוב אינו צריך עוד עונש של להיות עבד...

(עפ"י ילקוט האורים בשם ברית אברם, והוא ממדרש רבה)

וישאר אך נח ואשר אתו בתיבה

ע"ד מאמר רבוה"ק ז"ל אהא שאחז"ל פסחים נג מה ראו דניאל חנניא מישראל ועזריה ומסרו עצמם על קדושת השם לכבשן האש נשאו ק"ו בעצמן מצפרדעים וכו' הכונה מה ראו איך נראו בעיני עצמם על עובדא גדולה כזו שהפילו עצמן לכבשן האש על קדוש השם ולא היה להם התנשאות כי נשאו ק"ו מצפרדע שאינם טובים יותר ממנה שגם היא נכנסה להתנור בשביל רצונו ית'

וכמו"כ אצל נח אחרי שרק הוא נשאר מכל הדור איך נראה בעיני עצמו לחשוב שהוא הכי גדול וקדוש מכל בני דורו לזה אמרה התורה 'וישאר אך נח' 'אך' הוא לשון מעוט ואשר אתו בתיבה היה בעיני עצמו שה' השאירו כמו שהשאר "את כל החי אשר בתיבה" לקיום המין אחרי המבול כמ"כ השאיר גם אותו ולא בשביל צדקתו (בית אברהם)

ויאמר ארור כנען עבד עבדים יהיה לאחיו: (ט, כה)

(יח). והקשו מהר"ל האיך למדנו מכאן שלמד נח תורה, והרי מבואר בגמ' סנהדרין שהיה נח יודע איזה מהן לא השחית את דרכו ע"י שהעבירן אצל התיבה, וכל שהתיבה קולטת מהן ידע שהיא טהורה. ועוד הקשה שהרי לא יתכן שידע נח איזהו מין טהור ע"י שלמד תורה בלבד, כי צריך לבדוק סימני העוף מבפנים אם קורקבנו נקלף ואם יש לו זפק, א"כ היה נח צריך להרוג לכל הפחות עוף אחד מכל מין ומין כדי לדעת ע"פ לימוד התורה איזהו מין טהור...

ובאמת שבגמ' כתוב שכל הבקי בכ"ד המינים הטמאים בהם ובשמותיהם, הוא יכול לדעת ממילא ששאר המינים טהורים. וא"כ י"ל שהיה נח בקי בהם ובשמותיהם, וממילא ידע ששאר המינים צריכין לבא שבעה שבעה. אבל המהר"ל כתב שמכיון שאין לידע טהרתן אלא אחר שחיטה, סמך נח עצמו רק על הנס שנעשה בתיבה שכל שהיתה קולטתו היה יודע שהיא טהורה. וברמב"ן מבואר [פסוק כ] שרק המינים הטמאים באו מאליהן בדרך נס, אבל המינים הטהורים לצורך הקרבנות, ביקש הקב"ה שנח יטריח עצמו עליהם. וא"כ לא קשה מידי, כי מוכרח לומר שלמד נח תורה, וידע איזה מין טהור כדי לטרוח אחריו ולהביא ממינו שבעה שבעה. משא"כ המינים הטמאים שנשמרו בתיבה רק כדי לשמור על כל מין ומין שלא יכחד מהעולם, בהם עשה ה' נס שבאו מאליהם אל התיבה. כי רק בטהורות כתיב 'תקח לך שבעה שבעה', לא אמר שיבואו אליו, 'כי הבאים להנצל באים מאליהם, אבל הבאים להקרב עולות, לקחם נח'. לפום צערא אגרא, יגעתי ומצאתי תאמיין. והאריך בזה הרה"ק מקלויזנבורג אם סומכין על הנס בזה או אין סומכין.

ובסוף דבריו הביא [שיעור חומש רש"י תש"ל] את דברי החת"ס שעסקנו בו זה כמה ימים תל"ח, וכדברי האור החיים הק' שהטבע נכנע לעמלי התורה, וא"כ הכל מיושב יפה, כי כשנצטוו נח 'תקח מהם שבעה שבעה' נתעוררה השאלה האיך יהיה לו כ"כ הרבה מקום בשביל מליוני עופות טהורות, התשובה האחת היא 'מכאן שלמד נח תורה', וכל הטבע נכנע ונכפף כלפי לומדי תורה, והוא מתעלה למעלה מהמקום והטבע. לא מדין 'מועט המחזיק את המרובה' אלא 'יש מאין', אפילו פרוטה שאיננה בכיס מתברכת. כי התורה מפרנסת את לומדיה. וכל מי שאינו מאמין בזה, קראו האור החיים הק' בשם 'מוציא שם רע על בתולת ישראל', על התוה"ק. וכמו שפסק הרמב"ם 'ולא שבט לוי בלבד' אלא כל המקבל עליו עול תורה, יהיה לו כל צרכו. ולא כשיש לו בתחילה איזה דבר גשמי לחול עליו הברכה, אלא אפילו יש מאין ממש. וכך כיון שלמד נח תורה, לא היה דואג כלל לא על מזונו ולא על מקומם של מליוני העופות הטהורים.

רק להתעורר כמה גדול היה אותו הנס, נזכיר מספר אחד שנכתב ע"י ת"ח בשנת תש"ך שעשה חשבון כמה מאכל היה נח צריך להכניס לתיבה לכל המינים הטהורים והטמאים, באותה תקופה ידעו המדעים על עשר אלף מיני יונקים בעולם, כוללים טהורים וטמאים, עשרים אלף מיני עופות, חמש אלף מיני זוחלים, ויותר מליון מיני חרקים ושרצים קטנים, ועשה חשבון מדויק כמה כל בעלי חי אוכל, אפילו השרצים הקטנים הצריכים מאתיים גרם בשנה וכדו', ויצא סך הכל שלכל אלו היו צריכים 270 טון ממיני מאכל. לסבר את האוזן, הספינות הענקיות נושאות עשר אלף טון, וצריכים כ"ז ספינות כאלה. וכל זה רק המאכל מלבד מי שתיה שכל אלו צריכים בכל יום ובכל עת. וכתב לשער אולי תחב נח ברזים בקירות התיבה ונכנסו מים מבחוץ, אבל הם היו מלאים עם גפרית, אולי ידע חכמת התפלת המים... שאל"כ היה צריך סך עצום של מי שתיה, והרי משקל המים עצום מאד. אא"כ נאמר שהכל היה בדרך נס.

ועתה נזכיר ביאור פשוט בזה הנס מדברי רבוה"ק, וכמה נביאים התנבאו בסגנון אחד, ש"ך על התורה, תפארת יונתן להרה"ק רבי יונתן אייבשיץ זצוק"ל, כלי חמדה להרה"ק רבי שמואל לניאדו זצוק"ל, כלי יקר, וקול אליהו להגר"א זצוק"ל, ע"פ מה שכתוב 'ואתה קח לך מכל מאכל אשר יאכל, ואספת אליך, והיה לך ולהם לאכלה', והקשו המפרשים מדוע פתח הכתוב ב'קח לך' וסיים 'והיה לך ולהם לאכלה', אם מדובר על 'לך ולהם' היה צריך גם לפתוח 'ואתה קח לך ולהם?' וביאר הרבי רבי יונתן כי נח הכניס מאכלים רק לעצמו בלבד, ובמדרש מבואר שהכניס דבילה, וממאכלו שלו חילק נח 'שיריים' לכל בעלי החיים אשר בתיבה, שכן צוה השי"ת 'ואתה קח לך', והכניס ברכה במאכלים 'והיה לך ולהם לאכלה'. אחר שהשלים נח את סעודתו, לקח את השיריים של הירקות שנשארו בצלחת וירד לקומה השניה הוא ובניו ונכנסה הברכה וחילקו לכל בעלי החיים, האריה קיבל חתיכה

חז"ל שואלים (בראשית רבה פ"ז) למה נח קילל את בנו של חם ולא את חם עצמו, מה ההגיון? עונים חז"ל, כי כשנח ובניו יצאו מן התיבה הם קיבלו במתנה ברכה "ויברך אלוקים את נח ואת בניו" ובמקום שהקב"ה מברך לא יכולה לחול קללה. ולמה דוקא את כנען? מפני שחם מנע מנח את הבן הרביעי, ומן היושר לקלל את בנו הרביעי, שהוא כנען. על בסיס דברים אלו, אומר ה'שיח יצחק' דבר מענין: כתוב בגמרא "כל מזונותיו של אדם קצובין לו מראש השנה עד ראש השנה חוץ מהוצאות שבת יום טוב והוצאת בניו לתלמוד תורה" (ביצה ט"ז). למה "הוצאות שבת" יצאו מן הכלל? מדוע עליהם לא חלה הקללה של "בזעת אפיק תאכל לחם"? מסביר ה'שיח יצחק' לפי דברי המדרש הנ"ל. כי השבת קיבלה ברכה מהקב"ה, ככתוב "ויברך אלוקים את יום השביעי". ובמקום שיש ברכה לא יכולה לחול הקללה של בזיעת אפיק תאכל לחם. (להגיד)

את קשתי נתתי בענן. (ט, יג)

העיד תלמיד החת"ם סופר אשר בכל שנה בפרשת נח היה רגיל לומר רמז בפסוק זה: "את קשתי נתתי בענן". "קשתי" ראשי תיבות: קדושת שמי תורתי ימיני. ולא פירש את כוונת הרמז הלז. וכתב תלמידו שיגע ומצא בזה דבר נפלא, כי אמרו רבותינו זכרונם לברכה (ברכות דף לב, ע"ב) מיום שחרב בית במקדש ננעלו שערי תפלה, ולמדו זאת במדרש איכה (פרק ג' סימן ל"ה) מהמקרא קודש (איכה פרק ג' ג, מ"ד) "סכותה בענן לך מעבור תפלה". ובטור (אורח חיים סימן קכ"ד, שולחן ערוך שם סעיף ג) כתב: אתמר בהגדה, אמר שמואל: כל הזריו לומר ארבעה דברים הללו, זוכה ומקבל פני שכינה, עשה למען שמך, עשה למען ימינך, עשה למען תורתך, עשה למען קדושתך ע"כ. [ועיין בב"ח שכתב טעם לזה שזוכה ומקבל פני שכינה: "לפי שבאותן ארבעה דברים מייחד רגלי המרכבה, "למען שמך" היא עטרת. "ימינך" חסד, "תורתך" תפארת, "קדושתך" גבורה ע"כ].

אמנם מה שקבעו לומר תפילה זאת אחרי תפילת שמונה עשרה, היא דמחמת ששערי תפלה ננעלו כמו שאמרו חז"ל וכנ"ל, לפיכך מתפללין אנו שיעשה הקדוש ברוך הוא למען שמו ולמען ימינו ולמען קדושתו ולמען תורתו ויקבל את תפילתנו אף בעת נעילת שער. וזהו שמרמז הקדוש ברוך הוא לנו, בשעה שיש "ענן" והוא רמז על נעילת דלתי התפילה, וכמו שנאמר "סכות בענן לך מעבור תפלה", אזי "את קשתי נתתי בענן" אתן את ארבעת העניינים הרמוזים בתיבת "קשתי" שהם מועילים לקבלת התפילה אפילו "בענן" וכמו שאנו מתפללים באמת אחרי השמונה עשרה: עשה למען שמך, עשה למען ימינך, עשה למען קדושתך, עשה למען תורתך. (ליקוטי

חבר בן חיים)

מאוצרות המגידים

ויחל נח איש האדמה ויטע כרם (ט, כ)

יש בזה שני פירושים לשון 'חולין' עשה עצמו חולין, ולשון 'התחלה', אומר הרב אליהו דיסקין: אפשר ששני הפירושים צדקו יחדיו, שהנה יש להבין למה יצא כזה קלוקל גדול ממעשה זה של נטיעת הכרם? שהנה ידוע בספרים הקדושים שכל התחלה של דבר יש להשיגח שיהיה קודש לה' בבחינת "ראשית" לד', וכאן היתה הטענה על נח שעם יציאתו מן התיבה, שהרי המבול עקר את העולם וכאילו נוצר העולם מחדש, כמו שכתוב על מקווה שמטהר את האדם כברייה חדשה, ותחילת עשייתו בעולם החדש היה צריך להתעסק עם דברים שבקדושה ולא עם נטיעת כרמים, אף שגם זה הוא ישובו של עולם, אבל בתחילת עולם צריך להתחיל עם דברים שבקדושה ממש ולא עם חולין, ולכן נעשה עצמו בזה חולין.

זהו יסוד מוסד, שאת התחלה של כל דבר, יש להקדיש קודש לה'. ישנם שאינם מדברים קודם התפילה ובה מקדישים את תחילת יומם לד', וכן בתחילת שנה ותחילת חודש.

הרה"ק בעל השפע חיים מצאנו זיע"א היה מספר שכשהיה אצל הרה"ק מהרי"ד מבעלזא זיע"א, ראה שתיכף אחר הבדלה ציווה לסובביו להתיישב וללמוד. זהו גם מאותו עניין, להתחיל ללמוד תיכף בתחילת השבוע.

בספר מועד לכל חי להגר"ח פלאגי מביא שהיו צדיקים שתיכף אחרי סוכות ושמח"ת נתיישבו י"ב ימים ולמדו תורה בלי הפסק כנגד י"ב החדשים. להתחיל עם דברים שבקדושה.

סיפר הרב אליהו דיסקין: הגר"ח קנייבסקי (שליט"א) [צוק"ל], לפני כמה שנים היה צריך לעבור ניתוח "קטרקט" על עיניו. סיפר לי גיסי שניסה לשכנעו רבות שיסכים לעבור את הניתוח אבל הגר"ח לא הסכים, הלך גיסי אל הרב שך וסיפר לו, אמר הרב שך להגר"ח שייילך לעשות את הניתוח. כיוון שאמר הרב שך, שוב לא התנגד לזה רבי חיים והלך לעשות את הניתוח. הרופאים שעשו את הניתוח, בדקו את עיניו לפני הניתוח ואמרו שראייתו כל כך חלשה שהם לא מבינים איך יכול היה לכתוב ספרים במצב כזה. אחרי הניתוח, כבדו את רבי חיים בסנדקאות, כמו תמיד, והתבטא רבי חיים, שעד היום לא ראה שיש כל כך הרבה דם בברית... על כל פנים, אחרי הניתוח כשהורידו לו את התחבושות, רצו לבדוק איך רבי חיים רואה על העיניים, הביאו לו עיתון "תד נאמן" כדי שיראה אם הוא מצליח לקרוא, וזק רבי חיים את העיתון ואמר "קיבלתי עיניים חדשות, ואני רוצה להתחיל עם דף גמרא!" אמרו לו: שהרב יקרא רק כמה שורות, לראות אם רואה, "לא! אני רוצה שהתחלה תהיה עם דף גמרא!" ראשית קודש לד'!!!

כעין זה מפרשים, עפ"י המסופר (מובא באמרי דניאל) על אדם אחד שבא לקבל ברכה מהרב למען יצליח במעשה ידיו כי זה זמן רב שהוא מנסה לעשות דבר ואינו מצליח. ברכו הרב: 'דבר ראשון שתעשה תצליח', שמח הנ"ל ובא לביתו לבשר לאשתו, והנה בבית לא מצא את סעודתו מוכנה, ויקצוף קצף גדול והחל בקללות נמרצות עד אשר הגיעו לתגרת ידים ביניהם. יצא מביתו סר וזועף, והלך לבית הרב, אמר לרב: הזאת ברכתך רבי? א"ל הרב, הרי אני ברכתך שדבר ראשון שתתחיל תצליח, מדוע לא באת לביתך ועסקת בחינוך הבנים או באיזה עסק טוב ובו היית מצליח! אך מאחר ואתה התחלת במחלוקת אזי הצלחת במחלוקת. כך גם נח קיבל ברכות מהשי"ת פרו ורבו ומלאו את הארץ וכו', וכיוון שהתחיל עם הכרם והיין הצליח בזה מאוד...

(ציוני תורה)

כי השחית כל בשר את דרכו על הארץ" (ו, יג)

כל הברואים כולם, בני אדם, בעלי חיים, (זולת הדגים) ואפי' הצמחים נספו במי המבול כיוון שקלקלו מעשיהם.

כיצד יתכן הדבר? הקשה רבי אליהו לופיאן זצ"ל ב'לב אליהו', וכי לבעלי חיים יש בחירה שמכוחה יכולים הם לקלקל? התשובה היא אומר ה'לב אליהו', שהטומאה שבני האדם יצרו בעולם היתה כה גדולה שהיא גרמה לכולם להתקלקל, הטומאה נדבקה בהם. בלי שהם ירצו, בלי בחירה. עצם הדבר שישנה כ"כ הרבה טומאה בעולם – זה גופא, גורם לכל הברואים להשחית את דרכם.

כדי שיובהר העניין יותר הוסיף מעשה שבידו הוה עובדא:

היה פעם בית חולים שאנשים שנכנסו לתוכו עם שפעת קלה יצאו עם דלקת ריאות, דלקת אזניים ועוד כמה מחלות. נכנסו בריאים ויצאו כמעט מתים...

כשהדבר קרה פעם ופעמיים עוד ניסו 'לטייח', לחשוב שאך מקרה הוא, אך כשהתופעה חזרה על עצמה שוב ושוב החליטו לחקור את הדבר לעומק. מינו ועדה של רופאים שיבדקו את המתרחש בבית החולים. התברר דבר מופלא: מבנה בית החולים היה מיושן, כבן מאה שנה, והקירות, שהיו עשויים מעץ, ספגו במשך השנים את כל החיידקים עברו שם. כתוצאה מכך, אדם נכנס לבית החולים עם שפעת קלה, אך נדבקו בו החיידקים שהיו בקירות וגרמו לו למחלות נוספות, קשות יותר.

זה בדיוק מה שקרה בדור המבול. מרוב עוונות יצרו בני האדם 'חיידקים' של טומאה שכביכול רחפו באוויר, הכל היה ספוג טומאה, ואז גם בעלי החיים נדבקו. לבעל חיים אין בחירה, הוא לא היה "חולה במחלה", אך הטומאה נדבקה בו וגרמה גם לו להתקלקל.

אמנם זאת עלינו לדעת, כי עניין זה פועל גם לצד השני, צד הקדושה. כשם שמעשה העבירה משאיר אחריו חיידקי טומאה באוויר – כך מעשה מצווה משאיר אחריו קדושה באוויר המקום.

מספרים שפעם טייל החזון איש זצ"ל עם רבי חיים קנייבסקי (שליט"א) [צוק"ל], החזון איש היה גדול הדור, ר' חיים היה אז בחור צעיר, והם הלכו יחדיו בפרדס שבפאתי בני ברק (כיום סוף רח' חזון איש).

לפתע נעצר החזון איש ואמר: "כאן למדו תורה!" וחזר על כך בהתרגשות מספר פעמים.

התברר, שכמה שעות קודם לכן עמדו שם שני בחורי ישיבה ודברו בלימוד. בנתיים הם כבר עזבו את המקום, אך השאירו שם אויר קדוש, אויר ספוג בדברי תורה!

ויגברו המים על הארץ חמשים ומאת יום (ז, כד)

(מתוק האור)

אולם הרב עמד על שלו בכל העזו והתוקף, ושוב הבהיר להם כי לא יעלה על הדעת שהוא יעבור על צווי התורה בשל מלוי פקודה זו. ואכן, גם כאשר עמד המושל לפניו ומסר את פקודתו בתוספת אזהרות ואיומים גלויים על כך שהוא עתיד להעניש על סרובו בכל חומר הדין - לא נרתע הרב מבריסק ולא נעתר לבקשתו.

בחרי אף גדול סב המושל על עקבותיו ועזב את הבית מבלי להוסיף מילה. בני הקהילה נותרו בחדרו של הרב מפוחדים ומצפים לגרוע מכל... תוך זמן קצר רעשה וגעשה העיר בריסק על המעשה, אלו מצדדים בעד החלטת הרב ואלו מגנים אותה, אלו מסכימים עם החלטת הרב שלא לשנות כהוא זה מחוקי התורה, ואלו טוענים בתוקף כי היה עליו לבצע את צווי המושל למרות צו התורה, כדי לא לסכן את חיי כולם.

אולם הללו וגם הללו לא העלו על קצה דעתם את תוכן המברק שיגיע כעבור שעות אחדות, במוצאי שבת, לידי המושל, ובו הבשורה המרעישה כי הוענקה חנינה לאותו יהודי נדון למות! עתה הבינו כולם, כי אלמלא התעקשותו של הרב מבריסק, לא היה לה לאותו חנינה על מי לחול... ודוקא דבקותו הבלתי מתפשרת בצווי ה', היא שהצילה את חייו!

(ומתוק האור)

וימת הרן על פני תרח אביו בארץ מולדתו באור כשדים (יא, כח) מדרש אגדה: על ידי אביו מת, שקבל תרח על אברם בנו לפני נמרוד על שכתת את צלמיו והשליכו לכבשן האש, והרן יושב ואומר בלבו: אם אברם נוצח, אני משלו, ואם נמרוד נוצח, אני משלו. וכשנצל אברם אמרו לו להרן: משל מי אתה? אמר להם הרן: משל אברם אני. השליכוהו לכבשן האש ונשרף, וזהו אור כשדים (רש"י) ובמדרש (אליהו רבה פרשה ו) מובא ביתר פרוט תיאור הנהגת אברהם עם פסילי אביו:

"בית אביו של אברהם עובדי עבודה זרה היו, עושין עבודות זרות ויוצאין ומוכרין בשוק. יום אחד הגיע לאברהם למכור, בא אחד ואמר לו: בכמה פסל זה? אמר לו: בשלושה מנה. אמר לו: בן כמה שנים אתה? אמר לו: בן שלוש שנה. אמר לו: אתה בן שלוש שנה ותעבוד לזה שעשיתי אותו היום? נסתלק והלך לו. שוב בא אחר, אמר לו: בכמה פסל זה? אמר לו: בחמשה מנה. אמר לו: בן כמה שנים אתה? אמר לו: בן חמישים שנה. אמר לו: אתה בן חמישים שנה ותעבוד לזה שעשינו היום? נסתלק והלך לו."

כך שם אברהם ללעג ולקלס את האלילים ועובדיהם. היה פעם יהודי שהצליח גם הוא להביך קשות את עובדי האלילים הנוצרים. וכך מספר ה'בן איש חי':

יהודי אחד ירד מנכסיו ונעשה עני מרוד. הגיע ערב פסח ומצבו החמרי היה קשה מנשוא: חמץ לא היה בבית כבר שבועים, אבל גם מצות לא היו בו... החליט שאין לו חשק יותר לחיות. אך הרי אסור לאדם לשלוח יד בנפשו. אמר לעצמו: אצא למדבר, שם יתפסוני שודדים ויהרגוני. אחרי כן נמלך בדעתו וחשב: לשם מה לו לצאת למדבר, מי אמר שיתפסו אותו שודדים? ואם תמצוי לומר שיתפסוהו שודדים, מי אמר שיהרגוהו, שמא ימכרוהו לעבד ואז יהיו לו חיים יותר קשים! במקום זה החליט ללכת לרובע הנוצרי. הנוצרים הרי ידועים ב'אהבת ישראל' שלהם, וודאי יהרגוהו. יצא לרובע הנוצרי, הסתובב ברחובותיו הלך ושוב במשך שעותיים, אבל אף אחד לא שם לב אליו.

אמר: אם כך, אכנס לכנסייה, שם נמצא הכומר, וכשיראה אותי יחשוב שבאתי לגנוב את הלחם הטמא שלהם - עברה שענשה מיתה, וכך אגשים את תקוותי...

הוא נכנס לכנסייה, אך אף אחד לא היה שם. חשב לעצמו: אכנס פנימה, היכן שעומד הפסל בכבודו ובעצמו, שם בודאי נמצא הכומר, ואז... נכנס פנימה, ובתחילה אחזה בו התפעלות מהפאר ומההדר. הוא נעמד נרעש כולו, כשלנגד עיניו מתנוצצים הפסל והנברשות העשויות זהב. כשראה שגם שם הכומר איננו, חשב אולי אקים רעש ואז יגיע הכומר, נטל סולם, טיפס, תלש את הנברשת מהתקרה וירד. אך שום דבר לא קרה, ואז חשב היהודי: אם הנברשת בידי - והכומר לא נמצא, אם כן בא לציון גואל... הוריד את החליפה, כיסה בה את הנברשת ורץ הביתה [כמובן, אדם זה פעל שלא על פי ההלכה שאוסרת להנות מעבודה זרה וממשמשיה].

בהמשך דבריו מבאר ה"אור החיים" את הענין: "הכונה היא להודיע, כי ה' צוה על המים להתגבר. כאשר צוה עליהם בששת ימי בראשית - 'וישרצו המים' (לעיל א, כ), כמו כן צוה להם כאן לנהוג בתגבורת. ולזה תמצא שאחר שנמחה כל היקום אמר הכתוב 'ויגברו המים', והוא ללא צורך כי כבר נמחה אפילו גלמי הנבראים."

"והטעם הוא, כי המים היו עסוקים במצותם אשר גזר עליהם ה', ואין להם לדרוש דרשות למנוע התגברת אחר נמחה כל היקום."

"עד שזכר ה' לנח, ואז צוה למים להיות נחים מתגברתם. והוא אמרו: 'ויעבר אלקים רוח' - חסד ורחמים, ונתמתקו גבורות המים. והוא שתרגם אונקלוס וישכו המים - ונחו מיא, שלא התגברו עוד."

כמי המבול, מוטל אף עלינו לקיים את רצון ה' מבלי לערוך חשבונות שונים, ובלי לחפש מהי התועלת שבקיום מצוה זו או אחרת.

בספר "שאל אביך ויגדך" מובא הסיפור הבא, אודות הרב מבריסק, המוכיח כי אדם נחוש לקיים את מצוות ה' כפי שצווה, מבלי לשנות בהן כהוא זה, או להתאימן למציאות החיים, כפי שזו נראית בעיניו, זוכה לסייעתא דשמיא מיוחדת.

בשנה הראשונה לכהונתו של הרב מבריסק, נתפס יהודי בעבירה על החוק ונשפט למוות. על פי תקנות השלטון יש לאפשר לכל מי שיוצא להורג להתוודות לפני מותו, יהודי אומר ודוי עם הרב, ולהבדיל, לא יהודי - עם הכומר.

וכך ארע גם כעת. במועד שנקבע להוצאת גזר הדין לפועל, בעיצומו של יום השבת, הגיע אל הרב מבריסק שליח מיוחד מטעם מושל המחוז, והגיש לו מסמך ובו פקודיה, כי על הרב להתלוות עמו אל בית האסורים כדי לומר וידוי עם הנדון למוות.

משראה הרב את הפקודה, השיב בקיצור ובצורה נמרצת: "איני הולך". ומפני מה סרב ללכת? טעמו ונמוקו עמו: מאחר שהוא סבור כי בהליכתו ובאמירת הודו הוא מזרז את מיתתו של הנדון למוות, שכן בלי וידוי לא הורגים.

סרובו היה תקיף ובלתי מתפשר, וכאשר ניסו לומר לו כי אלמלא יבוא הוא, יזמינו השלטונות רב אחר, אמר: "אם יקחו - יקחו, אולם אני אינני עושה כדבר הזה, האסור על פי דיני התורה".

השליח יצא מלפניו ושב אל המושל בידיים ריקות. לשמע השתלשלות האירועים נתמלא המושל בחמה ובזעם, ומיהר לשלוח אל הרב קצין בכיר. הלה בא, ולא רק דרש במגיע שיבוא עמו אל האסיר, אלא הוסיף באזניו איומים קשים וחמורים, והודיע לו חד משמעית שהוא יסבול על סרובו, שכן בתור רב, עליו לבצע את ההוראה בהתאם לחוק.

אבל גם הוא שב בידיים ריקות, ואמר למושל כי הרב מבריסק איננו משנה את דעתו.

למשמע הדברים בערה חמתו של המושל בקרבו, והוא קם והלך בעצמו אל הרב.

כשראו בעלי הבתים את מרכבתו של המושל בפתח בית הרב, נתקפו כולם באימה ובחרדה והקיפו את הרב כשהם צועקים: "הרב מחריב את העיר! הרב ממייט סכנה על כולנו!"

בדרך דרוש יש לפרש את הפסוק במשל נפלא! מעשה בא' מילדי ירושלים, עני ואביון, אשר בקושי השיג את פרנסתו, וחי בצמצום גדול, ושני בנים היו לו, וכבר בעודם קטנים החליט לחסוך מעט מעט - מתוך המעט שבידו, כדי שיוכל בבא הזמן להשיאם בכבוד, ולקנות להם דירה ראויה, בידעו שאם לא ישתדל בזה מעתה, לא יוכל אח"כ לעשות דבר לעת זקנותו.

כך החליט וגם עשה למעשה, קנקן ישן היה לו בביתו, שבו חסך פרוטה לפרוטה, והיה זורק כל שבוע מטבע קטנה שהצטמצם מהוצאות השבוע במשהו, וכך היה שומר את הפרוטות הזעומות בקנקן הישן והמאובק, עד שהתמלא, לאחר שהתמלא, רוקן אותו, סגר בשקית והניח במקום צנוע, ושוב החל למלאותו מחדש, וכך עשה כל כמה חודשים, מילא ורוקן סגר והצניע, ומילא מחדש, שנה ועוד שנה, בדלות ואביונות מחרידה, וכך עשה משך עשרים שנה, עד שלבסוף הצטבר לו סכום נאה והגון לחתונת בנו ולחלק מקניית דירה.

סופו של דבר היה שהצליח לקנות לבנו בכורו דירת פאר במרכז של תל אביב, שעדיין היתה אז עם מרכז רוחני - יותר ממה שיש היום - ת"ת ובתי מדרשות ויהודים יראי ה', וכך זכה הבן הגדול לדירה מפוארת עם כמה חדרים מרווחים, חצר פרטית, דשא וכו' כל הנדרש בפאר והדר לשם עוה"ז, והעיקר שסו"ס הצליח האב השבור מעניונו, להוכיח לכולם שאפשר להשתחרר מהמושגים הגלותיים, ולצאת לעולם הרחב ולהיות בני"א!...

כמוכן, כשהגיע תורו של הבן השני להינשא, לא היו ביד האב אמצעים להשיאו כראוי, ובלית ברירה שכר לו בדמ"פ חדר וחצי בשכונת מאה שערים, ואף נדב לו את שולחנו שקיבל ירושה מאבי סבו... ומתרומות שתרמו ידידיו השיג מטות בדיעבד, וכך הבן השני המשיך את עניות אביו, והראשון יצא "מהגלות המרה"...

כמוכן, שהראשון שקיבל טעם בעוה"ז שלח ידו במסחר וראה ברכה בעמלו, ואת תלמודו זנח אט אט, עד שגם כיפתו שעל ראשו הצטמקה ושקעה בתוך שערות ראשו הגדולות, וכמוכן שבמשך הזמן קנה אוטו, ואח"כ החליף וקנה וולבו... ונשאר "מסורתי", "מסורתי" מאי משמע? ילד אחד ושתי כלבים לשמירה, לבילוי בשב"ק אינו נוסע... אבל לראות כדור רגל... חייבים... אי אפשר אחרת...

הבן השני לעומתו, מצא את כל אושרו בלימוד התורה וקיום המצוות, כי כשאין עוה"ז בתוך הלב, יש מקום להרגיש קצת רוחניות, והיה שקדן עצום וירא ה', גידל משפחה מרובת ילדים, כששתי מיטות הספיקו לאכלס את כל ילדיו שישנו יחדיו על רוחב המיטה, וכו' וכו' כדרכם הדחוקה של בני ירושלים דאז.

ויהי היום, והאבא המאושר בחציו, הזקין, ונזקק לעזרה וסעד, כמוכן שהמקום שיש לו לשהות זהו אצל אחד משני בניו, ומתוכם בודאי העדיף לשהות אצל הבכור, שבעל יכולת הוא, בעוד שהשני בקושי מסתדר עם משפחתו, מה גם שהראשון חייב לאביו הכרת הטוב, ואילו השני אולי עוד כועס בלבו עליו שנתן הכל לראשון.

הלך וארז את מעט חבילותיו, ונסע לתל אביב לבנו בכורו, בחושבו שבודאי עתה הוא הזמן לראות באושר הגדול של בנו, בהגיעו לתל אביב, מקום שלפני כמה עשרות שנים קנה דירה לבנו, לא ידע להבחין היכן מקום מגורי בנו, כל פני המקום השתנו, עד שבקושי זיהה היכן גר בנו, בהגיעו מול הוילה המפוארת ראה קדילק מפואר סמוך לבית, ושער בתוך שער, שער בתוך שער! האב החל לדפוק ומשלא נשמעו דפיקותיו שעל דלת החצר, ניסה לפתוח, ומשלחץ על הידית, פרצה אזעקה רועשת, והאב הזקן החוויר כולו, כשתיכף לפתוהו שתי אנשים ושאלוהו בעזות "מי אתה?" הזקן שנחרד ובקושי הצליח להוציא הגה מפיו, ובקושי קלט במה המדובר, ורק באצבעו הצליח להראות שרצונו להיפגש עם בעל הבית שהוא אביו...

בינתיים, הבן התעשת והחליט לראות מי הוא זה אשר בעטיו הוזעקה השמירה, ופתח מבפנים את הפרוז'קטור, והסתכל בעין החשמלית הגדולה, ושוב נחרד הזקן בחושבו, מה זה, אולי טעיתי, אך מיד שמע את בנו קורא, אבא זה אתה, בא הכנס! הזקן נרגע מעט ונשם לרוחה, פתח את השער והחל צועד לעבר הדלת, עד שהגיע לדלת כבר חזרה השמחה על פניו מעט, שנמוגה שוב - כשאך נכנס לבית, מיד זינקו עליו שתי כלבים אימתניים... הזקן כמעט שהתעלף, אך בנו צעק שוב, "אבא הם לא נושכים", "הם חלק מהמשפחה"!... הם פשוט מקבלים את פניך, סיים בחיוך!...

כשהגיע לרובע היהודי, נגש לטפל בענין הנברשת. היה בקהילה צורך חרש אילם. כתב לו שיעשה מהנברשת ארבעה מטילי זהב, אחד מתוכם נתן לו בשכרו ואת השלושה הנותרים הטמין מתחת למטתו.

למחרת בבוקר, כשהגיע הכומר לכנסיה, חשכו עיניו: נברשת אחת חסרה! מה עושים? רץ למלך לספר שהיתה גנבה בכנסיה, והמלך הורה להקים ועדת חקירה.

הכומר הרגיש שכסאו מתנדנד, כי בעצם חובת השמירה מוטלת עליו. הוא בא אל המלך ואמר: ברור לי שהגנב יהודי, כי גוי לא יגנוב מהאלהים שלו. יש לקרוא לרב היהודים ולהודיעו כי אם תוך שבוע לא תושב הנברשת למקומה - יגורשו כל היהודים מהעיר, ואת עשרת נכבדי הקהילה יתלו בכרך המרכיזית. וכך אכן עשה המלך.

כששמע הרב את הדברים [היה זה בערב פסח], כנס את כל היהודים והודיע שהשנה במקום חול המועד יוכרז על צום ותענית צבור.

מיודענו הגנב שמע גם הוא את הדברים. נגש אל הרב ואמר: אין צורך לצום ולהתענות, אני גנבתי את הנברשת!"

"מה, באמת?!, השתומם הרב.

"כן", ענה היהודי, "הרב יכול לבדוק מתחת למטתי ולראות את מטילי הזהב. אבל אל דאגה, הרב ישאיר לי את הטפול בענין".

הוא הלך למלך. כשהגיע לשער הארמון אמר שרצונו להפגש עם המלך בדחיפות. שאלוהו: "מי אתה שאתה רוצה להפגש עם המלך?" אמר להם: "בקשר לנברשת שנגנבה". נו, טוב, דבר חשוב. הכניסוהו למלך.

אמר לו: "כן, מה אתה יכול לספר לי בקשר לנברשת?"

"אדוני המלך, אני לקחתי אותה!"

"אתה לקחת?! או שמא מתכוון אתה להיות קרבן של כל היהודים?...". "לא, זה אני שלקחתי את הנברשת, ואם המלך רוצה, יכול הוא לשלוח שליחים ולבדוק מתחת למטתי, שם מונחים שני מטילי זהב שהותכו מהנברשת. במטיל השלישי כבר רכשתי נעלים לילדים ומצות".

"אתה יודע שהתחייבת בנפשך?..."

"אינני סבור שהתחייבתי בנפשי. אספר למלך בדיוק את כל הספור, דברים כהויתם, אבל לשם כך נצרך אני שיבואו לכאן כל ראשי הכמורה: הכומר והבישוף, הארכיבישוף והחשמן - כולם!"

המלך הסכים, וכך, כשכל 'מכובדי' הנצרות והמלך בראשם מקשיבים לכל מילה, פתח האיש וספר את ספורו:

"אני, לא עליכם, ירדתי מנכסי, ומצבי היה קשה מנשוא. אמרתי, כל הזמן אני מתפלל לאלוקים שלנו ולא עזר לי, פעם אתפלל לאלהים שלכם אולי הוא יעזור... הרי לא יעלה על הדעת שרוב העם מתפללים אליו והוא סתם כלום... אפילו אם נחשוב שרוב העם טפשים, אבל הכמרים ודאי אינם טפשים!... ואפילו אם כן, המלך ודאי אינו טפש, ואם המלך מתפלל אלי - הוא בטח אלהים טוב... אמרתי לעצמו: אכנס פעם אחת לכנסיה ואראה כיצד יפול דבר.

"אומר לכם את האמת, כשנכנסתי לכנסיה וראיתי כזה פאר והדר, הכל עשוי זהב, ובפרט הפסל בעצמו והאש לפניו... כל כך התרגשתי עד שהתחלתי לבכות, לא יכולתי לדבר כלום. בכיתי ובכיתי, והאלהים שלכם יש לו לב זהב... אמר לי: 'בני בני, אל תבכה'... כששמעתי שהוא מדבר אלי, לבי נמס. התמוגגתי מרוב דמעות... כשראה האלהים שלכם שאני בוכה, אמר לי בנימה רכה: 'בני, אני יודע, חסר לך כסף, קח לך את הנברשת'..."

"אני שמעתי זאת והזדעזתי. אמרתי לו: 'איך אני יכול לעשות לך דבר כזה, ליטול ממך את הנברשת שהוצבה כאן לכבודך?!'..."

'מה אומר לכם, האלהים שלכם לא רק שהוא בעל לב זהב, הוא גם איש ביצוע. כשראה שאינני זו, ירד בעצמו מהבמה שלו, לקח את הסולם, טיפס למעלה ותלש את המנורה מן התקרה, באמרו: 'נהה, קח לך'...'". "זהו זה". סיים היהודים, "כך היה המעשה, ועתה, עשו עמי כהבנתכם, אם ברצונכם להרוג אותי - הרגוני!"

הכומר והארכיבישוף החליפו מבטים. בקשו סליחה מהמלך ויצאו לרגע החוצה. אמר הכומר לארכיבישוף: "מה נעשה אתו? בינינו, הכל שטויות, אבל אם הוא אומר שלא להים שלנו יש לב טוב, מה יכולים אנו לומר, שאין לו לב? אין ברירה מוכרחים לומר שדבריו אמת", והארכיבישוף הסכים. נכנסו ואמרו לו: "טוב, אם הוא נתן לך - אתה משוחרר, הכל שלך..."

(ומתוק האור)

יפת אלקים ליפת וישכון באהלי שם (ט, כז).

והוא אמר לי, כשדמעה חמה נפלה על לחייו:

פעם בשבת בעת שהלכתי ברחוב, חשבת, הסתפקתי בתוך עצמי, כן ללכת לכדור רגל או לא להשתתף במשחק הכדור, היו לי ספיקות בתוך תוכי לכאן ולכאן. לפתע חלף לידי רכב שנסע למקום המשחק, עצר לידי בחריקת בלמים, צפצף, הנהג הוציא את ראשו המגולה, והציע לי טרמפ. יאלה, קפצתי בפנים, חלאס, הייתי אחרי זה... אוי איבדתי את החיים שלי" כך סיפר - "בא לטמא פותחים לו". נורא. (אגב, אותן דמעות, טיהרו את לבבו המצטער, והחל לשוב בדרכו בתשובה (שלימה)

עוברים פעם ליד מקום שרואים כל מיני דברים, סלסל ר' שלום בקול בוכים: "אוהו אוהו, כמה מעניין איך ש..." אומר ראובן לשמעון "תמתין דקה נראה מה הולך כאן, הנה רואים על המסך כדורגל, נמתין לדעת מי ניצח איטליה או הישראלים. "אה, הם ניצחו - הישראלים! אה, בא נעמוד עוד רגע!..."

כשאני הייתי ילד (יתום קטן) אהבתי לראות משחק כדור. הייתה לי משיכה גדולה לענין. ליד שכונת בית ישראל בה התגוררתי, היה מגרש של צעירים... כל כך רצייתי להביט שם עוד ועוד, ועד היום הנני אסיר תודה לאחד המלמדים בתלמוד תורה, שידע את מאמר חז"ל דלהלן והציל אותי, לקח אותי משם: "אשרי האיש אשר לא הלך בעצת רשעים ובדרך חטאים לא עמד ובמושב לצים לא ישב. אם הלך - סופו לעמוד" דברי המדרש - שאם הלך סופו לעמוד, עומדים ועומדים, אחר כך כבר מתיישבים "אם עמד סופו לישב" אבל אם לא הלך ולא עמד ולא ישב אלא "כי אם בתורת ה' חפצו ובתורתו יהגה יומם ולילה - והיה כעץ שתול על פלגי מים"

וכי רק במשחק הכדור כך הוא? לא, בכל דבר! אלא שפעם היצר היה כדור, היום הוא בדברים אחרים, כל אחד יודע. העולם מתגלגל על פי חוק זה שקבע הבורא "הבא לטמא פותחים לו".

אבל "הבא לטהר?" לא רק "פותחים לו" אלא הרבה יותר: "מסייעים אותו"

עוזרים לו מן השמים! (וכמעשה שהיה בבת פרעה)

אני רואה בעיניים שלכם שאתם מחכים לסיפור, נכון? איך אני יכול לראות זאת, מפני שגם אני רוצה לספר, אז אני רואה... אספר לכם מה שארע לא מזמן, עובדה מעניינת שסיפרו לי שני עדים (בשבוע שעבר ב"זכרון משה", אחרי הדרשה בליל שבת) ומהסיפור נבין, נתבונן ונלמד עד היכן מגיעה סייעתא דשמיא.

"לסמינירון" של ערכים, שנערך בקיבוץ חפץ חיים, באו זוג, אבא אמא, בת ובן. האבא והאמא והבת האזינו לשיחות והשתתפו בהרצאות, אבל הבן עם השערות הגדולות, לא רצה לשמוע הרצאות. כל השבוע ישב בחדר עם רדיו גדול. תלמיד חכם מהמשתתפים, שהבחין כי הבחור לא בא להרצאות, ניסה לדבר עמו באופן פרטי, אך לא הועיל.

הימים חלפו, המשפחה שבה הביתה. האבא והאמא החלו בדרך חדשה, במתינות. והתקדמו בקיום המצוות. הם ביקשו מהבן שיעלה גם הוא על העגלה וישתפר, לפחות מעט, אך בקשותיהם נפלו על אוזניים ערלות.

יום אחד פנו אליו ההורים, ואמרו: שמע נא! אם תסכים להצטרף לסמינירון הנערך בימים הקרובים, ורק לשמוע הרצאות, בלי להבטיח שתתחיל לקיים מצוות, אנו נעניק לך הוצאות נסיעה לחו"ל - לאיטליה ולקפריסין - כמו שהיית רוצה. "בסדר, טוב, מסכים". אמר.

הוא ארז את מטלטליו ונסע להשתתף בסמינר 'חנוכה'. שמע את ההרצאות, והמוח שלו, היה, כמובן, כל הזמן באיטליה...

בסוף השבוע, כנהוג בסמינירון, מתקיים סימפוזיון - במוצאי שבת בשעה שתיים לאחר חצות, הכל מתאספים, ואף יש מהמשתתפים העולים על הבמה - לספר רשמים ותחושות לאחר שבוע גדוש ברוחניות, אחרים מספרים הסטוריה אישית, ויש המגלים על התעוררות ומהפך, ועוד. הבחור דן ישב ליד חבר שלו, הקשיב מעט וחלם הרבה. החבר התכופף אליו ושאל - "נו, מה אתך, האם אתה יוצא מכאן עם החלטות כל שהן?"

"אני? אני יוצא מכאן עם כרטיס לחו"ל..."

"אבל אתה שמעת הרצאות, ואיך נשאת קר כל כך?!"... אותו חבר שהיה אפוף בהתעוררות דיבר על ליבו עד שהבחור צ'יק דן הראה קצת סימני התרגשות.

כל יום שעבר עליו בבית בנו, איבד את הטעם לשהות אצלו, פעם עשה קפה לעצמו וידיו הרועדות שפכו מעט על השטיחים, וכלתו גערה בו, למה אתה מלכלך את השטיחים, זה עולה הון רב... יום אחד נתקל בעציץ גדול ומעוד נופל, וקרא לעבר בנו שיבוא לעזור לו לקום על רגליו, ופניו בנו חפו ועל מה?... שהחמיץ בדיוק את ה"חדשות"... כך הפכה שמחתו לתוגה, ואושרו לאבל, ותקוותו ליאוש, וראה את כל עמלו שהלך לריק, עד שבסוף גמר אומר לעזוב את הבית ולנסות אצל הבן השני, במאה שערים.

אצל הבן השני לא היה קשה בכלל לזהות את הבית, וכבר מרחוק שמע את קול בנו המתנגן בעריבות על הגמרא, וצעד לעבר הבית הדל - כמהסס וחושב מה יהיה כאן, בבואו אל הבית נעצר קמעה, מפני שהיה צריך לרדת בזהירות בכמה מדרגות שבורות, וגם לא ליפול בכמה מרצפות עתיקות יומין, ומשדפק על הדלת לא היה צריך שיפתחו לו - מפני שלא היה שם מנעול כלל, ומיד נפתחה הדלת לרוחה ע"י הדפיקה, ותיכף כשנפתח שעטו אליו לא פחות משנים עשר נכדים ולפתוהו מכל צד, סבא, סבא, אני קודם, סבא אני הגדול, סבא, בא תבחון אותי משניות, והפעוטה בת שנתיים צייצה אף היא, סבא תראה מה קיבלתי בגן וכו', ועוד בעומדו בפתח זלגו עיניו דמעות חמות, כשזכר האיך ומי קיבלו בת"א בוילה עם הקדילאק, והיאך נתקבל כאן. לא עברו דקות ספורות, והזקן החל נושם לרוחה, שתה משקה חם, ובנו סוגר את הגמ' הנה מצות כיבוד אב... וכך חזר למרץ נעורים, שתי הנכדים הגדולים לקחו אותו אל המקוה, אח"כ הלך עם בנו להתפלל מעריב, ואח"כ מצאו לו איזה מקום בתוך הדירה העלובה לישון, ובכל מקום נתקבל בחמימות רבה, וכולו היה טרוד בלבחון את נכדיו המרובים, וללמוד אתם, עם זה משניות ועם זה סידור, את זה ללמד גמ', ואת זה אלף בית, ואט אט חזרה על פניו שמחתו הטבעית, והאושר זרח מפניו, וגמר אומר, פה אשב כי אויתיה!

הוא אשר אמר הכתוב, "יפת אלקים ליפת", - ליפת יש הרבה דברים יפים, שה' חנן אותו ונתן לו, יש לו וילה של שלוש קומות, חצר, קדילק, וכו' וכו', אך "וישכון" - כשהאבא מחפש היכן לגור, יודע הוא שוישכון "באהלי שם", באוהל הלומד תורה, שאפי' שהוא רק בקושי אוהל ולא "וילה"... אבל יש מקום לסבא זקן עם עוד שנים עשר ילדים בתוך חדר וחצי, מה שאין בכל הוילה המפוארת אצל יפת! (לב שלום)

איך נפלת בחילול שבת

שמעו נא עוד דברים נוראים הכתובים במדרש תנחומא: "אמרו חכמים בו ביום נטע, בו ביום עשה פירות, בו ביום בצר, בו ביום דרך, בו ביום שתה, בו ביום נשתכר, בו ביום נתגלה קלונו".

אותו היום שנטע את האילן יצא עץ אותו היום יצאו ענפים אותו היום פרחו

העלים. בו ביום יצאו ענבים. ועוד באותו היום בצר את הכרם, סחט, שתה והשתכר. הכל התרחש - בו ביום. הפלא ופלא.

כרגיל, כשמכניסים גרעין או שתיל קטן באדמה, עד שרואים בחביות יין משובח, חולפים חמש או שש שנים. וכאן, פלאי פלאות, נח הכניס גרעין באדמה, ומיד עץ, עלים, ענבים, יין, - "בורא פרי הגפן". ו...שיכור. נשאלת השאלה למה צריכים כל כך הרבה ניסים - כדי שנח יהיה שיכור, מה ולמי בוער כל כך? וכי לא היה די שנח ישתכר בעוד חמש שנים?

הפשט הוא: אמת, אנו באמת לא מבינים בכלל מי היה נח. קדושתו וגדלותו, אך לפי דרגתו היה לו איזהו שבריר של רצון לשתות יין, "היה לו לעסוק תחילה בנטיעה אחרת" (כותב רש"י), לפי דרגתו הייתה שם נקודה זעירה של "בא לטמא פותחים לו" (שבת ק"ד). וכיון ש"פותחים לו" התגלגלו הדברים במהירות עצומה, נח הצדיק שנטע כרם כלל לא חלם לשתות מיד, הוא חשב

בסך הכל ליטע כרם, כאשר עוד שלוש ארבע שנים יהיה לו יין, אבל כיון ש"הבא לטמא פותחים לו" נפתחה הדרך לרווחה: - גרעין, גזע של אילן, "אוי וי, וי, איזה יופי - הנה ענפים! אוי וי, עלים, אי, ענבים בשלים - סחיטה שתיה, חלאס, אבוד, גמרנו. ואי אפשר למחוק את זה!..." נשאר חקוק לעולם.

אין לנו אפשרות להבין בנח ומעשיו, לכן נעסוק להלן רק בעיקרון של דברי חכמים, שאמרו "הבא לטמא פותחים לו":

שאלתי פעם פלוני שיצא לתרבות רעה: "איך הצלחת להיות מחלל שבת, איך קרה? בוודאי שלא רצית במזיד לחלל שבת בדווקא, וא"כ איך הייתה הנפילה הראשונה?

חבירו המשיך לטפס בליבו דברי כיבושין, עד שלפתע הכריז באוזני החבר, וכה אמר: "אתה יודע מה? שמע! אם יארע נס, עכשיו, שאבא ואמא שלי יהיו פה באמצע הלילה, הם הרי גרים בירושלים, אז אני נעשה בעל תשובה. גמרנו! זהו!". חלפה שעה שעתיים או אולי חצי שעה (לא אמרו לי את הזמן) ולפתע, הנה, אבא ואמא בפתח המלון!...
הבחור ניגש אליהם והשלושה התנשקו, בסערה.
היושבים באולם לא הבינו את משמעות הדבר, אבל ראו כי קורה כאן משהו מיוחד. היו אלו רגעים מרגשים מאד. הבחור דיבר עם הוריו ובכה. אח"כ עזב את הוריו, מיהר ועלה לעבר המיקרופון, בדרך עוד הספיק לשאול ממישהו כיפה, חשב את הכיפה הצמידה בסיכת ראש, ודבר למיקרופון: "מעכשיו כיפה זו לא יורדת מעל ראשי..."
מה היה, ואיך הם הגיעו? זאת סיפר האבא (כפי שהעידו השניים אחד ששמע מהאבא עצמו, ואחד שמע מהבן):

האבא חלם לו בשינה, שבא אליו זקן, עם זקן לבן (אולי הסבא שלו) ואומר לו "מה אתה ישן פה סע לקיבוץ 'חפץ חיים' לבן שלך".
הוא התעורר משנתו וסיפר לרעייתו. היא אמרה "או - אה, מעניין, חלום פלאי פלאים! אולי צריך לנסוע".
"לא, אני רוצה לישון" אמר הבעל. ושכב לישון.
והנה שוב הגיע הזקן: "למה אתה לא נוסע לבן שלך? מדוע אתה ישן פה?" הוא התעורר במעט בהלה, וסיפר שנית: חלמתי עוד הפעם על אותו זקן.

"אם כך, אולי ניסע בכל זאת?" הציעה
"אבל אני רוצה לישון".
"תשמע נא, אני מאמינה בחלומות, ואל דאגה, לא תיסע לבד, אצטרף לנסיעה". דירבנה אותו.
השניים התלבשו ירדו לרכב ונכנסו.
האוטו לא נדלק. האבא שעמד בחצר הבית בעיניים מכוסות חבלי שינה לא הצליח להתניע את הרכב... (ודאי! הרי ה'שטן' עובד קשה בכאלו רגעים... וכי היצה"ר ישן בשתיים בלילה?...) "אם האוטו כבר התקלקל, אין לי כח, גמרנו, אני הולך לישון עכשיו".
"אם כבר התלבשנו וירדנו - נזמין טקסי מיוחד..." העיזה האשה להצהיר בקול "אם אנו כבר ברחוב, ניקח ספיישל", חזרה ואמרה שוב.
"מה פתאום?"
"כן! נוסעים בכל מחיר"

האשה ניצחה. הם הזמינו מונית ונסעו מירושלים עד לחפץ חיים. כמובן ששילמו טבין ותקילין, כמו שצריך. ובאו.
ראיתם איזה מופת?
מי שרוצה ללכת בדרך צדיקים - מסוגל לקבל סיעתא דשמיא, מאין כמוה.

אנו יודעים שהסטייפּלר, למשל, עשה מופתים משום שהקב"ה מתחשב עם הצדיקים. אבל שלבחור פשוט כל כך, תהי' כזו סיעתא דשמיא זה כמעט חידוש. כנראה שזו זכות של סבא או אבי סבא שהתפלל בדמעות, או שאבא ואמא עשו פעם מעשה טוב, מי יודע? אולי זכות פרטית מחמת עשיית איזו מצווה.
ומה שברור ש"הבא לטהר מסייעים אותו". גיוואלדיג - הבא לטהר! הבא לטהר! אשרינו מה טוב.

כי בצלם אלוקים עשה את האדם" (בראשית ט, ו),
בנובהרדוק שאלו שאלה.
בידוע, שאם אפשר להביא ראיה מפרשת בראשית לא מביאים מפרשת נח, ואם אפשר מספר שמות אין מרחיקים לספר דברים.
לפיכך, איך יובנו דברי המשנה (אבות פ"ג מ"ד): חביב אדם שנברא בצלם, שנאמר: "כי בצלם אלוקים עשה את האדם" חביבין ישראל שנקראו בנים למקום, שנאמר: "בנים אתם לה' אלקיכם".
וקשה, מדוע הביא רבי עקיבא פסוק מפרשת נח "כי בצלם אלוקים עשה את האדם" (בראשית ט, ו), כשאלו פסוקים מפורשים בפרשת בראשית: "נעשה אדם בצלמנו" (שם א, כו) "ויברא אלוקים את האדם בצלמו, בצלם אלוקים ברא אותו" (שם כז)
ומדוע הביא פסוק מפרשת ראה, "בנים אתם לה' אלקיכם" (דברים יד, א), כשהבורא יתברך מכריז בפרשת שמות: "בני בכורי ישראל" (שמות ד, כב), "שלח את בני ויעבדני" (שם, כג).
ותרצו, שהשמיעונו כאן יסוד -

שאין מעלה, בלי תביעה!
בפרשת בראשית כתובה המעלה, "בצלם אלוקים עשה אותו". אז מה? מה זה דורש, למה זה מחייב? בפרשת נח נצמד החיוב: "שופך דם האדם, באדם דמו ישפך, כי בצלם אלוקים עשה את האדם". לפיכך, עליך להזהר מפגיעה בחברך, נושאי צלם אלוקים!
בפרשת שמות כתובה המעלה: "בני בכורי ישראל" ובכן, מה? בפרשת ראה מבואר מה זה מחייב: "לא תתגודדו, לא תאכל כל תועבה!"
ואספר -
כשיסד הגאון רבי ישראל מסלנט זצ"ל את תנועת המוסר, קמו לה מתנגדים גדולי תורה ויראה ונימוקם עמם. סברו שהמוסר הוא חלק מהתורה בכללותה, ומעולם לא שמענו שהקימו תנועה עבור מצוה מסוימת או הנהגה רצויה ככל שתהיה. גם אם "דרך ארץ קדמה לתורה" (ויקרא רבה ט, ג) ואם אין דרך ארץ אין תורה (אבות פ"ג מ"ז), אין מקום לתנועת "תורה עם דרך ארץ" כי היא חלק בלתי נפרד מהנהגת היהודי ומהנהגת התורה. גם כשהיתה מצות התפילין רפויה בידי רבים (שבת קל ע"א), ורבינו משה מקוצי זצ"ל היה מסובב בקהילות ישראל לחזק בידם מצוה זו ודרש בה דרשות נלהבות (כמבואר בסמ"ג מצות עשה ג) לא הקימו "תנועת תפילין". הוא הדין בלימוד המוסר. אין ענין ליחד לו שעה בסדרי הישיבה, ולהקים "בתי מוסר", ולעשות לכך תעמולה.

מובן שרבי ישראל מסלנט חלק עליהם בכל תוקף. לדעתו לימוד המוסר חובה על כל יהודי, ויש להחזירו בכל עוז. כדי שיהיו דבריו נשמעים, שקד לבצר את סמכותו התורנית. הן מגדולי הדור היה. לפיכך סובב בקהילות ליטא, והרעיש את הלומדים בפלפוליו העצומים שנמשכו שלוש וארבע שעות ובללו חצי הש"ס. וכך היתה דרכו: הגיע לעיר, עלה לבית המדרש ותלה דף ובו נאמר: ביום פלוני - בעוד יומים - ידרוש הרב ישראל מסלנט בסוגיא פלונית, ואלו מראי המקומות, עשרים ושלושים מקומות בש"ס בראשונים ובפוסקים. שהרי אין זו חכמה להנחית פלפול בסוגיות שהלומדים אינם מוכנים לקראתן ואינם שולטים בהן. לא יבינו את הקושיות לאשורן ולא יתפעלו כדבעי מהדרך שתחתן. במשך יומיים היו הלומדים מעיינים במראי המקומות וקונים בהם ידיעה מקיפה, ואז היה עולה לבימה וחורז את כל מראי המקומות למקשה אחת, להתפעלות הלומדים ולהשתאותם. הכירו בגדלותו התורנית העצומה, וקבלו מרותו. כך הכתה תנועת המוסר שורש, למגינת לב מתנגדיה.

פעם הגיע לעיר אחת, תלה את דף מראי המקומות ופרש לאכסניתו לשקוד על תלמודו. היו שם שני אברכים, תלמידי המתנגדים לתנועת המוסר. ידעו שעומד הוא לכבוש את לב הלומדים בגאונותו העצומה, ועשו מעשה שלא יעשה. הורידו בחשאי את הדף, והחליפוהו. השאירו את הנושא על כנו, אבל המירו את כל מראי המקומות. המציאו על אתר שלושים 'מראי מקומות' שלא ממין הענין: ברכות דף כ, שבת מג, פסחים נט, סוכה ט, כידי הדמיון הטובה עליהם, ותלו את הדף על דלת הכנסיה לבית המדרש.
נסובו הלומדים והעתיקו לעצמם. השתאו: הסוגיא ידועה מוזכרת בכמה מקומות בש"ס ובפוסקים, ואף אחד מהמקומות לא מוזכר ברשימה. במקומם מוזכרות גמרות שאין להם שום שייכות, ואין ביניהן שום קשר. הפלא ופלא. אולי גאון כה גדול הוא, שהצליח לשייכן לסוגיא.
שננו את המקורות המצוינים, והמתינו לפלפול המובטח.
בשעה היעודה היה בית המדרש מלא מפה לפה. רבי ישראל עלה במדרגות ארון הקודש, והעמידו לפניו את הסטנדר. ביקש את הדף התלוי על הדלת, להעזר בו בשזירת הפלפול שהוכן מראש. הדף הובא, העיף בו מבט, וחורו פניו. ושני אברכים הביטו מהקהל, וחייכו לעצמם. הנה ירד בבושת פנים, ותנועת המוסר תספוג מפלה. בעירם, על כל פנים.
שחק דקה ושתיים, והציבור תמה.
ואז פתח ואמר: "רבתי, הסוגיא ידועה, לכן לא כתובים כאן מראי המקומות המרכזיים בה. אסקור אותם בקצרה" שטח את הרקע, הפיק ממנו יסוד, והיסוד הזה נסתר מדיוק בדברי הגמרא במסכת ברכות דף כ. אפשר היה לנסות לתרץ כך וכך, אבל זה נסתר מדברי הגמרא במסכת שבת דף מג. כדי ליישב את הדברים נראה לחקור כך וכך, ומפסחים דף נט מוכח כצד הראשון, ונפקא מנה להלכה, בסוכה דף ט. הואיל וכך, מיושבת הקושיא שהוקשתה ממסכת ברכות. הכלל, שלוש

להם כן כתב רש"י, ובגמרא סנהדרין דף קח עמוד ב נאמר: "אמר רבי יוחנן אמר לו הקדוש ברוך הוא לנח קבע בה אבנים טובות ומרגליות כדי שיהיו מאירות לכם כצהרים" והנה יש לומר אמר רבי אליהו קלצקין כי פלוגתא זו אם חלון או אבן טובה תלויה במחלוקת רבי יוחנן וריש לקיש שלר' יוחנן חצי שיעור אסור ולריש לקיש מותר מן התורה הפלא ופלא,

איך?

אמר הנער: בסנהדרין דף נ"ח ע"ב מבואר כי גוי ששבת חייב מיתה שנאמר "ויום ולילה לא ישבותו" והנה אמרו חז"ל ביומא דף כ"ח ב' כי קיים אברהם אבינו כל התורה כולה והקשו המפרשים איך שמר אברהם אבינו שבת קודם מתן תורה והרי לא הצטווה עליה מאידך גיסא אברהם הצטווה על הלאו של יום ולילה לא ישבותו שזו אזהרה לבן נח שלא ישבות ואם כן איך שבת?! ויש שתירצו כי הוא עשה בשבת מלאכת חצי שיעור וכיון שלבן נח גם במלאכת חצי שיעור ייחשב לו שלא שבת נמצא שקיים את שתיהן גם את השבת וגם את הציווי יום ולילה לא ישבות (הגאון רע"ק איגר זצ"ל תירץ כך להדיא בהשמטה לתשובות לסימן קכ"א וראה שם מה שהביא את דברי הפנים יפות מה שתירץ)

אך כל זה רק אם נאמר כריש לקיש שחצי שיעור מותר מן התורה לכן קיים את השבת גם כאשר עשה חצי שיעור אבל מה נאמר לר' יוחנן שחצי שיעור אסור?
על כך יש לתרץ בפלוגתא נוספת בפרשת נח.

במדרש ישנה פלוגתא, האם המזלות שימשו בימי המבול. רש"י על הפסוק "עוד כל ימי הארץ זרע וקציר וקור וחום וקיץ וחורף ויום ולילה לא ישבותו" כותב: מכלל ששבתו כל ימי המבול כותב כי הם לא שימשו במבול ובבראשית רבה פרשת בראשית נאמר: אמר ר' יוחנן לא שימשו המזלות כל אותן י"ב חדש אמר לו ר' יונתן שימשו אלא שלא היה רישומן ניכר". והנה יש לומר, כי מי שסבר שהמזלות לא שימשו במבול לא יוכל לדרוש כפי שדרשו בגמרא סנהדרין נ"ח גוי ששבת חייב מיתה שנאמר ויום ולילה לא ישבותו, כי הפסוק הולך וסובב על גופו של דבר ההבטחה שד' מבטיח כי המזלות לא ישבותו יותר כפי ששבתו במבול, אבל מאן דסבר שהם שימשו בימי המבול א"כ מדוע נאמר "יום ולילה לא ישבותו" לדרשה של גמרא סנהדרין שגוי ששבת חייב מיתה.

ומעתה נאמר, כי ריש לקיש הסובר חצי שיעור מותר מן התורה, הוא אכן דורש "יום ולילה לא ישבותו" לגוי ששבת חייב מיתה, ואברהם אבינו שמר את השבת על ידי חצי שיעור, שמוותר ליהודי ואסור לגוי, אבל לר' יוחנן הסובר חצי שיעור אסור לא יכול היה אברהם אבינו ע"ה לעשות מלאכה של חצי שיעור, אלא על כרחך שר' יוחנן סובר כי הדרשה של יום ולילה לא ישבותו לא קאי בכלל על איסור שביתת בן נח ולכן לאברהם אבינו לא היתה בעיה של "יום ולילה לא ישבותו", וכי לא ישבותו' מכוון להבטחה פשוטה שאע"פ שלא שימשו במבול - יום ולילה לא ישבותו.

א"כ לדעת ר' יוחנן שהמזלות לא שימשו, הרי צוהר לא יכול להתפרש במובן 'חלון' שהרי לא היה אור שמש וירח בימי המבול, והחלון לא היה מאיר להם כלל, אם כן 'צוהר תעשה לתיבה' זו אבן טובה. אבל לריש לקיש הסובר חצי שיעור מותר ממילא המזלות כן שימשו במבול, כך שאפשר לומר כי 'צוהר תעשה לתיבה' היינו חלון שהאיר מהמזלות שהאירו בחוץ.

עד כאן מדברי רבי אליהו קלצקין הלובלינער רב, (דרך אגב, הגאון הנודע הנ"ל רבי אליהו קלצקין המכונה הלובלינער רב' היה מפורסם כבעל זיכרון מופלג מאד וסיפרו מפי תלמידי חכמים כי פעם אחת בהליכתו בסימטאות העיר העתיקה שמע שני ערבים מדברים ביניהם שיחה סוערת אודות היהודים הוא לא הבין את השפה הערבית אבל בכוח זיכרונו המופלא יכול היה לצטט את המילים שנאמרו במבטא שלהם גם ללא הבנת השפה, כך עשה וחזר על דבריהם באזני אחד מיהודי ירושלים שהכיר את השפה, הלה הזדעזע לשמוע כי הערבים מתכננים פוגרום ביהודי העיר מיד החלו בהצלה ובקידום פני הרעה והיהודים ניצלו בסיעתא דשמיא כך סיפר הגאון רבי שמואל הלוי שולזינגר זצ"ל

(מוסף שב"ק יתרו ע"א)

"כי יצר לב האדם רע מנעוריו" (ח, כא)

שנינו בסוכה נב ע"א דרש רבי יהושע בן לוי, שבעה שמות יש לו ליצר הרע. הקב"ה קראו רע, שנאמר "כי יצר לב האדם רע מנעוריו" (בראשית ח, כא) משה קראו ערל, שנאמר: "ומלתם את ערלת לבבכם" (דברים

שעות עמד וחרז את כל שלושים מראי המקומות המחודשים, שלא התכונן להם, ושאינם שייכים כלל לסוגיא. והשומעים יצאו מכליהם, גאונות כזו טרם שמעו. בטוחים היו שזה הפלפול שהכין! ובין השומעים היו שני אברכים המומים. וככל ששזר את הפלפול, הלכו פני השנים והחזירו הבינו שאכן פגעו בכבודו של גאון אדיר, שר התורה, אין להם מחילה!

סיים לארוג את הפלפול במראה המקום האחרון שקשר את כל הקצוות - והתעלף!

נוצרה בהלה, קמה מהומה, נתקפו חרדה. טרחו להקיצו מעלפונו. והשנים ידעו על מה ולמה התעלף, אלו תעצומות נפש גבו ממנו השעות האחרונות, להמציא כזה פלפול על אתר! כשהתעורר מעלפונו חלצו נעליהם ובאו לבקש מחילה.
"על מה" נשאלו.

הודו במעשיהם, בגינם התעלף, ומבקשים סליחתו.

אמר: "על המעשה שעשיתם אכן זקוקים אתם למחילה. מעשה שלא יעשה הוא, ואני סולח.

אבל אם ליבכם מכה אתכם על שבגינכם התעלפתי, הריני להרגיעכם. לא התעלפתי בגללכם!"

ובאמת, העיד תלמידו הגאון רבי איצלה בלזר זצ"ל, שרבו שתק שתי דקות כשראה את הדף המוחלף, לא משום שבאותן שתי דקות הכין את השיעור שארך שלוש שעות. לא, את השיעור הכין בכהרף עין, תוך שבריר דקה. אבל לאחר מכן התלבט עוד כשתי דקות האם לחשוף את גאונותו הכבירה - לומר שיעור בנוי לתלפיות משלושים מראי מקומות שאינם שייכים לענין, לכאורה - או לא. האם יהיה בכך משום שמץ התפארות וגאווה, או שכל כונתו לכבוד שמים, לביצור תנועת המוסר - והחליט לומר!

אם כן, מדוע התעלף? אמר: "דעו, ממרום לא מחלקים מתנות, ממרום קובעים משימות ומעניקים עבורן כלים! אם אדם עשיר, עליו לכבד את ה' מהונו. זמר, יכבד את ה' מגרונו כל כשרון, ניתן כדי לנצלו. ואני ידעתי שיש בי כשרונות כמו אלף אברכים, ונדרש ממני לפעול כאלף אברכים".

ואכן, למד ולימד והדריך והשפיע, בתנופה אדירה ובפעילות בלתי נלאית.

"אבל זאת לא ידעתי, מעולם לא נוסיתי בכך, להכין בכהרף עין שיעור יש מאין, לדעת מה כתוב בכל מראי המקומות, ולקשרם לסוגיא, וכסדרם -

אלו כוחות שלא ידעתי שמקננים בי, זו מנת כשרון של רבבת אברכים -

וכרובה, איני מנצל את כוחי, לכן התעלפתי!

כי כאשר אעלה למרום, הן ישאלוני: לשם מה קיבלת כאלו כוחות, ומה אענה..."

ולכך - גם לכך - מתכוון המדרש (בראשית רבה צג, י) באמרו: "אוי לנו מיום הדין, אוי לנו מיום התוכחה, כשיבוא הקב"ה ויוכיח כל אחד ואחד לפי מה שהוא" מהו: "לפי מה שהוא"? אלא, שכעת איננו יודעים כלל מה שאנו בעצמנו, אלו כישורים יש לנו ואלו כוחות מקננים בנו, כי מעולם לא מייצינו את עצמנו -

אבל כה הרבה כוחות חיוביים בנו -

ובמרום לא מחלקים מתנות, במרום קובעים משימות ומעניקים כלים - האם ניצלנו את הכלים שניתנו לנו, הרחניים והגשמיים!?

(והגדת)

צוהר תעשה לתיבה

הגאון רבי אליהו קלצקין זצ"ל גלה כנער מליטא להונגריה ללמוד תורה מפי המהר"ם א"ש זצוק"ל שהיה מתלמידי מרן החתם סופר זצוק"ל היה זה דבר נדיר שבחור יגיע מליטא ללמוד בישיבה בהונגריה ובפרט בשל גילו הצעיר פחות מבן ארבע עשרה סיפר הגאון הגדול רבי שמואל אויערבאך זצ"ל מפי השמועה מתלמידים כי כאשר הנער התראה לפני הגאון מהר"ם א"ש והוא הבחין בגילו הצעיר שאלו אינגלע' נער יקר מה יש לך לומר אולי משהו על פרשת השבוע פרשת נח?

הנער פתח את פיו בדברי תורה ומהר"ם אש התפעל מאד וכה אמר רבי אליהו קלצקין:

ישנה מחלוקת בחז"ל האם "צוהר תעשה לתיבה" הכוונה לחלון ממש או לאבנים ומרגליות יש אומרים חלון ויש אומרים אבן טובה המאירה

י, טז). דוד קראו טמא, שנאמר "לב טהור ברא לי אלקים" (תהלים נא, יב) הרי שיש טמא. שלמה קראו שונא, שנאמר: "אם רעב שונאך האכילהו לחם כי גחלים אתה חותה על ראשו" (משלי כה כב) ישעיה קראו מכשול, שנאמר: "הרימו מכשול מדרך עמי" (ישעיה נז, יד). יחזקאל קראו אבן, שנאמר: "והסירותי את לב האבן מבשרכם" (יחזקאל לו, כו) יואל קראו צפוני, שנאמר: "ואת הצפוני ארחיק מעליכם" (יואל ב, כ). ויש להבין ודאי עמד הבורא על מהותו וקבע שמו, כמוזכר בפרשתנו. מדוע נצרך לשמות נוספים.

ולא אחד ושנים, לא שלושה וארבעה, לא פחות משבעה! מדוע? בנובהרדוק הסבירו זאת במשל. ומה נאמר, הנמשל הרבה יותר מרתק מהמשל!

מעשה באברך איש תם יושב אוהלים, חי משמירת הסדרים והבטחת הכנסה, ולפתע קיבל שיחת טלפון ששנתה את חייו.

מדבר פלוני ממשדר עורכי הדין פלוני ובניו, עם מי אני מדבר, בבקשה. תוכל להקריא לי את מספר הזהות שלך, בבקשה. היה לך קרוב בשם פלוני, קרוב רחוק, נכון. ובכן, ודאי תצטער לשמוע שהוא נפטר. אתה הקרוב הראשון שלו, ויורשתו מסתכמת בשלושים מיליון בערך. את הסכום המדויק נדע בשבוע הבא.

האם הצטער? בהלם ודאי היה! זה ארך עוד שבועיים. לעכל, להעביר לחשבון. מה עושים עם הסכום הזה, לאחר נכוי כספי המעשר והחזרת ההלוואות לגמ"חים? הבנק הציע לו קרן נאמנות והגדלת האשראי. יש גם ערוץ מניות ופק"מ ופז"ק א"ת ב"ש וא"ל ב"ם.

ואז זכה לביקור חשוב. היצר הטוב הציג עצמו בכרטיס ביקור. "כן, מה אתה מציע?" התעניין. "ובכן, אני מציע השקעה ארוכת טווח, נושאת רווחים מאין כמותה, מלווה בבטחונות וערבויות מוצקות" "נשמע" אמר האברך, נטל דף ניר ועט.

"תרשום: אתה נותן לנו את כל הסכום, ואנו משחררים לך כסף למחיה לא הרבה, כי אנו סוחרים בכסף. הוא מתרבה ומתרבה בקצב מסחרר, ובהגיע המועד אתה מקבל את ההשקעה עם הרווחים העצומים: פי מליון, לפחות! הקרן מתנהלת בפיקוח הקב"ה ומשה רבינו ורבינו הקדוש חותמים כעריבים, הנה הטפסים" –

האברך משחק בעט. "שמעת" הוא אומר, "תן לי לחשוב יומיים". זהיר, אין מה לומר.

נשמע צלצל בדלת. היצר הטוב נפרד בלחיצת יד איתנה, האברך מלוה אותו אל הדלת ומישהו כבר ממתין מאחריה.

"כן?" הלה שולף צרור כרטיסי ביקור, פורשם כמניפה ושולף אחד: "מכשול ושות', יועצי השקעות" "תכנס"

הלה מעיף מבט על השלחן ורואה את הטפסים. מעווה פניו בזלזול: אני רואה שהיצר טוב כבר היה כאן.

"כן, מה אתה אומר על הצעתו?" "אין מה לומר" הכתפים המורמות שידרו הכל, "תראה, הפיקוח מעולה והעריבים אין כמותם. אם אתה מוכן לחכות עד לפרעון..."

"ומה אתה מציע?" פתח תיקו, שלף פרוספקט צבעוני מרהיב עין. "הנה, הכל בפנים. אנו מקבלים את כספר, ומעניקים לך במקום כאן ועכשיו - צ'ק מזומן, בסכום כפול!"

"מהמם!" תראה, הבנקים נותנים שני אחוזים "עזוב, הבנקים הססניים, מנהלים עסקים בחששנות. אנו נועזים, פועלים בתנופה, והרווחים מידיים!"

"זהו. מידיים, נניח. אבל כדי כך? מתי תספיקו להרויח, אם עד שאני הולך לבנק"

"הצחקת אותי! עד שאתה הולך, ואנחנו כבר אחרי העיסקה! תבין כמה אתה מפסיד בכל רגע שאני מדבר איתך!"

בדרך הדרוש

לפי"ז מבואר היטיב, אמר לו הקב"ה לנח, אך שתית מהיון, והרי הוא ערלה, ואם תתריץ שזה יזעה בעלמא, "היה לך ללמוד מאדם הראשון" שהרי נצטווה על העין ושתה מן היין כדאיאת בכודרש שחיה סחטה ענבים ונתנה לו, וזה נחשב לו לחטא כאילו אכל מהפרי עצמו, וע"כ שהיין אינו כיועה בעלמא רק כעצם הפרי.

(עפ"י טעמא דקרא)

ויהל נח איש האדמה ויטע כרם: וישת מן היין וישכר (ט, כ כא) בגמרא (סנהדרין ע, א) "אמר לו הקדוש ברוך הוא לנח, נח, לא היה לך ללמוד מאדם הראשון שלא גרם לו אלא יין?!" כמאן דאמר אותו אילן שאכל ממנו אדם הראשון גפן היה". יש להבין מה הטענה על נח ללמוד מאדם הראשון? וכי נח נצטווה שלא לאכול מעץ הדעת?

ניתן לכאר עפ"י שאלה נוספת, לכאורה איך שתה נח מהיין? והרי היה ערלה! ובירושלמי (מגילה פ"א הי"א) כתוב שנה שמר את התורה. מתרץ הגר"ח קנייבסקי בספרו "טעמא דקרא" שנה סבר שהיין זה "יעה בעלמא" שאינו אסור באיסור ערלה.

וישאר אך נח, (כג) פרי"ש לפי שאיחר מוונת לארי והכיש ויש לדקדק האיד תלי זה בזה דוישאר אך נח, ונראה לתרץ דכתוב נח איש צדיק תמים הי בדורותיו דהיינו ב' מעלות טובות צדיק ותמים וכתוב ויבא נח מפני מי המבול פי' רש"י שאף נח מקטני אמנה הי' והא"ש וישאר אך נח קשה למה לא כתוב תמים בשלמא צדיק לא קשה מ"ט לא כתוב משום שהוא נמי מקטני אמונה הי' אלא תמים מ"ט לא כתוב לכן פי' רש"י שהי' בעל מום שאיחר מוונת לארי והכיש ודו"ק (מדרש ונתן)

זכר מואמינים

גליון שבועי מבית 'בני אמונים'

פרשת נח תשפ"ד שנה י | גליון מס' 504

ת.ד 102 בני ברק | פקס: 03-5055919
9139191@gmail.com

פתחו שערים

דבר מוסד ונשיא 'בני אמונים'

איזהו צדיק? האומר אמן!

הפעם היחידה בכל התנ"ך שבה מכנה התורה אדם בתאר 'צדיק', היא בפרשתנו; בפתחת הפרשה מעידה התורה על נח שהיה "איש צדיק", ואף בהמשך אומר הקדוש ברוך הוא לנח: "כי אתה ראיתי צדיק לפני בדרך הזה".

מהי משמעותו של הפנוי 'צדיק'? אם תשאלו אדם מן השורה, קרוב לודאי שהוא יתאר באזניכם דמות של אדם המפגל ביראת שמים ומקפיד על קיום כל מצוות התורה בדקדוק, בקלה כבחמורה.

ואולם רבנו בחיי בספרו 'כד הקמח' (ערוך אמונה) מלמד אותנו כי דוקא בעבור עגית אמן זוכה האדם לתאר 'צדיק'. הוא מסמיק את דבריו על פסוק מפרש, שבו הנביא ישעיהו אומר (כו ב): "פתחו שערים ויבא גוי צדיק שמר אמונים", וחכמים (שבת קיט ב) דורשים על כך: "אל תקרי 'שמר אמונים' אלא 'שאומרים אמן'". לדבריהם, כפיכך נאמר בפסוק: "גוי צדיק שאומרים אמן", והנה לנו פסוק מפרש המכנה את המקפיד על עגית אמן כ'צדיק'. אף הפסוק (חבקוק ב ד): "וצדיק באמונתו יחיה" רומז לדבר זה - בזכות 'באמונתו' = עגית אמן, זוכה האדם להקרא צדיק ולהאריך ימים.

ידיעה זו מקבלת חזק מהעבדה שכתב בפסוק הראשון בפרשתנו מרמז שנת הקפיד על עגית אמן, שכן ראשי התבות "איש צדיק" הם בגימטריה צ"א בגימטריה של אמן. ורמז נוסף, אף הוא בפסוק זה: הפסוק מסתים במלים - "את האלקים התהלך נח" - "האלקים" בגימטריה אמן. ללמדך שנת לא רק ענה אמן, אלא אף התהלך כל היום בצפיה דרוכה לעגות אמן.

חשבתי לבאר כי זוהי אף השבועה שמטביעים כל יהודי טרם הגיעו לעולם (גדה ל ב): "תהי צדיק, ואל תהי רשע", כלומר הקפד על עגית אמן וכך: "תהי צדיק, ואל תהי רשע".

זה עתה עברו ימי הדין שבהם התפללנו כלנו להכתב בספרם של צדיקים גמורים. מקוים אנו שתפלתנו נשמעה במרום, ובכך, הבה נקבל על עצמנו כלנו כאיש אחד להיות "צדיק שאומר אמן", נפתח את יומנו בעגית אמן אחר ברכות השחר וכך נזכה שיקים בנו הפסוק: "כי אתה ראיתי צדיק לפני בדרך הזה".

בקריאת "תהי צדיק",
שבת שלום,

213 278 מכאול"ן

פניני אמונים

פניני תפלה בפרשה

תפלת הצדיק הופכת 'צרה' ל'צרה'

"צרה תעשה לתבה ואל אמה תכלנה מלמעלה ופתח התבה בצדה תשים תחתים שנים ושלישים תעשה" (ו טו)
רבי גרשון שטרן, רבה של מארוש-לודאש, הביא מפסוק זה רמז נפלא בשם "צדיק אהד" לדברי חכמים (ספ"ה י א) שתפלתם של צדיקים הופכת את מדת הדין למדת הרחמים:

"אמה" ראשי תבות: 'אלקים - מדת הדין', וזאת אשר אמר הקדוש ברוך הוא לנח: "ואל אמה תכלנה מלמעלה" - בכח תפלתך תכלה את מדת הדין המטורגת למעלה, וכך: "צרה תעשה לתבה", תהפך את תבת "צרה" ל"צרה". וכיצד? את "פתח התבה" - האות צד"ק הופתחת את התבה "צרה", "בצדה תשים" - השאר במקומה בצד התבה, ואלו את ה"תחתים" - האותיות שתחתיה, "שנים ושלישים תעשה" - החלף בין האות השניה [ר"ש] לשלישית [ה"א], וכך תהפך ה'צרה' ל'צרה' (לוקוט הגרשני).

רמז לימים שגומרים בהם את ההלל

"שנים שנים פאו אל נח אל התבה זכר ונקבה כאשר צוה אלקים את נח" (ט ז)
במכתב ששלחו תושבי לובלין אל המקבל רבי שמשון מאוסטרופלי, בקשוהו שיבאר להם את דברי המדרש הנעלם כי בפסוק שלפנינו נרמזו הימים שבהם אומרים הלל שלם, וכך הוא השיב להם:

כידוע, בארצות הגולה גומרים את ההלל בעשרים ואחד ימים בשנה, וכבר נתנו הקדמונים סימן לכך במלה "בבטח", שהיא ר"ת: ב' ימים ראשונים של פסח, ב' ימים של שבועות, ט' ימים של סכות וח' ימים של חנוכה. ימים אלו אף נרמזו בכתוב שלפנינו: "שנים שנים" - שני ימים של פסח ושני ימים של שבועות, "באו" - בגימטריה ט', כנגד ט' ימי הסכות, ו"אל נח" - בגימטריה 'חנכה' (לוקיטי שושנים' בסוף ספר 'דו' דיו').

ההבדל בין 'גשם' ל'מטר'

"ויהי הגשם על הארץ ארבעים יום וארבעים לילה" (ז יב)

בברכה השניה של שמונה עשרה אנו מתארים את גבורותיו של הקדוש ברוך הוא באמירת: "משיב הרוח ומוריד הגשם", ואלו בבקשתנו על הגשמים אנו אומרים: "ותן טל ומטר לברכה", ויש להבין את פשר חלופי הלשון; מדוע פעם אחת אנו משתמשים ב'גשם', ואלו בשניה דוקא ב'מטר'?

באר רבי שלמה הכהן מוילנא:

במלה "גשם" כלולים גם גשמי זעף שאינם יורדים לברכה, וכפי שאנו רואים בפסוק שלפנינו, המתאר את המבול כגשם, לפיכך ראו חכמים להזכיר תאר זה בהזכרת גבורותיו של הקדוש ברוך הוא. לעמת זאת, בבואנו לבקש על הגשמים, ראוי שנבקש דוקא על ה"מטר", לפי שהוא כנוי לגשמי ברכה היוורדים במתינות.

כך נבין מדוע בתפלת גשם, לאחר שאנו משבחים את הקדוש ברוך הוא על גבורותיו: "שאתה הוא... משיב הרוח ומוריד הגשם", אנו מבקשים מיד: "לברכה ולא לקללה" (הגהות 'חשק שלמה' פענית ב א).

סגולת ארבעים יום

"ויהי מקץ ארבעים יום ויפתח נח את חלון התבה אשר עשה" (ח ה)

ה'בית אהרן' מביא בשם "זהר חדש": "מי שמבקש על איזה דבר ארבעים יום בנדאי נענה", ומפרש שישוד זה מרמז בפסוק שלפנינו, שלאחר ארבעים ימי תפלה נפתח חלון התבה והקדוש ברוך הוא קבל את התפלות.

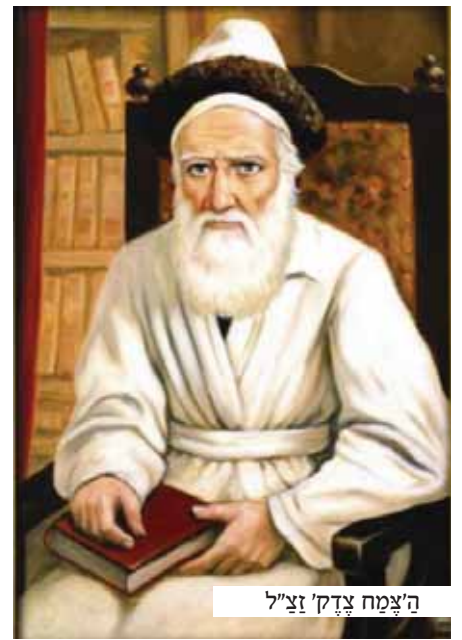
יש להעיר כי ב'זהר חדש' שלפנינו לא מצאנו מאמר זה, ואולם בדברי חכמי המדרש (דב"ר ב ז) מצאנו שאמרו: "יש תפלה שנענית לארבעים יום", ולמדו זאת ממשנה, שלאחר חטא העגל התפלל על ישראל ארבעים יום וארבעים לילה (דברים ט יח) ונתרצה לו הקדוש ברוך הוא.

כחה של תפלה תמימה

זלמן היה יהודי פפרי פשוט בתכלית. זלמן, שחנף וגדל בבית פשוט, לא זכה לרכש ידע תורני קטן או גדול, אך אמונתו בבורא היתה עזה ואיתנה.

התגלגלו העניינים לידי כך שזלמן קבע את ביתו בכפר קטן ונדח, שתושביו המועטים

מבלבל ותוהה הוא נכנס לבית הכנסת, בקש לבדק אם יהודי העיר נמצאים שם, והחרדה שאחזתו התגברה עוד יותר - - - אכן כן, מסתבר שפנראה הפעם טעה בחשוביו, בית הכנסת היה גדוש במתפללים כמו ביום שבת וחג.

כלם היו גויים. מלכתחלה היתה כוננתו לגור שם למשך תקופה קצרה, עד שתתבסס פרונסתו ויוכל לעבר לגור בין יהודים, אלא שבסייעתא דשמיא עשה זלמן חיל בעסקיו ומסחרו פרץ במהירות. הוא הקים בכפר אחזה רחבת ידים, וסביבה נטע שדות, פרדסים וכרמים לרב, ועד מהרה היה לגדול

ספקי המזון שבכפרי הסביבה. כך חלפו השנים וזלמן, שהצריך לדור בקרבת מקום לעסקיו, נותר בכפר הנדח, ללא בית כנסת וללא מגן לתפלה.

זלמן לא ידע כראוי את סדר התפלות ונדא שאל את הלכותיהן, אולם הוא לא נתן למציאות הא להשפיע על חייו היהודיים. הוא היה מתאמץ לנסע אחת לחצי שנה לעיר הקרובה, שם היה נכנס לחדרו של המרא דאתרא כשבדין סדור עב פרס שירש מאביו, ופנקס גדול. הרב היה יושב עמו ומלמדו את סדרי התפלות למשך מחצית השנה הקרובה - מתי ראש חודש ויש לומר הלל, ומתי יום טוב האסור במלאכה. מתי חלים הצומות שיש לומר בהם "ענגנו", ומתי חלים ימים מיוחדים אחרים.

כך חי לו הכפרי במשך שנים רבות בכפר הנדח. במשך רב שעות היום הוא היה עסוק בעבודת השדה, בפקוח על הפועלים ובשווק התוצרת, ובמעט השעות שנותרו לו היה קורא תהלים ומתפלל לפי הוראות הרב המדקדק.

היה זה באחד הימים הנדירים שעשה זלמן בעיר הגדולה. זלמן, שרגיל היה בימים כתקונם לפגוש יהודים רבים ברחוב העיר, אשר רבים מהם אף הפירוהו והיו רגילים לדרש בשלומו, הפתע לראות הפעם את הרחובות ריקים מיהודים, כביכול היה זה יום חג. וכמי ששמר בכל מאודו על הוראות הרב בדבר חגי ומועדי השנה, נחרד למחשבה שהפעם טעה.

מבלבל ותוהה הוא נכנס לבית הכנסת, בקש לבדק אם יהודי העיר נמצאים שם, והחרדה שאחזתו התגברה עוד יותר - - - אכן כן, מסתבר שפנראה הפעם טעה בחשוביו, בית הכנסת היה גדוש במתפללים כמו ביום שבת וחג.

מי יודע, אולי אני מחלל עתה שבת או יום טוב... נחרד זלמן, אלא שמבט נוסף במתפללים הרגיעו. הם היו עטורים בטלית ותפלין, ובשבת ויום טוב, הוא ידע, הרי לא מתפללים עם טלית ותפלין.

ובכל זאת, תהה זלמן בלבו, מה יום מיוחדים! בחשש רב הוא נגש לאחד מהמתפללים ושאלו לפשר ההתכנסות; מה גרם ליהודי העיר להתכנס ביום בהיר בבית הכנסת? הלה הביט בו בפליאה ואחר הפטיר: "מה, אינך יודע? תענית היא היום!" ומיד שב לתפלתו.

תענית? לא הבין זלמן, הוא בדק שוב בפנקסו ולא מצא זכר ליום שכזה. כשהסתימה התפלה הוא נכנס לחדרו של הרב, ובקול שנמלה בו פליאה ופגיעה הוא שאל: "מדוע לא גלה לי הרב בעדכון האחרון על התענית שחלה היום? הן מחמת שלא ידעתי נכשלת

הבקר ואכלתי פת שחרית!" "תנוח דעתך", הרגיעו הרב, "הפנקס שבדין מסדר ומדקדק ואין בו שום טעות!" "אם כן, מדוע התכנסו המתפללים היום לתפלה בבית הכנסת?" תהה זלמן, "פשוט מאד", הסביר הרב, "מחמת שבאזרנו אחרו הגשמים מלרדת, וגרנו תענית צבור מיחדת כדי לשפך תפלה לפני ה' יתברך שיוריד לנו גשמי ברכה".

"בשביל גשם גזרתם צום?" התפלא זלמן, "הלא יש לכך פתרון הרבה יותר פשוט..."

"ומהו?" התפלא הרב, וזלמן הסביר בתמימות: "אספר לרב את שאני עושה במקרה שלא יורדים גשמים בשדותי ובכרמי: אני יוצא אל השדה ומבקש ומתחנן לפני השם יתברך שיוריד לי גשם. ומה אמר... הקדוש ברוך הוא תמיד עונה לבקשתי ומוריד לי גשמי ברכה".

הרב, שהיה מפתע מהדבור התמים, הררה לרגע, ואז הפטיר: "אדרבה, זלמן, עשה זאת גם עתה. אנו זקוקים מאד לגשמים, בקש נא הפעם בעבורנו!"

ללא אמר ודברים יצא הכפרי אל השדה הסמוך, פרש ידיו אל השמים והחל לבקש בתמימות, בדבורים פשוטים שנבעו מעמק לבו: "אבא יקר, רבוננו של עולם, הן בשביל מי בראת את עולמך, וכי לא בשביל בניך? הרי אינך מוריד גשמים לעולם, אלא בשביל היהודים, מקימי מצוותיך! אם עצרת את הגשמים, בודאי רצית שיתעוררו בתשובה. הן בעיני ראיתי כיצד הם התפללו בבית הכנסת ושבו בתשובה על עונותיהם ושיגגותיהם, ועתה, הן בלי גשמים יקשה עליהם לעבד אותך כראוי. אנא שמע לתפלתם והורד להם גשמי ברכה!"

כך במשך יקות ארכות האריך הכפרי בתפלתו הטהורה, שכללה עוד כהנה וכהנה דבורים פשוטים ותמימים, בעוד הרב עומד ומביט בו משתאה. וראה זה פלא, לא חלפה אלא שעה קלה וכבר התקדדו השמים בעבים וגשם עז נתפ ארצה. השדות השקו לרויה, ובורות המים התמלאו במי שתיה זכים, והכל נרעשו למראה הנס.

ספור זה היה מספר הרבי הק' בעל הצמח צדק, והיה מסים ואומר: "בואו וראו עד היכן מגיע כחה של תפלה: הנה כי כן, אפלו יהודי פשוט כל כך, כאשר הוא שופך לבו בתפלה לפני ה', מתוך אמונה פשוטה ותמימה, מיד מתקבלת תפלתו לרצון ופועלת את פעלתה.

תפלה אינה צריכה יותר מאמונה אמיתית בכחה. כאשר המתפלל מאמין בתפלתו ומחשיב אותה ומוקירה באמונה, הרי מבטח הוא שהיא תתקבל ברחמים ובכבוד".

טיב ההתחזקות' - תפלה עמ' תרכד

הגימטריה של אמן

המקבילים כתבו שיש לכוון בעניית אמן כי היא בגימטריה צ"א, בגימטריה של שמות הוי"ה ואדנות יחד. עוד הוסיפו שבשעת עניית אמן יציר האדם במחשבתו שם הוי"ה ואדנו"ת בשלוב.

מקורות ובאורים:

ה'כף החיים' (נו ט) הביא בשם הרמ"ז (בפרושו לספר הזהר וילך רפה ב) שיש לכוון בעניית אמן שהיא בגימטריה של שני שמות הקדש. וראה שם שכתב על פונה זו "שדבר קל הוא להבינו ולכוון בו, דהינו הפשוט שבסודות". ב'סדר נהורא השלם' (פט"ז בהג"ה) הביא רמז לפונה זו מן הפתוב (דה"א טז לו): "ויאמרו כל העם אמן והלל לה", כלומר ששעונוים העם "אמן" יכונו לצרף "הלל" - בגימטריה שם אדנות, ל"הוי"ה", שיחדו הם בגימטריה אמן. ומוסיף, שגם החזן, שאינו יכול לענות אמן, יכוון במחשבתו פונה זו בשעה שהצבור עונה אמן.

כתבו ראשוניים (ה'רקח' הל' סעודה סי' של; בעל הטורים דברים כז כו) שלכך אמרו חכמים (ברכות נג ב) ש"גדול העונה אמן יותר מן המברך", לפי שהאמן היא גימטריה של שני השמות, בעוד המברך אינו מזכיר אלא שם אדנות בלבד. ואף שפסק השלחן ערוך (או"ח ה א) שבהזכרת שם אדנות בברכה יש לכוון גם לשם הוי"ה, מכל מקום הרי המברך מזכיר בפיו רק שם אחד, לעמת העונה אמן שמזכיר שני שמות (סדר נהורא השלם' שם).

עוד כתב ה'כף החיים' (ה יג) בשם 'שער הכוונות' (דרושי החזרה דרוש ה) ו'פרי עץ חיים' (שער יא פרק ב) שיש לכוון את שני השמות הללו בשלוב. וראה שם שבעניית אמן על ברכה יציר את שלוב האותיות לסרוגין כששם הוי"ה תחלה: "הדונהי, ואלו בעניית אמן

אחר קדיש יציר השלוב לסרוגין כששם אדנות תחלה: 'איךדנהי'. ב'סדר נהורא השלם' (שם) הביא פונה נוספת בעת עניית אמן, שיכוון שבסדר האל"ף-י-ב"ת האותיות שאחר אמן הן "בנס", העולים בגימטריה מאה ושתיים-עשרה בגימטריה של "יבק". והוסיף וכתב במעלת פונה זו: "המכוון את זה השם לא תשוב תפלתו ריקם, ועל זה אמרו בגמרא (שם) גדול העונה אמן יותר מן המברך".

תפלת ה'אור צדיקים'

חכמים החמירו בעוון עניית אמן בלא פונה. כדי שלא להכשל בכך יש לומר תפלה זו בכל בקר לפני התפלה: "רבונו של עולם, גלוי וידוע לפניך שאני בשר ודם ואין בי כח לכוון פונת אמן כראוי, ובכן יהי רצון מלפניך שתהא עולה פונת אמן שלי עם פונת אמן מאותם השרידים היודעים לכוון פונת עניית אמן כראוי".

מקורות ובאורים:

כן כתב רבי מאיר פאפירש בספרו 'אור צדיקים' (תקון התפלה אות נב). וראה שם שכתב שכל אדם יקבע תפלה זו 'בתוך סדור שלו או על הכתל'.

רבי שר' דבליצקי חבר נסח תפלה אחר, הכולל בתוכו את כל פונות אמן (תנאים טובים' אות ב): "והריני מכוון מעתה שכל אמן שאענה יהיה כאלו פונתי כפי ענין הברכה, והענין שאענה עליהם, שזה אמת ואני מאמין בזה, והלואי שיהיה כן במינו לעינינו, ושהוא מברך ויתברך עוד, ושהוא א-ל מלך נאמן".

אוצרות אמונים

עניית אמן בכונה

אמן אחת כראוי

בעלות רבי מנחם מנדל מויטבסק לארץ הקדש, עמד ואמר בהתרגשות:

"כל זמן שהייתי בחוץ לארץ הייתי משתוקק להתפלל תפלה אחת כראוי לפני בורא עולם. ואולם משעה שעליתי לארץ ישראל, שעליה אמרו חכמים (ב"ב קנח ב) שאידיה מחכים, החכמתי להבין שלהתפלל תפלה כראוי זהו דבר שאי אפשר להשיגו, והלואי שאזכה לענות ולו אמן אחת כראוי" (אילנא דחיי - אור הנר' אות לא).

חסידים מספרים כי ביום שהגיע רבי משה מקוברין לגיל שבעים, ערכו תלמידיו סעודה לכבוד המאריך. לקראת סוף הסעודה נכנס הרבי מקוברין ואמר: "לו הייתי יודע שבכל חיי עניתי אמן אחת כמו שצריך, כי אז הפל היה כדאי". ובהזדמנות אחרת אמר: "אלו הייתי יודע שבכל חיי עניתי אמן אחת כראוי, לא הייתי דואג כ"ל" (אמרות משה' [ב"ב תשע"ו] ח"א עמ' קצב-קצג).

אגרת אמונים

מכתב מקורא נאמן

לכבוד צות עורכי ז'כל מאמינים' הי"ו השלום והברכה,

בתקופה זו, שבה אנו עומדים להתחיל לבקש על הגשמים בארצנו הקדושה, ראיתי לנכון לצנן רמז נפלא שמצאתי יש בו כדי להאיר על השיחות שיש בין הקפדה על עניית אמן לירידת גשמים:

על הפסוק המובא בפרשת נח (בראשית ח ב): "ויסכרו מעינת תהום וארבת השמים ויכלא הגשם מן הארץ", מצאתי שדרש בספר 'שמנה לחמו', כי סופי תבות הפתוב: "ויכלא הגשם מן השמים" הן "מאמן", ומכאן רמז שהגשמים יורדים 'מאמן' - בזכות עניית אמן. והרי הדברים עולים בקנה אחד עם דברי חז"ל הידועים (תענית ח א): "אין גשמים יורדים אלא בשביל בעלי אמונה".

חשבתי להוסיף רמז נפלא על כך מן הפסוק שאנו אומרים בכל יום בקריאת שמע, בפרשת "ויהי אם שמוע": "ונתתי מטר ארצכם בעתו"; "ונתתי מטר ארצכם" - ר"ת אמן.

בברכת "ולגשמים בעתם ונאמר אמן", חיים צבי שטיין - בית שמש

מלאך בכל בית

קמתי מעט לאחר השעה שש, והריח החרוד הכה מיד באפי. היה זה ריח עז שלא הותר מקום לספק - שרפה פרצה בבית!

קפצתי ממשתי בבהלה והתחלתי לחפש את מקור הריח. באפן טבעי מהרתי למטבח, אולם המטבח עמד נקי ושקט כפי שהותרתי בליל אמש. גם חדר הבנות היה שקט ורגוע. משהגעתי לחדר הילדים נמלטה מפי זעקת שבר.

המחזה שנגלה לעיני היה לא יאמן: בני בן העשר ישן שנת ישרים על מטתו, בעוד התנור שלצד מטתו בוער. האש כבר לחכה את הכרית שתחת ראשו, ובעוד רגע עמדו הלהבות להתפס בשערו... זעקתי הנוראה הרעידה את כל הבית, והיה מי שדאג מיד לכבות את האש. הבקר התחיל בבהלה גדולה, אולם אט אט שב הבית למסלולו הרגיל.

רק לאחר שנגעתי מעט, בשעות אחר הצהריים, התחלתי להבין מה גדול הנס שהתרחש עמנו. היה זה נס שכל פלו התרחש בזכות 'אמן' ספרתי על כך לילדי ואמרתי להם: ראו נא ילדים מה גדול כחה של עניית אמן.

כלנו היינו נרגשים, ואז הצביע בני, גבור הספור, על דף המיזם של 'בני אמונים' שהיה תלוי על דלת המקור, דף שכותרתו היתה 'אמן בכל בית', והציע: 'הבה נחליף את שם המיזם'.

'נחליף את השם? מדוע? למה?' תמנהו, והוא הסביר: 'עד עכשו ידענו שאמן היא בגימטריה מלאך. אולם עכשו, שזכינו לראות זאת בחוש, ראוי שנשנה את שם המיזם מ'אמן בכל בית' ל'מלאך בכל בית'!

לא במפתיע התקבל הרעיון בברכה על פני כלם והוסיף משנה מרץ להקפדתנו על עניית אמן כהלכה ובהדור - הקפדה שמיום זה ואילך תקבל אצלנו משמעות מיחדת."

זו היתה נראית כמו עוד שיחה שגרתית שיצאה ממשרדי 'בני אמונים'. מעבר לקו ענתה אמו של אחד הילדים שזכו בהגדרה שנגררה כמה ימים קודם לכן, והיא שמחה להתבשר על זכיתו של ילדה בפרס נאה.

שיחות כאלו מתקיימות במשרדנו כמה פעמים ביום. הצות המימן כבר הרגל לשמע מעבר לקו קריאות שמחה, כמו גם מלות תודה וברכה. גם הפעם היתה אמורה השיחה להסתים בשלב זה, אלא שמשום מה האם לא מהרה לנתק. היא היתה נשמעת נרגשת יותר מהרגיל, ואחר שבקשה רשות להוסיף כמה מלים, ספרה את ספוריה המפעים:

"היה זה בשנה שעברה, בעצמו של החרף. בני בן העשר פרט לשנת הלילה, לא לפני שבצע מעשה מסכן; הוא חבר שעון שבת לתנור שעמד סמוך למטתו, וכונן כף שיתחיל לפעל בשעה שש בבקר. בתמימותו בקש כף להקל עליו את המעבר מהמטה החמה לקר שבחוצו. בדיעבד הסתבר לי כי בטרם עשה זאת בקש את רשותי, אך לא הייתי פנויה כדי להקשיב לדבריו.

כך, באותו לילה ישנו כלנו מבלי לדעת על הסכנה המרחפת על ראשנו.

הספור יכול היה להגמר בצורה טראגית חלילה, אלמלא בבקר שלמחרת החלטתי להשכים קום, ומדוע? משום שכמה ימים קודם לכן, במסגרת מיזם נפלא של 'בני אמונים', החלו ילדי להתחזק בעניית אמן. הם החליטו ביניהם לומר את ברכות השחר בבית, כשהאחד מברך וחברו עונה אחריו אמן.

כיון שבמימים הראשונים גרם לי הדבר לעכוב בהתארגנות הבקר, החלטתי מיום זה להשכים קום, כדי שאוכל לארגן את תיקי הילדים עוד בטרם יקומו, וכך אהיה פנויה לענות אחריהם אמן בכונה וברגע.

שערי גן עדן

האמן היא חלק מן הברכה

בספרו 'ברכת אברהם' על מסכת ברכות (מז א) באר רבי אברהם את טעם מנהגו של רבי חיים מוולוז'ין שלא לברך ברכת הנהנין מבלי שיהיה מי שיענה אחריו אמן, ואלו דבריו:

"כתבו הפוסקים שלפי שה'אמן' הנה חלק מן הברכה, לכך נכון לכתחלה שיכונן המברך לצאת ידי חובת 'אמן' בשמיעת האמן שעונים השומעים אחר ברכתו" (רמ"א אורח קסז ב; באור הגר"א שם; 'משנה ברורה' שם כ).

בחוששו לדעה זו שאף רבו הגר"א הסכים עמה, הקפיד הנפ"ש החיים שבעת הברכה יהיה מי שיענה אמן אחר ברכתו, ובכך שפון לצאת ידי חובת עניית אמן, היתה בידו ברכה שלמה."

לאור זאת הוסיף ה'ברכת אברהם' ופרש שדברי חכמים (ברכות נג ב) "גדול העונה אמן יותר מן המברך", יכולים להתפרש ביחס למברך עצמו; שבשמיעתו את האמן הנענית על ברכתו, ובכוננתו לצאת בה ידי חובה וכך להשלים את הברכה, גדולה זכותו יותר מעצם זכות אמירת הברכה.

ה'ברכת אברהם' ה' בחשון תשפ"ב

רבי אברהם ארלנגר זצ"ל

רבי אברהם ארלנגר זצ"ל נולד בשוויץ בטבת תרצ"ב לאביו הרב שמשון רפאל ארלנגר ז"ל.

בשנת תשי"ב עלה לארץ ישראל ונכנס ללמד בישיבת מיר, שם למד תורה מפיו של רבי חיים שמואלביץ, ראש הישיבה. בהמשך עבר ללמד

בישיבת בריסק, בה דבק ברבי יוסף דב מבריסק, ואף זכה לקביעות מדי מוצאי שבת לדבר בלמוד עם מרן הגר"י.

בשנת תשט"ו נלקח כחתן לבתו של רבי חיים יוסף יעקבוביץ, מרבי ישיבת 'קול תורה'. מעט אחר נשואיו נפטר חותנו, והוא נקרא למלא מקומו בישיבה.

בהגיעו לגיל שבעים החליט לפרש מהישיבה כדי שיזכר להשקיע זמן ללמוד מסכתות שאינן נלמדות בסדר הישיבתי הקבוע, אולם המשיך במסירת חבורות בביתו לבחורים בכל מקצועות התורה. ספריו 'ברכת אברהם' על מסכתות הש"ס התקבלו באהבה בקרב הלומדים. למרות גדלותו התהלך כל ימיו בצדי דרכים וברח מן הפרסום.

נפטר בה' בחשון תשפ"ב, והמונים לאהו בדרך האחרונה לחלקת הרבנים הנדפשה בהר המנוחות.

איש לרעהו

לקט אמרות חז"ל
רעיונות, עובדות
והנהגות מגדולי
ישראל,
על מדות טובות
שמביאות לאהבת
הזולת הנלמדות
מפרשת השבוע

ליקוט ועריכת: יצחק בן אהרן
כל הזכויות שמורות למכון אהבת אמת
אסור להעתיק, לצלם ולהדפיס בלי רשות בכתב

מכון אהבת אמת – המרכז להעמקת ערכי אהבת הזולת
ע"ש ר' עבי יהודה דומוביץ ז"ל – רח' אבן עזרא 2 ירושלים 9242402
טל: 02-5671812 פקס: 077-7671812 דוא"ל: paypal: ahavemet@012.net.il

שבת קודש ו חשון תשפד: הדלקת נרות: ירושלים: 5:26 תל-אביב: 5:41 חיפה: 5:31 מוצאי שבת: ירושלים: 6:38 תל-אביב: 6:39 חיפה: 6:38 ר"ת: 7:19
פרשת נח

הכרת הטוב

להכיר טובה למטיבנו ולא להיות כפוי טובה !
נלמד מהפסוק: "וירד ה' לראות את העיר... אשר בנו בני האדם" (פרק יא-ה)

וכתב רש"י: בני האדם – אלא בני מי, שמא בני חמורים וגמלים! אלא בני האדם הראשון שכפה את הטובה ואמר האשה אשר נתת עמדי. אף אלו כפו בטובה למרוד במי שהשיעם טובה ומלטם מן המבול". [ואף שנולדו אלו לאחר המבול. אך פשוט וברור שכל אדם בר-דעת היוודע להכיר בטובה, מכיר הוא בכל הטוב שקדמו וגרמו לכל הטוב שזכה בו. שאם הקב"ה לא היה ממלט אבותיהם מן המבול, לא היו אלו קיימים].

מספרים חז"ל בגמרא (ברכות ס:) על רבי עקיבא שהיה מהלך בדרך ועמו חמור, תרנגול ונר, וביקש להכנס לאכסניה ולא נתנו לו, ואמר "כל מה דעביד רחמנא לטב עביד" ונותר ללון בחוץ. בא אריה ואכל את החמור. בא חתול ואכל את התרנגול. נשבה רוח וכיבתה את הנר. גם אז אמר רבי עקיבא: כל מה שעושה ה' הכל לטובה!

ואכן נתברר שהכל אירע לטובתו, שכן באו שודדים ובזזו את העיר, ואילו היו פוגשים ברבי עקיבא היו עלולים להורגו, אך מכיון שהיה חשוך ולא היה חמור ותרנגול שישמעו קולם, לא הרגישו בו וחיינו ניצל.

והקשו המפרשים: מאחר שהשי"ת רצה להציל את רבי עקיבא, מדוע ציערו בתחילה בהריגת החמור והתרנגול, היפלא מה' להצילו מן השודדים גם אם היו החמור והתרנגול קיימים?!

וביאר רבי יוסף חיים מבגדד זצ"ל שבזה רצה הקב"ה להורות שלא יהיה אדם שופט בשכלו על כל צער שבא לו, שזה לרעתו, אלא יכיר ויבין שהכל לטובתו, ואשר בגין צער זה ניצול מצער גדול יותר, אלא שאין בעל הנס מכיר בניסו, וכדרשת חז"ל בגמרא (נדה לא) על הפסוק עושה נפלאות גדולות לבדו.

מעשה, מעשה כמו זה שאירע אצל רבי עקיבא אשר נראה בעליל שהצער וההפסד הם שגרמו לטובה גדולה, מזה יקיש אדם וילמד לכל צער והפסד שיגיעו לו בעולם הזה, שבאמת יצמח ממנו טובה גדולה, אף שכעת אינו מבחין בכך.

לפיז ממשיך ה"בן איש חי" ומבאר את הפסוק "מה רב טובך אשר צפנת ליראיך פעלת לחוסים בך נגד בני אדם" (תהלים לא-כ) כלומר: מאותם ניסים אשר פעלת "נגד בני אדם" – הם הניסים הגלויים, נבין עד כמה, "רב טובך אשר צפנת" – כמה טובות נעשים בסתר ובהצנע שאין בעל הנס מכיר בניסו.

נוסיף שאכן מצינו דוגמא לענין הזה במשל שהביאו חז"ל במדרש על הפסוק "אוד ה' כי אנפת בי ישוב אפך ותנחמני": משל לאדם שרצה לשוט בספינה, ונתקע לו קוץ ברגלו ואיחר את הספינה והצטער על זה מאוד, לימים שמע שהספינה טבעה בים, הודה האיש בשמחה להקב"ה על הקוץ שנתקע ברגלו, שנתברר לו שהוא נשלח מה' כדי להצילו. וזה שאמר "אודך ה' כי אנפת בי" וגו'.

בזה יובנו דברי חז"ל (ברכות נד): "חייב אדם לברך על הרעה כשם שמברך על הטובה" וכו'. ופלא הוא: היאך יוכל לברך על הרעה כמו על הטובה?! אלא עליו להבין ולהכיר שה' שהוא טוב ומטיב, בזאת הרעה הצילו מצרה גדולה יותר.

"שלא להיראות ככפוי טובה"...

בתקופת מלחמת תש"ח, הגיע בערב שבת איש צבא, אל ביתו של החזון איש, ויעץ לו לעזוב את הבית לליל שבת, משום חשש סכנה שעלולה להיות התקפה של ערבים, וביתו של החזון"א היה בקצה העיר.

הגיב החזון איש ואמר לרבי שלמה זלמן אולמן: הם מודמים לעצמם שהם שומרים עלי ודואגים לי, הרי אם הקב"ה לא ישמור עיר שוא שקד שומר! "אבל" – הוסיף החזון"א – "היות והם מתכוונים לטובתי אין מן הראוי להראות בפניהם ככפוי טובה! על כן עלי לעזוב, ואולם צריך שישאר מישהו בבית כדי לקיים בבוקר את מנין הוותיקין"...

על כן ביקש החזון"א מהרב אולמן שישאר ללון אצלו בביתו והוא עצמו יצא לישון אצל רבי שמריהו גרינמן. הוא מסר לו את מפתח הבית וביקשו שלא לפרסם את הדבר כדי שלא להכניס את הציבור לפחד. עם זאת הגיע החזון"א לביתו בבוקר מוקדם לפני המתפללים, שלא יודע להם שהלך ללון במקום אחר.

למחרת, באו שוב אנשי צבא ואמרו לחזון"א שלא יישן בביתו מאותו חשש שאמרו לו בפעם הקודמת. אז אמר החזון"א: "מספיק שהראתי כבר שאינני כפוי טובה"... ונשאר ללון בביתו... **מעשה איש**

הזכות הגדולה ליום כיפור...

בשנת תשס"ט, זמן מועט לפני התקדש יום הכיפורים, כשהציבור התכונן להתפלל כל נדרי בחיל וברתת מאימת יום הדין, נכנס הגאון רבי חיים פנחס שיינברג זצ"ל להיכל ישיבתו תורה אור והבחין בסטנדר גדול וחדש שהכינו לכבודו. ביקש מיד שיקראו למי שהתקין עבורו את הסטנדר, וכשהלה הגיע, הודה לו הרב שיינברג במלים חמות מכל הלב.

במוצאי יום כיפור נשאל הרב שיינברג: מדוע היה כל-כך חשוב ודחוף לו לפני תפלת כל נדרי להודות למתקין הסטנדר? והשיב: "הכרת הטוב לזולת היא ההכנה הטובה ביותר לזכות בדין ביום הכיפורים". **הלמות עמלים – ח"ב**

עלון השבוע "איש לרעהו" פרשת נח מוקדש לעילוי נשמת כל הנרצחים על היותם יהודים. הי"ד. ולזכות רפואתם השלימה של הפצועים, ולזכות ישועתם של השבויים, יוציאים השי"ת מצרה לרווחה, מאפילה לאורה ומשעבוד לגאולה. אכ"ר

לנהוג בענוה ובעניעות עם הזולת!

נלמד מהפסוק: "ושם אחיו יקטן" (י-כה)

וכתב רש"י: "יקטן - שהיה עניו ומקטין עצמו, לכן זכה להעמיד כל המשפחות הללו". גם על נח מבואר בגמרא (עבודה זרה ו: ובפירוש רש"י שם) שהיה עניו ושפל רוח. ויתכן כי מסיבה זו ניצל מן המבול ככתוב: "ונח מצא חן בעיני ה'". וזאת מחמת ענוה שהיתה בו ככתוב במשלי (ג-לג) "ולענוים יתן חן" וכפירוש הגר"א: ולענוים השומעים חרפתם ואינם משיבים, מכניעים את עצמם לכל אדם בעולם ואין רודפים אחר הכבוד, "יתן חן". הקב"ה יתן חינו בעיני הבריות. ושנינו באבות (פ"ג-ג): "כל שרוח הבריות נוחה הימנו, רוח המקום נוחה הימנו".

ידוע המעשה שמספרים חז"ל (שבת לא.) על שני בני אדם שהתערבו ביניהם אם יצליח מי מהם להקניט את הלל הזקן, יטול ד' מאות זוז, ואותו היום ערב שבת היה והלל חופף ראשו. הלך וניסה אחד מהם להקניטו בכל מיני שאלות שונות ומשונות והלל הבלג ואמר לו בסבלנות "שאל בני שאל", והשיב לו על שאלתו.

ולכאורה יפלא, מדוע הוצרך הלל להבליג עד כדי כך ולהקדיש למטריד זמן כה יקר בשעה דחוקה כל כך, הרי היה יכול להשיב לו בנחת ובנועם, בלא כעס, כי מבקש ממנו, הואיל ועתה אין לו פנאי, שיאיל בטובו לבוא לאחר השבת וישאל אותו אז כל העולה על ליבו!

אמר על כך כ"ק האדמו"ר רבי יצחק מוורקא זצ"ל כי מהנהגתו זו של הלל מוכח שאם היה דוחהו לאחר השבת היתה נראית בזה עדיין מדת-מה של הקפדה, ורואים מכאן שלימות ענוותנותו והכנעתו של הלל, כי רק מי שמחשיב עצמו במשהו מעל חברו, מסוגל לדחותו ולומר לו שאין לו פנאי בשבילו עכשיו, אבל מי שממליך עליו את חברו מחשיבו יותר ממנו, וכגון אם מלך גדול יבוא לדבר עמו האם גם אז ידחה? בדיוק כך החשיב הלל את המטריד, ולכן נענה לו מיד בכבוד ובסבלנות אין קץ.

שח כ"ק האדמו"ר רבי שמחה בונים מפשיסחא זצ"ל: מנין לנו שמחוייב כל יהודי מדאורייתא להיות עניו? מהלכה זו שאם יאמרו לך הרוג אחד מישראל ואם לאו נהרג, תהרג ואל תעבור! שכן "מאי חזית דדמא דידך סמוק טפיל", אולי דם אותו יהודי חביב בעיני המקום יותר ממך. ומכיון שהלכה זו נוהגת בכל איש ישראל, נמצא שאפילו אם מדובר ברגע, מחוייב אדם למסור נפש להריגה מפני ספק השקול שמא רשע זה חביב בעיני המקום יותר ממנו. עד כדי כך מחייבת התורה לכל אדם מישראל להיות שפל רוח ולא יחשוב שהוא נעלה במשהו מזולתו...

אמרו חז"ל בגמרא (ב"ב כה:): הרוצה להחכים ידרים [יסב פניו בתפלתו מעט לצד דרום] והרוצה להעשיר יצפין והסימן: מנורה בדרום ושולחן בצפון. ולכאורה תמוה, א"כ שהתורה והעושר בשני צדדים הסותרים זה את זה, הכיצד מצאנו גדולים שהיה אצלם תורה וגדולה במקום אחד?!

והביא הגרא"א דסלר (במכתב מאלהו ח"ד) את תרצו של רבי נחמן מברסלב זצ"ל, שהדבר אפשר ע"י ענוה שאני לא תופס מקום. וביאר הרב דסלר, כי כשמדמה אדם בגאוותו שהחכמה והעושר שלו הרי זה בבחינת מקום, שעושה בזה רשות לעצמו, ואז אי אפשר לתת לו שתיקה, כי כל מה שנותנים לאדם בעוה"ז בין חכמה בין עושר, הרי זה כנסיון עבורו אם יתגאה ויחס אותם לעצמו, או שתישמ בהם לעבודת ה'. ואין נותנים לאדם עבודה כה קשה של שני נסיונות כאחד.

אבל מי שכבר התעלה למדרגה נשגבה של ענוה שהכל אצלו עבדות, עניו כזה אין לו בחינת "מקום" כי אינו עושה רשות ותחום לעצמו כלל. על כן יתכן תורה וגדולה יחדיו.

"גדולים וטובים ממני"...

בעל החתם סופר לא שעה להפצרות תלמידיו להדפיס עלי ספר את תשובותיו הרבות. כאשר הדפיס תלמידו הגאון רבי מרדכי שלנק זצ"ל את חידושי הר"י מיגאש ז"ל וצירף אליהם כמה מתשובות החתם סופר, הקפיד החת"ס על כך.

כשנשאל לסיבת הקפדתו, השיב החת"ס: כאשר יהודי שואל שאלה, הרי מחובתי להשיבו תשובה. אבל אם אדפיס את הדברים, הרי זו הנחה שרבים אינם יודעים את התשובה ואני מאיר את עיניהם. חלילה לי להניח הנחה כזו! שכן רוב העולם גדולים וטובים ממני, ואינם צריכים לי. ועבור המיעוט שבמיעוט למה אטריח עצמי..."

חוט המשולש - הגדת החת"ס

משים עצמו כמי שאינו...

שח הגאון רבי יצחק הקר שליט"א שכך סיפר לו חמיו הגאון רבי שמואל רוזובסקי זצ"ל: "בבחרותי כאשר למדתי בישיבת לומז'ה בפתח תקוה הייתי נוהג לנסוע מידי שבוע לדבר בדברי תורה עם מרן החזון איש ולהציע בפניו את חידושי.

"פעם אחת הגעתי אליו והוא ישב ולמד עם גיסו הגאון רבי יעקב ישראל קניבסקי - הסטייפלער זצ"ל. הצעתי בפניו את חידושי על הסוגיא של "התוקע בשופר של ערלה". הם הקשיבו היטב, והסטייפלער ישב כל העת ושתק. אחר שסיימתי אמר לי החזון איש שהדברים אמת מתחילתם ועד סופם.

"והנה לאחר תקופה מצאתי בספרו של הסטייפלער, קהילות יעקב, שהוא כתב זה מכבר, סימן שלם על הסוגיא הזו וכבר כתב שם את כל הדברים שאמרתי לפניו, נפלאתי מאוד על גודל ענוותנותו וצניעותו של הסטייפלער שלא רמז לי על כך דבר בעת שהרציתי את דברי לפני החזון איש..."

הלמות עמלים

מחיקת התארים...

רבי לייב פרידמן זצ"ל אירגן שיחות מוסר ע"י גדולי המוסר (בבית המוסר "כלילת שאול" במאה שערים) והוא עצמו תלה את המודעות על קיומה של השיחה. פעם רשם את שמו של הגה"צ רבי אליהו לופיאן זצ"ל בתוספת התואר המקובל "הרב הגאון". כשנודע הדבר לרבי אליהו, צעד בעצמו באישון לילה, לגרד מהמודעות את התארים שהודבקו לשמו.

כשהגיע לשיבת מיר והחל לגרד את התארים אשר כה סלד מהם. ראו תלמידים שלא הכירוהו זקן "מטפל" במודעות וגערו עליו מה ראה על ככה... אך הוא לא הסתפק בגירוד התארים וכאשר החל בשיחה פתח ואמר:

"מבקש אני מאוד שלא יכתבו עלי תארים, כותבים עלי כאן בעוה"ז "גאון", הרי כשאבוא לעולם האמת יפתחו גמרא ויבחנו אותי בטענה: "הלא אתה גאון, בא ונוכחי!" ואז יהיו הבזיונות נוראים ואיומים..."

והוסיף: "כל זמן שכתבו הרה"ג בראשי תיבות, אפשר היה לומר שכוונתם בזה למילים אחרות... אבל כשכותבים באופן מלא "הרב הגאון" זה פחד!"

ר' הירש

"תתפלל עלי שאגדל צדיק..."

הענוה של הגה"צ רבי שמעון בעדני זצ"ל היתה אמיתית. הוא היה סבור באמת ובתמים כי איש פשוט הוא כאחד האדם. ולא העלה בדעתו כי ראוי הוא להתעטר באיצטלה דרבנן ובתארי כבוד.

מעשה בתלמידי "תלמוד תורה", שבאו למעונו להתברך מפיו להצלחה בתורה וביראת שמים. אחד הילדים ברוב תמימותו, לאחר שקיבל את הברכה, השיב ובירך את הרב בעדני: "ה' יעזור שגם הרב יהיה צדיק..."

הרב בעדני התרגש מאוד מברכתו של הילד, ולפני שכל הילדים עזבו את הבית קרא לילד שבירכו, ניגש לארון והוציא דברי מתיקה, נתן לילד ואמר לו בהכנעה: "בני יקירי אינך יודע עד כמה חיזקת אותי בברכתך, אני מבקש ממך שבכל יום תתפלל עלי שאגדל להיות צדיק..."

גליון שם משמעון

לרדוף אחר השלום והאחדות ולהתרחק מן המחלוקת!

נלמד מהפסוקים: "הן עם אחד ושפה אחת לכולם... ומשם הפיצם ה'" (פרק יא-ו,ט)

ו**כתב רש"י** (מהמד"ר): וכי איזו קשה של דור המבול או של דור הפלגה: אלו [=דור המבול] לא פשטו יד בעיקר ואלו [=דור הפלגה] פשטו יד בעיקר להלחם בו, ואלו נשטפו, ואלו לא נאבדו מן העולם!! אלא שדור המבול היו גזלנים והיתה מריבה ביניהם לכך נאבדו. ואלו היו נוהגים אהבה ואחדות ביניהם שנאמר שפה אחת ודברים אחדים. למדת ששנאו המחלוקת וגדול השלום.

עד כמה גדול הוא כח האחדות ניתן ללמוד מדברי יעקב אבינו לבניו: "האספו ואגידה לכם את אשר יקרא [כתוב א'] במקור ולא ה', ללמדנו שהכל בהשגחת יחידו של עולם ולא בדרך מקרה ח"ו] אתכם באחרית הימים". (בראשית מט-א). ואמרו חז"ל במדרש: "רבי סימון אמר, מפלת גוג הראה להם... רבי יהודה אומר, בנין בית המקדש הראה להם".

ביאר בעל ה"נודע ביהודה", כי לדעת רבי סימון, יש בכוחה של האחדות [המסומלת ב"האספו"] לנצח את האויב מבחוץ. ולדעת רבי יהודה יש בכח האחדות אף לבנות את בית המקדש.

וכך גם בכח האחדות להגן על קיומה של היהדות בכל זמן. כביאורו של **כ"ק האדמו"ר מגור בעל האמרי אמת**: נאמר בפרשת ראה: אחרי ה' אלוקים תלכו ואותו תיראו ואת מצוותיו תשמרו ובקולו תשמעון... - בלשון רבים. ואילו בפרשת עקב נאמרו אותם דברים בלשון יחיד (את ה' אלוך תירא ואותו תעבוד!) מה פשר השינוי?!

אלא שאם בימים כתיקונם מסוגל יהודי לעבוד את ה' אפילו ביחידות, הרי בזמן שיש מסיתים ומדיחים בעולם, אין בכח היחיד לפעול מאומה מוכרחים אז לגבש מכל היחידים כח מלוכד ומאוחד של רבים כדי להגן על היהדות. לפיכך בפרשת "ראה" שמדברים על נביא שקר המסית ומדיח, מצווה הכתוב בלשון רבים שאז מוכרחים היחידים להתלכד כאיש אחד, כדי לקיים "אחרי ה' אלוקים תלכו"...

התפץ חיים היה אומר: אין לך מדה טובה ושום דבר טוב והגון בעולם שאפשר יהיה לממש אותו ביחידות, ועצם חיי האדם נתכנו מראשית ע"י ה', שיהיו יכולים להתקיים רק ע"י סיועו של השני והאחדות המקובלת בין הבריות.

וטעמו של דבר הוא, שרצון ה' בבריאתו את האדם היה שבמשך ימי חייו עלי אדמות יתעלה ויתרומם רוח האדם בקדושתו. בטהרתו בתיקון מדותיו. וזה אפשר להעשות רק ע"י האחדות והשיתוף שבין אדם לחברו. כי באשר כוחות הנפש של כל אחד ואחד שונים זה מזה, לזאת ישפיע אחד על השני להשלים ולשכלל כל מגרעת וחסרון הנובעים מנטיות רוח האדם הצריכות תיקון. וכאשר האדם מפורד מחברו, אי אפשר לו להגיע לשלימות הנפש הרצויה לפני ה'.

מטעם זה הפליגו חז"ל מאד בערך האחדות אצל בני ישראל, וייחסו התשועה הגדולה שהיתה לישראל בימי דבורה הנביאה וברק, בזכות האחדות ששררה ביניהם באותה שעה.

ואף לעתיד לבוא, ישראל נגאלים על ידי מדת אחדות שתשרור ביניהם. כמאמרם: אתה מוצא שאין ישראל נגאלים עד שיעשו אגודה אחת, שנאמר "בימים ההמה ילכו בית יהודה על בית ישראל ויבואו יחדיו מארץ צפון". עכ"ד הח"ח.

וכן מצינו בכל הדורות שכישראל היו באחדות מדת הדין לא נגעה בהם (כמבואר בתנחומא שופטים יח). וכמובא **בדעת זקנים** עה"פ "אתם נצבים היום כולכם" עיי"ש. וכאשר זמם המן הרשע להשמיד את ישראל נימק את יכולתו בכך שאינם באחדות, כדבריו למלך אחשוורוש "ישנו עם אחד **מפוזר ומפורד**"... ולכן העצה להצלת העם היתה אחדות, כבקשת אסתר למרדכי "לך **כנוס** את כל היהודים". [וסימן לכך ראינו גם עתה באסון הנורא שאירע בישראל בשמחת תורה, העידו המחבלים הרוצחים ימ"ש בחקירתם, כי מה שנתן להם את האומץ והעוז להכנס בהקף כזה לישראל ולהרוג רח"ל, היה ממה שראו את ההפגנות וכו' והבינו שהעם בישראל חצוי ומפולג מאוד בתוכו, וזה עודד אותם וחיזק רוחם שעתה ההזדמנות לבצע זממם, ה"י.]

והאחדות שאנו מדברים עליה כוונתינו לאחדות האמיתית של "ויעשו כולם אגודה אחת לעשות רצונך בלבב שלם". ואין האחדות בהתכנסות של הרבה יחידים, אלא באחדות הלבבות באהוה ורעות של ציבור שלם, ורק בכח מאחד כזה, לקרוע גזר דין (וכמפורש ברש"י בראשית יא-ט).

"במקום שיש אחדות שורה השכינה..."

פעם נסע כ"ק האדמו"ר מאוסטרובצה-רבי מאיר יחיאל הלוי האלשטוק זצ"ל לעיירה פלונית כדי להשקיט מחלוקת שקמה על המרא דאתרא. בדרך פגשו בו שני רבנים חשובים שגם הם באו למטרה זו. אך לא הצליחו. אמרו לו: "חבל על הטירחת. אין מה לעשות כל אנשי העיירה בלי יוצא מן הכלל התאחדו ללחום ברב..."

חיך הרבי והשיב להם: "אם כל אנשי העיירה תמימי-דעים כנגדו, הרי שוב אין כאן מחלוקת... ובוודאי שכינה שרויה ביניהם... ואז לא יבצר ממנו לטכס עצה מה לעשות, כדי שהכל יבוא על מקומו בשלום..."

ואכן כך היה. הרבי מאוסטרובצה יישר את ההדורים פייס בדברים נעימים את כל מי שצריך לפייס, ולא ארכה השעה עד שהלכו כולם ביחד עמו לבקש מחילה מאת הרב...

מרכיבי תורה מעולם החסידות

"כאיש אחד בלב אחד"...

רבות התריע הגאון **רבי חיים שמואלביץ זצ"ל**, במיוחד בימי מלחמת העולם השניה, על התוצאות המרות העלולות לבוא למי שפורש מן הציבור, ועל הצורך החיוני באחדות. וכה אמר:

קומץ של יחידים אינו "כלל". כדי להיות "כלל" צריך להיות במצב של "כאיש אחד בלב אחד". ואולם כשיש כלל זוכה גם היחיד. ואם הוא מתרחק, חלילה מתחייב הוא בעונשו "בעינינו ראינו - ממשך רבי חיים - בדרך הנדודים במיר, לאלו שהיו עם הישיבה לא אירע דבר, וכולם יצאו מן הגלות האיומה בלי פגע... אך אלה שסרו מעט, אפילו כאלה שרק סרו כדי להפרד מקרובים באיזו עיירה סמוכה לדרך, על מנת לחזור ולהצטרף מיד לישיבה, אלה לא שבו עוד..."

שמירת אחדות הישיבה היה היסוד הראשון בכל השיקולים שהועלו לאורך כל תקופת הגלות, בת שש השנים, באירופה ביפן ובסין.

מח ולב

עוצמתה של אחדות...

סיפר זקן אחד מפלטי השואה, כי במחנה הריכוז שלהם הטילו הגרמנים ימ"ש את תפקיד השמירה על כל מה שקורה במחנה, על היהודים בעצמם. פעם אירעה גניבה מלשכתו של המפקד ואנשי הגסטפו דרשו מהיהודים להעמיד בפניהם את היהודי שהתרשל במילוי תפקידו בשמירה ושבעטיו אירעה הגניבה.

יהודי המחנה אזרו עוז ותעצומות והשיבו באומרם: "כולנו אשמים! על כולנו רובצת אשמת המחל. אם ברצונכם הרגו את כולנו!"

אנשי הגסטפו נדהמו מעוצמתה של האחדות המופתית שבאה לידי ביטוי כה עז, ועזבו את יהודי המחנה לנפשם.

זמי כעמך ישראל

בין איש לרעהו – סיפורים בני זמננו

...וממנה יושע / הרב נפתלי וינברג

באינסטינקטיביות הרצון לעזור. 'מה אני יכול לעזור לך?' - - -

* * *

כולנו יודעים שהמצב בארץ לא פשוט. כולנו גם יודעים שהמצב של בין אדם לחברו לא פשוט - וזה בלשון המעטה... והתדרדרו הדברים עד כדי הרשעות הנוראה שהתרחשה ביום הכיפורים. שלא פחות מאשר היה בה רוע כלפי-שמיא, היה בה רוע צרוף כלפי הזולת!

לצערנו, רוב העולם חי לפי "הפילוסופיה" של אני ואני ואני... הזולת כלל לא בתמונה. השאלה תמיד היא איך אני מצליח, איך אני מרויח, איך אני מתקדם.

והבעיה היותר גדולה, שאנו לא מכירים בבעיה! זה הפך להיות חלק מהחיים, עד כדי כך שלפעמים גם התורה והמצוות מצטרפים לחגיגה והופכים לשרת את האנוכיות. אבל מה לעשות: האמת הפשוטה היא שהתורה לא ניתנה לאגואיסטים ולא למי שלא מתנהגים כמו בני-אדם, דרך ארץ קדמה לתורה. התוכנית של הקב"ה עליה השתית את כל העולם הינה "עולם חסד יבנה".

היסוד הזה של חסד הוא לא נקודתי, מקומי, זמני. אלא היסוד-מוסד עליו ניצב העולם כבר 5784 שנה. כל הצרות מתחילות כאשר שוכחים את האמת היסודית והפשוטה הזו, ומניחים אותה לטובת "אני ואפסי עוד". אלמלא זאת היינו פטורים בכל העולם כולו ממערכת משפט, מצבא וממשטרה.

בשנה וחצי האחרונות נתנו לנו משמים הצצה עד היכן מסוגל הרוע להגיע, במלחמה המיותרת באוקראינה - וכעת זה הגיע עד אלינו בפרעות תשפ"ד. הכל, הכל מתחיל בכך שאנשים מבקשים לשלוט ולהשתלט - היפך "עולם חסד יבנה".

אבל שום דבר לא יעזור עד שהאנושות תחזור אל עצמה, אל התוכנית המקורית של הבריאה. להיות 'נותן' ולא 'לקחן'!

* * *

מורי ורבותי! אם אנחנו רוצים לראות סוף לכל המלחמות, לכל הפילוג, לכל השנאת-חינם, עלינו לחתור לשינוי מוחלט בכל תפיסת העולם שלנו, ובכל צורת המחשבה. רבותי, זה אפשרי! אך כדי להגיע לכך נאלץ להיאזר במסירות נפש.

בל נישאר אדישים. אם גם לאחר המאורעות האחרונים לא נעשה כל פעולה, אזי חלילה דם אחינו ואחיותינו יהי על ידינו.

ומכאן אנו יוצאים בקריאה של חיבה לאחינו האהובים: אם אתה מוכן להשקיע עבור המטרה החשובה הזו, אם יש את נפשך לטרוח לטובת ישראל, אם אתה מוכן להתאמץ ולפעמים - מי יודע - אולי אפילו להתבזות למען המטרה, פנה אלינו עכשיו! 0522677812 02-5671812

את המאמר הבא אני כותב תוך כדי שעניי דומעות - אבל המטרה היא לא לבכות, אלא להתחזק. בסיעתא דשמיא!

לפני שנתקדם לנושא המרכזי, ברצוני להציע הצעה קטנה: לומר בכל יום את מזמור 'לדוד השם אורי וישעי' - אותו אמרנו יום יום רק לאחרונה.

אחד הטעמים שאומרים מזמור זה החל מר"ח אלול, הוא מכיון שמוזכר בו י"ג פעם שם הויה - שם של רחמים וזה מעורר ה"י"ג מדות של רחמים. בימים אלו, בהם אנו זקוקים לים של רחמים, כדאי להתמיד באמירת מזמור זה מידי יום אחרי שחרית ומנחה, מלבד שאר פרקי תהילים הנאמרים בכל תפוצות ישראל.

וכעת לנושא העיקרי שלשמו התכנסנו כאן.

* * *

השבוע סיפר לי מכר, סיפור על בן משפחתו:

הוא עובד כמהנדס במשרד בחו"ל. שומר מצוות יחיד בתוך צוות של חמישה מהנדסים מאומות העולם. גם הבעלים, ה"בוס", הינו גוי.

במשך שנים סיפקה החברה שירותי הנדסה לפרויקטים גדולים של נדל"ן. אך לאחרונה, עקב עליית הריבית בעולם, נשרו או הוקפאו פרויקטים רבים.

הגיעו הדברים עד לכדי כך שהבוס כינס את העובדים והודיע להם: 'במציאות הנוכחית אין לי כסף לשלם משכורות. מציע לכל אחד למצוא עבודה אחרת. נעמוד בקשר וכאשר ישתפר המצב נוכל להמשיך לעבוד יחדיו'.

חמשת העובדים הגויים הבהירו לבוס, שברגע שימצאו עבודה אחרת שוב לא יהיו משועבדים לעבודה הקודמת... אבל בפי העובד היהודי הייתה תגובה אחרת לגמרי: 'מה אני יכול לעזור לך?' תגובה עניינית. לא אגואיסטית. החברה במצוקה. אולי אני יכול לעזור משהו?

סופו של סיפור: חמשת העובדים הגויים קיבלו מכתב פיטורין. היהודי לא - 'אותך אני משאיר לצידו' בישר לו הבוס. מאז, הם יושבים יחדיו ומנסים למצוא את הדרך שתשאיר את החברה על פני המים.

כל מי שקשור לחברה יודע ומכיר שמדובר ביהודי שומר תורה ומצוות, והסיפור מהווה קידוש השם עצום לעיני העמים. אני שמח לפרסם אותו כאן, אך מבקש לא להסתפק בכך. בוא ננסה לחדור לתוככי "הלב" של הסיפור:

היהודי הזה זכה לקבל בבית חינוך לישרות, למידות טובות, לחשיבה על טובת הזולת. להיות 'מענטש' - בן אדם - ולא טיפוס שכל הזמן חושב רק על עצמו, אם במודע ואם בתת-מודע.

וכך, ברגע של אמת, ללא כל הכנה מוקדמת, התפרץ מפיו

לרגל המצב, המבצע ימשך בעזה"י בשבועות הקרובים

הזוכים הבאים במבצע הפרסים לעידוד וטיפוח מדות טובות יכול להיות אתם. כל שעליכם לעשות: לכתוב סיפור מעניין ולא שיגרתית על מדות טובות שאירע אצלכם או אצל מכרכם, בתנאי שהסיפור עדיין לא פורסם בספר או בכתבי עת, ולשולחו לפי כתובת המכון: "מכון אהבת אמת" רח' אבן עזרא 2 ירושלים 9242410 או פקס: 077-7671812 או אימייל: haemesemes@gmail.com

ששה סיפורים נוספים שיבחרו, יפורסמו במדור זה ויזכו את שולחיהם בסך 100 ש"ח(!)

הסיפורים שיתקבלו יטופלו רק בתנאים הבאים:

- 1) אורך הסיפור בין 200-500 מילים (בעברית), בכתב יד ברור וקריא. (עדיף מודפס במחשב).
- 2) על השולח לרשום שמו, כתובתו המדוייקת ומס' טלפון.
- 3) למכון שמורה הזכות, לפרסם את כל הסיפורים שישלחו, והרי הם רכוש המכון, (מלבד בהוראה אחרת מהשולח) ורק 20 סיפורים יזכו לפרס.
- 4) למכון אהבת אמת שמורה הזכות, לערוך ולעבד את הסיפור לפי מדת הצורך.
- 5) למותר לציין כי על שולח הסיפור האחריות לבדוק שהסיפור לא פורסם בספר או בכתב עת ואין עליו "זכויות יוצרים".

בע"ה בשבועות הקרובים נמשיך לפרסם את הסיפורים והזוכים הבאים.

מה ששנוא עליך אל תעשה לחברך - וגם חייך אליו

{ אז נדברו }

פרשת נח תשפ"ד | גליון מספר: 622 | לסדר: " והקיימתי את בריתי אתכם ולא יכתה כל בשר מימי המבול "

להצטרפות לרשימת התפוצה

במייל:

a8447168@gmail.com

ניתן לקבל את הגיליון בפקס
באמצעות שיחת טלפון:

079-5319191

נודה להשתתפותכם

בהוצאות הגדולות!!

בבנק: בנק פאגי

סניף 182

חשבון 747815

ע"ש: שב שמעתא

(ע"ר)

ניתן לקבל קבלה מוכרת

להחזר מס (ס' 46)

באשראי: "נדרים פלוס"

בטלפון: 0799-654321

בדואר: פולק, גאולה 15 חיפה

למענה אנושי: 052-7683095

תודה מראש!!!

בשורות טובות

ישועות ורחמים!

פרוק ית ענך מפום אריוותא...

כולנו מכירים את הפזמון "קה ריבון עלם" מר' ישראל נג'ארה זיע"א שהיה אחד מתלמידי האר"י הקדוש זיע"א... תן ניוחש: איפה מקום קבורתו של ר' ישראל נג'ארה??

אחד טען לי בבירור הוא קבור בגבעת שאול... כי... כי הרי יש שם "תחנת גבעת שאול נג'ארה"... מי לא מכיר את רחוב נג'ארה... אז זהו שלא!! גם בבית החיים בצפת הוא לא קבור... אז איפה כן?? מקום מנוחתו של המקובל ר' ישראל נג'ארה זה לא פחות ולא יותר בעזה!!! כן... ר' ישראל נג'ארה מייצג אותנו מתוך קן הצרעות וכולנו מצטרפים לזעקתו: אלקא די ליה יקר ורבותא, פרוק!! פרוק ית ענך מפום אריוותא עמך די בחרת מכל אומיא!

לא כולם יודעים מה הרקע של הפזמון הקדוש הזה שקנה שביטה בכל בית יהודי... הסיפור מתחיל לפני הרבה שנים... הרבה לפני ר' ישראל נג'ארה... היה זה בזמן דניאל חנניה מישאל ועזריה שמסרו נפשם על קדושת השם... וכשנבוכדנצאר זרק אותם לכבשן האש ה' ירד והציל אותם לעין כל והראה שיש לו אהובים בעולמו ויש אלוקים בישראל... נבוכדנצאר כ"כ התפעל ופתח בשבחו של הקב"ה... ומה הוא אמר?? את המילים הראשונות של קה ריבון!!!! אתה קולט?? חלק מהפזון קה ריבון הוא לא שייך לר' ישראל נג'ארה... אלא למי? לנבוכדנצאר... "אתיא ותמיהא די עבד עמי אלקא עלאה, שפר קדמי להוויא, אתוהי כמה וברבין ותמהוהי כמה תקיפין..." המילים האלו מוכרות לך מאיזשהו מקום?? אז כן... זה מילים של נבוכדנצאר!!!! נו... אם זה אכן פיוט של נבוכדנצאר אז... אז למה כולנו יודעים שקה ריבון עלם זה שיר של להבדיל עיר וקדיש ר' ישראל נג'ארה??

התשובה היא: אל תשאל!! נבוכדנצאר התחיל לחבר את קה ריבון עלם... ו... ואז אתה יודע מה קרה?? הגיע מלאך ונתן לו סטירה בפיו... אי... כואב... נבוכדנצאר נעלב... מה... אני משבח את בורא עולם ובמקום להגיד תודה רבה הוא עוד נתן לי סטירה...?? כל טוב!!!! לא עשינו עסק... אני עוצר כאן... (כך מפורש בחז"ל בסנהדרין צב: יוצק זהב רותח לתוך פיו של אותו רשע שאלמלא בא מלאך וסטרו על פיו ביקש לגנות כל שירות ותשבחות שאמר דוד בספר תהילים...)

פה!!!! פה מגיע ר' ישראל נג'ארה ומכריז את ההכרזה היהודית הנצחית:

אבא שבשמים!!!! אני אמשיך איפה שנבוכדנצאר הפסיק!!!! אני אתחיל ב"שירת הבקשות" של נבוכדנצאר... ואז אני אגיע לרגע של הסטירה... ש... בום!!!! באותו רגע נבוכדנצאר יורד מהבמה... אבל אני אמשיך!!! כי אני הבן שלך... אני פה בעזה מרוטת לחי... נתונה למכים... ההרוגה עליך... ונחשבת כצאן טבחה וכל זאת באתנו ולא שכתונך... לא נסוג אחור לבנו... אני ממשיך לשבח אותך מתוך הסטירה... כן... אבא שבשמים... רציתי כ"כ לעמוד שם בהקפות שניות באהבת שלום ולשיר קה ריבון עם המנגינה היחודית... אבל פתאום קבלנו כזו סטירה ולרגע נאלמנו דום... אבל לא!! אנחנו לא נבוכדנצאר... חסד ומשפט אשירה... אנחנו נמשיך גם מתוך השמועות המצמררות בעזה... גם משם נמשיך לפייט ולשיר לך: אלקא די ליה יקר ורבותא, פרוק ית ענך מפום אריוותא... אנא!!! תציל את עמך די בחרת מגוב האריות הזה... ו... ומה יהיה עד אז?? מה יהיה עד שתשמע את זעקתנו?? עד אז- נחזור ונפייט: קה ריבון עלם ועלמיא אנת הוא מלכא מלך מלכיא, עובד גבורתך ותמיהא שפר קדמך להוויא... אנחנו נמשיך להודות לך ולשבח אותך בכל מצב!!! אנחנו לא שייכים לתזמורת של נבוכדנצאר... אנחנו שייכים לתזמורת של דוד המלך שגם כשנפשי בתוך (גוב) לבאים... גם כשאשכבה לזהטים שרוצים לבלוע אותי, גם כשאני מוקף ב"בני אדם שניהם חנית וחיצים..." גם אז נכון לבי אלוקים!! נכון לבי אשירה ואזמרה, עורה כבודי עורה הנבל וכנור אעירה שחר..."

במשפטים קצרים אלו... כאן טמון תעודת הזהות הביומטרית של היהודי!!!! לכולם יש אלוקים... גם לחמאס גם לנבוכדנצאר וגם ליהודי... כל ההבדל הוא אחד ויחיד:

אצל גוי... האלוקים נועד לשרת אותו!! אלוקים שלי!! כל זמן שאלוקים הולך בקו שלי... מאיר לי פנים או לחילופין מיישר קו ו"משתף פעולה" עם תאוותי הרצחניות (כמובן שהחלטתי במקומו שזה מה שהוא מצפה ממני) הוא אלוקים שלי... אבל ברגע שאלוקים לא מספק את התוצרת... אז כל טוב... הלך האלוקים... ופה!!! בדיוק בנקודה הזו נעוץ ההבדל בין כל העמים לבין מי כעמך ישראל!! אצלנו עם הנבחר... הרי לו---אנחנו עמו וצאן מרעיתו!!! אנחנו פה בשבילך אבא שבשמים... אנחנו איתך בכל מצב!!! ואני תמיד עמך... בהמות היית עמך!!! לא שואל ולא מהרהר... גם כשמקבלים סטירה באמצע ההקפות של קה ריבון אנחנו ממשיכים... נקדמה פניו בתודה!! אנחנו נקדים את התודה עוד לפני שתפתח את השמים ותראה לנו את כל הפאזל המושלם... אנחנו רעייתך הנאמנת... אנחנו אהבת כלולותיך ונלך אחרך בעיניים עצומות בתוך הינומא גם בארץ לא זרועה... גם אם אנחנו כעת בעיצומה של הינומא!!! הכל מכוסה... לא רואים... אבל אנחנו בדרך לחופה!!! אנחנו מכריזים לאורך כל הדרך אנחנו מתייחדים איתך!! אנחנו פה בשבילך... אוטוטו יפתח חדר היחוד... והלכו גוים רבים לאור ה': כולם יבינו ששקר נחלו אבותיהם... אבל עליך יזרח ה'!!! ה' יבחר במי שהסכים להמשיך לשיר קה ריבון גם לאחר שבא מלאך וסטרו על פיו... נא להזדרז... אוטוטו למקדשך תוב ולקודש קודשין... וכולם יזמרו לך שירין ורחשין... איפה? ב---אתר די ביה יחדון רוחין ונפשין... אבל אנחנו נוכל להכריז בגאווה!!! אבא שבשמים... אנחנו שרנו לך גם שם!!! בפום אריוותא... גם מול דם ישראל שנשפך כפים בעוטף עזה... מי כעמך ישראל!!!!

מה התפקיד המעשי המוטל עלינו בימים אלו??

הדבר שהכי חשוב לדעת: בימים אלו לא בטוח שחכם להתחזק בחיזוק **נוסף**. אדרבה!!! צריך להצטייד באנרגיה בשביל לשמור על המינימום!!! אל תחזור על הטעות שלי במלחמת לבנון השנייה... שלא זו בלבד שהיית מבולבל ולחוזק... הרי צריך גם להתחזק... נכון?? אז הוספתי לעצמי עוד שתיים לימוד... איזה "גאונות"!!! במקום לקרא מפה ולהבין שבצוק העיתים אני צריך לשמור מחסניות ורזרבות של אנרגיות בשביל לשוב הדעת ולעבור את התקופה הזו... במקום זה העמסתי על עצמי יותר ויותר עד שקרסתי לגמרי... אז זהו שלא!! מתי נכון להוסיף בחיזוק?? כשאתה יושב תחת תאנתך וזיתך... אתה נמצא במצב יציב!! וקעת לא נותר לך אלא לדרוש מעצמך יותר... אבל בימים טרופים אלו... שפתאום כל הסדר יום מתהפך... (אני כמובן לא מדבר לבחורים... או יותר נכון: לא מדבר לבעלי אופי הפלדה שיוצאים לעשות שלום ולראות את הירוסים) הילדים עומדים לך על הראש או לחילופין כל ילד הולך ללמוד בשעה אחרת ובחור אחר... ותצרך לזה את המתח והלחץ הטבעי... ואת האכילה הרגשית והמקורר שנפתח בכל עשר דקות וההליכה כארי בסוגר בתוך הבית... נו... אז בדיוק עכשיו להוסיף עוד שעת לימוד על השלוש שעות שאתה לא לומד?

זה נקרא- לא לדעת לקרא מפה!! ולכן... במקום להתחזק בדברים חדשים... אדרבה... קעת צריך להתחזק בלשרוד את המינימום!! ולהיות ריאלי ולבנות סדר יום מותאם לנתונים.

עד כאן מה לא... קעת ניגש ל-מה כן!!! ובכן: ה' רוצה אותנו קעת במצב מסוים!! מצב שונה!! כל בית והמרקם השונה שלו... זה בדרום... במרכז... בצפון... כל משפחה והשינוי מהסדר יום שלה... קעת תנסה לדמיין את הסדר יום שלך כמו מין מפה!!! ותעמוד מול המפה הזו: ותנסה לשאול: איפה פה הרב"ש"ע בסיפור?? יותר נכון: איפה הקב"ה ממקם אותי במגרש הזה? שים לב: **לא** איפה אני הייתי רוצה שה' ישם אותי במפה... אלא איפה ה' רוצה??? ומאוד קל לדעת מה ה' רוצה... כי בימים אלו הנתונים כמות שהם זה רצון ה'!

אם יש מלחמה אז זה קעת רצון ה'!! אם כתוצאה מזה הילדים בבית ובכ"ז האישה בעבודה... שזה אומר שאני פה תקוע בבית עם הילדים... אז זה קעת רצון ה'!! ואם זה רצון ה'... אז צריך לעשות רצון ה' בשמחה!! לא כל היום לאכול את הלב... או... איזה ביטול תירה... מה הקשר ביטול תורה? ה' רוצה קעת משהו אחר? שלא תבין: אם מאוד חשקה נפשך בתורה... ואתה מאוד אוהב ללמוד ותכל"ס אי אפשר... את הצער הזה אני לא יכול לקחת לך!! בזה אין לי מה לעזור לך... אבל בחלק של המצפון... או... אני לא לומד כלום... איזה בטלה... סליחה... אתה צדיק יותר מבורא עולם?? ה' קעת רוצה אותך בבית!!! זה קעת עבודת ה' שלך!! תכנס לזה... אני קעת בבית עם הילדים... אל תגש לזה כנעבעך... אני תקוע פה... לא!!! ה' קעת מזמין את הסיטואציה הזו... הוא רוצה אותך במגרש הזה!! תן לו את זה... בשביל מה אתה יהודי ולא ערבי...? ערבי מחליט לה' מה ה' אמור לרצות ממנו... ואילו יהודי מוכן לתת לבורא עולם להכתיב את הסדר יום... והעצה הזו היא מאוד מאוד חשובה!! ולמה??

כי יהיו כאלו שיצאו מהתקופה הזו חבולים ומאוכזבים מעצמם לגמרי... למה?? כי ללמוד הוא לא כ"כ הצליח... כ"כ... כי היו לו כל מיני טרדות... ולעשות שטייגן בטרדות האלו... למה שהוא יעשה?? ואז הוא יוצא קרח מכאן ומכאן... אז זהו שלא!!! בית של תורה זה לא איפזודה של לימוד התורה!! בית של תורה זה לא בית שהבעל לא בבית כי הוא לומד תורה... (אני מקווה שאתה מבין את זה ולא צריך להסביר לך את זה) אז מה זה בית של תורה??

בית של תורה זה מלשון הוראה!!! בית שמוכן לקבל הוראות מגבוה!!! נותנים פה לאבא שבשמים להכתיב את הסדר יום!! ואבא שבשמים מפתיע... פעם אחת צריך לחזור מוקדם מהכולל... פעם מאוחר... בהוראות מגבוה אין שום כללים!!! זה יכול להשתנות מיום ליום ומרגע לרגע... הכל תלוי בנתוני השטח!! לפעמים נתוני השטח מאפשרים שטייגן עצום של שמונה שעות... ולפעמים נתוני השטח מכריחים לסגור את הגמי לבקרים שלמים... מי יחליט?? מקבל החלטות!!! ואנחנו פה בשביל לקבל את ההוראות מגבוה... בימים כתקנם יש פחות או יותר נוהל ברור מה ה' רוצה... אבל לפעמים ה' מכניס אותנו לטירונות... תכנס למרחב מוגן... צא ממרחב מוגן... קח את הילד לחידר... ואז תקח את הילדה... ואז תחזיר אותו... ואז תחזיר אותה... ואז תספר לו סיפור... ואז תלך ללמוד... ואחרי רגע שוב אזעקה... הלוך חזור הלוך חזור... כן!!! אדוני בורא עולם... הנני פה לשרותך! אני עבדך!!

תסתכל לי בעיניים... בינינו... רב"ש"ע: אני מוכן לתת לך מה שתרצה... חמש שעות ברציפות... ספר תהילים שלוש פעמים... אבל תן לי!!! תן לי לקבוע את הסדר יום ואת הלוח זמנים... אתה יודע מה בורא עולם... אני אפילו מוכן לקבל ע"ע תענית לרגל המצב... העיקר שאני!!! אני פה מקבל החלטות... תן לי... אז זהו!! שבורא עולם אומר לא... לא תודה... לא בקשתי שתצום לי... לא בקשתי ממך שתעשה לי ביצועים מרשימים... אני רוצה ממך משהו אחד... תן לי!!! את המושכות!! תן לי לקבוע את הסדר יום... זה הכל!! מסכים או לא מסכים?? לזה קוראים קבלת עול מלכות שמים!!! עול מלכות שמים פירושו להסכים לתת לקב"ה את מושכות ההנהגה והמלכות... וזה קקקקקשה... זה לא קושי פיזי... ולא כמותי... זה הקושי למסור לקב"ה את המושכות... וזה!!! זה בדיוק מה שה' רוצה...

אל תשכח שאנחנו הרבה פחות פרומערים מהחמאסניקים... החמאסניקים מוכנים למות ולהתאבד בשביל אלוקים... מוכנים להתפלל לו חמש פעמים ביום... מוכנים לצום בשבילו 40 יום... מה הם לא מוכנים לתת לו... דבר אחד הם לא מסכימים: אל תגיד לנו בורא עולם מה אתה רוצה!!! אנחנו החלטנו בשבילך משהו שזה מה שמתאים לנו שתרצה מאיתנו... ואל תתנגד... אל תגיד לנו אחרת ממה שמתחשק לנו שתרצה מאיתנו...

ובדיוק בנקודה הזו!!!! בזה אנחנו עם הנבחר!! בזה אנחנו יונתי תמתי... שיהודי אומר לאבא שבשמים "נעשה ונשמע!!" תגיד לי מה אתה רוצה... לא מה אני רוצה שתרצה... ואם אבא שבשמים מזמין בימים אלו כל מיני משימות... אני פה למענך!!! אנחנו עם הנבחר... אזניים כרית לי עולה וחטאה לא שאלת!! ה' רוצה את האזניים שלי... שאני אקשיב לו... שאני אזהה מה הוא רוצה וזהו... בדרך כלל ה' רוצה דברים די פשוטים... קלים לביצוע... ולא מרשימים... אבל בשביל לבצע אותם צריך להיות יהודי!!! אשרי העם שככה לו אשרי העם שה' אלוקיו... זו העבודת ה' הגדולה ביותר בימים אלו ואיך זיל גמור...

מה להגיד בימים אלו? לחזק או לעודד?

המאמר הזה לשם שינוי מיועד עבור ידידי... השותפים מספסל ההשפעה... כל מי שנמצא בעמדת השפעה, החל מכותב עלונים, מנהל סמינר, ר"מ בשיבה קטנה או גדולה, מרצים, מנהגי מדרשות, איגודים וכו'... כל מי שנמצא בעמדת השפעה ולא משנה באיזה סדר גודל... והרי הלבבות קעת פתוחים וכלל ישראל רוצים לשמוע... והשאלה מה אומרים... ברשותכם... אני רוצה להקדיש מאמר מיוחד ברוח הימים האלו...

 בא נניח את הדברים על השלחן כמות שהם:
 זה לא סוד שההיגיון אומר שאנחנו אוהבים שאומרים להם מה שנעים להם לשמוע... בפרט שבדורנו יש הרבה שברון לב ואנשים מחפשים נטפי נוחם... רוצים לשמוע שה' אוהב אותם ושמעכשיו יהיה תמיד טוב והכל יסתדר... והגאולה ממש בפתח ועוד שניה משיח מגיע... וברכה והצלחה וכל הישועות... ויש!!! יש את הצדיקים שה' שתל בכל דור שהתפקיד שלהם זה זה! לעשות טוב ליהודים... סו"ס חלק מרצונו יתברך זה "הלוך להרגיעו ישראל..." להציל הלחוצים ולהרגיע הסחופים והדוויים.

עד כאן צד אחד של המטבע!!!

אבל!!! כל מי שנמצא בעמדת השפעה צריך לדעת שיש גם צד שני!!! ספרי הנביאים מלאים בעשרות רבות של נבואות פורענות ועונשים חמורים **לא** לעם ישראל... אלא למי?? לרועי ישראל... לפרנסי ישראל... ולנביאי השקר שטחים אותם תפל- מטייחים את החטאים שלהם... ומרגיעים את העם ואומרים שלום שלום ואין שלום... (אם רק תרצה אני אביא לך מראי מקומות של נבואות ארוכות וחריפות שמפוזרות בכל הנביאים) ועל מי הנבואות האלו נאמרו? עליך!!! עליך ועליו!!! על הרועים... רועים אין הכוונה לרשעב"ג... רועה זה כל אחד שנמצא בעמדת השפעה... שיש ציבור שמקשיבים לו ויש לו את הבחירה האם לטייח... להגיד שהכל טוב ולא גילו את עוונך להשיב שבותך... או להשיב רבים מעוון... כנ"ל לגבי הנבואות על "נביאי השקר"!!!!

שתבין: אין לנו שמץ של השגה מה זה נביא ה'!!!! נביא ה' זו מדרגה מאוד גבוהה (שהיולט אגון אומר שגם לתנאים והאמוראים לא היה שמץ של השגה בנביא) אז נכון... אין לי השגה בנביא אמת... אבל!!!! בנביא שקר ? ? ? בזה דווקא יש לי השגה!! הרי מה זה נביא שקר? אחד שממציא המצאות לפי מה שמתאים לו... ומוכר את הלאקשן שלו לכל מי שרק רוצה... בזה אני אלוף!!! תאמין לי... אדון אז נדברו אלוף בלמכור לאקשן...

אז זהו!!! שלהי יודע לך: שרובא דרובא של החטאים הגדולים ביותר של כלל ישראל בתקופת הנביאים, נזקף באופן ישיר לאשמתם הישירה של נביאי השקר והרועים והפרנסים של אותו הדור... ש... שמה?? מה הם עשו?? הם פשוט אמרו לעם ישראל את מה שהיה נעים להם לשמוע... הרגיעו אותם שהכל בסדר... ושום דבר לא יקרה... מה שנקרא "שלום שלום ואין שלום"!!!!

והנביא אמת הוא נשאר השנאו על כולם... הוא נאלץ להטיח את האמת בפנים!!! גם לדרוש מעם ישראל שינוי ולא זו בלבד אלא להגיד להם נבואות זעם מה ח"ו יקרה אם לא... אותו נביא אמת נאלץ להתמודד בשורה אחת מול כל נביאי השקר החייכנים והנחמדים האהובים והנעימים... שלכולם היה נוח להקשיב להם... בטח... תחשוב שיש לך פה שני נביאים!!! נביא אחד אומר לך שהכל בסדר... אתה מתוק... אתה מדהים... הכל הולך להסתדר... נבוכדנצאר אוטוטו מתקפל ובורח מכאן ואנחנו חוזרים לחגוג... ותחשוב שיש כמוהו עוד עשרות נביאים שכל אחד מורח דבש עוד יותר דביק על עם ישראל ומרגיע אותם שהכל בסיידר ועסקים כרגיל...

ותחשוב שמול כל נביאי השקר עומד לו נביא אמת אחד כמו זאב בין שבעים כבשות... הוא נביא הזעם... הוא האיש הרע... הוא זה שכל הזמן נוגע ביבלות ומזיח... רבתי... לעשות שינוי אחרת יהיה יותר ויותר גרוע... וקעת זה רק ההתחלה... **המשך בעמוד 3-4 בגיליון זה.**

מה להגיד בימים אלו?? לחזק או לעודד??

(המשך מעמוד 2) נו... תגיד לי: כשככה זה נראה יש לנביא אמת איזשהו סיכוי להשפיע?? זו הסיבה שהושע ועמוס וישעיהו וירמיהו ויחזקאל מזוהרים ומתריעים השכם והערב ותכל'ס אף אחד לא מתייחס עליהם... למה?? הכל בגלל נביאי השקר!! ולכן יש נבואות מאוד חריפות נגד כל אותם רועים ונביאי השקר שטייחו את הבעיות והרגיעו את העם ללא כיוון... כי תכל'ס... קרו דברים... ה' שלח אותות אזהרה... וכלל ישראל כבר הבין והפנים שמהשהו פה צריך להשתנות... ומישהו פה עצר את המהלך באמצע!! אותם רועים ופרנסים ונביאי שקר שהרגיעו את עם ישראל במקום הלא נכון... ושתבין: ככל הנראה הייתה להם כוונה טובה!! אתה רואה יהודי מיוחד... אנשים מבוהלים... נו... לא היית רוצה להרגיע אותם?? **אז זהו!! שצריך לדעת שלא תמיד נכון להרגיע!!** כי אם ה' רוצה לטלטל בשביל שבין עניין... אז להרגיע זה בדיוק כמו להשתיק את האזעקה שמודיעה להיכנס למרחבים מוגנים...

ונחזור כעת אלינו!! קרה אסון נוראי לכלל ישראל... וכעת הציבור רוצה לשמוע... הלבבות פתוחים ובעיקר!! הלבבות שבורים ורוצים...

עכשיו ככה: הכי כיף והכי קל לדבר נטפי נוחם ועידוד... כי זה עושה טוב לעם ישראל ולמה לא... אני פותח את הנביא ויש לי אפשרות לבחור!! יש פסוקים שמדברים על פורענות ועונשים... ויש פסוקים של נחמה וגאולה... עכשיו: אם זה תלוי ב... ואני רק צריך לעשות אנדנדינו ולבחור ביניהם!! הייתה בוחר בנבואות הנחמה והגאולה... למה לא? מה איכפת לי...

דא עקא ש... לא נעים... אבל יש לי פה בעיה אישית... מה לעשות שנבואות הנחמה מדברים בעיקר על כלל ישראל... ואילו נבואות הפורענות מדברות עלינו- אנחנו בעלי ההשפעה... כל אלו שטחים את העם הזה טפל ובמקום להתריע ולעורר לחזור בתשובה אנחנו אומרים להם שלום שלום ואין שלום... ופה!! פה האגו שלי פתאום קופץ... אני ארגיע את כל עם ישראל... יביא להם את כל נבואות הנחמה... ואני ואתה נשאר פה עם כל נבואות הזעם שה' כועס על אותו צופה שלא התריע את העם... ואת דמו מידך אבקש. לא!!!! אני מפתח על העור שלי!! אני לא עד כדי כך צדיק...

אי לכך ובהתאם לזאת ישנו משפט שבחצי שנה האחרונה אני חוזר עליו המון פעמים במגמה ברורה להטמיע אותו: **ה' לא הולך לוותר על ההפקרות של הרשת!!** אם אתה חושב שה' הולך לוותר על זה... אז אני פה בשביל להגיד לך שה' לא הולך לוותר על זה!! המשפט הזה נכתב לפני האסון הנורא... נכתב גם עכשיו... ואני אמשיך לכתוב אותו גם אחרי שהשקט יחזור אם חלילה לא יגיע משיח... ה' לא הולך לוותר על ההפקרות

של הרשת!! האם האסון הזה הגיע בגלל הרשת או לא?? לא יודע!! מה שבטוח: אני יודע מה כתוב בתורה... לא יאבה ה' סלוח לו!! להפקרות ה' לא מוותר!! (אני מדגיש הפקרות... לא נפילות... לא מעידות... אני מדבר על אחד שהעסק פרוץ אצלו וזה... אל תדבר איתי על זה...)

וכאן אני רוצה לשתף אותך בנימה אישית:

אני סוחר איתי כמה חרדות מהילדות... יש לי פחד מנפילות... מתאונות... ואתה יודע מי הכניס לי את החרדות האלו?? אמא שלי בכבודה ובעצמה!! **ולמה??** כי אני הייתי ילד לא קל... הייתי צורך כמויות בלתי נתפסות של צומי... (בסדר גודל של אז נדבר) ולא היה להורים שלי שום דרך אף לעמוד במכסת הצומי הנדרשת... וכתוצאה מזה מצאתי לעצמי דרכים יצירתיות איך לגרוף תשומת לב בכמויות מסחריות... מה מצאתי???

גיליתי שלעשות **דברים מסוכנים!!!** זה משהו שאף מבוגר לא יכול להישאר אדיש... וזה בדיוק מה שרציתי... התחלתי לעשות דברים מסוכנים... אם זה להתגלש במעקה של חדר מדרגות בגובה 3 קומות לעיני כל ישראל, (או לעיני אמהות ישראל בעזרת נשים) או לחילופין היה לנו כביש דו סטרי ליד הבית... מידי פעם הייתי נעמד באמצע הכביש ומתחיל ללכת על הפס הלבן!! (כמו הכה"ג שעולה באמצע הכביש ויורד באמצע) תחשוב שמגיעים רכבים משני הכיוונים ואני באמצע... וכולם צופרים בהיסטריה ואני קורן מאושר... ואח"כ כמובן היו מגיעים הדרישות שלום להורים שלי ופעם ופעם ופעם (ו... וכשאתה חושב על זה היום בתור אבא לילדים אני מתחלחל... איזה התקפות לב עשיתי להורים שלי...) ואמי ע"ה ניסתה להסביר לי בטוב... שאסור!! זה נורא מסוכן... ואני לא מרשה... ואסור להתיישב על אדן החלון למעלה מכ' אמה... אבל היא קלטה שאני לא... לא איתה!! תוך כדי שהיא מדברת איתי אני באמצע לתכנן את התעלול הבא... ולא הייתה לה ברירה!! שום ברירה לא הייתה לה!! יש לה עסק עם ילד טיפש שלא מבין את חומרת העניין... ומחוסר ברירת מחדל היא נאלצה להוריד כפפות ולהתחיל לספר לי סיפורי זוועה... איך נראתה גופתו המרוטטת של הילד של השכנים כשהוא נדרס למוות בכביש הזה לפני כמה שנים... והיא המחישה לי עם הרבה דם... היא גם סיפרה לי מה קרה ליהודי אחד שנפל מגובה של כמה קומות... וזה הספיק לי!!!!

נכנסתי לסיוטים... חלומות ביעותים... ועד היום יש לי סיוטים מזה... ואבא שלי לא מתחרט!!!! כן... הוא ידע שיהיה לו ילד שיגדל עם סיוטים!! העיקר שהוא יחיה!! אז הנה אני... כל מי שיש לו תועלת מגיליון אז נדברו מחוייב הכרת הטוב לאבא שלי... שהכניס לי במכוון חרדות כי זו הייתה הדרך היחידה שאני לא אאבד את החיים שלי בגיל צעיר...

עד כאן הסיפור האישי שלי... כעת נעבור לסיפור שלנו... של כולנו...

בשבוע וחצי האחרון אבא שבשמים חשף אותנו למחזות זוועה שלא נראו כמותם!!!! ומפחיד לומר: אבא שבשמים בכבודו ובעצמו **עומד מאחורי ההפקה של הזוועות האלו!!** ולמה?? כי הוא כבר ניסה בכל מיני דרכים להסביר לנו שאנחנו משחקים

באש... הוא שלח רבנים ומשפיעים שיזהירו ויתריעו... ויסבירו שללכת על הפס הלבן של התהום של הרשת זה לא בא בחשבון!! ואבא שבשמים לא מוכן לתת לך את ההתאבדות הזו כי אתה יקר לו והוא לא יתן לך למות לו מיתה נצחית... ואבא שבשמים ניסה להסביר לך ואנחנו צוחקים לו בפנים בדיוק כמו שאני צחקתי לאמא שלי בפנים... ה' ראה שאין דרך אחרת אלא להכניס אותנו לסיוט... **כן!! ה' רוצה שנהיה מסויטים!!! בפרוש!!** ה' מעוניין להפחיד אותנו!! ה' רצה שכל אלו שמחוברים לרשת יראו ראשים ערופים... גופות מרוטטות... עברה הזעם וצרה משלחת מלאכי רעים...

ה' עומד מאחורי ההפקה הזו!! כי ה' נחוש לצעזע אותנו!! ה' נחוש לסייט אותנו!! ה' רוצה שנקלוט שהוא יודע להרביץ!! וכואב!! מאוד כואב!! אה... רבש"ע: למה אתה עושה לנו את זה?? איך נתת לרשעים הארורים האלו לחולל כאלו זוועות... מה... ה' אתה לא יודע שהיום הכל רץ ברשת... והילדים שלנו עלולים לראות סרטוני זוועה ולצאת עם סיוטים לכל החיים?? אבא שבשמים בוכה ובוכה ועונה לנו: כן בני היקרים...

אני עומד מאחורי זה!! אני רוצה אתכם מסויטים! אני רוצה אתכם מבוהלים ודחופים... אני רוצה שתפנימו שאני רציני!!!!!! תפסיקו לסכן לי את החיי נצח שלכם!!!! **אני לא הולך לתת לכם להמשיך עם זה!!!**

אני מבקש מכם: בני האהובים: תעשו סינון למכשיר שלכם!!! תעשו סוף להפקרות שלכם ברשת... כי אם לא... זה... זה לא יגמר כאן...

תבין את הרבש"ע... תבין אותנו... יש לו ילד שקופץ לכביש ולא קולט עניין... תן לרבש"ע דרך איך להסביר לך ש... שאין על מה לדבר...?? מה אתה רוצה שהקב"ה יעשה?? מה היית מציע לאמא שלי לעשות?? הערוץ היחיד שהארנו לו זה להראות לנו מול העיניים גופות מבוותרות! ה' רוצה שנפחד!!!! נקודה!!!! ואני עכ"פ לא אטיח את זה... מי שירצה להמשיך לטיח שיעשה את זה... אני לא אעשה את זה לאבא שבשמים...

ה' רוצה שנפנים: שהוא לא הולך לוותר על ההפקרות של הרשת!!

אני רוצה רגע לעצור ולהסביר מה אני מתכוין כשאני אומר רשת... רשת זה לאו דווקא אינטרנט... "רשת" מבחינתי זה כל חשיפה פתוחה ובלתי מבוקרת ובלתי מוגבלת **שיכולה להיכנס לתוך הכיס ולהיעלם שם...** לזה קוראים הפקרות!!!! זה יכול להיות גם נגן עם שירים לא ראויים... זה יכול להיות כרטיס זכרון שמפוצץ ב... זו הפקרות!!!! עכשיו: למה זה נקרא הפקרות?? עיין בסוגריים... (שתבין: כשהייתי בחור... הפושע של הישיבה שרצה לשמוע שירים חילוניים... הוא הביא קלטת!! קסטטה!! והיא הייתה בארון בחדר או לחילופין הוא הביא עיתון חילוני ושם מתחת המזרון... ואז היה מושג שהמשגיח מגיע ומרים מזרונים ופותח ארונות וכשהמשגיח מצא כזה דבר כולם הבינו את חומרת העניין... כי היו פה ממצאים!!!! והיום אתה מבין לבד שאין כזה דבר... בכל הגלובוס אין דיסק אחד של שירים חילוניים... גם לא תמצא עיתון חילוני אחד מתחת מזרון... אין!!!! הכל נקי וזך... רק מה כן?? יש מכשיר שיואמי פצפון בתוך בית המדרש שיש שם "אוצר הספרים" שלם ו"חנות גל כז" שלימה של

כתבתי שאנשים אוהבים שאומרים להם מה שנועים להם... אז זהו שלא!!! אני יכול להעיד מניסיון אישי... (מי שקורא גיליון זה רואה את זה) שאנשים בדורנו צמאים לאמת!!! לדור שלנו נמאס לשמוע ססמאות וגיבובי מילים... אנשים מוכנים היום לשמוע אמת גם אם היא כואבת ולהחריד... אני יכול להעיד: העלונים שהכי מבוקשים זה העלונים אני כותב בלי טיפת רחמים!! כותב את האמת בלי כפפות... יהודים היום צמאים לאמת!!! נמאס להם הסחור סחור... (בדורנו נתקיימה נבואתו של זכריה "ואמר אליו: מה המכות האלה בין ידך? ויאמר: אשר הוכיחי בית מאהבי... שמאהבים אותי לאבי שבשמים...) דא עקא שדווקא המשפיעים מסתייגים... חוששים מהתגובות... די לפחד!!! הלב של כלל ישראל פתוח...

אין ברירה... בא נתגייס יחד ללשכת עורכי הדין של ה'!!! ה' מחפש עורכי דין שיסכימו לייצג ולעמוד לצדי הבנים שלו... (אויחזק במעוזי יעשה שלום לי, ישעיה כז. עיי"ש) ה' מחפש בנרות כאלו שיגישו מסמכים שהנה... אבא שבשמים... לקחנו את העסק ברצינות... זה בסדר!!! אנחנו נדאג להעביר את המסר לבניך אהוביך... וזהו... שיאמר למלאך המשחית הרף... ואם ככה אפשר לפזר את העננים האפורים ולשוב אלינו... ובשביל זה צריכים שיתוף פעולה... טיירע ידן: מי מוכן להושיע יד...? מי מוכן להעביר את המסר הזה הלאה...?? מי באמת אוהב את עם ישראל ומוכן גם הוא להיות האיש הרע' מול החברים החרדים שלנו מהשכונה ומהצ'לונט והשולם זכר שאחרי הכל יש לנו איזשהו ערוץ תקשורת איתם... ולדאוג שהמסר הזה יעבור!!! ומוכרחים פה התגייסות... כי אם לא נדאג לזה לא יהיה מי שיעשה את זה... כי במושל ראשון אין לאף אחד אינטרס להעביר מסר חד שכזה... כי זה לא ערב לאזניים... אבל מה לא עושים בשביל ש- וערבה לה' מנחת יהודה... ובאהבה תקבל ברצון...

לפחות לעמוד כמו ביבי ולהצהיר: זהו!!! אנחנו והחמאס לא יכולים לחיות בדו קיום!! להבין שאני והרשת המופקרת לא יכולים להמשיך לחגוג... אני מתחיל תהליך וברצינות... ויהיו נפילות... יהיו מעידות... זה יארך זמן... זה בסדר גמור... זה חלק מהתהליך... אבל אנא... לא לאטום אזניים! לא להפקרות!!! שלא יהיה פה "יתברך בלבבו לאמר שלום יהיה לי"... כי לא!!! לא יהיה שלום!!! יהיה נורא ואיום למי שיבעט בהכרה הזו...

וכעת!!! אחרי!!! אחרי שאני עשיתי את שליחותי... אם הצלחתי בס"ד להשפיע על יהודי אחד שיתחזק ויעשה שינוי מול הנושא הזה... (וב"ה התבשרתי כבר שכבר יהודים התחזקו) אם ככה, מכאן ואילך אני מאן דאמר בתפילה!!! יש לי מילה!! יש לי זכות לפעול רחמים על כלל ישראל... ומעל במה זו אני פונה בתפילה ותחנונים: אנא ה'... שוב מחרון אפך והינחם על הרעה לעמך... שמור שארית ישראל... כצפרים עפות כן תגן על עמך ישראל. שלא תיפול משערת ראשו של יהודי ארצה...

אה... אבל עם ישראל חוטאים באינטרנט? עושים מה שרוצים??

לא!!! זה בסדר רבש"ע... הנושא כבר בטיפול... אנחנו באמצע לטפל בנושא... דיברתי עם כמה יהודים ואנחנו בכיוון הטוב... אז אנא ה'... אם ככה... אז לא נסוג ממך, השיבנו האר פניך ונושעה...

כן!!! כשירמיהו מנסה לעורר רחמים על עם ישראל... הקב"ה אומר לו: ואתה אל תתפלל בעד העם הזה ואל תשא בעדם תחינה... כי איני שומע... ולמה?? כי בשביל להתפלל על עם ישראל צריך להחזיר אותם בתשובה!!! משה רבינו קודם ירד מההר... תיקן את המעוות בחטא העגל ואז יכל לעלות שוב... ואתפלל לפני ה'... אבל אם אתה לא מצליח להחזיר את עם ישראל בתשובה... אז אין לך אפשרות לפעול בשבילם...

כן... כל מי שיהיה שותף בחיזוק והתעוררות ותיקון המעוות הזה... שידע לו שהוא בעל תפילה!!! הוא שליח ציבור!! הוא יכול לפעול ברחמים...

(שתיבין: ברגע הראשון... כשהגיעו השמועות המזעזעות... מיד כולם התחילו להתפלל ולהתפלל ולזעוק... (זה מה שהיה באמת צריך לעשות) ואז לפתע תקפה אותי מחשבה זרה... רגע... מה זה התפילה הזו?? אנחנו כאילו מגיעים לקב"ה ואומרים לו... אוי... רבש"ע... איזה בלגן גדול עשית... אנא ה'... תלך תסדר מהר את כל הבלגן שעשית...

עכשיו: למייעשה המחשבה הזו היא לא נכונה... כי תמיד תפילה היא שינוי גזרתו של ה'... אבל סו"ס במקרה הספציפי הזה שכשהתחלנו להתפלל כמעט הכל היה כבר לאחר מעשה... אז ההלו... מילא אתה מתפלל על ההווה... על הטילים... אבל מה שקרה קרה... תעמוד מולו ותבין שאני לא עשיתי בלגן רק בשביל שתבקש ממני שאני אסדר אותו.)

אז הנה... נחזור אלי יידי עווסק בזיכוי הרבים... אני פה בשביל לחזק את ידך לגשת עם המסר הזה!! אל תפחד להגיד את האמת!! אל תהסס... אם אתה באמת אוהב ישראל!!! אז תדע לך שנאמנים פצעי אוהב... אם התוכחה הזו תגיע מאכפתיות אמיתית... ועכשיו אני רוצה לגלות לך סוד: אם בתחילת המאמר

כל הסחי והמאוס... והכל עם צווארון לבן!!! וסליחה מהבחור שנפלתו עליו... הוא בסה"כ תתנה שניה ושלישית... הסיפור האמיתי זה אתה אבא שלו!!! שמחזיק פלאפון לא כשר ואתה לא מתחיל לקלוט שמשמעות של חיבור לרשת זה לא קלטת של שירים חילונים אלא כל הסחי והמאוס במרוכז... תבין: גם בחור שהיה לו עיתון חילוני בשיבה... לא היה לו שטים... כי זה היה מבצבץ ויוצא מתחת המזדון... אבל כאן כל ערות מצרים נמצאת בתוך הכולל... ולך תגיד לו מילה... לזה קוראים הפקרות!!! אז זהו שהקב"ה דפק דפיקה אדירה על השלחן והכריז: נגמרו ההפקרות!!! אם אתם מלעיבים במוכיחים שלכם ולא קולטים את חומרת העניין... אני אאלץ להראות לכם מחזות זועזועות...

אני מעוניין שתהיו מסויטים!!! האמת היא... הייתי די בהלם לשמוע יהודים מבוגרים שאצלם המילה נאצים ושואה זה... זה סדין אדום שאסור להשתמש בו בשום השוואה לשום דבר... ובשבוע וחצי האחרון אתה יכול לראות אותם עומדים ואומרים: שהייתה פה שואה!!!

ה' הפגיש אותנו עם יום אחד של שואה!!! ואני שואל אותך: מה יכול להיות יותר גרוע מיום אחד שואה?? **חמש שנים של שואה!!!** אבא שבשמים הראה לנו מול העיניים מדגם של יום אחד של שואה ואומר לנו: בני היקרים... בא נסיים את זה ביום אחד... לפני שמונים שנה נאלצתי לעשות חמש שנים שואה כי לא הבינו עניין... **אנא מכס...** **בא נסיים את זה פה!!!** האם נעים לשמוע כאלו משפטים?? לא!!! האם נעים לכתוב אותם?? עוד יותר לא!!! אבל אני עשיתי את שליחותי... אם תקרע את העלון שלי לגזרים ותשרוף אותו בעצבים אני לא אכעס עליך... אבל עלי כבר לא תהיה תביעה!!!

אני התרעתי!!! (שתיבין: אם יתברר שאני סתם הלחצתי והכל בסדר... והקב"ה יסלח לאשר השאיר... והלוואי שכן יקרה... אני לא אצטרף להתפטר... אבל אם אותו אחד שראה אותך עם המכשיר הזה והמשיך ללטף אותך ולחזות לך משאות שוא ומדוחים ואמר לך שאתה מתוק והכל בסדר... אם חלילה יתברר שהוא טעה בגדול... הוא כן יצטרף להתפטר!!! זה בדיוק כמו בעזה שאלו שאותם גורמי הבטחון שכל היום התריעו שיום אחד זה יקרה... גם אם הכל היה ממשיך כרגיל ושום דבר לא היה קורה... הם לא היו צריכים להתפטר... כי אז מה... אבל אלו שכל הזמן הרגיעו והרגיעו ואמרו ששום דבר לא יקרה והנה המציאות טפחה על פנינו... הם יצטרכו למסור דין וחשבון!! כן... ירמיהו כידוע טוען את הטענה הזו לחנניה בן עזר... אם הפורענות שאמרת לא תתקיים לא קרה כלום... ה' סלח... אבל אם אתה שאומר שהכל בסדר... אבל יתברר שלא בדיוק כמון... אתה צריך להגיש מכתב התפטרות... ולכן אני פונה אליך יידי מספסל ההשפעה... אסור לך לקחת סיכונים!!! אתה בתור רועה ומשפיע חייב להתריע... אבא שבשמים לא הולך לוותר על ההפקרות שמתחוללת אצלנו במחשכים ואיפה שאף אחד לא רואה... נגמר הסיפור הזה!! מי שרוצה להמשיך לטייח... ולהגיד שהעיקר שכולם מאוחדים ובוזה לגמור את הסיפור... שיערב לו ולכל מי שנהנה מזה!!! אני לא אהיה שם!!!

אנא... יהודים יקרים... בא נשמע בקול ה'!!! בא נתנתק!! נחוסם... נפרוש... כן... זה קשה... אבל לפחות להתחיל!!! להתחיל איזשהו תהליך של הצבת גבולות... תהליך של בלימת הפקרות!!! לפחות להכיר בזה שמשוה בהפקרות הזו חייב להשתנות... אל דאגה... ברגע שזה לא מופקר לגמרי... מכאן ואילך יש לאבא שבשמים י"ג מידות של רחמים וארך אפיים... יש לה' אינסוף סבלנות... ה' מוכן להכיל תהליכי תשובה מאוד ממושכים ואיטיים... ה' יודע שאתה לא הולך לעשות את זה ביום אחד ולא ביומיים... אבל לפחות להתחיל!!!

דברי שי"ה

ממרן רשכבה"ג שר התורה הגר"ה קניבסקי זצוק"ל

בעלי אסופות - חדש מר חשוון

בידו של הקב"ה, ולא כוחי ועוצם ידי, והוסיף, תמיד היה כך, רק שלא ידעו כל מה שקורה, היום על ידי התקשורת יודעים יותר, צריך לומר להם שהלומדים יתחזקו בלימוד התורה ויוסיפו אומץ בקביעות עיתים לתורה, והללו שאינם לומדים שיתחזקו בתפילה, יש כל כך הרבה אסונות והמצב הוא נורא, אלו חבלי משיח, חשבו שבארץ ישראל כבר הגיעו למקום הנכון ללא כל סכנה ופחד, והקב"ה רוצה לעורר אותנו שלא נהיה בטוחים, ונעשה תשובה, כל הנעשה הוא לעורר בתשובה להיטיב דרכיו, באיזה פרט עלינו לשוב בתשובה, כל א' צריך לדעת במה פרוץ, ובזה לתקן.

ותפקידנו הוא להתפלל, הענין הקשה הזה מחדד ומזכיר לנו כי האדם לא בטוח כלום במה שיש לו, ואינו יודע מה יהיה מחר, והוא תלוי ועומד תמיד ברצון ה' וזה מעורר את האדם, ה' ירחם, מיר זיינען כסדר ביד השי"ת, היינו, אנחנו כסדר ביד ה'. ונשאל מה לומר לבני חו"ל, לחיזוק בעת מצב של מלחמה כאן בא"י, והשיב רבינו זצ"ל, שיתחזקו בתפילה, והוסיף, ואיזו תפילה הנה בגמ' ברכות (ל"ב ב') אמר ר' אלעזר גדולה תפילה יותר ממעשים טובים וכו' ואמרו גדולה תפלה יותר מן הקרבנות וכו' ולכאורה יש לשאול הרי לרוב פוסקים תפלה דרבנן, ואם זה כל כך גדול יותר מקרבנות, הרי בקרבנות יש כמה וכמה עשין, ולמה בתפלה אין מצוות עשה, אלא תפלה צריך שיתפלל כי הוא מרגיש שהוא מתפלל לה' אבל אם מתפלל כי נתחייב במצוה להתפלל כמו קרבן חסר בתפילה תפילה דארף זאך דאוענען, היינו שמרגיש שהוא צריך להתפלל, ולא שהוא חובה עליו, זהו עיקר מהותה של תפילה ע"כ.

והובא שם דברי הרמב"ן בהשגות על ספר המצוות להרמב"ם (מצות עשה ה) ועיקר הכתוב ולעבדו בכל לבבכם מצות עשה שתהיה כל עבודתינו לאל ית' בכל לבבנו כלומר בכוונה רצויה שלימה לשמו ובאין הרהור רע, לא שנעשה המצות בלא כונה או על הספק אולי יש בהם תועלת. כענין ואהבת את ה' אלהיך בכל לבבך ובכל נפשך ובכל מאודך שהמצוה היא לאהוב את השם בכל לב ולב ושנסתכן באהבתו בנפשנו ובמוננו. ומה שדרשו בספרי (פ' קב) ולעבדו זה התלמוד ד"א זו תפלה אסמכתא היא או לומר שמכלל העבודה שנלמדו תורה ושנתפלל אליו בעת הצרות ותהינה עינינו ולבנו אליו לבדו כענין עבדים אל יד אדוניהם. ונשאל רבינו זצ"ל, אם מדבר בליל שב"ק בישיבה, האם לדבר בשבת על המצב, ומה לדבר, והשיב רבינו, אפשר לדבר בשב"ק, ואם אתה שואל מה הקב"ה מדבר אלינו באסונות אלו, האסון הזה בעקבתא דמשיחא מדבר לנו אמונה, ולבני התורה תאמר גם לגבי חיזוק בלימוד התורה, בהתמדת התורה. (כל משאלותיך).

חיוב תפילה בעת צרה

אמר לי רבינו זצ"ל דחיוב תפילה דאורייתא בעת צרה לדעת הרמב"ן (סה"מ מצוה ה), הוא חיוב פ"א בעת הצרה, ויוצא גם במה בנוסח שכבר תקנו חכמים בשמו"ע כגון בבקשת ראה נא בעינינו וכו"ב, ואמר דגם במבקש על מה שמצטער בצרת אחרים מקיים מצוה מה"ת להרמב"ן, כגון שיש לו חולה בתוך ביתו, ואביו מרן הקה"י זצ"ל אמר למבקשים את ברכתו: לכם יש חיוב דאורייתא של תפילה בעת צרה, ולי יש חיוב מדרבנן, וכן היה רגיל לעורר בני אדם להתפלל על צרתם, וכך אמר, כל תפילה שמתפללים כל יום אינה אלא מדרבנן, לרוב הפוסקים, אבל תפילה בעת צרה היא היא התפילה המחוייבת מדאורייתא, (תולדות יעקב עמוד קכ"א).

נישואין בחדש מרחשון

בשדי חמד (ח"י מערכת ח"כ אות כ"ג) כ' שהמנהג בירושת"ו וקוטש"א יע"א שאין נושאים נושאים נשים בחדש חשוון ע"ש הטעם, ומובא מרבינו זצ"ל שאמר בטעמם, משום שס"ל דהמבול ירד בחדש מרחשון, ע"י בר"ה (י"ב א') למבול כר"א, ואולי עוד הטעם כמבואר (שם) משום לשון מר, וע"י בספר שמלה לצבי (ח"א סי' ד' אות ח') שמביא את השד"ח הנ"ל וכתב ובמדינות אלו לא שמעתי להקפיד בזה ועושין חופות גם בחשוון. (ארחות רבינו ח"ה וע"י בס' בידך עיתותי). ולמעשה אמר רבינו זצ"ל שאין להקפיד בזה, וכן היה דעת מרן החזו"א זצ"ל ואביו מרן הקה"י זצ"ל דאין להקפיד בדברים אלו, וכמש"כ בערוך השלחן אה"ע"ז (סי' ס"ד סעיף ג') דיותר טוב שלא להקפיד בכי"ב כלל שנאמר תמים תהיה עם ה' אלוהיך, ובס' לקוטי חבר בן חיים (ח"ה דף ס"ג) מביא דאף מרן החתם סופר לא הקפיד בזה, וכן יש ללמוד מהא דנישואי החתם סופר בזיו"ש עם בתו של חמיו הגרעק"א נערכו ביום ה' מרחשון שנת תקע"ג כמובא בחוט המשולש (עמוד ע"א), אמנם יש מקילין טפי בזיווג שני ע"י מש"כ בשד"ח (דברי חכמים סי' קי"ח ואוצה"פ ח"י"ז דף ס"ד), ומרן הקה"י זצוק"ל השיא את נכדותו שגדלן, גם בחדש מרחשון, ואמר המנהג בירושלים הוא שלא נושאים בחודש מרחשון, אבל אנו לא מקפידים שלא לעשות נישואין במרחשון, (דרך שיחה ח"ב עמוד תע"ד בידך עיתותי עמוד מ').

והביא רבינו זצ"ל, מהגר"א (כתר ראש אות קי"ח) שאמר שאין להקפיד בדברים אלו, וזה פירוש הפסוק בידך עיתותי (תהלים ל"א ט"ז) שכל הזמנים שלי מסורים בידך (תורת חיים פ"ד ס"ב). ואמר רבינו זצ"ל, יש שמקפידים על תאריכים מסוימים בשנה כגון שמקפידים בירושלים על חודש חשוון, אבל אנחנו, אין אנו מקפידים בזה, כמו שאומר הגר"א בידך כל עיתותי (מנחת תודה).

כתיבת החדש מר חשוון

נשאל רבינו זצ"ל, המדפיס קונטרס בחודש זה האם יכתוב על השער חשוון או מרחשון, והשיב, מר חשוון. (שאלת רב ח"א פ"ד עמוד ל"ג וע"י בפת"ש אה"ע"ז סי' קכ"ו ס"ק י"ב מהג"פ), ולמעשה רבינו זצ"ל לא הקפיד בדבר וע"י באגרות וכתבים דרך אמונה (אגרת קני"ב קני"ח קס"ה רע"ז שי"א) שכ' רק חשוון. וע"י בס' ארחות רבינו (ח"ה עמוד מ"ו אות ז) שבכתובת נכדת הקה"י, שהיה מסדר חו"ק אצלה, הכתיב את מילוי הכתובה מילה במילה וכתבו חודש חשוון ולא חודש מרחשון, וע"י רמ"א (אבה"ע סי' קכ"ו ס"ז) דכותבים בגט מרחשון, וכ"ה בנחלת שבעה (סי' ד') וע"ש בנחלת שבעה, ובפר"ח וערוה"ש, מה טעם נקרא חדש זה בלשון מר, וכ' דאפשר דהקה"י חשש מלשון מר דמשמע ענין מרירות, וכידוע שחשש מאד ממלים שמשמע מהם רע, ולכן נמנע מלכותבו, וגם בקול קורא ראיתי שכתב חשוון ולא מרחשון, (ע"י בקריינא דאגרתא אגרת רי"ז ע"כ, (ארחות רבינו שם), אבל בנו רבינו זצ"ל כתב בכ"ד מרחשון ע"י אגרות וכתבים דרך אמונה (מכתב רס"ד רע"א ר"צ ש"ה) ולא הקפיד בדבר, ובאמת דגם בקריינא דאגרתא בכ"ד (ח"א מכתב ס"ח רכ"ו רל"ה) כתב כן מרחשון.

מדברי רבינו זצ"ל במה להתעורר בעת הזאת

נשאל רבינו זצ"ל: העולם שואל דעת רבנו על המצב שהערבים מתפרעים, ויש הרוגים רבים, מה מבקש ה' מעמנו בעת מלחמה כזאת, והשיב רבינו זצ"ל, המלחמה היא להזכיר לנו שאין טבע, ושהכל מהרבוש"ע, ולא כוחי ועוצם ידי.

ואמרו שגם מצב הפרנסה קשה מאד בא"י, ויש מחלות רבות בארץ ישראל. ואמר רבינו זצ"ל, זה בא כדי להודיענו שאנו תמיד

מדור זה נכתב לעילוי נשמת
אבי מורי הרב ברוך מאיר ב"ר יעקב ישעיהו ויסברג זצ"ל
ואמי מורתי מרת רבקה בת רבי פסח יעקב אנגל זצ"ל תנצב"ה

שָׁנִים קְדֻמוֹנִיּוֹת עַל גְּדוּלֵי הַדּוֹרוֹת

עובדות חדשות ונדידות מפי רבינו מרן זצוק"ל!

מזור שָׁנִים קְדֻמוֹנִיּוֹת - השבועות הבאים בעזה"י:

המושך משפחת קרליץ

פרשת לך לך - הגאון רבי מאיר קרליץ - (אח החזון איש), ובנו רבי שמריהו יוסף | פרשת וירא - הגאון רבי נחום מאיר קרליץ התנו של רבי שמריהו יוסף קרליץ
פרשת חיי שרה - הגאון רבי יצחק זונדל קרליץ הי"ד ב"ר שמריהו יוסף קרליץ | פרשת תולדות - הגאון רבי מאיר אלפא חתן ר"מ קרליץ
פרשת ויצא - הגאון רבי שמריהו יוסף קרליץ אביו של מרן החזון איש

נשמח לקבל מקוראינו הנאמנים מסמכים, תמונות, עובדות ומעשיות הקשורים להנ"ל

הגאון הגדול רבי שלמה שמשון קרליץ זצ"ל

הוא יודע הכל!

רבי שלמה שמשון ב"ר מאיר קרליץ זצ"ל בן דודו של רבינו, שימש רוב שנותיו כדיין בבית הדין בפתח תקוה, והיה בקשר הדוק עם חמיו של רבינו, מרן הגר"ש אלישיב זצ"ל, וכמעט בכל שבוע היה עולה אליו לירושלים לדון איתו בדבר הלכה. רבינו העיד ששמע פעם מחמיו שהתבטא על דין תורה מסובך שהתנהל אז "בדין תורה מסובך זה, צריך את ר' שלמה שיפסוק, אם ר' שלמה לא יפסוק, אין מי שיפסוק בזה!" (עמודי שש, 238).

פעם בשבת אחרי הצהרים נזקק רבינו לעיין בדברי הט"ז שבשולחן ערוך, וחיפש ולא מצא, והתבטא באומרו 'ר' שלמה יבוא לבית הכנסת למעריב ונשאל אותו, כי הוא יודע הכל' (היה זה בשנותיו האחרונות של ר' שלמה שהתגורר סמוך לבית הכנסת לדרמן) ואכן אחרי התפילה רבינו ניגש ור' שלמה הגיד על אתר את מקומו של הט"ז (מבן רבינו ר"ש).

רבינו (משמאל) עם רבי שלמה שמשון קרליץ

שתית כוס ז' ברכות אחרי צה"כ

סיפר רבינו: בשבת שבע ברכות של שמחת נישואי, סעודה שלישית נגמרה אחרי צאת הכוכבים, ומרן החזון איש שישב שם הורה שאין לשתות מהכוס, אלא להשאיר אותו עד לאחר מעריב והבדלה וכ"כ משנ"ב סימן רצ"ט ס"ק י"ד. אבל בשמחת השבת שבע ברכות של ר' שלמה קרליץ החזון איש השתתף, ושם היה מקרה דומה, וסיפרו שאמר שאפשר לשתות מהכוס, ויתכן שבשמחת נישואיו של ר' שלמה לא היה ממש צאת הכוכבים אלא בין השמשות ולכן הורה לשתות.

[והוסיף חתן רבינו הגר"ש שטינמן: בשמחת שבת השבע ברכות שנערכה לאחר נישואי, בחדר צדדי שבבית הכנסת 'לדרמן', בסעודה שלישית השתתפו רבינו ואביו מרן הסטייפלה, והסעודה הסתיימה בין השמשות, וזכורני שרבינו אמר לאביו שר' שלמה מעיד משמו של ר' שיע (כך היה מכנה את מרן החזון איש בנוכחות אביו) שאפשר לשתות, ואכן בירכו על המזון (ושתו את הכוס)

בשמחת הבר מצוה לרבי יצחק שאול קניבסקי - אלול תשמ"א מימין לשמאל: חתן הבר מצוה, רבי שלמה קרליץ, אחיו רבי חיים שאול קרליץ, רבי שלמה ברמן, רבינו

התאוונה בערב שבת

סיפר רבינו שבצעירותו של רבי שלמה חזר פעם מירושלים ביום שישי לביתו שבבני ברק, ובאמצע הדרך אירע תאונת דרכים קשה ורבי שלמה נפצע והוצרך לשהות בבית החולים למספר שבועות.

כשיצא מבית החולים הוא נכנס לדודו בעל החזון איש, שאמר לו שלכאורה זכות התורה שלומד היתה צריכה להגן עליו, אלא שמכל מקום אירע לו כך, כי היה צריך לצאת מוקדם יותר לביתו, וכיון שיצא מאוחר מידי סמוך לשבת נענש בזה. והוסיף רבינו שלאחר מכן כתב ר' שלמה מאמר תורני בחוברת שהופיעה על ידי אברכי הכולל (קובץ 'שימוש חכמים', קובץ ג' סימן י"ז עמוד פ"ז, ולאחר מכן בספרו דברי שלמה סימן ב') לחדש, שמה שאמרו ארבעה צריכים להודות וצריכים להביא קרבן תורה, אין זה חיוב גמור ואין עליו שום שעבוד, אלא זה כמו נדבה, ועין במנחות ע"ט ב' ושם פ' א' ושני לשונות ברש"י שם.

מימין לשמאל: ר"א דונר, רבינו, חמיו הגר"ש אלישיב, ר' שלמה קרליץ

כנראה הוא חס על זמנו...

ובכל השמחות שערך רבינו לילדיו וכן אצל נכדיו היה מקפיד ר' שלמה לכבדו והיה מגיע בתחילת השמחה, ובדרך כלל גם ממתין לבואו של הסבא הדגול הרב אלישיב, ולשוחח איתו בדברי תורה והלכה.

ר' שלמה היה שתקן מטבעו וכמעט שלא דיבר עם הסובבים איתו, כך נהג גם כשהיה יושב בשמחות. פעם הבחין ר' שלמה בהנהגתו של רבינו, שכשהוא מגיע לשמחת בר מצוה, מיד כשהוא מתיישב על יד חתן הבר מצוה, מבקש לשמוע את הדרשא. נענה ר' שלמה לאחד מבני משפחתו "רבי חיים כנראה חושש מביטול תורה, ולכן מיד כשמגיע הוא מבקש לשמוע דברי תורה."

בשמחת הבר מצוה לרבי אליעזר שטינמן - שבת תשמ"ו משמאל לימין: רבינו, חתן הבר מצוה, אביו רבי שרגא שטינמן, הסבא רבי אהרן ליב שטינמן, רבי שלמה שמשון קרליץ

הביקור של ה'חזון איש' בירושלים

רבינו היה רגיל לספר שאחת הפעמים הבודדות פעם הטריח עצמו מרן החזון איש לעלות לירושלים, היה לשמחת נישואיו של רבי שלמה, שהתקיימה ביום שישי (י"ד אדר ראשון תש"א) סמוך לשבת קודש, ואחרי כן גם ביקר אצל הכותל המערבי.

באותה שבת, התהלך החזון איש כשהוא חבוש בטריימל, לכבוד מנהג המקום.